
Industriministeriet
Bibl.vær.

Betænkning om offentlig information

afgivet af

LARS NORDSKOV NIELSEN

efter finansministerens anmodning

i august 1985

Administrationsdepartementet

JUNI 1987

Betænkning: Nr. 1117
Omslag: Jens Hage
Tryk: Notex - Grafisk Service Center as., København
ISBN 87-503-6851-6
Fi 20-94-bet.

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	9
2. Sammenfatning.	9

I. DEL

3. Offentlig information - generelle betragtninger.	21
3.1. Om begrebet offentlig information.	21
3.2. Historisk udvikling.	22
3.3. Principielle synspunkter vedrørende forskellige områder for offentlig information - og nogle udviklingslinier.	27
4. Offentlig information i Norge og Sverige.	40
4.1. Indledning.....	40
4.2. Offentlig information i Norge.	40
4.3. Offentlig information i Sverige.	44

II. DEL

5. Informationsvirksomheden i ministerier og styrelser.	53
6. Statens Informationstjenestes oprindelige opgaver.	60
6.1. Indledning.....	60
6.2. Statens Informationstjenestes opgaver i henhold til cirkulæret af 1978.	60
6.3. Opgaver for Statens Informationstjeneste, der er omtalt i betænkning 787, men ikke angivet i cirkulæret	75
6.4. Andre opgaver (uden for cirkulærets og betænkningens rammer).	78
6.5. Informationstjenestens bevillinger 1978-1986.	80
7. Statens Informationstjenestes tilførte opgaver.	81
7.1. Tryksagsopgaver.	81
7.2. Blanketopgaver.	82
7.3. Salgsopgaver.	83

8. Kommuner og amtskommuners informationsvirksomhed	86
8.1. Tidligere undersøgelser og overvejelser.	86
8.2. Undersøgelser i forbindelse med udredningen.	87
8.3. Resultater af spørgeskemaundersøgelsen.	87
8.4. Tendenser i kommunernes informationsaktiviteter.	91
8.5. Perspektiver i kommunernes informationsvirksomhed.	93
8.6. Statens rolle i forhold til kommunal information.	96
9. Offentlig information gennem annoncering	100
9.1. Tidligere overvejelser om offentlig annoncering.	100
9.2. Fremtidig offentlig annoncering.	105
10. Offentlig information gennem bibliotekerne	
10.1. Indledning.	110
10.2. Betænkning nr. 959/1982 om offentlig information via bibliotekerne.	110
10.3. Det fremtidige samarbejde mellem bibliotekerne og offentlige myndigheder.	114
11. Det administrative Bibliotek	117
12. Brug af databaser ved offentlig information	120
12.1. Baggrund.	120
12.2. Retsinformation.	120
12.3. Anvendelse af databaser til offentlig information.	122
13. Forskning om offentlig information	123
14. Uddannelser og efteruddannelse vedrørende offentlig information .	125
14.1. Uddannelse.	125
14.2. Efteruddannelse.	130

III. DEL

15. Stillingtagen til information i lovgivningen	137
15.1. Lovforslagsbemærkninger.	137
15.2. Lovbestemmelser.	138
16. Informationsarbejdets organisation i ministerier m.v.	140

17. Statens	Informationstjeneste.....	142
17.1. Statens informationstjenestes fremtidige rolle.		142
17.2. Statens Informationstjenestes organisation.		150
17.3. Statens Informationstjenestes økonomiske vilkår.		156
Bilagsoversigt.		161
Bilag.		163
Litteraturliste.		251

Kapitel 1

Indledning

Finansministeren bad mig den 28. august 1985 om at forestå en undersøgelse af Statens Informationstjeneste ud fra et kommissorium, der er gengivet som bilag 1. Af kommissoriet fremgår bl.a., at undersøgelsen skal belyse:

- hvilke dele af betænkning nr. 787/1977 om udvidet statslig information om love m.v. der er realiseret, og på hvilke områder der skønnes at være behov for en ajourføring af informationstjenestens arbejdsgrundlag og opgavesammensætning,
- hvorledes informationstjenestens betjening af ministerier, styrelser, kommuner og andre bør være tilrettelagt for mest hensigtsmæssigt at imødekomme disse behov og ønsker,
- mulighederne for en eventuel tilknytning af Det administrative Bibliotek til informationstjenesten,
- om det vil være hensigtsmæssigt, at informationstjenesten tilbyder salg af ydelser på markedsmæssige vilkår, samt
- den mest hensigtsmæssige organisatoriske opbygning af informationstjenesten i lyset af ovenstående.

Kommissoriet indebærer, ud over en undersøgelse af informationstjenestens opgaver og organisation, en mere omfattende behandling af offentlig information, dels i form af opfølgning af betænkning 787, dels som forudsætning for at kunne vurdere informationstjenestens funktionsmuligheder, herunder bl.a. dens betjening af kommuner.

Sekretariatsfunktionen i forbindelse med udredningen, som jeg har givet navnet "Udredningen om offentlig information", har været varetaget af kontorchef Anders Winther, Statens Informationstjeneste, og fuldmægtig Jørgen Kjærgaard, Administrationsdepartementet.

Endvidere har jeg i overensstemmelse med kommissoriet nedsat en referencegruppe med et bredt udsnit af interessenter i forhold til Statens Informationstjeneste.

Referencegruppen har været indkaldt til en samlet konference den 11. december 1985. Konferencen blev gennemført som en bredt anlagt, indledende idéudveksling omkring offentlig information, hvor der bl.a. var mulighed for, at de enkelte deltagere kunne redegøre for synspunkter vedr. offentlig information.

I forlængelse af konferencen har jeg afholdt en række møder i undergrupper, der har behandlet særlige problemstillinger. Jeg har haft møder med i alt 5 undergrupper om følgende emner:

- samarbejdet mellem stat og kommuner om offentlig information,
- offentlig information via bibliotekerne,
- offentlig information på det sociale område,
- brugen af massemedier til offentlig information, og
- forskning og uddannelse omkring offentlig information.

For at belyse, hvilke dele af betænkning 787 der er realiseret, har jeg anmodet samtlige ministerier om at redegøre for informa-

tionsaktiviteter i ministeriet med underliggende styrelser de seneste år.

Endvidere har jeg i samarbejde med Kommunernes Landsforening og Amdsrådsforeningen udarbejdet et spørgeskema til indhentelse af oplysninger om kommunernes og amtskommunernes informationsaktiviteter.

Resultaterne af disse to undersøgelser udgør et meget væsentlig bidrag til en kortlægning af omfanget af offentlig information i dag og udviklingen heri i den sidste halve snes år.

Som en vigtig del af udredningsarbejdet har jeg haft drøftelser med samtlige afdelinger og langt de fleste medarbejdere i informationstjenesten og i øvrigt fået stillet meget udførlige oplysninger om dennes aktiviteter til rådighed.

Herudover har jeg haft særlige drøftelser med Det administrative Bibliotek og Sekretariatet for Retsinformation.

Med henblik på en bredere sondering omkring offentlig information har jeg sammen med sekretariatet aflagt besøg hos Statens Informationsstjeneste og Forbruger- og administrasjonsdepartementet i Oslo. I Sverige har jeg haft møder med repræsentanter for Informationsdelegationen av 1982, Civildepartementet, Liber AB, Göteborgs universitet, NORDICOM og Göteborgs kommune.

Vi har endvidere besøgt Gladsaxe kommune for at høre om tilrettelæggelsen af informationsvirksomheden.

Endelig har vi samlet eller hver for sig deltaget i følgende konferencer:

- Temamøde om informationsbutikken som kontaktcentrum den 28-29.11.1985, arrangeret af Statens Informationstjene-

ste for arbejdsgruppen for lokale informationscentre m.fl.

- Det offentlige og kunderne, AIM seminar om den offentlige sektors markedsanalyse, den 20. januar 1986.
- Statens informationsopgaver og medierne, arrangeret af Dansk Magasin presses Udgiverforening den 28. februar 1986.
- Nordisk konferanse om informasjon i offentlig virksomhet, Voksenåsen, Oslo, 20-22. maj 1986, arrangeret af Foreningen Norden og Forum for Offentlige Informationsmedarbejdere.
- Ide-konference om erhvervskontakt i kommunerne den 28. august 1986, arrangeret af Kommunernes Landsforening, Administrationsdepartementet og Statens Informationstjeneste.
- Konference om nytænkning på informationsområdet den 30. oktober 1986, arrangeret af Statens Informationstjeneste.

Selv om ansvaret for denne betænkning naturligvis alene påhviler mig, bør det fremhæves, at udredningens sekretærer, bl.a. i kraft af deres meget værdifulde erfaringsgrundlag, har ydet en overordentlig betydningsfuld medvirken ved betænkningens forberedelse og tilblivelse - en medvirken, der rækker langt ud over traditionelle sekretariatsfunktioner. Udredningen har i realiteten i væsentlig grad fungeret som et 3 mands-udvalg.

København, den 30. juni 1987

Lars Nordskov Nielsen

/ Anders Winther
Jørgen Kjærgaard

Kapitel 2

Sammenfatning

Kommissoriet for denne betænkning, jfr. bilag 1, tager udgangspunkt i Statens Informationstjeneste. Det er imidlertid klart, at det i dag ikke er muligt at udtale sig om Informationstjenestens fremtidige rolle i den offentlige information og dermed om dens organisation og opgaver uden at se dens virksomhed i en bredere sammenhæng. Dette afspejles da også i kommissoriet, bl.a. i, at der ønskes en belysning af, hvilke dele af betænkning 787 der er realiseret, og hermed af ministeriers og styrelseres informationsvirksomhed.

Jeg har i lyset heraf lagt vægt på at sikre bredde og helhedsperspektiv i undersøgelse, herunder med hensyn til historisk udvikling og sammenhæng, kortlægning af den faktiske informationsvirksomhed såvel i staten som i kommuner og amtskommuner, samt med hensyn til spørgsmålet om, i hvilket omfang de mål, der tilsigtes ved offentlig informationsvirksomhed i traditionel forstand, også kan og bør fremmes ved andre tiltag end de mere traditionelle.

Som følge heraf er resultatet blevet en ganske omfattende betænkning. Endvidere er det en konsekvens af det anlagte perspektiv, at betænkningens væsentligste vurderinger og anbefalinger er blevet af en relativt bred karakter. I øvrigt er den brede karakter også udtryk for, at vi i dag står i en situation, hvor man ikke alene - som for 10 år siden - kan konstatere, at isoleret regelproduktion i sig selv ofte nærmer sig "et slag i luften", og at der kræves en supplerende (informations-)indsats for at realisere

sigtet med regelproduktionen. Man må nu yderligere erkende, at en mere traditionel supplerende informationsindsats kun er en del-indsats med henblik på at realisere de mål, der tilsigtes med information. Det er således efter min vurdering en af de meget vigtige erfaringer af den sidste halve snes års udbygning af den offentlige informationsvirksomhed, at den personlige kontakt og samspillet mellem sagsbehandler/servicemedarbejder og borger er af afgørende betydning. Og derfor bliver organisation, ledelsesstruktur og arbejdsmetoder samt i forbindelse hermed holdningsændringer hos ledelse og medarbejdere i det offentlige nogle af de vigtigste forudsætninger for at realisere de mål, der ønskes opnået gennem offentlig information.

I. DEL

Som indfaldsvinkel til betænkningen indeholder *kapitel 3* nogle generelle betragtninger vedrørende offentlig information.

For det første diskuteres kort en afgrænsning af problemet i såvel danske som norske og svenske betænkninger.

Herefter beskrives udviklingen i opfattelsen af offentlig information i lyset af den offentlige sektors vækst i efterkrigsperioden og især ekspansionen af "velfærdsstaten" fra 1960'erne. Det er en pointe i denne fremstilling, at de skiftende opfattelser af offentlig information og tanker om tilrettelæggelsen heraf må ses i lyset af denne udvikling, der indtil videre er endt med krav

om bedre sagsbehandling (forvaltningsloven), bestræbelser på modernisering, servicetænkning og forestillinger om en mere "responsiv" stat. I denne fase er der tendenser til at udviske begrebet offentlig information som selvstændig aktivitet samtidig med, at informationsvirksomhed netop her tillægges og bør tillægges en større betydning end nogensinde før. To aspekter er særlig fremtrædende, nemlig dels at informationsvirksomheden i vidt omfang opfattes som en integreret del af god sagsbehandling/god serviceydelse, dels at det ofte er bedre at gå til "ondets rod", der kan være alt for komplekse regler, uhensigtsmæssig administrativ praksis, eller at myndigheder har for dårlig tilgængelighed, fremfor at forsøge at overvinde systemmanglerne alene ved at informere sig "ud af problemerne".

Endelig har jeg i kapitel 3 anført nogle mere principielle synspunkter vedrørende de forskellige områder for information samt nogle udviklingslinier.

Et hovedsynspunkt er her, at det må vurderes som vældig positivt, at der med hensyn til regel information (information om pligter, rettigheder og retlige muligheder) er sket en markant forbedring og udbygning af det, der allerede i betænkning 787 blev betegnet som situationsinformation og tillagt særlig betydning, nemlig den information, der gives til den enkelte bruger, når han eller hun er i eller nærmer sig en situation, hvor der er et aktuelt og konkret behov for informationen. Men udviklingen er af naturlige årsager primært sket lokalt, d.v.s. i kommunerne, og den har ved regeringens moderniseringsprogram og den nye forvaltningslov fået henholdsvis et politisk og et lovgivningsmæssigt "løft".

Et andet markant udviklingstræk er en betydelig vækst i det informationsområde, der kan betegnes som "præsentationsinformation" og som også var omtalt i betænkning 787. Det drejer sig om den information, myndigheder giver om deres indretning, opgaver, funktionsmåder og resulta-

ter. Det har nok undertiden været frygtet, at en sådan informationsform efter omstændighederne kunne stride mod de neutralitets- og objektivitetskriterier, der har været almindelig tilslutning til burde gælde for offentlig information. Myndighederne er i de senere år i stigende grad begyndt at interessere sig for deres image og for norges vedkommende endda at bruge information som middel til at forbedre dette; informationen får da karakter af en "profileringsinformation". Rigtigt anvendt, hvilket vil sige uden at havne i propaganda for bestemte politiske interesser eller at udstede veksler, der ikke kan indfries, opfatter jeg dette som positivt, bl.a. fordi præsentationsinformationen kan medvirke til at udbrede kendskabet og dermed tilgængeligheden til myndighederne og til at skabe grundlag for kritisk vurdering.

I kapitlet omtaler jeg endvidere medindflydelsesinformation (f.eks. information i forbindelse med borgernes indflydelse ved forskellige planlægningsformer), information/kampagner som alternativ til regelregulering og almen debatskabende information (der sætter relevante emner, f.eks. teknologispørgsmål, på den offentlige debats dagsorden). Om alle disse informationsområder gælder, at de rummer væsentlige udviklingsperspektiver.

Jeg redegør endvidere nærmere for, hvorledes de forskellige omtalte informationsområder samvirker og derfor bør betragtes ud fra en helhedsorienteret synsvinkel.

I *kapitel 4* beskrives udviklingen i den offentlige informationsvirksomhed i Norge og Sverige, hvor der efter min vurdering både kan hentes betydningsfuld inspiration og konkret nytte gennem erfaringsudveksling og fællesprojekter. Dette forstærkes af, at udviklingen på nogle områder har bevæget sig i vidt forskellig retning.

I Norge har man haft en statslig informationstjeneste efter samme model som i Danmark helt siden 1965. Man har imidlertid her været mindre tilbageholdende med

at bevæge sig ud over det statslige område, og den norske informationstjeneste har således ydet væsentlig "fødselshjælp" og bistand til såvel etableringen af lokale informationscentre som til Forum for Offentlige Informationsmedarbejdere (FOI), der er en særdeles vigtig aktør i forhold til offentlig information i Norge.

I Sverige har man siden 1981, da det statslige Nämnden för Samhällsinformation blev nedlagt, været uden et centralt statsligt informationsorgan. De statslige myndigheder har derfor i realiteten været henvist til at klare sig selv eller bruge private konsulenter. Det statsejede forlag Liber har bl.a. specialiseret sig i konsulentbistand vedrørende informationsopgaver, men kan kun bistå mod betaling. Et forslag fra den svenske informationsdelegation om til erstatning af det tidligere organ at oprette et mindre koordinationsorgan, hvori også regionale og lokale myndigheder skulle deltage, henligger nu på 3. år hos civilministeren, uden at der er taget politisk stilling til det. Til gengæld kan det konstateres, at med hensyn til uddannelse og forskning med tilknytning til offentlig information er Sverige klart foran både Norge og Danmark.

Mine besøg i Norge og Sverige og kontakter med embedsmænd og forskere m.fl. har efterladt det klare indtryk, at der er endog meget store perspektiver i at udbygge det nordiske samarbejde om offentlig information.

II. DEL

Betænkningens anden del redegør nærmere for de undersøgelser og drøftelser, jeg har foretaget som led i udredningsarbejdet.

I *kapitel 5* beskrives og vurderes resultaterne af den undersøgelse, jeg har foretaget af informationsvirksomheden i ministerier og styrelser. Det er hovedindtrykket, at der - også når faldet i statslig informativ annoncering tages i betragtning - samlet er sket en udvikling i informationsaktiviteter fra

ministerier og styrelser, og at anbefalingerne i betænkning 787 herved i et vidt omfang er blevet fulgt. Samtidig er det dog min opfattelse, at det vil være rimeligt over for ministerier og styrelser at fremhæve disse anbefalinger, der omhandler udsendelse af nye love m.v. til dagspressen, fagpressen og interesserede organisationer m.v., vedlagt pressemeddelelser, udsendelse af lovforberedende materiale, samt at ministeriernes embedsmænd bidrager til regelinformation gennem artikler og foredrag.

Generelt er det min vurdering, at den statslige informationsvirksomhed i bred forstand (jfr. ovenfor) endnu lader meget tilbage at ønske, herunder bl.a. med hensyn til koordination i forhold til den kommunale virksomhed.

Kapitel 6 beskriver og vurderer Statens Informationstjenestes virksomhed siden 1978. Der er ikke tvivl om, at Informationstjenesten har ydet en betydningsfuld indsats i form af at gøre opmærksom på betydningen af informationsvirksomheden som supplement til regelproduktionen, samt i form af konkret bistand til produktion af informationsmateriale i form af annoncer, brochurer og OBS-indslag til radio og tv.

I kapitlet, der i øvrigt i hovedsagen er beskrivende, giver jeg udtryk for, at der bør stilles øgede midler til rådighed til OBS-produktioner og andre dermed sammenhængende informationsforanstaltninger, og - ligesom i kap. 5 - for, at der bør skabes mulighed for produktion af flere mere omfattende emneorienterede informationsbrochurer.

Til det ovenfor anførte kommer, at Informationstjenesten på baggrund af betænkning 787 har udviklet to servicetilbud af overordentlig stor betydning, nemlig den centrale telefonoplysning og tillægget "Statustidende".

Til gengæld har informationstjenesten i mindre grad været initiativtagende med hensyn til iværksættelse af informationsforanstaltninger på områder, hvor der har væ-

ret behov derfor, med hensyn til udvikling af nye, utraditionelle informationsteknikker og med hensyn til erfaringsudveksling mellem myndighederne. Som en overordentlig vigtig undtagelse må navnlig nævnes den åbne arbejdsgruppe om lokale informationscentre.

Med til billedet af Statens Informations-tjeneste hører, at Informationstjenesten i 1986 fik tilført en række opgaver, der tidligere hørte under Direktoratet for Statens Indkøb. Det drejer sig navnlig om rådgivning m.v. vedrørende tryksager og blanketter og salg heraf. Overførelsen havde bl.a. til hensigt at samle al rådgivning i forbindelse med udarbejdelse og trykning af publikationer m.v. samme sted. De tilførte opgaver beskrives nærmere i *kapitel 7*.

Kapitel 8 beskriver udviklingen i kommuners og amtskommuners informationsvirksomhed, bl.a. på baggrund af en spørgeskemaundersøgelse, jeg har foretaget, samt drøftelser med repræsentanter for den kommunale sektor.

Det er mit hovedindtryk, at der i de senere år er sket en meget betydelig udvikling i kommunerne, bl.a. i form af en udbygning af informationsvirksomheden og i sammenhæng hermed en betydelig serviceudvikling.

Især tre hovedtendenser synes fremtrædende:

For det første er der en udbredt erkendelse af, at information bør gives tæt på, hvilket både betyder, at kommunerne i forhold til borgerne får en rolle som repræsentant for hele den offentlige sektor, og at den kommunale forvaltning i højere grad bør gøres borgervendt. Det sidste er manifesteret i den markante vækst i antallet af lokale oplysningstjenester i kommunerne i form af en central informations- og serviceskranke på rådhuset, en selvstændig butik eller en informationsenhed på biblioteket.

For det andet synes det at være en udbredt opfattelse, at information ikke blot er noget, der gives til borgerne ved siden af

den almindelige forvaltningsudøvelse, men i vidt omfang må ses som en integreret del af god sagsbehandling og service.

For det tredje kan der spores kim i form af overvejelser og enkelte forsøg til en meget spændende udvikling, hvor man prøver at udnytte, at langt de fleste mennesker - herunder også de grupper, det offentlige ellers har vanskeligt ved at få kontakt med - lever i nogle netværk i form af familie, naboer og særlige grupper af offentligt ansatte (f.eks. hjemmehjælpere). I Norge er der iværksat et større forsøgsprojekt herom, der omtales i kapitel 8. En rigtig anvendelse af de kontaktmuligheder, de sociale netværk rummer, vil kunne vise sig at rumme muligheder for radikale forbedringer af kontakten og samspejlet mellem myndighederne og de svagtstillede borgere, der ellers har vanskeligt ved at overvinde de tærskler, der er for at nyde godt af de rettigheder, de har.

Når det gælder arbejdet med at forbedre betjeningen af borgere og virksomheder med hensyn til det sammenhængende felt af sagsbehandling, service og information, er kommunerne - af gode grunde - utvivlsomt førende i dag. De nye kvaliteter, der på den måde er ved at vinde indpas i forholdet mellem forvaltning og borgere, afføder i realiteten betydelige krav til de statslige myndigheder, bl.a. med hensyn til det vejlednings- og informationsmateriale, der udsendes til kommunerne i forbindelse med ny lovgivning.

Det er min vurdering, at der er behov for at udbygge samarbejdet mellem stat, amtskommuner og kommuner om offentlig information, både gennem erfaringsudveksling og gennem koordination af indsatsen.

Jeg indstiller derfor i kapitlet, at der i tilknytning til Statens Informationstjeneste oprettes et mindre kontaktudvalg for offentlig information med deltagelse af repræsentanter for de tre myndighedsniveauer (kommunekontaktudvalget).

I *kapitlerne 9-14* behandler jeg en række særlige spørgsmål i relation til offentlig in-

formation, nemlig brug af informativ annoncering, information gennem bibliotekerne, evt. tilknytning af Det administrative Bibliotek til Statens Informationstjeneste, brug af databaser, herunder Retsinformation, i forbindelse med offentlig information, samt forskning og uddannelse/efteruddannelse vedrørende offentlig information. Jeg fremsætter i forbindelse hermed såvel nogle mere principielle synspunkter som nogle konkrete indstillinger.

Med hensyn til informativ annoncering (*kapitel 9*) er det min opfattelse, at annoncering i dagspressen fortsat bør spille en væsentlig rolle. Der er dog grund til at fremhæve, at annonceringen ikke bør vurderes og udformes som et selvstændigt og udtømmende informationsmiddel, men i sin samvirken med andre informationsmidler, herunder bl.a. behandling i radio, tv og pjecer, ligesom statslig annoncering i højere grad end hidtil bør tilstræbes koordineret med den kommunale annoncering.

For den statslige annoncering indstiller jeg, at der som alternativ til de hidtidige enkeltstående annoncer afprøves en ordning med regelmæssige, fast placerede "samleannoncer", og at der i øvrigt iværksættes nærmere undersøgelser af annonceringens effekt, såvel i forhold til som i samvirken med andre informationstiltag.

I den forbindelse indstiller jeg en begrænset modifikation af det hidtil gældende princip om, at indrykning af statslige annoncer i dagblade, stort set undtagelsesfrit, skal omfatte samtlige dagblade (det såkaldte totalitetsprincip).

Fra *kapitel 10* om offentlig information gennem bibliotekerne vil jeg fremhæve en indstilling om, at statslige myndigheder opfordres til at gøre alt gratis informationsmateriale tilgængeligt for bibliotekerne, enten med henblik på udlevering eller til læsning på læsesalen. Endvidere foreslår jeg, at kontaktudvalget mellem Statens Informationstjeneste og bibliotekerne genoptager sit arbejde med henblik på at behandle

mulighederne for at understøtte bibliotekernes rolle i den offentlige information.

I *kapitel 11* behandler jeg det i kommissoriet anførte spørgsmål om mulighederne for en eventuel tilknytning af Det administrative Bibliotek til Informationstjenesten. Jeg vurderer dette spørgsmål således, at der ikke, i hvert fald ikke på nuværende tidspunkt, er afgørende fordele forbundet med en sådan tilknytning. Derimod vil en udbygning af edb-samarbejdet indebære en væsentlig forbedring af såvel Det administrative Biblioteks som Informationstjenestens serviceydelser, og jeg anbefaler derfor, at de to institutioner iværksætter et fælles udviklingsarbejde med dette formål.

I *kapitel 12* behandler jeg mere generelt spørgsmålet om brug af databaser ved offentlig information og fremhæver betydningen af, at der arbejdes videre med at udbygge de offentlige databaser samt at koordinere søgningen.

I kapitlet behandles et specielt, men væsentligt spørgsmål om brugernes muligheder for at benytte Retsinformation som informationskilde. Som forholdet er i dag, kan f.eks. biblioteker og kommunale informationsenheder, der er brugere af Retsinformation - på grund af den standardkontrakt, der anvendes - ikke på grundlag af deres on line-adgang udlevere kopier af regler m.v. til interesserede borgere. Der pågår for tiden forhandlinger om ændring af dette forhold, og jeg finder det meget betydningsfuldt, at en sådan ændring gennemføres.

Forskning i relation til offentlig information har været meget begrænset i Danmark, og det er min vurdering, at der er et påtrængende behov for en tættere kontakt mellem forskning og offentlig information. Konkret foreslår jeg i *kapitel 13*, at der etableres et relativt uformelt og åbent kontaktorgan mellem Informationstjenesten og de relevante forskningsinstitutioner.

Sammenhængende hermed foreslår jeg i *kapitel 14*, at Informationstjenesten holder

kontakt med og samarbejder med de forskellige relevante uddannelsesinstitutioner, og med hensyn til efteruddannelse indstiller jeg bl.a., at Informationstjenesten i samarbejde med Danmarks Forvaltningshøjskole og Den kommunale Højskole medvirker til at udvikle relevante efteruddannelses tilbud.

III. DEL

Betænkningens I. og II. del udgør grundlaget for en række konkrete anbefalinger vedrørende såvel informationsvirksomheden i ministerier og styrelser som Statens Informationstjeneste. To hovedsynspunkter gør sig her gældende: For det første må det understreges, at ansvaret for informationsvirksomheden (og vel at mærke i den brede forstand, som betænkningen fremlægger) påhviler de enkelte ministerier og styrelser. For det andet er der fortsat et klart behov for Statens Informationstjeneste og i nogle henseender for en væsentligt forstærket indsats fra Informationstjenestens side.

I *kapitel 15* behandler jeg spørgsmålet om stillingtagen i lovforslagsbemærkninger og lovbestemmelser til informationsspørgsmål.

Jeg indstiller, at der fastlægges en ordning, hvorefter ministerier altid ved udarbejdelse af forslag til borgervendte love i lovforslagsbemærkningerne skal tilkendegive deres opfattelse af, hvorledes der bør informeres om den pågældende lov, samt angive de eventuelle særlige informationsudgifter - således at der skabes grundlag for, at informationsspørgsmålet kan indgå i folketingsbehandlingen.

Endvidere foreslår jeg, at lovudkast forelægges Statens Informationstjeneste i forbindelse med lovforberedelsen, eller at Administrationsdepartementet ved sin gennemgang af lovudkastene er opmærksom på informationsspørgsmålet.

Endelig indeholder kapitlet nogle synspunkter på, i hvilket omfang der bør tages

stilling til informationsspørgsmål i lovbestemmelser.

Kapitel 76 vedrører informationsarbejdsorganisationen i ministerier m.v. Dette spørgsmål er medtaget i betænkningen, fordi det har betydning for en vurdering af Statens Informationstjenestes rolle.

Jeg tilslutter mig den opfattelse, der blev givet udtryk for i betænkning 787, hvorefter "der i hvert ministerium blandt dets medarbejdere bør udpeges en eller flere, der har eller erhverver særlig indsigt i informationsspørgsmål, og som derfor kan bidrage til at sikre, at der gøres den fornødne indsats med henblik på informationsopgavens løsning, bl.a. ved at være rådgiver for andre medarbejdere i ministeriet og være kontaktperson til statens informationskontor".

I betænkning 787 blev der givet udtryk for, at udvalget ikke fandt "at burde gå nærmere ind på spørgsmålet om, hvorvidt der i de enkelte ministerier bør være særlige informationsmedarbejdere, typisk af journalistisk uddannelse".

Jeg udtaler, at jeg - når informationsopgaverne ses i deres fulde bredde - føler mig forholdsvis sikker på, at flere ministerier kunne forbedre grundlaget for deres informationsarbejde ved ansættelse af medarbejdere med særlige faglige forudsætninger i kraft af uddannelse og tidligere beskæftigelse.

Kapitel 17 behandler Statens Informationstjenestes fremtidige rolle, organisation og økonomiske vilkår, og udgør således i mere snæver forstand mine centrale overvejelser og indstillinger i relation til kommissoriet.

I *kapitel 17.1.* om Statens Informationstjenestes fremtidige rolle tager jeg udgangspunkt i

de/s en nærmere beskrevet vurdering, hvorefter der er et meget stort behov for udbygning af det offentlige informationsindsats,

de/s den opfattelse, at det fortsat er rigtigt at lægge det organisatoriske hovedsyns-

punkt til grund, at informationsopgaverne i deres udgangspunkt bør være placeret hos vedkommende administrative myndighed.

Med disse udgangspunkter finder jeg rammemæssigt at kunne beskrive Statens Informationstjenestes rolle således:

Statens Informationstjeneste skal være et organ, der på et *højt fagligt niveau* - og principielt inden for alle områder af offentlig information - kan være

- initiativtagende (forslagsstillende)
- generelt og konkret rådgivende med hensyn til informationsarbejdes organisation, informationsstrategi og informationsteknik, og
- bistandsydende med hensyn til gennemførelse af de informationsforanstaltninger, som vedkommende myndighed ikke lige så godt kan gennemføre på egen hånd, eller hvor der er praktiske fordele forbundet med, at opgaven udføres centralt.

Når der bortses fra de særlige opgaveområder, der i marts 1986 blev overført til Statens Informationstjeneste fra Direktoratet for Statens Indkøb, sammenfatter jeg mit forslag til Informationstjenestens fremtidige rolle således:

1. en parathed til principielt at beskæftige sig med alle de informationsområder, der er beskrevet i kap. 3.3.1., og som stiller et stærkere krav - ikke alene om højt fagligt niveau med hensyn til informations spørgsmål i snævrere forstand, men også om forvaltningsfaglig bredde som grundlag for arbejdet
2. en væsentlig opprioritering af den initiativtagende funktion, samtidig med at den konkrete rådgivning som hovedregel fremstår som et tilbud til myndighederne

3. en væsentlig opprioritering af den generelle rådgivningsfunktion (erfaringsformidling, erfaringsudveksling m.v.)

4. et tættere samarbejde med informationsbrugergrupper (etablering af paneler)

5. et tættere samarbejde med forsknings- og uddannelsesinstitutioner

6. en udvidelse af de generelle og konkrete rådgivningstilbud til også at omfatte amtskommuner og kommuner.

Tendensen i rolleændringen skulle således være klar: En bevægelse fra koncentration omkring konkrete bestilopsopgaver ved opprioritering af initiativfunktionen og den generelle rådgivningsfunktion (erfaringsformidling m.v.), baseret på både informationsmæssige og forvaltningsfaglige kvalifikationer og på brede kontaktflader til informationsbrugergrupper, kommuner og amtskommuner, informationsenheder, forsknings- og uddannelsesinstitutioner.

I betragtning af de borgervendte informationsopgavers relevans og de meget betydelige krav, de - navnlig i den ovenfor beskrevne udvidede form - stiller til Statens Informationstjeneste, må der efter min mening vises tilbageholdenhed med hensyn til at pålægge Informationstjenesten *opgaver, der falder uden for denne ramme*, og - som til skade for opgaver inden for rammen - kan indebære administrative problemer, ikke mindst for en institution og en ledelse, som primært vil være indrettet/indstillet på de ovenfor nævnte informationsopgaver.

Jeg indstiller dog ikke ændringer, men peger på rationaliserings spørgsmål vedrørende opgaven administrativ annoncering (stillingsannoncer), eller vedrørende de opgaver, der i marts 1986 er overført fra Direktoratet for Statens Indkøb. Dog sætter jeg i slutningen af kapitel 17.1, hvortil henvises, et spørgsmålstejn ved salgsafdelingens

fortsatte detailsalg af publikationer. Efter min opfattelse må en opretholdelse af detailsalget forudsætte, dels at salgsafdelingen kan gennemføre denne funktion på en så smidig og forholdsvis selvkørende måde, at funktionens gennemførelse ikke i nævneværdig grad belaster Informationstjenestens ledelse eller dens organisation i øvrigt, dels at funktionen ikke omkostningsmæssigt belaster Informationstjenesten og dermed begrænser de økonomiske muligheder for at varetage Informationstjenestens mere overordnede funktioner.

I *kapitel 17.2* beskriver jeg dels Statens Informationstjenestes organisation i tiden fra oprettelsen til overtagelsen i marts 1986 af opgaver fra Direktoratet for Statens Indkøb, dels den midlertidige organisation, som derefter blev fastlagt, og som stadig består.

Jeg fremsætter derefter forslag vedrørende den fremtidige organisation. Den må naturligvis i væsentlig grad blive bestemt af det forslag til rolleændring, som jeg fremsætter i *kapitel 17.1*.

Den mest påtrængende organisationsændring bør herefter blive etablering af en særlig planlægnings- og udviklingsafdeling, bemandet således, at et højt, både informationsmæssigt og forvaltningsfagligt, kvalifikationsniveau sikres. Afdelingens opgaver bør navnlig være følgende:

- initiativtagende opgaver i forhold til statslige myndigheder til sikring af en rationel overordnet informationsstrategi med hensyn til forskellige informationsområder/emnevalg og valg af informationsforanstaltninger
- generelle udviklingsopgaver vedrørende offentlig informationsvirksomhed
- generel rådgivningsvirksomhed og erfaringsudveksling i forhold til både statslige og kommunale myndigheder
- konsulentbistand vedrørende organisering af informationsarbejde i statslige og kommunale myndigheder

- koordinerende opgaver, herunder navnlig i forholdet mellem statslig og kommunal informationsvirksomhed
- kontakt med forsknings- og uddannelsesinstitutioner
- Informationstjenestens egne undersøgelser af informationseffekt m.v.
- deltagelse i planlæggende og prioriterende udvalg (kommunekontaktudvalg, biblioteksudvalg)
- andre overordnede, principielle informationsspørgsmål.

Med hensyn til den nuværende *informationsafdeling* forslås to principielle ændringer:

På den ene side bør afdelingen friholdes for de generelle og principielle opgaver, som bør placeres i planlægnings- og udviklingsafdelingen, jfr. ovenfor, og således kunne koncentrere sig om de løbende mere konkrete rådgivnings- og bistandsopgaver.

På den anden side bør afdelingen overtage rådgivnings- og bistandsopgaverne på tryksags- og blanketområderne med henblik på at sikre den endnu ikke etablerede integration med informationsopgaverne.

Informationsafdelingens opgaver bliver herefter navnlig:

- rådgivende funktion som nu med hensyn til de forskellige konkrete informationsforanstaltninger - også i forhold til kommuner i det omfang, disse måtte ønske sådan rådgivning
- formidling vedrørende statslige annoncer og tv- og radioindslag, pjecer m.v.
- rådgivende funktioner og produktionsmæssig formidling på tryksags- og blanketområdet (det statslige område)
- sproglig konsulenttjeneste
- telefonoplysning
- **Statstidende**
- "Status".

Om *salgsafdelingen og den administrative afdeling* bør bevares som to afdelinger eller sammenlægges, må bero på den endelige stillingtagen til salgsfunktionens fremtidige omfang. Opgaverne vil være

- salg af blanketter, betænkninger og andre publikationer
- budget og regnskab
- personale
- sekretariatsforretninger
- fællesfunktioner (navnlig journal, skrivefunktioner, reception og omstilling m.m.).

Ud over de nævnte afdelinger bør det - som i den ordning, der er etableret ved den nylige omorganisering af den norske informationstjeneste, og som mit organisationsforslag også i øvrigt har væsentlig lighed med - overvejes at anvende *projektgrupper* på tværs af afdelingerne for at sikre høj fleksibilitet og omstillingsevne samt i øvrigt en høj grad af faglig integration. Den skitserede afdelingsopdeling bør ikke medføre, at der bliver vandtætte skodder mellem de enkelte afdelingers medarbejdere eller deres funktioner.

Forslaget indebærer, at de nuværende særlige enheder, knyttet direkte til ledelsen, bl.a. "Status"-sektionen, indplaceres i den ovenfor beskrevne 3- eller 4-leddede organisation.

Kapitel 173 om Statens Informationstjenestes økonomiske vilkår modsvarer anmodningen i kommissoriet om at belyse, om det vil være hensigtsmæssigt, at Informationstjenesten tilbyder salg af ydelser på markeds-mæssige vilkår, men går noget ud over dette spørgsmål.

Med hensyn til spørgsmålet om *salg til private* kan min opfattelse sammenfattes således: Borgerne bør ikke betale for den *basale information*, som de efter anerkendt opfattelse har rimeligt krav på at modtage, typisk regel information og anden information i forbindelse med administrativ sagsbehandling eller serviceydelser. Omvendt

må betaling for *publikationer over "brochure-niveauet"*, f.eks. betænkninger, rapporter og årsberetninger, accepteres. Med hensyn til *Statstidende* og "*Status*" gælder for tiden det finansieringsprincip, at de skal hvile i sig selv. Dette princip er det formentlig nødvendigt at fastholde for *Statstidende* - som monopol-publikation - men ikke for "*Status*". Endelig kan et særligt betalings-synspunkt naturligvis anlægges ved *visse typer af "særydelser"*, f.eks. det nuværende salg af magnetbånd fra *Statstidende* (*Tingbladet*).

For så vidt angår *statslige myndigheders* betaling er ordningen inden for *det traditionelle informationsområde* stort set den, at myndighederne ikke betaler for - generel eller konkret - rådgivning eller for formidling af ydelser, men må afholde udgiften til selve de formidlede ydelser: annoncer, pjecer, engagerede reklamebureauer m.m., tv-OBS og radiospots - dog for de de to sidstnævnte ydelser, der før 1985 helt finansieredes af Informationstjenesten, kun med 50%.

Jeg indstiller, at der fastlægges den ordning, at de enkelte myndigheder som udgangspunkt skal betale alle de her omtalte ydelser, altså også tv- og radioproduktioner, fuldt ud.

Samtidig finder jeg det påkrævet, at den i betænkning 787 (s. 55) foreslåede ordning vedrørende et ikke uvæsentligt rådighedsbeløb til Statens Informationstjeneste indføres. Et sådant rådighedsbeløb finder jeg nødvendigt - i hvert fald i en indkørfase - som ryggrad for Statens Informationstjenestes initiativtagende funktion, der som nævnt efter min opfattelse bør styrkes væsentligt. Rådighedsbeløbet bør derfor ikke begrænses til uforudsete informationsbehov, men bør også - som foreslået i betænkning 787 - kunne anvendes i tilfælde, hvor initiativer udgår fra Statens Informationstjeneste.

Uden for det ovenfor omtalte traditionelle informationsområde foreslår jeg ingen

ændringer i den nuværende ordning, dog at det efter min mening ville være rimeligt, om Statens Informationstjeneste modtog et gebyr - en andel af den rabat, bladene yder - til dækning af Statens Informationstjenestes udgifter ved ekspedition *at administrative annoncer* (herunder stillingsannoncer).

Som tidligere omtalt finder jeg det ønskeligt, at Informationstjenestens - generelle og konkrete - rådgivning om information også kan stå til rådighed for de *kommuner og amtskommuner*, der ønsker en sådan rådgivning. I *kapitel 17.3.3.* har jeg nærmere redegjort for de hermed forbundne betalingssspørgsmål. Visse tvivlsspørgsmål bør finde deres afklaring gennem det foreslåede kommunekontaktudvalg.

Efter min opfattelse er det på grundlag af de gældende retningslinjer for indtægtsdækket virksomhed muligt at pege på områder af Statens Informationstjenestes opgaver, som er egnet for en sådan bevillingsmæssig ordning. Det gælder blanketsalg, distributionsopgaver mod gebyr ("lønarbejde"), "Status-udgivelse, magnetbåndssalg og, efter en overgangstid, publikationsalg (dog afhængigt af vurdering og stillingtagen til spørgsmålet om detailsalg).

I *kapitel 17.3.5.* udtaler jeg mig generelt om økonomiske konsekvenser af mine forslag.

Nogle steder i betænkningen har jeg omtalt rationaliseringsmuligheder, og andre steder har jeg peget på visse aflastninger ved omprioriteringer m.v. Endvidere har jeg, jfr. ovenfor, peget på nogle begrænsede muligheder for indtægtsforøgelse.

Men en samlet vurdering af mine forslag må naturligvis blive, at de ikke kan realiseres inden for Statens Informationstjenestes eksisterende bevillingsramme. Det gælder forslaget om et rådighedsbeløb til Statens Informationstjeneste og forslaget om etablering i Statens Informationstjeneste af en planlægnings- og udviklingsafdeling på solidt fagligt - og tværfagligt - niveau med

henblik på at sikre varetagelsen af Statens Informationstjenestes initiativtagende, erfaringsudvekslende og i øvrigt generelt rådgivende funktioner - eller med andre ord som et led i mit forslag om, generelt formuleret, at dreje Statens Informationstjenestes profil fra overvejende at være et rådgivnings- og bistandsorgan i konkrete informationsspørgsmål, til at være et mere generelt initiativtagende og rådgivende organ på et højt fagligt niveau.

Jeg har ikke fundet at burde ledsage mine forslag til foranstaltninger af forslag til bestemte bevillingsbeløb eller bestemte stillingsantal/uddannelseskategorier. For så vidt mine udbygningsforslag accepteres i princippet, er jeg naturligvis opmærksom på, at udbygningen af flere grunde må ske successivt på et løbende justeret erfaringsgrundlag.

Mit hovedsynspunkt er imidlertid, at der bør vises åbenhed overfor en bevillingsforøgelse med henblik på styrkelse af informationsarbejdet. Dette er for mig en nødvendig følge af de vurderinger, jeg har anlagt i betænkningen af informationsbehov og af en øget informationsindsats' betydning for borgerne og ud fra bredere samfundsmæssige vurderinger.

I. DEL

Kapitel 3

Offentlig information - generelle betragtninger

3.1. Om begrebet offentlig information

Der synes undertiden at være en tendens til i den offentlige debat at behandle "offentlig information" som et enhedsbegreb og i sammenhæng hermed at fremstille "forbedring" af offentlig information som noget, der opnås gennem isolerede foranstaltninger, og som således typisk forudsætter specielt hertil allokerede ressourcer.

Offentlig information dækker imidlertid over en række forskellige aktiviteter, der varierer betydeligt med hensyn til principielt indhold, målsætning og udformning. Og offentlig information forekommer ofte netop ikke som isolerede foranstaltninger, men derimod som integrerede dele af mere komplicerede procedurer.

I betænkning 787 blev der ikke foretaget en overordnet, principiel diskussion og afgrænsning af offentlig informationsvirksomhed; dette beroede utvivlsomt på, at udvalgets kommissorium var begrænset til information om love og andre retsfor skrifter. Derimod sondredes der efter genstand og formål mellem:

- information om indholdet af retsregler (love, bekendtgørelser, cirkulærer m.v.) ("regelinformation")
- information om forvaltningsmyndigheds funktionsmåde samt omfanget og resultaterne af deres arbejde ("præsentationsinformation")

- information om forslag og planer m.v., der foreligger som led i en beslutningsproces ("medindflydelsesinformation")
- information som alternativ til lovgivning m.v.

Betænkning 787 skulle i henhold til kommissoriet især behandle spørgsmålet om udvidet statslig regel information, og i betænkningen sondredes der inden for regelinformation mellem 3 informationsstadier, nyhedsinformation, opfølgingsinformation og situationsinformation, jfr. i øvrigt kap. 3.3.

Såvel i den norske betænkning NOU 1978:37 om offentlig informasjon som i den svenske betænkning SOU 1984:68 om samordnad samhällsinformation foretages der en sondring mellem det bredere begreb *samfundsinformation*, der betegner al samfundsmæssig relevant information, og *offentlig information*, som betegner den del af samfundsinformationen, der udarbejdes af offentlige myndigheder.

I den svenske debat om offentlig information benyttes fortrinsvis betegnelsen samhällsinformation, jfr. f.eks. SOU 1969:48 om vidgad samhällsinformation og SOU 1984:68, uanset begge udredninger i praksis indskrænker sig til at behandle den del af samfundsinformationen, der er en følge af rigsdagens, landstingenes og kommunernes beslutninger og instruktioner til myndighederne.

Der er almindelig tradition for, at diskussionen af offentlig information/samfundsinformation ikke behandler partipolitisk information ("propaganda").

Offentlig information defineres eksplicit i NOU 1978:37 (s. 10) og implicit i betænkning 787 som samfundsinformation med offentlige myndigheder som afsendere, og det forekommer naturligt at fastholde denne afgrænsning i nærværende udredning.

Informationsvirksomhed anvendes almindeligvis som betegnelse for en særlig indsats ud over selve de handlinger og forhold, der informeres om (f.eks. selve regeludstedelsen og udøvelsen af forvaltningsvirksomhed), med det formål at forbedre borgernes og andre myndigheders kendskab til afsenderens regler, tilbud, indretning og planer m.v.

Med hensyn til afgrænsning af informationsvirksomheden i forhold til de "egentlige aktiviteter", kan der skelnes mellem "*fritstående*" *informationsvirksomhed* i form af annoncer, brochurer, OBS m.v. og *integreret information* som led i bl.a. den mundtlige dialog mellem medarbejdere og borgere i forbindelse med sagsbehandling, som vejledning på blanketter, samt i forbindelse med leveringen af serviceydelser (omsorgsarbejde, undervisning o.lign.).

3.2. Historisk udvikling

3.2.1. Det klassiske paradigme

Man skal kun få årtier tilbage, før situationen var den, at forvaltningsmyndigheder betragtede en "lovsag" eller "bekendtgørelsessag" som afsluttet, når loven eller bekendtgørelsen var stadfæstet/underskrevet og behørigt kundgjort i Lovtidende. Da betydningen af Lovtidende som almindeligt informationsmiddel er forsvindende, var informationen til borgerne om indholdet af retsregler således begrænset til dels den presseomtale af reglerne, som pressen på

eget initiativ foretog, dels den oplysning, der blev affødt af administrationen af reglerne og den dermed forbundne kontakt mellem myndigheder og borgere. Tilsvarende gjaldt med hensyn til information om myndighedernes funktion og indretning m.v.

Spørgsmålet om en egentlig offentlig informationsvirksomhed i Danmark har således ikke, så vidt jeg ved, været genstand for særlig behandling før i 1960'erne, og så sent som i betænkning 787 fra 1977 konstateredes det (s. 32 f.), at "Den hidtidige informationsvirksomhed, bortset fra udsendelse af love til pressen m.v., har været særdeles begrænset."

Den første mere udførlige behandling findes i betænkning 469/1967 om statens informationsvirksomhed fra justitsministeriets lovtidendeudvalg, der i henhold til sit kommissorium bl.a. skulle behandle information vedrørende nye love og andre nye retsfor skrifter. Udvalget anførte i betænkningen (s. 19), at det med hensyn til statslig information over for offentligheden og de lokale myndigheder var indtrykket, "at der i almindelighed ikke findes alvorlige mangler ved informationsvirksomheden som sådan". Udvalget var dog samtidig af den opfattelse, "at virksomheden bør udbygges", og pegede på, at et centralt informationsorgan "vil kunne yde et betydningsfuldt bidrag til befolkningens orientering om nye retsfor skrifter" (s. 29). Man tog dog ikke stilling til evt. oprettelse af et sådant organ.

I øvrigt anbefalede udvalget bl.a. en mere effektiv og omfattende distribution af retsfor skrifter og betænkninger til pressen, brug af annoncering "i særlige tilfælde" samt forbedringer af informationen i forhold til de kommunale myndigheder.

I betænkning 536/1969 om dagspressen og samfundet anbefalede det som led i foranstaltninger til imødegåelse af dagspressens vanskeligheder bl.a., at staten "i konsekvens af det offentliges almindelige informationspligt over for befolkningen påtager

sig en væsentlig udvidelse af sin annoncering i dagbladene" (s. 65).

De ovenfor nævnte overvejelser og forslag kan vel kortfattet resumeres i en voksende erkendelse af, at regelmassens omfang og kompleksitet krævede en ekstra formidlingsindsats ud over den blotte "kundgørelse" både for at sikre borgernes retssikkerhed (de har krav på at få kendskab til nye og gældende regler) og for at sikre opfyldelse af de velfærdspolitiske målsætninger (folk skal have de ydelser fra det offentlige, som de har krav på). Hertil kommer, at en myndighedsadfærd, præget af at man ikke interesserer sig for, om offentligheden får kendskab til ens aktiviteter, herunder såvel regeludstedelse som forvaltningsudøvelse, i sig selv kan afføde en negativ opfattelse hos offentligheden af myndighederne (som værende "bureaukratiske" og utilnærmelige).

I betænkning 787 (s. 29 f.) redegøres der for de selvfølgelige og væsentlige grunde, der er til at give en ordentlig regelinformation, grunde, der utvivlsomt også lå bag de tidligere nævnte overvejelser:

"En effektiv informationsvirksomhed om love m.v. har naturligvis en tilstrækkelig begrundelse i en anerkendelse af menneskers etiske krav på at være velinformerede om deres retsstilling - deres rettigheder, retlige muligheder og pligter.

En effektiv informationsvirksomhed er en forudsætning for, at mennesker har mulighed for at forudse de retlige konsekvenser af situationer og handlinger og at indrette sig derefter, det vil sige på den ene side at udnytte deres rettigheder eller retlige muligheder og på den anden side opfylde deres forpligtelser.

Det anførte kan også udtrykkes på den måde, at en god information om lovgivning m.v. er forudsætningen for, at den pågældende lovgivnings politiske målsætning kan realiseres.

Information om lovgivning m.v. kan imidlertid have nogle funktioner, der rækker ud over dette at skabe bedre betingelser for, at mennesker opnår deres rettigheder og opfylder deres forpligtelser: I det moderne samfund med en lovgivning og en administrativ regeldannelse, der er både omfattende og kompliceret, er der utvivlsomt en risiko for, at mennesker kan komme til at føle sig "magtesløse" eller "fremmedgjorte" i forhold til det system, som lovgivning m.v. repræsenterer. Øget information kan bidrage til en bedre forståelse i forholdet mellem mennesker og myndigheder. Til dels sammenhængende med det her anførte er den betragtning, at en forholdsvis vidtgående information om, hvad lovgivningsmagt og administration producerer af regler, er en elementær forudsætning for, at befolkningen kan foretage en rimeligt funderet - positiv eller negativ - vurdering af de offentlige myndigheders indsats, og dermed for, at folk kan få et rimeligt grundlag for deltagelse i den samfundsmæssige debat om, hvorvidt gældende ordninger bør opretholdes eller reformer gennemføres."

De tidlige overvejelser om behovet for offentlig information, der næsten udelukkende omhandler regel information, - en begrænsning, som betænkning 787 til dels overskrider, jfr. nedenfor - har, lidt forenklet sagt, taget udgangspunkt i en vurdering af, at det offentlige har behov for at forklare sig bedre over for borgerne. I betænkning 641/1972 om det offentlige annoncering i dagspressen siges det således klart, at "der i et demokratisk samfund til enhver tid, men afhængig af udviklingsniveauet, eksisterer en overgrænse for, hvor store og/eller hvor mange ændringer i henseende til bredt virkende retsforskrifter eller forvaltnings-dispositioner der på kort sigt lader sig virkeliggøre uden friktion." (s. 9), og det

konstateres, "at den her omtalte friktions-tærskel vil kunne sænkes gennem en velforberedt og sagligt gengivende oplysningsvirksomhed i forbindelse med de pågældende foranstaltningers praktiske forberedelse og påfølgende indkøring." (s. 10).

Det, som jeg her har valgt at kalde det klassiske paradigme i opfattelsen af offentlig information, er således karakteriseret ved at tage den voksende offentlige sektor og dens aktiviteter som et givet vilkår, der afføder et informationsbehov, selvfølgelig for at tilgodese hensynet til borgernes retssikkerhed m.v., men også for at mindske friktionen mellem myndigheder og borgere. I bl.a. dele af den nyere samfundsvidenskab tales der endog om, at informationen skal modvirke et opstået "legitimationsunderskud" (jfr. f.eks. Steen Sauerbergs artikel i *Orientering* nr. 2/85).

Det er en nærliggende konsekvens af en sådan betragtning, at problemerne skal løses ved at bistå/påvirke borgerne gennem flere informationsforanstaltninger, der fortæller om regler m.v. (envejskommunikation), og at massemediene er et oplagt medium herfor.

3.2.2. *Demokrati-perspektivet*

"Friktionen" mellem myndigheder og borgere voksede i takt med den fortsatte ekspansion ind i 70'erne. Samtidig vandt rationelle planlægningsovervejelser stærkt frem i forsøg på at forhindre en ustyret vækst af det offentlige. Kommunalreformen, der som en bivirkning for betydelige dele af befolkningen øgede afstanden til de lokale myndigheder, er en vigtig del af dette billede. Samtidig voksede en generation op, der i modsætning til de foregående tog velfærd som en given forudsætning, og derfor stillede langt større krav. Hertil kom en voksende kritik af den offentlige sektor for at være bureaukratisk, ineffektiv og for at tage for lidt hensyn til borgernes behov.

I lyset af disse udviklingstræk begyndte politikere og myndigheder - ud over planlægningen - også at interessere sig for mulighederne for at etablere en direkte dialog med borgerne, typisk i forbindelse med større planlægningsopgaver, men herudover også mere generelt. I dette demokrati-perspektiv får den offentlige informationsvirksomhed en meget vigtig betydning, herunder også i form af andet end regelinformation. Samtidig indebærer demokrati-perspektivet en ændret opfattelse af forholdet mellem afsender og modtager af offentlig information, idet der bagved ligger en begyndende erkendelse af, at "friktionen" ikke blot skyldes for lidt information fra det offentlige, men også det offentlige og dets aktiviteter selv.

Betænkning 787 var i sit udgangspunkt bundet til det klassiske paradigme, fordi kommissoriet alene angik regelinformation, og i forbindelse hermed alene spørgsmålet om, hvorvidt der er behov for en udvidet informationsindsats fra staten (envejskommunikation). Imidlertid udtalte udvalget sig om spørgsmål uden for sit kommissorium, navnlig for at sætte regelinformationen ind i en bredere sammenhæng, herunder også om forholdet til den kommunale informationsvirksomhed. I lyset heraf rummede betænkningen en væsentlig nytænkning, der eksempelvis kom til udtryk i, at vurderingerne baseredes på "borgernes etiske krav" frem for på myndighedernes (legitimations-)behov, jfr. citatet ovenfor. Betænkningen lagde i konsekvens heraf vægt på dialogformen og på, at der tages udgangspunkt i borgernes behov. Det sidste førte bl.a. til anbefalinger af, at information ydes tæt på (s. 10) og til en fremhævelse af den særlige betydning, som situationsinformation i form af, hvad der kaldes "informationsservice" (s. 46), har. Hermed pegede betænkningen klart i retning af den servicetænkning, der har udviklet sig i 80'erne.

3.23. Den responsive stat

I 80'erne indtræder der i den offentlige sektor i de vestlige lande, hvad man kunne kalde et paradigme-skift: den hidtidige vækst afløses af stagnation eller reduktion, og der iværksættes moderniseringsbestrebelse bl.a. med henblik på at forbedre publikumsbetjeningen og øge effektiviteten af den offentlige sektor gennem omstilling og større fleksibilitet.

Dette skift må betragtes som en reaktion mod den side af en ekspanderende "velfærdsstat" der havde manifesteret sig i en detaljeret regulering af stadig flere dele af samfundslivet og den enkelte borgers tilværelse.

Et træk i moderniseringstænkningen er en understregning af, at den offentlige forvaltning bør tage udgangspunkt i borgernes situation og behov frem for i myndighedernes opfattelse af, hvad der er bedst for borgerne; der anlægges et serviceperspektiv på det offentlige.

Indenfor retssociologien opererer man med begrebet "den responsive stat" som betegnelse for det nye paradigme. Thomas Bergsøe og H. H. Brydenholt har sammenfattet dette i den formulering, at den "nye statsmodel bygger på troen på en ansvarsbevidst stat og en ansvarsbevidst borger og på gensidigheden i dette ansvar" som modstykke til "den ansvarlige stat, nemlig den velfærdsstat, der havde ansvaret for alting". ("Fra nutid til nytid - modernisering af den offentlige sektor", 1987, s. 820.

I OECD-rapporten "Administration as service - The public as client" (Paris 1987) beskrives, hvordan OECD-landene arbejder med at udvikle den offentlige forvaltnings lydhørhed ("responsiveness") over for borgerne. Begrebet beskrives således: "Responsiveness is defined in terms of the administration's comprehensibility and accessibility; and whether the administration satisfies, within the constraints of policies, the needs of clients; and the extent to

which clients participate actively in administrative processes" (s. 34). I rapporten anbefales det (s. 98 ff.), at "responsiveness" gøres til en standard i den offentlige forvaltning på linie med de klassiske standarder (retssikkerhed, effektivitet, lighed mil.).

I konsekvens af den nye opfattelse af forholdet mellem myndigheder og borgere opererer OECD-rapporten udtrykkeligt med kommunikation (tovejs) (s. 82 ff.).

Moderniserings-tænkningen har bl.a. følgende vigtige konsekvenser for offentlig informationsvirksomhed:

- Information bliver i væsentlig grad en integreret del af kontakten mellem borgere og myndigheder, der bl.a. skal sikre, at borgerne selv kan formulere deres behov/krav til det offentlige. Hermed sker der en vis udviskning af det tidligere relativt skarpe skel mellem på den ene side regeludstedelse og forvaltningsudøvelse og på den anden side en særlig informationsvirksomhed.
- Det er nødvendigt med en effektiv intern information som forudsætning for at de enkelte sagsbehandlere m. l. kan give information samt i øvrigt yde et kvalificeret og serviceorienteret arbejde.
- Informationen kan ikke løsrives fra det, der informeres om, og problemer, der tidligere har været opfattet som udslag af manglende information, skyldes måske i virkeligheden underliggende forhold vedrørende regelregulering og administrationsformer. Moderniseringen af forvaltningen omfatter derfor bl.a. også overvejelser om regelforenklings som et centralt element, da den stærkt voksende offentlige sektor bl.a. også har været afspejlet i en lige så stærkt voksende regelmasse af stor kompleksitet.

Kravet om, at det offentlige skal være "responsivt", indebærer, at der tages udgangspunkt i borgernes situation, og at resultaterne måles på, i hvilket omfang det - inden for de politisk givne rammer - lykkes at

imødekomme borgernes behov. Dette kan give særlige vanskeligheder i forhold til borgere, der som følge af manglende personlige ressourcer eller mistillid til "systemet" er svære at komme i kontakt med.

De norske forskere, Karl Bomann-Larsen og Thor Øivind Jensen, har formuleret det sådan, at forvaltningen ikke reagerer automatisk på publikums behov, idet borgerne tværtimod skal overvinde en række tærskler for at kunne få f.eks. de offentlige ydelser, de har krav på. Norske undersøgelser viser, at mennesker, der ikke har de fornødne ressourcer hertil, i realiteten er "underforsynede" med offentlige ydelser. Imidlertid vil langt de fleste mennesker indgå i sociale netværk, f.eks. familie, venner, arbejdskolleger eller måske den hjemmehjælper, de har tillid til. Personerne i disse netværk vil kunne tjene som formidlere mellem de pågældende og det offentlige. Dette vil bl.a. kunne udnyttes gennem målrettet information via sådanne formidlere.

3.2.4. Regeringens program for modernisering af den offentlige sektor

I 1983 lancerede den danske regering et omfattende program for modernisering af den offentlige sektor. Moderniseringsprogrammet har som sine overordnede målsætninger at forbedre det offentlige service over for borgere og virksomheder, at udnytte de ressourcer, der er til rådighed for den offentlige sektor, bedre, samt at gøre det offentlige til en bedre arbejdsplads for medarbejderne. Moderniseringsprogrammet har således bl.a. sat fokus på serviceaspektet i det offentlige virksomhed.

Som led i moderniseringsprogrammet er der med Administrationsdepartementets cirkulærskrivelse af 17. august 1984 iværksat en særlig kampagne for bedre publikumsbetjening i den offentlige sektor, hvori også information indgår som et vigtigt led.

I skrivelsen fremhæves således bl.a., at kampagnen skal sikre, at betjeningen af borgere og virksomheder bedst muligt lever op til en række formål, herunder "overskuelighed i betjeningen (bedre information) og kontakt med så få sagsbehandlere som muligt". I forbindelse med kampagnen er der udarbejdet vejledninger m.v. til brug i stat og kommuner og iværksat en række pilotprojekter, herunder i samarbejde mellem stat og kommuner.

Også i den kommunale sektor sker der i disse år en omfattende omstilling og fornyelse, der bl.a. omfatter forbedring af publikumsbetjeningen, og der er således i de senere år såvel i staten som i amtskommuner og kommuner iværksat mange initiativer til serviceforbedringer. Bedre information til borgerne har typisk indgået som et integreret led i disse aktiviteter.

Servicekampagnen i moderniseringsprogrammet er kædet sammen med regelforenkling, hvilket har den indlysende begrundelse, at mulighederne for at yde god service i betydeligt omfang er afhængige af de muligheder, som de tilgrundliggende regler i en given sag giver. Problemet med regelmassens omfang og kompleksitet oplevedes som så påtrængende, at der allerede før lanceringen af det samlede moderniseringsprogram blev iværksat en kampagne med henblik på at sanere og forenkle den eksisterende regel masse.

I den første fase i 1982-84 var vægten lagt på at sanere reglerne. Fra efteråret 1984 iværksattes en temaorienteret regelforenkling med henblik på at forenkle erhvervsreguleringen samt reducere antallet af ankeniveauer. Et af resultaterne af indsatsen har været, at mere end 2000 retsfor skrifter er bortfaldet; afskaffelsen vedrørte i vidt omfang nogle helt forældede regler, og reduktionen er vel i væsentlig grad opnået ved en - dog utvivlsomt nyttig - sammenskrivning af flerheder af eksisterende regler. Hertil kommer forenklinger på en række områder, bl.a. bygningsregler (små-

husreglementet), tandpleje og sygedagpenge. Ud over de resultater, der er kommet ud af regelforenklingskampagnen, indebærer indlæggelsen af regler i den statslige regel-database, Retsinformation, i sig selv en vis forenkling, jfr. kap. 12.

Resultaterne af regelforenklingsarbejdet er nærmere beskrevet i regeringens redegørelser til folketinget i maj 1983 og maj 1984, samt i et bilag til moderniseringsredegørelsen i maj 1985. Regelforenklingsarbejdet er nu gået over i en driftsfase, hvor det er blevet integreret i de enkelte ministeriers løbende regel udarbejdelse.

Deregulering forstået som begrænsning af regelreguleringen har været et politisk centralt tema i en række lande, bl.a. USA. I Danmark kan frikommuneforsøget ses som et dereguleringsinitiativ, der skal reducere de statslige bindinger af kommunerne. Herudover har deregulering ikke hidtil spillet nogen særlig rolle i moderniseringsbe-stræbelserne herhjemme.

3.3. Principielle synspunkter vedrørende forskellige områder for offentlig information - og nogle udviklingslinier

3.3.1 Indledende bemærkninger

Selv om det udvalg, der afgav betænkning 787, i overensstemmelse med sit kommissorium primært beskæftigede sig med problemerne vedrørende statslig information om fastsatte retsregler, navnlig love og bekendtgørelser, præsenterede udvalgets betænkning (s. 9-10) den ovenfor i kap. 3.2. nævnte vigtige opdeling af mulige informationsaktiviteter - en opdeling efter informationens genstand og formål i "regelinformation", "præsentationsinformation" "medindflydelsesinformation" og information om alternativ til lovgivning m.v.

Ved sin behandling af "regelinformation"

- der var kernen i kommissoriet - sondrede udvalget mellem tre typer af information:

- a. *Nyhedsinformation*, d.v.s. den informationsvirksomhed, der udføres i umiddelbar forbindelse med gennemførelse af en ny lov, bekendtgørelse m.v.
- b. *Opfølgingsinformation*, det vil - kort sagt - sige repetition, f.eks. efter et par års forløb, af nyhedsinformationen, eventuelt på den måde, at der sker en samarbejd ning af information om flere - mere eller mindre beslægtede - love, og således gives information i en mere hensigtsmæssig systematisk sammenhæng og på en mere relevant emneorienteret måde; informationens indhold bør naturligvis da være bestemt ikke alene af reglernes indhold - men også af de erfaringer vedrørende informationsbehov, som er indvundet siden reglernes gennemførelse.
- c. *Situationsinformation*, d.v.s. den information, der gives til personer, der er kommet i eller er nær ved at komme i en sådan situation, eller er ved at skulle foretage en sådan disposition, at de har et aktuelt og konkret behov for information om nogle retsregler for at kunne varetage deres interesser. Som eksempler kan nævnes information til personer, der nærmer sig pensionsalderen, eller personer, der står for at skulle starte egen virksomhed.

De ovenfor omtalte sondringer vedrørende offentlig information er stadig nyttige, men udviklingen - en udvikling der i sine hovedtendenser er omtalt i kap. 3.2. - siden betænkningens afgivelse og efter Statens Informationstjenestes oprettelse i dens nuværende skikkelse (jfr. cirkulære nr. 129 af 30. juni 1978 om Statens Informationstjeneste m.v., der er gengivet som bilag 2), giver anledning både til visse nuanceringer i begrebsapparatet og til visse omvurderinger af de forskellige informationsområder.

33.2. *Regelinformation*

I betænkning 787 (s. 29-30) gives en redegørelse for de væsentlige *grunde*, der tilsiger solide informationsordningervedrørende indholdet af love m.v. Redegørelsens synspunkter er fundamentale. Dens centrale dele er gengivet ovenfor i kap. 3.2.1., hvortil jeg henviser.

I betænkningen (s. 32-34) gives endvidere en kort redegørelse vedrørende *behovet* for information om retsreglers indhold. Det der anførte har utvivlsomt i hovedsagen stadig gyldighed, selv om det offentlige informationsindsats, formentlig både i form af nyhedsinformation og situationsinformation - og i hvert fald i form af situationsinformation - er styrket, jfr. kap. 5 og 6. Væksten i informationsindsats har næppe rakt til væsentligt mere end at holde trit med en samtidig vækst i regelmængde og navnlig i regelproduktions tempo.

a) Nyhedsinformation

I betænkning 787 fremhævedes, at nyhedsinformation kan bestå dels af *nogle mere almene informationsforanstaltninger*, der gennemføres af vedkommende ministerium eller styrelse, dels af *nogle særlige informationsforanstaltninger* (annoncering, radio-tv, brochurer m.v.), der jævnligt forudsætter andres, herunder typisk Statens Informationstjenestens, medvirken.

I *den førstnævnte henseende* fremhæver betænkningen betydningen af,

at ministerier og styrelser foretager udsendelse af nye love og andre retsforskrifter af almen interesse på grundlag af ajourførte oversigter over dagspressen, den relevante fagpresse og de interesserede organisationer m.v.,

at der i forbindelse med udsendelsen vedlægges resume med vejledende bemærkninger (pressemeddelelse), der bidrager til at gøre indholdet af den pågældende retsforskrift lettere tilgængeligt,

at ministerier og styrelser er opmærksomme på den effektivisering af information vedrørende love m.v., der kan opnås ved en forudgående information gennem udsendelse af lovforberedende udvalgs og kommissioners betænkninger og gennem udsendelse af lovforslag med bemærkninger,

at det betragtes som en naturlig arbejdsopgave for embedsmænd i ministerier og styrelser at bidrage til information om nye love gennem artikelskrivning, ikke mindst i de relevante fagtidsskrifter, og gennem foredragsvirksomhed.

Udviklingen siden 1977 på de ovennævnte områder belyses i nogen grad nedenfor i kapitel 5.

I *den sidstnævnte henseende - særlige informationsforanstaltninger* (annoncering, radio-tv, brochurer m.v.) beskrives det nedenfor i kapitel 5 og 6, hvorledes disse foranstaltninger som helhed er blevet øget noget i årene efter Informationstjenestens oprettelse, bortset fra statslig informativ annoncering, der er løjet væsentligt af.

På *det principielle plan* er der, så vidt jeg kan skønne, siden 1977 sket en betydelig udvikling i synet på nyhedsinformation om love m.v.

Der synes med rette hos myndighederne at være en øget erkendelse af, at isoleret regelproduktion i sig selv ofte nærmer sig et "slag i luften". Dette kan også betegnes som en erkendelse af, at en lovgivningsprocedure/ regelproduktions-procedure er noget andet og mere end tidligere forudsat. Den består så at sige af to ligeværdige halvdele: selve regelproduktionen, samt den påfølgende kommunikationsproces, uden hvilken regelproduktionen ikke bliver en realitet.

Der er formentlig også en erkendelse af, at en god nyhedsinformation jævnlig bør være en forholdsvis kompliceret og flerstrengt proces. Der kræves information både under regelproduktionen og efter dens gennemførelse. Informationens hen-

sigtsmæssige gennemførelse kræver ofte, foruden en indsats fra myndighedernes side, også en medvirken fra organisationer m.v. (som mellemlid). Der er vigtigt, at informationen er målgruppetilpasset (tilpasset reglernes målgruppe) og ikke gives på en diffus måde. Den kræver ofte et flerstrengt mediesæt.

Væsentligt er spørgsmålet om, i hvilket omfang der i forbindelse med gennemførelse af nye love m.v. bør gennemføres særlige foranstaltninger som annoncering, brochureproduktion, OBS-produktion m.v. - altså foranstaltninger, der rækker ud over vedkommende ministeriums og styrelses egne almindelige informationsforanstaltninger: udsendelse af eksemplarer af reglerne og deres forarbejdelse, artikelskrivning og foredragsvirksomhed.

Dette spørgsmål har i væsentlig grad sammenhæng med det spørgsmål om situationsinformationens prioritet, som jeg omtaler nedenfor. Det er selvsagt naivt at forestille sig, at man ved iværksættelse af særlige informationsforanstaltninger i forbindelse med enhver regelproduktion så at sige løbende kan lære befolkningen indholdet af alle love eller blot de love, som de faktisk kan risikere at få brug for at kende. Målsætningen må typisk begrænses til at henlede reglernes målgruppes opmærksomhed på det centrale i de nye regler, som de har et aktuelt behov for at kende eksistensen af, og som ikke bekendtgøres på tilfredsstillende måde ved reglernes umiddelbare administration, jfr. afsnit I, pkt. 2, litra a, i den nedenfor omtalte annonceringsvejledning (bilag 3).

Der er også grund til at fremhæve, at nok er regelproduktionen stor, men om mange af de vedtagne love og udstedte bekendtgørelser gælder, at de henvender sig til forholdsvis afgrænsede, ofte ret homogene persongrupper, som i rimeligt omfang kan nås gennem organisationer/fagpresse, og som mest effektivt kan nås på denne måde.

I det daværende økonomi- og budgetmi-

nisteriums vejledning nr. 238 af 3. november 1972 om det offentliges brug af annoncering anføres i afsnit I, pkt. 2 (litra a-f) en række kriterier for, om der bør ske annoncering om nye love m.v. Vejledningen er optaget som bilag 3. Jeg henviser hertil.

Kriterierne i vejledningen må, hvad også betænkning 787 gav udtryk for, stadig anses for ganske dækkende, og de kan efter min mening betragtes som vurderingsgrundlag ikke specielt for annoncering - men for anvendelse af det, der her er kaldt særlige informationsforanstaltninger. Der kan dog være grund til at supplere den i vejledningen afsnit I, pkt. 2, litra f, nævnte modifikation hvorefter "informationsbehovet kan være påvirket af, at andre meddelelsesmidler bidrager til oplysningsformidlingen". Som berørt ovenfor gælder det om mange love og bekendtgørelser, at de har forholdsvis små og homogene og samtidig relativt velorganiserede målgrupper, der kan nås - og bedst nås - ved mere almene informationsforanstaltninger i samarbejde med organisationer, fagpresse m.v.

Det, der generelt bør anerkendes som princip, er, at det er uacceptabelt, at love eller andre retsfor skrifter vedrørende borgernes forhold sættes i kraft, uden at borgerne informeres om reglerne på anden måde end ved den stort set virkningsløse kundgørelse i Lovtidende, der alene betegner den formelle opfyldelse af kundgørelseskravet i grundlovens § 22.

Dette betyder, at der i alle tilfælde - bortset fra tilfælde, hvor en tilfredsstillende information kan gives "blot ved, at reglerne bliver administreret", jfr. afsnit I, pkt. 2, litra f, i annonceringsvejledningen - må gennemføres nogle informationsforanstaltninger.

Det næste, der må anerkendes som et princip, er, at der i forbindelse med enhver gennemførelse af love m.v. skal tages stilling til, hvilke(n) informationsforanstaltning(er) der skal iværksættes, herunder om det er tilstrækkeligt med de almene infor-

mationsforanstaltninger, som typisk foretages af vedkommende ministerium eller styrelse på egen hånd, eventuelt i samarbejde med organisationer, fagpresse m.v., eller om det er påkrævet at træffe særlige informationsforanstaltninger i form af annoncering, OBS-udsendelser, pjecer, film m.v., typisk i samarbejde med Statens Informationstjeneste. Som nævnt er annonceringsvejledningens kriterier egnet til at være vejledende i denne henseende.

b) Opfølgingsinformation

På områder, hvor der er behov for nyhedsinformation, vil der naturligvis i vidt omfang også være behov for generel opfølgingsinformation, d.v.s. behov for med visse mellemrum at repetere informationen. Borgerne bør med visse mellemrum informeres om eksempelvis mulighederne for at opnå fri proces og mulighederne for at opnå aktindsigt i henhold til offentlighedsloven/forvaltningsloven.

Hertil kommer et yderligere synspunkt. Nyhedsinformation om en ny lov må nødvendigvis - typisk - ske på et erfaringsløst grundlag vedrørende de problemer, loven rejser i samspillet mellem borgerne og administration, og ske som en information, der isoleret vedrører den pågældende lov. Opfølgingsinformation kan baseres på et erfaringsgrundlag vedrørende informationsbehov, og den kan, som allerede omtalt, gives som en samleinformation vedrørende flere samspillende love og derved bidrage til en tiltrængt overskuelighed; det kompleks af love, der regulerer arealanvendelse er i denne henseende et illustrerende eksempel. Opfølgingsinformation er hidtil i det hele givet i meget ringe omfang, og er således en ikke-indarbejdet informationsform.

c) Situationsinformation

Allerede fordi det for alle er en håbløs opgave at oplagre viden om alle de regler,

som vi før eller siden får brug for at kende, er det information i form af "situationsinformation", der må få højest prioritet i informationspolitikken vedrørende love m.v. Det afgørende er, at vi, når vi nærmer os en situation - eller er i en situation - eller nærmer os en disposition, har let adgang til kendskab til de regler, som det er ønskeligt at kende med henblik på varetagelse af vore interesser i situationen eller som grundlag for dispositionen.

I betænkning 787, s. 45 ff., fremhæves det, at denne informationservice helt overvejende må ydes gennem mundtlig vejledning fra myndighedernes side, udlevering af skriftligt materiale eller - i mange tilfælde - mest hensigtsmæssigt ved en kombination af disse to ting. Udvalget påpeger det selvfølgelig i, at denne information i overvejende grad må ydes lokalt, og dermed i langt de fleste tilfælde af de kommunale myndigheder.

Betænkningen indeholdt ikke nogen dybtgående behandling af emnet, bl.a. fordi det lå på kanten af udvalgets kommissorium, og fordi en udvikling var i gang i kommunalt regi. Udvalget udtalte dog,

at det er vigtigt, at der i hver kommunes forvaltning er et af beboerne kendt sted, hvor kommunens beboere kan få præcise oplysninger om, hvilke (andre) kontorer i kommunen de skal henvende sig til om forskellige spørgsmål,

at den nærmere information, herunder den materielle information, må gives inden for rammerne af de enkelte kommunale forvaltningsgrene, således at "informationsvirksomheden" udøves af vedkommende sagsbehandler som en forlængelse af den egentlige sagsbehandling eller betros enkelte medarbejdere med information som specialopgave,

at situationsinformation undertiden kan gives på kommunens eget initiativ, f.eks. gennem udsendelse af informationsmateriale, pjecer eller informationsbreve til personer, der ifølge registeroplysninger er

kommet eller er ved at komme i en situation, der giver dem et særligt informationsbehov ("livets overgangssituationer").

af situationsinformation undertiden - af både centrale og lokale myndigheder - kan gives på særlig måde i forbindelse med den helt konkrete sagsbehandling, f.eks. på den måde, at sagsbehandlingen indledes med, at den private part - f.eks. i forbindelse med en kvitteringsskrivelse for en ansøgning eller indholdet i en ansøgningsblanket - informeres om, hvilke materielle regler der regulerer det pågældende område, og hvilket sagsbehandlingsforløb der vil blive tale om, og om, hvorledes parten skal eller kan forholde sig med henblik på at varetage sine interesser under sagsforløbet.

Disse synspunkter har naturligvis stadig gyldighed.

Det hører til de mest positive træk i udviklingen vedrørende offentlig information siden 1977, at der er sket en væsentlig styrkelse af situationsinformationen på det lokale, dvs. det kommunale niveau.

Idet der i øvrigt henvises til fremstillingen i kapitel 8, skal her fremhæves følgende i hovedpunkter.

Over halvdelen af kommunerne har etableret et særligt "informationssted", hvor borgere f.eks. kan få udleveret blanketter o.lign., få besked om, hvor i den kommunale forvaltning man skal henvende sig i en given sag, og i øvrigt få råd og vejledning. I nogle tilfælde tilbydes endda lettere sagsbehandling i form af f.eks. udbetaling af ydelser til pensionister, indbetaling af afgifter for el m.v. og udstedelse af sygesikringsbeviser.

For en del kommuners vedkommende er dette informationssted placeret på biblioteket i form af en særlig informationskranke eller blot et "kommunalt hjørne", hvilket i øvrigt harmonerer godt med, at bibliotekerne iflg. biblioteksloven er forpligtet til at formidle offentlig information.

Endvidere synes der i kommunerne at være en klar udvikling i retning af på den

ene side at betragte information som et integreret led i god sagsbehandling, og ikke blot en funktion, der udføres "ved siden af" sagsbehandlingen, og på den anden side at målrette de "fritstående" informationsaktiviteter. Således udsender stort set alle kommuner i dag information direkte (det såkaldte "direct mail") til borgere, der indtræder i en eller anden større overgangssituation (f.eks. skolestart eller når man bliver pensionist).

Endvidere anvendes i vidt omfang "ura-tionelle" metoder til at komme i kontakt med borgere og virksomheder, bl.a. med henblik på at informere om kommunens tilbud og etablere en dialog med de pågældende. Et markant initiativ på dette område er det erhvervskontaktprojekt, der er iværksat af Kommunernes Landsforening, Administrationsdepartementet og Statens Informationstjeneste, jfr. kap. 6.4.

Endelig vil jeg gerne fremhæve betydningen af, at kommunerne i stigende grad lægger vægt på at give information og møde borgerne hos disse, såvel gennem direkte opsøgende arbejde som ved brug af kontaktpersoner i form af f.eks. hjemmehjælpere.

En principiel nydannelse, der samtidig betegner et lovgivningspolitisk løft for bestræbelserne på at udbygge situationsinformation, findes i § 7 i forvaltningsloven, der trådte i kraft den 1. januar 1987. Efter denne bestemmelse påhviler det en forvaltningsmyndighed "i fornødent omfang (at) yde vejledning og bistand til personer, der retter henvendelse om spørgsmål inden for myndighedens sagsområde". Det har tidligere i forvaltningsretlig teori været diskuteret, i hvilket omfang det påhviler forvaltningen at yde "vejledning" af parter i forvaltningssager. Der har da normalt været sigtet til spørgsmålet om vejledning af personer, der f.eks. ved indgivelse af ansøgning er blevet part i en forvaltningssag. Forvaltningslovens § 7 rækker imidlertid videre. Også den, der endnu ikke er part i en for-

valtningssag, kan henvende sig til en forvaltningsmyndighed og kræve vejledning "i fornødent omfang" om spørgsmål, der falder "inden for myndighedens sagsområde".

Bestemmelsen i § 7 er som nævnt - i hvert fald principielt - en værdifuld nydaneelse. Men den har også sine begrænsninger - ikke alene fordi den kun pålægger vejledningspligt "i fornødent omfang" et udtryk, der kan blive anvendt restriktivt under ressourcebegrænsning - men også fordi den kun pålægger vejledningspligt *efter anmodning*. Myndighederne kan imidlertid have en pligt til at vejlede personer - give situationsinformation - uden anmodning derom. Dette kan følge af specielle lovbestemmelser, f.eks. den vigtige bestemmelse i bistandslovens § 28 om vejledning og rådgivning, men kan også efter omstændighederne følge af almindelige uskrevne forvaltningsretlige grundsætninger. Den forvaltningsmyndighed, der ved samtale eller gennem partens skriftlige ansøgning kan se, at parten befinder sig i en relevant vildfarelse, dvs. en vildfarelse, der kan påvirke hans forudsætninger for at varetage sine interesser under en sag, har således pligt til at yde den fornødne berigtigende vejledning.

De ovenfor omtalte udviklingstendenser er overordentlig væsentlige i sig selv. De er også vigtige, fordi de bidrager til en efter min mening rigtig opfattelse af en væsentlig del af den offentlige information som værende - ikke et mål i sig selv - men en nødvendig forudsætning for eller et nødvendigt led i god sagsbehandling, der opfylder de almindelige, principielt anerkendte krav til administrativ sagsbehandling: retssikkerhed, hensynsfuldhed og hjælpsomhed, parts-medindflydelse og tillidsforhold i dialogen mellem part og myndighed.

Sagt summarisk forudsætter en god situationsinformationsordning, at alle sagsbehandlere erkender, at deres opgave ikke

blot er - ud fra snævrere juridiske og/eller andre faglige synspunkter - at træffe "rigtige" afgørelser i sager, hvori private er part, men også at optræde som - eller i samarbejde med - informatører, hvorved det sikres, at de private parter før eller ved sagens begyndelse får den information, der er nødvendig, for at de kan optræde som parter (f.eks. indgive ansøgning på rette tidspunkt) og kan varetage deres interesser under sagsforløbet på fyldestgørende måde.

Situationsinformationen har ikke alene fået et lovgivningspolitisk løft ved at være blevet placeret som et element i begrebet "god sagsbehandling". Situationsinformation har også fået et politisk løft i forbindelse med regeringens såkaldte moderniseringsprogram for den offentlige sektor. En af moderniseringsprogrammets tre hovedmålsætninger er således at forbedre det offentliges publikumsbetjening, og information indgår som et vigtigt element heri. Jeg henviser om denne vigtige sammenhæng til fremstillingen foran i afsnit 3.2.4.

Sammenhæng mellem deregulering/regelsanering (regelforenklning) og regelinformation

At der er nøje sammenhæng mellem deregulerings- og regelsaneringsproblemerne på den ene side og kravene til det offentliges informationsindsats vedrørende love m.v. på den anden side er en selvfølge. Jo mere det lykkes at deregulere, desto mindre skal der informeres om, og jo mere det lykkes at regelsanere (regelforenkle), desto lettere er det for administrationen at informere, og desto lettere er det for borgerne at blive informeret på grundlag af selve reglerne - uden supplerende informationsmateriale.

På Nordisk Administrativt Forbunds 20. almene møde i Helsingfors i august 1982 holdt jeg et foredrag om "Borgernes krav til den offentlige forvaltning". I foredraget, der er gengivet i Nordisk administrativt Tids-

skrift 1/1983, s. 41 ff., behandlede jeg bl.a. ovennævnte det spørgsmål. Det pågældende afsnit af foredraget (s. 45-48) er optaget som bilag 4, hvortil jeg henviser.

I afsnit 3.2.4. ovenfor er der redegjort for de deregulerings- og regelsaneringsbestræbelser, der har været iværksat dels forud for, dels senere som et led i regeringens moderniseringsprogram.

Jeg kan i hovedsagen fastholde de synspunkter, jeg gav udtryk for i det ovennævnte foredrag. Jeg finder det ikke realistisk at forestille sig, at der i nogen overskuelig fremtid sker en væsentlig reduktion (deregulering) af det regelstof, borgerne bør informeres om. Det kan imidlertid konstateres, at bestræbelserne på regelsanering/regelforenklning har givet visse ikke uvæsentlige resultater. Det kan hævdes - og det er et synspunkt, der kan forstås i den retning i mit ovennævnte foredrag (s. 47 f.n.) - at værdien heraf for borgerne for så vidt er begrænset, som borgernes erhvervelse af kendskab til regler kun undtagelsesvis vil ske ved regel læsning, men typisk gennem andre informationskilder. Men dette er utvivlsomt et for forenklet synspunkt. Borgernes erhvervelse af regelkendskab sker i vidt omfang ved kontakt med de lokale myndigheder, og disses mulighed for at give fyldestgørende information er i høj grad afhængig af regelstoffets tilgængelighed og overskuelighed. Dette er meget klart blevet understreget i de drøftelser, jeg har haft med kommunale repræsentanter, jfr. nedenfor i kapitel 8. Der er således god grund til at fremhæve betydningen af en forstærket fortsættelse af regelsanerings/regelforenklingsarbejdet.

3.3.3. *Præsentationsinformation*

Som nævnt ovenfor, omtaler betænkning 787 (s. 9) "information om forvaltningsmyndigheders funktionsmåde og om omfanget og resultaterne af forvaltningsmyndighedernes arbejde", altså en information, der går ud på, at myndighederne "præsen-

terer sig" for offentligheden. Udvalget sigtede herved til det generelle spørgsmål om større åbenhed omkring forvaltningsmyndigheders arbejde, således som det i de nærmest forudgående år var og stadig er tilstræbt på en række administrative områder. Udvalget nævnte, at disse bestræbelser bl.a. viste sig i øget anvendelse af pressemeddelelser, pressemøder og årsberetninger, i større åbenhed med hensyn til at acceptere besøg på offentlige institutioner og undertiden i en mere liberal holdning til spørgsmålet om offentligt ansattes tavshedspligt/ytringsfrihed.

Udvalget gav udtryk for en positiv holdning til denne form for information, idet udvalget anførte, at den kunne have det dobbelte formål at skabe på den ene side bedre grundlag for offentlighedens forståelse af, hvordan den offentlige forvaltning fungerer, og hvilke resultater den opnår, og på den anden side et bedre grundlag for offentlig kontrol med og kritisk vurdering af forvaltningen.

Ønskeligheden af information af denne art er formentlig i stigende omfang almindeligt anerkendt - også af myndighederne. Sådan information er i overensstemmelse med en enkel demokratisk betragtningssmåde, hvorefter de offentlige myndigheder og institutioner er borgernes og derfor bør fortælle borgerne, hvem de er, og hvad de laver, og informationen er et væsentligt bidrag til en positiv eller negativ, kritisk vurdering af de pågældende institutioners indretning og indsats.

Det er imidlertid åbenbart, at der i nær forbindelse med denne "præsentationsinformation" har udviklet sig to andre - i deres formål noget vidererækkende - informationsformer:

a) *Den administrationsorienterede information om en forvaltnings virksomhed og dens arbejdsformer ("administrationsinformation")*

Der sigtes her til en form for information,

der til dels overlapper den ovenfor omtalte regel information, og hvis formål er at give borgerne sådanne kundskaber om myndighedens/institutionens indretning og funktionsmåde, at samspillet mellem myndighed og borger i forbindelse med sagsbehandling eller serviceydelser forbedres. Det kan være oplysninger om, hvilke bilag det er hensigtsmæssigt at indsende i forbindelse med en ansøgning, eller oplysning om, på hvilke tider af dagen der ikke er ventetid på et hospitals ambulatorium. Information af denne art kan på én gang være et bidrag til at give borgerne en bedre service og et bidrag til besparelser og/eller arbejdsrationaliseringer i den offentlige sektor.

b) "Profileringsinformation"

De senere år har vist, at myndigheder undertiden finder det ønskeligt ikke alene at "præsentere sig" i traditionel forstand, således som det f.eks. sker gennem en sædvanlig årsberetning, eventuelt forbundet med et pressemøde, men også ønsker at "profilere sig" dvs. at præsentere et bestemt image, en helhedsopfattelse af, hvad institutionen står for, det være sig med hensyn til målsætninger eller arbejdsmetoder. Det er ønskemål af denne art, der ligger til grund, når eksempelvis Tolddirektoratet og Arbejdstilsynet præsenterer sig som organer, der primært er indstillet på at løse deres opgaver gennem vejledning og rådgivning og kun sekundært gennem påbud, forbud, retsforfølgning m.v. Tilsvarende ønskemål gør sig utvivlsomt gældende i store dele af den kommunale sektor, herunder den sociale sektor.

Det er klart, at profileringsinformationen indebærer en risiko for at bevæge sig over i "reklame" herunder en præsentation af nogle kvaliteter, der ikke er dækning for i virkeligheden. En sådan "information" er naturligvis uacceptabel. Men reklamerisikoen er næppe noget afgørende argument imod, at en myndighed gennemfører profileringsinformation. Den ufunderede rekla-

me vil som regel - i kraft af en årvågen og kritisk presses reaktioner eller målgruppernes modreaktioner- indebære straffen i sig selv. Noget andet er, at en rigtig, dvs. sandfærdig, "positiv" profileringsinformation jævnlige må dække over et stykke virkelighed, hvis tilvejebringelse kan kræve ret så store ændringer i en institutions indre organisation og samarbejdsformer og i dens adfærd udadtil. Men er virkeligheden i orden, vil profileringsinformationen med dens præsentation af de målsætninger for arbejdet og de principper i arbejdsmetoder, som institutionen står for, kunne være et væsentligt gode. Internt kan den betyde en personalemæssig styrkelse, skabelse af et fælleskab i identitet og dermed i holdning og adfærd. Og udadtil vil den kunne styrke institutionens administrative slagkraft, f.eks. ved at et større antal sager, der tidligere er blevet løst i konfliktforhold ved påbud og forbud, i stedet løses lettere gennem vejledning og rådgivning, hvorved der kan spares ressourcer til det mindre antal sager, hvor vejledningsvirksomheden ikke slår til, og hvor forbud, påbud m.v. er nødvendig. Hertil kommer, at en profileringsinformation kan bidrage til en opvurdering af de værdier, institutionen og den lovgivning, den administrerer, står for - en opvurdering, som kan være af afgørende betydning for gennemførelsen af de politiske målsætninger på det pågældende område. En god profilering af Arbejdstilsynet kan på én gang betyde bredere accept af de værdier, som arbejdsmiljølovgivningen står for, og på den anden side - som konsekvens heraf - styrkelse af den pression, arbejdsmiljøovertrædelser mødes med.

Der er grund til at understrege, at profileringsinformation kan være vanskelig, bl.a. fordi den nye profil typisk vil stå i modsætning til de almindelige forventninger til den pågældende myndighed, som er baseret på tidligere erfaringer. En ny profilering vil derfor typisk kræve en kombination af flere virkemidler, herunder navnlig, at den

nye profil ikke alene vises i pressemeddelelser og brochurer, men også viser sig i den direkte kontakt imellem myndigheden og borgerne, f.eks. ved mødevirksomhed, ved virksomhedsbesøg m.v. Baggrunden herfor er naturligvis, at den nye profil så at sige skal svare til en "ny kultur" med tilhørende nye værdier.

3.3.4. *Medindflydelsesinformation*

Som nævnt ovenfor, omtalte betænkning 787 (s. 9-10) "information om planer mv., der foreligger som led i en beslutningsproces" og sigtede herved til "en informationsvirksomhed, der tager sigte på at give befolkningen et bedre grundlag for at deltage i en debat om planlagte foranstaltninger, herunder lovgivningsmæssige foranstaltninger, og som derfor som modstykke kræver foranstaltninger, der letter befolkningens muligheder for at komme frem med deres oplysninger og synspunkter som grundlag for myndighedernes beslutningstagen".

Medindflydelsesinformation kan forekomme i to principielt forskellige former. I nogle tilfælde vil der alene være tale om, at der sker en vis information om forslag, hvorefter det er op til borgerne selv og deres organisationer at finde metoder til at reagere på de pågældende forslag. I andre tilfælde er informationen suppleret med nogle procedureregler eller med nogle faktisk gennemførte procedurer, der giver borgerne særlige muligheder for både at fremsætte deres synspunkter og at få disse behandlet, således at der derved gives dem en særlig påvirkningsmulighed.

I statslig sammenhæng vil der praktisk taget altid alene være tale om den førstnævnte form for information. Så vidt jeg kan skønne, er der, bl.a. gennem ministres artikelskrivning i dagspressen og gennem udarbejdelse af forskellige debatoplæg, en øget tendens i retning af i god tid at informere om reformovervejelser og for så vidt at åbne for, at der ved henvendelser til ved-

kommende ministerium eller styrelse i skrivelser, eventuelt gennem organisationer eller i pressen, kan reageres på de foreliggende planer. Omvendt er det som bekendt stadig noget helt sædvanligt, at endog meget indgribende reformer gennemføres på en sådan måde, at den folkelige, demokratiske proces udelukkes. Den hurtige politiske handling er naturligvis i nogle tilfælde nødvendig for at undgå modtræk (f.eks. hamstring) over for den påtænkte lovgivning, i andre tilfælde synes det at være "den politiske nødvendighed" der gør en sag til hastesag.

Medindflydelsesinformation i den anden variant, hvor informationsmeddelelsen kombineres med særlige procedurer for påfølgende medindflydelse, har navnlig fået sin plads i den almindelige bevidsthed i forbindelse med 1970'ernes miljølovgivning (i videste forstand, herunder på arealanvendelseslovgivningen). Velkendt er de særlige offentligheds- og medindflydelsesregler vedrørende forskellige planlægningsformer (regionplaner, kommuneplaner, lokalplaner m.v.). Men også uden for den fysiske planlægnings område findes der et betydeligt antal regler, der tager sigte på - mere eller mindre effektivt - at sikre en brugerindflydelse. Eksempler herpå er de amtslige brugerråd, hvorom der blev lovgivet i forbindelse med særforborgens overgang til amterne, og de primærkommunale sociale forbrugerråd, hvis oprettelse er forudsat som en mulighed i cirkulæret om bistandslovens almindelige bestemmelser. Større interesse knytter der sig dog til de former for medindflydelse på det sociale område, som består i forskellige samarbejdsformer med klientgrupper eller private hjælpeorganisationer, former som indgår i bestræbelserne på "social omstilling", og hvorom der er redegjort i publikationer fra Socialministeriet og Socialstyrelsen.

Medindflydelsesreglerne på den fysiske planlægnings område har undertiden givet anledning til kritisk vurdering under hen-

visning til, at de har gjort visse procedurer for omstændelige. Men stort set har reglerne holdt stand, og uden for den fysiske planlægnings område har der kunnet konstateres en, ganske vist beskeden, udbygning af medindflydelsesordninger (på det sociale område).

Der er grund til at understrege, at medindflydelsesinformation - og naturligvis navnlig, når den kombineres med særlige medindflydelsesprocedurer - indeholder en række værdier, også ud over den demokratiseringsværdi, som vel efter de flestes opfattelse er ordningernes kerne. De er egnet til at reducere den "objektrolle" eller rolle som offer for formynderi, som mennesker utvivlsomt ofte kan føle i deres relation til offentlige myndigheder. Og en information om forslag til regler er ofte et væsentligt bidrag til den senere information om de vedtagne reglers indhold, jfr. afsnit 3.3.2.

Medindflydelsesinformation er traditionelt drøftet som en information, der - typisk suppleret med særlige medindflydelsesprocedurer - tager sigte på at give borgerne indflydelse på ordningers, f.eks. arealplaners, indhold. De synspunkter om "den responsive stat" som er omtalt ovenfor i afsnit 3.2.3, og bl.a. ligger til grund for dele af regeringens moderniseringsprogram, jfr. afsnit 3.2.4., fører imidlertid videre. Den offentlige forvaltning, der ikke alene mere diffust er demokratisk orienteret, men som også har forståelse for, at god sagsbehandling i forvaltningen nødvendigvis gør en dialog og i øvrigt skal være "serviceorienteret" har brug for både at kunne give og modtage information. Og den har herunder også brug for at vide, hvordan borgerne oplever indholdet af materielle regler, hvordan de oplever sagsbehandlingen, herunder serviceniveauet, og mere specielt, hvorledes de oplever den information, der gives fra den offentlige myndigheds side, herunder naturligvis navnlig, i hvilke henseender de føler sig svigtet med hensyn til information.

3.3.5. Information som alternativ til lovgivning m.v.

Også dette informationsområde omtales i betænkning 787 (s.10). Betænkningen pegede på, at der kunne konstateres en øget erkendelse af, at det ud fra en række synspunkter bør foretrækkes at søge at motivere borgerne til hensigtsmæssige handlemåder gennem information frem for gennem lovreger og retshåndhævelse. Som eksempler herpå nævnte udvalget sundhedsoplysning, oplysning om energibesparelse, færdselssikkerhed, sikkerhed på arbejdspladser og kriminalitetsforebyggelse.

Der er utvivlsomt siden 1977 sket en udvikling i vurderingerne omkring dette informationsområde. Udviklingerne er sket i to henseender. Mistilliden til mulighederne for at styre borgernes adfærd gennem regler og retshåndhævelse er, både på grundlag af retssociologiske undersøgelser og praktiske erfaringer, med rette vokset. Omvendt har i hvert fald nogle af de gennemførte kampagner øget tilliden til sådanne kampagners påvirkningskraft.

Anvendelsen af information/propaganda i stedet for regelproduktion og retshåndhævelse er naturligvis ikke problemfri.

Den minister, der vælger at afstå fra at fremsætte et lovforslag med henblik på at realisere et bestemt mål og i stedet at gennemføre en informations-/propagandakampagne, og som har det fornødne bevillingsmæssige grundlag herfor, behøver vel ikke at søge lovhjælp til kampagnens gennemførelse, men vil naturligvis undertiden stå over for et tilsvarende problem med hensyn til sikring af en politisk legitimation for sin handlemåde - en legitimation, der vel kunne tilvejebringes ved kontakt med vedkommende stående folketingsudvalg eller ved en folketingsbeslutning.

Valget af information/propaganda i stedet for lovgivning er kun farbar inden for visse rammer. Det er således en forudsætning, at afvigelse fra den ønskede norm -

uden at afvigelsen medfører reaktioner - kan accepteres. Det kan den i vidt omfang på færdsels- og sundhedsområdet, fordi afvigelsen typisk kun - eller overvejende - går ud over "afvigeren" selv, og fordi afvigelsen vel er undergivet en almindelig negativ vurdering, men dog således, at den negative værdiladning er forholdsvis begrænset. Kommer vi til miljøbeskyttelsesområdet eller arbejdsmiljøområdet, er forholdet typisk et andet; det er muligt, at man her på visse områder kunne have opnået bedre resultater ved at påvirke virksomheder med information og propaganda til at følge visse (ikke-retlige) normer end ved at give retsregler og forsøge at håndhæve disse, men det ville formentlig være blevet betragtet som uacceptabelt, at nogle virksomheder ansvarsfrit kunne bryde normerne.

Udviklingen har imidlertid vist, at der er grund til at pege på en informationsform, der i nogen grad knytter an både til information som alternativ til lovgivning og til regel information. Der sigtes herved til den *information, der supplerer regler* i den forstand, at den ikke alene angår reglernes indhold, men også præciserer de værdier, reglerne står for, og dermed den betydning, reglernes overholdelse har. Denne information kan derved yde et bidrag til reglernes overholdelse, som rækker væsentligt ud over, hvad der kan opnås ved almindelig administration og håndhævelse, suppleret med ren regel information. Information af denne art er velkendt på visse forholdsvis afgrænsede områder. Færdselskampagner kan være information om indholdet af gældende færdselsregler eller kampagner for at få folk til at iagttage adfærdsnormer, som ikke er påbudt i regler, men hvis iagttagelse er fareforebyggende. Men færdselspropaganda kan også være, og er jævnligt, en kombination af information om indholdet af regler og om betydningen af, at reglerne iagttages. En færdselskampagne om hastighedsspørgsmål har ringe vægt, hvis den kun informerer om de gældende hastig-

hedsgrænser og ikke samtidig informerer om den viden, der findes om betydningen af, at hastighedsgrænser iagttages, og om den risiko store hastigheder i det hele taget indebærer. Og det er næppe særlig værdifuldt at informere virksomhedsindehavere og ansatte om, at visse stoffer er forbudt eller kræver særlige sikkerhedsforanstaltninger i henhold til arbejdsmiljøreglerne, hvis der ikke samtidig informeres om den risiko, de pågældende stoffer reelt indebærer.

3.3.6. *Almen debatskabende information*

Ovenfor er på grundlag af betænkning 787 og som tilbygninger hertil omtalt, hvad der kort kan betegnes som regel information, præsentationsinformation (og administrationsinformation og profileringsinformation), medindflydelsesinformation og information som alternativ/supplement til regler.

Der er imidlertid et væsentligt informationsspørgsmål, som falder uden for de i betænkningen beskrevne rammer. Jeg sigter til den information, hvis eneste primære formål er at bidrage til en afklaring af visse faktiske forhold og dermed at skabe et lødigere grundlag for samfundsdebat om væsentlige spørgsmål. Det gælder naturligvis om mange sådanne spørgsmål, at en kombination af videnskabelige undersøgelser og en solid pressedækning heraf giver befolkningen en fyldestgørende orientering og dermed et fyldestgørende grundlag for standpunkttagen og eventuel deltagelse i debatten om spørgsmålet. Men det er også således, at mange spørgsmål, som er fundamentale levevilkårsspørgsmål, eller som i øvrigt har et sådant perspektiv, at de bør indgå i en folkelig, demokratisk proces, henstår med diffuse, undertiden vildledende svar. Årsagen kan naturligvis være, at der simpelthen mangler tilstrækkelig viden, men årsagen kan også være, at afstanden

mellem det, der vides, og det, der kan formidles af de ordinære medier, er for stor.

Navnlig den teknologiske udviklings omfang og hast forstærker det her skitserede informationsbehov.

De mest påtrængende problemfelter synes at foreligge på miljøområdet, sundhedsområdet og teknologiområdet.

Illustrerende er de initiativer, der er taget ved vedtagelsen af lov nr. 272 af 6. juni 1985 om et teknologinævn (nedsat pr. 1. januar 1986) og miljøministeriets nedsættelse i januar 1987 af det såkaldte risikoudvalg.

Blandt andet disse initiativer er efter min opfattelse udtryk for en rigtig anerkendelse af, at også det, jeg her har kaldt "almen debatskabende information", er en offentlig informationsopgave.

3.3.7. Indirekte information

Offentlig information diskuteres oftest som spørgsmål om omfanget af og formen for den direkte information fra en offentlig myndighed til borgerne. Det synes således jævnlige overset, at information til borgerne ofte er en indirekte information. Dette gælder i to henseender:

- a) Det understreges undertiden - med rette - at den eksterne information (til borgerne) ikke kan fungere, hvis den interne information ikke er i orden. Det er ikke nok, at en statslig eller kommunal myndigheds sagsbehandlere/informationsmedarbejdere har den fornødne uddannelse og råder over det fornødne informationsmateriale. De bliver ikke gode informatører, hvis de ikke i deres ansættelsesforhold dagligt lever i en virksomhedskultur, der er præget af en ledelse, der har evne og vilje til at sikre et højt informationsniveau i forhold til sine medarbejdere om virksomhedens (ministeriets, styrelsens, den kommunale forvaltningsgrens) interne forhold - om målsætninger, strategi og vigtige aktiviteter.

- b) Informering af borgerne er ofte - og bør ofte være en indirekte proces i den forstand, at en myndighed informerer gennem en anden myndighed eller gennem andre mellemlid.

Hovedtypen herpå er vel de statslige myndigheders informering gennem kommunerne. Typisk er forholdet det, at de statslige myndigheder udarbejder cirkulærer, vejledninger m.v., som udgør det stof, de kommunale sagsbehandlere skal benytte som grundlag for deres - oftest mundtlige - information til borgerne i den kommunale forvaltning. De drøftelser, jeg har haft med repræsentanter for kommunerne, sammen med nogle repræsentanter for statslige styrelser, viser klart, at der i denne indirekte proces er meget væsentlige problemer. Problemerne knytter sig navnlig til den statslige informations tidsmæssige placering og til dens form. For ofte kommer informationen til kommunerne så sent, at de kommunale sagsbehandlere simpelt hen ikke kan nå at tilegne sig stoffet, før de skal bruge det i en informationsproces i forhold til borgerne, og for ofte er de statslige cirkulærer og vejledninger så komplicerede, at de både er et for tidkrævende og i øvrigt uhensigtsmæssigt grundlag for den videre informationsproces.

Der er således et åbenbart behov for en stærkere koordination i den kombinerede statslige og kommunale informationsvirksomhed. Dette spørgsmål vil blive taget op til nærmere behandling i kapitel 8.

En helt anden central form for indirekte informering er den, der sker gennem organisationer (erhvervsorganisationer, arbejdsmarkedets organisationer, sociale klientorganisationer m.v.) og disse organisationers aktiviteter, f.eks. udgivelse af fagblade.

Denne formidlingsform er ovenfor navnlig omtalt i forbindelse med regelinformation, jfr. afsnit 3.3.2., men er naturligvis principielt lige så anvendelig på andre informationsområder, f.eks. præsentations-

og administrationsinformation og medindflydelsesinformation.

Informering gennem organisationer kan utvivlsomt have nogle kvaliteter, som vanskeligt opnås gennem den direkte myndighedsinformering. Organisationer har - som organisationer af informationsbrugere - særlige forudsætninger for at bidrage til, at informationen gives på "borgernes betingelser", d.v.s. at den er relevant i budskabsudvælgelsen og forståelig og anvendelig for brugerne.

Det er således vigtigt, at samarbejdet mellem myndigheder og organisationer om informationsopgaver udbygges.

Nogle af de synspunkter, der begrundet informationsformidling gennem organisationer, fører imidlertid langt videre. Den direkte - til borgerne rettede - informations gennemslagskraft er utvivlsomt i høj grad afhængig af, at den meddeles af personer, der er "nær på" informationsbrugerne; dette gælder i særlig grad, hvis disse er forholdsvist "informationssvage". Det er derfor formålstjenligt, at sociale netværk i vidt forstand benyttes som mellemled i informationsformidlingen. Jeg kommer nærmere ind herpå i kapitel 8.5.

3.3.8. Afsluttende bemærkninger

Den inddeling i informationsområder, der - tildels på grundlag af betænkning 787 - er anvendt i fremstillingen ovenfor, er efter min mening nyttig, for så vidt som den er egnet til at illustrere variationsbredden i budskabstyper og informationsformål og dermed også behov for variation i informationsstrategi og -teknik.

På den anden side er det vigtigt at understrege, at der kun er tale om en "typeinddeling", og at de forskellige informationsområder i betydeligt omfang kan og bør samvirke.

Inden for regel information kan nyhedsinformation, opfølgingsinformation og situationsinformation ses i forlængelse af

hinanden, også således, at forvaltningsformer, der prioriterer situationsinformation højt, kan aflaste behovet for en mere omfattende nyhedsinformation, der efter omstændighederne kan være dels bekostelig, dels tvivlsom i sin effekt.

Medindflydelsesinformation kan være et relevant bidrag til regel information - og omvendt.

Regelinformation og administrationsinformation supplerer og tildels overlapper hinanden.

Præsentations- og profileringsinformation kan virke som et grundlag for medindflydelsesinformation, og vil næsten altid virke som en praktisk relevant administrationsinformation.

Regel information og information som alternativ til regelregulering grænser op til hinanden.

Også i øvrigt gælder det, at de forskellige informationsområder flyder over i hinanden eller supplerer hinanden, og at det derfor er vigtigt at betragte dem under en helhedsorienteret synsvinkel.

Kapitel 4

Offentlig information i Norge og Sverige

4.1. Indledning

Også i andre nordiske lande har man i en del år arbejdet med at forbedre det offentlige information til borgerne, og der har været meget gode muligheder for erfaringsudveksling på nordisk plan. Særlig mellem Norge, Sverige og Danmark har der løbende været kontakt i spørgsmål om offentlig information, og der har derfor som en naturlig del af dette udredningsarbejde været arrangeret besøg i disse to lande.

Jeg vil også gerne fremhæve den nordiske konference om information i offentlig virksomhed på Voksenåsen, Oslo, den 20-22. maj 1986, arrangeret af Foreningen Norden og det norske Forum for Offentlige Informationsmedarbejdere (FOI), der gav megen inspiration til udredningsarbejdet, og som illustrerede det kolossale potentiale i det nordiske samarbejde om offentlig information. Desuden blev der på konferencen taget initiativ til en arbejdsgruppe, der skal undersøge mulighederne for at styrke det nordiske samarbejde og kontakter på alle forvaltningsniveauer om information.

På det organisatoriske plan har Danmark og Norge begge en statslig informationstjeneste, mens der i Sverige siden nedlæggelsen af Nämnden för samhällsinformation ikke har eksisteret noget koordinerende statsligt organ. I Norge har Forum for Offentlige Informationsmedarbejdere siden

1975 udgjort et fælles forum og netværk for informationsmedarbejdere fra alle dele af det offentlige. Foreningen er i dag et forbillede på mulighederne for organiseret samarbejde om offentlige information mellem informationsmedarbejdere, myndigheder og organisationer, og er også på nordisk plan blevet en helt central aktør på informationsområdet.

4.2. Offentlig information i Norge

4.2.1. *Udredninger m.v. om offentlig information i Norge*

På baggrund af en indstilling fra Informationsudvalget af 1960 oprettedes i 1965 den norske Statens informationsstjeneste, hvis opgaveområder har svaret nogenlunde til den danske informationstjenestes, bortset fra at den norske administrerer en række omfattende pressestøtte-ordninger, men til gengæld ikke har en distributions- og salgsfunktion som den danske.

I 1975 nedsatte regeringen et samfunnsinformatjonsutvalg, der bl.a. skulle vurdere den aktuelle offentlige informationsvirksomhed, herunder i hvilket omfang behovet for offentlig information bliver dækket. Udvalget skulle endvidere vurdere organiseringen af informationsarbejdet med henblik på såvel den centrale som den decentrale informationsvirksomhed samt tiltag,

som kunne gøre informationen til en naturlig del af regeringens og administrationens arbejde.

I samfunnsinformasjonsutvalgets betænkning NOU 1978:37 om offentlig informasjon fremlagde udvalget bl.a. følgende hovedsynspunkter og forslag (s. 12-17):

- rettighedsinformation skal i størst mulig grad være tilgængelig for den enkelte, der hvor man bor og på det tidspunkt, man har behov for informationen.
- rettighedsinformation bør derfor så vidt muligt formidles gennem lokale organer, fortrinsvis kommunerne. Der bør til fremme heraf iværksættes forsøg med lokal organisering af information, samtidig med at statslig annoncering bør udformes, så den kan indrykkes lokalt og give lokale henvisninger.
- den offentlige annoncering bør øges, både i dagspressen og i andre medier.
- efter udvalgets opfattelse kan der opnås en langt mere effektiv rettighedsinformation ved direkte (automatisk) information til de berørte end ved generelle tiltag. Undersøgelser viser i øvrigt, at publikum ønsker sådan automatisk information, når de kommer i situationer, der giver visse rettigheder (s. 33).
- det er vigtigt, at det offentlige samordner informationsindsatsen ud fra publikums synspunkt, f.eks. når folk står over for et problem, hvor flere myndigheder kan komme ind i billedet.
- der foreslås oprettet et permanent udvalg for offentlig information med deltagelse af statsforvaltningen, fylkeskommunerne og kommunerne. Udvalget skal ikke beskæftige sig med konkrete informationstiltag, men på mere principielt grundlag drøfte erfaringer med offentlig informationsvirksomhed og i øvrigt fremme samarbejdet mellem forvaltningsniveauerne.

NOU 1978:37 blev udgangspunkt for en meget omfattende debat i Norge. I forlæn-

gelse heraf fremlagde Forbruker- og administrasjonsdepartementet i 1982 Stortingsmelding nr. 72 (1981-82) om offentlig informasjon. Meldingen byggede i hovedtræk på NOU 1978:37, men placerede nu den offentlige informationsvirksomhed som led i arbejdet med effektivisering, forenkling og en mere publikumsorienteret forvaltning, dvs. det der sidenhen blev sammenfattet i regeringens moderniseringsprogram ("Den nye staten Program for fornyelse av statsforvaltningen", 22. maj 1987). Samtidig blev det tydeliggjort, at videreudviklingen af den offentlige information må ske med uændrede ressourcer.

I meldingen fremhævede Forbruker- og administrasjonsdepartementet bl.a.,

- at det er en forudsætning for, at information når frem, at det man skal informere om (regler m.v.), ikke er for vanskeligt (s. 5),
- at det er et balancespørgsmål, i hvor høj grad det offentlige på den ene side aktivt skal gå ud med information, og på den anden side skal lette borgernes pligt til selv at holde sig informerede ved at gøre information tilgængelig (s. 5),
- at de gældende retningslinier og principper for offentlig information må omsættes i praksis på en mere effektiv måde end før, herunder ved at finde nye veje (s. 31),
- at Statens informasjonstjeneste i lyset heraf bør prioritere udviklingsarbejdet, bl.a. i form af forsøg med alternative metoder, herunder f.eks. brug af sociale netværk fremfor mere ressourcekrævende traditionelle virkemidler som f.eks. annoncering (s.32).

Forbruker- og administrasjonsdepartementet betoner endvidere, at der - som forudsætning for at forbedre den eksterne information - må lægges større vægt på intern information i det offentlige, også på tværs af forvaltningsorganerne (s. 29). Dog er det efter departementets opfattelse ikke nødven-

digt at oprette et særligt informationsudvalg, som foreslået i NOU 1978:37.

NOU 1978:37 og St.meld. nr. 72 (1981-82) har været genstand for en langvarig politisk debat, som kan konkluderes i, at der er bred "tilslutning til de formulerede principper og sigtelinier for offentlig information.

4.2.2. Statens informasjonstjeneste

Statens informasjonstjeneste (Si) er organiseret som en afdeling i Forbruger- og administrasjonsdepartementet, og har haft en jævn vækst fra 4 medarbejdere ved oprettelsen i 1965, over 20 medarbejdere i 1977 til ca. 30 i 1986. Der findes ikke noget regelgrundlag for Si, men St.meld. nr. 72 udgør i praksis arbejdsgrundlaget.

Som nævnt havde Si med få undtagelser de samme arbejdsområder som den danske informationstjeneste frem til marts 1986, hvor den danske informationstjeneste fik overført nye områder fra Direktoratet for Statens Indkøb, jfr. kap. 7. Der er dog inden for de fælles opgaver en række områder, hvor Si's aktiviteter er anderledes, herunder:

- Si har i tilknytning til bl.a. Aksjon Publikum iværksat en omfattende kampagne for at styrke den lokale informationsvirksomhed. Si har produceret materialer, arrangeret kurser og ydet konkret bistand inkl. tilskud til etablering af oplysningscentre i kommunerne. Det er indtrykket, at kampagnen har været en succes, og der findes i dag ca. 100 lokale oplysningscentre.
- Si har aktivt medvirket til at styrke samarbejde og erfaringsudveksling mellem informatører. Især er det vurderingen, at der har været et overordentligt frugtbart samarbejde mellem Si og Forum for offentlige Informasjonsmedarbejdere (FOI), som Si bl.a. er sekretariat for. Endvidere formidler Si kontakt mellem in-

formationssekretærene i departementerne.

- Oplysningstjenesten i Si, der som i Danmark driver en telefonoplysning, udgiver opslagsværker, der gør det lettere at finde rundt i statsadministrationen ("Hvem svarer på hva i staten", "Brosjyreoversikten" og "Samfunnsboka").

Arbejdsdelingen mellem Si og etaterne varierer, men Si er i stand til at yde rådgivning om alle aspekter af offentlig information. Si har i de senere år oplevet en stigende efterspørgsel efter mere generel rådgivning, f.eks. om informationskampagner.

I 1985 iværksattes et arbejde med at forbedre Si's organisation med bistand fra et privat konsulentfirma. På baggrund heraf gennemførtes fra 1.1.1987 en omorganisering. Den nye organisation, der er omtalt i Administrasjonsnytt nr. 2, april 1987, består af tre sektioner:

- En samfundssektion, der tager sig af mere permanente og rutinemæssige opgaver, herunder bl.a. stillingsannoncer, oplysningstjenesten og lokal oplysningstjeneste.
- En kampagnesektion, der tager sig af ad hoc prægede opgaver i form af bl.a. informationsplanlægning og rådgivning, og kurser samt mere holdningsprægede informationsopgaver f.eks. i forbindelse med kampagner.
- En forvaltningssektion, der bl.a. tager sig af interne sekretariatsfunktioner og presestøtte.

Endvidere planlægges det at etablere tre permanente tværgående projektgrupper inden for områderne edb, informationsudvikling og organisations-/personaleudvikling. Herudover nedsættes midlertidige projektgrupper til at løse opgaver i forbindelse med større informationskampagner.

Den nye organisationsstruktur skal på den ene side i kraft af linieorganisationen sikre stabilitet bl.a. gennem klare ansvars-

forhold og på den anden side fremme fleksibilitet og tilpasningsevne gennem projektorganisationen. Desuden er der i forbindelse med ændringen sket en styrkelse af ledelsen i Statens informations-tjeneste, idet der udover den tidligere leder (nu direktør) og kontorchef er oprettet en underdirektørstilling samt to kontorchefstillinger.

Si havde i 1986 7,5 mio. N.kr. til rådighed til generelle informationsaktiviteter og et annoncebudget på ca. 50 mio. N.kr., hvoraf omkring halvdelen går til informative annoncer. Annoncebudgettet nåede i 1978 et maksimum på ca. 63 mio. kr.

Statslige myndigheder har ikke pligt til at gå gennem Si når de skal annoncere, og Si skønner, at der uden om Si anvendes det samme beløb som Si gør, dvs. at staten i alt anvender ca. 100 mio. kr. årligt på annoncer, inkl. stillingsannoncer. Si betaler fuldt ud de annoncer, som de selv formidler, og som fortrinsvis er annoncer om rettigheder og pligter fra de centrale dele af statsadministrationen.

Ca. 10 gange om året indrykker Si en samleannonce, "Nytt fra staten", der orienterer om nye regler, brochurer, organisationsomlægningen m.v.

Ved annoncering i dagspressen er der pligt til at indrykke i ca. 140 dagblade. Ca. 10 % af Si's annoncemidler anvendes til annoncering i uge- og fagblade.

Annoncering og pressestøtte administreres i praksis helt adskilt.

Tv-spots betales fuldt ud af de enkelte rekvirenter.

4.2.3. Øvrige udviklingstendenser i Norge

Informationsvirksomheden i centraladministrationen er øget meget de senere år (St.meld. nr.72, s. 16). Der findes informationssekretærer i alle departementer, og de fleste etater og institutioner har etableret en informationstjeneste ("Offentlig information - fag og innflytelse", s. 19). Udvik-

lingen af informationsvirksomheden har konkret bl.a. fundet sted i sammenhæng med Aksjon Publikum (St.meld. nr. 72, s. 16).

I kommunerne er der først relativt sent sket en udvikling i informationsvirksomheden. En undersøgelse i 1973 viste således, at informationsvirksomheden i kommunerne var meget beskedent, og i NOU 1978:37 konstateres det, at der ikke var sket nogen gennemgribende ændringer, selv om flere kommuner var blevet klar over behovet (s. 19). Først i St.meld. nr. 72 meldes der om en "betragtelig" forøgelse af den kommunale informationsaktivitet (s. 28), selv om det også understreges, at der er langt igen. Dette bekræftes af en rapport udarbejdet på initiativ af FOI ("Rapport om kommunal informasjon" NKS 1985). Det fremgår heraf, at der sammenlignet med 1973 især er sket en udvikling i de større kommuner, mens der f.eks. i 84% af kommunerne ikke er afsat arbejdskraft til informationsvirksomhed.

I fylkeskommunerne er der i de senere år oprettet en del stillinger som informationsmedarbejdere, og der sker tilsyneladende en fortsat udbygning (jfr. f.eks. "Offentlig informasjon - fag og innflytelse", s. 19).

Udover journalistuddannelsen og massekommunikationsuddannelsen på universiteterne findes der ingen "informationsuddannelser" i Norge, bortset fra at en halv-årig informationsuddannelse fra 1986. Der savnes også et aktivt forskningsmiljø omkring offentlig information.

Det største bidrag til uddannelsen af offentlige informationsmedarbejdere er formentligt ydet af Forum for offentlige informationsmedarbejdere (FOI), der driver en omfattende kursus- og seminaraktivitet, bl.a. i samarbejde med Si og Norske Kommuners Sentralforbund.

FOI, der blev stiftet i 1975 af repræsentanter for Si, Norske Kommuners Sentralforbund samt nogle kommunale informationsfolk, har i det hele taget markeret sig

som en helt central aktør i forhold til offentlig information i Norge. FOI havde i 1985 over 800 medlemmer, primært medarbejdere fra stat og kommuner, som beskæftiger sig med information.

Også på et andet felt synes Norge at være langt fremme, nemlig med hensyn til at tage initiativer til at tilrettelægge det offentlige ydelser til borgerne, herunder også information ud fra borgernes samlede situation frem for som hidtil ud fra forvaltningens opbygning og traditioner.

Allerede samfunnsinformasjonsutvalget fremførte, at man kunne "- uten vesentlig økning i utgiftene totalt sett oppnå langt mer effektiv rettighetsinformasjon dersom en legger opp til mer direkte og omfattende informasjon til grupper som direkte berøres av en rettighet, enn en oppnår gjennom de generelle informasjonstiltak som nå dominerer." (NOU 1978:37, s. 13).

Rasjonaliseringsdirektoratet har i 1986 iværksat det såkaldte Livsløpsprojekt. Som baggrund for projektet er anført, at de store ændringer i bl.a. arbejdsliv, familien og fritid har ændret behovene for offentlige ydelser. Mange samfundsopgaver løses på en dårlig måde eller slet ikke. Det offentlige er inddelt i sektorer efter sager samt i forvaltningsniveauer (stat, fylkeskommune, kommune), men den virkelighed, folk oplever til daglig, er hverken inddelt efter sektorer eller niveau. Administrativ kompleksitet og uklar ansvarsfordeling vanskeliggør tilgængeligheden for publikum og kan være årsag til dårlig kvalitet af det offentlige ydelser, for lang sagsbehandlingstid og for mange kontaktpunkter for brugerne. I lyset heraf er projektets hovedmålsætning at skabe en forvaltning, der er tilpasset forskellige menneskers levevis og behov. På grundlag af analyser af offentlige ydelser set fra den enkelte brugers synspunkt skal der udarbejdes en handlingsplan for forbedringer i forhold til forskellige "livsafsnit".

Projektet vil således tage udgangspunkt i livssituationer, som mange mennesker op-

lever, og som indebærer kontakt med offentlige myndigheder. Som første delprojekt er der fokuseret på livsfasen alderdom, og som særligt emne er udtaget ældres bopligssituation. Dette delprojekt påregnes afsluttet med udgangen af 1987.

4.3. Offentlig information i Sverige

4.3.1. *Nämnden för samhällsinformation*

Informationsutretningen af 1967 afgav i 1969 en betænkning om øget samfundsinformation (SOU 1969:48), som foreslog,

- afsættelse af øgede midler til informationsvirksomhed,
- en udvidet brug hos myndighederne af kontaktpersoner til pressen (presseombudsmænd),
- uddannelse af ledere og informationspersonale i informationsvirksomhed, og
- etablering af et centralt rådgivningsorgan for samfundsinformation.

Sidstnævnte forslag førte i 1971 til oprettelsen af Nämnden för Samhällsinformation (NSI). NSI fik til opgave at virke for samordning af offentlige organers informationsindsats med udgangspunkt i borgernes samlede informationsbehov og med det formål at udnytte samfundets ressourcer til samfundsinformation effektivt. Sammenlignet med Statens Informationstjeneste i Danmark skulle NSI i højere grad beskæftige sig med overordnede spørgsmål, herunder samordning og planlægning, undersøgelsesvirksomhed og udarbejdelse af forslag til uddannelsesvirksomhed, og i mindre med konkret rådgivning om enkelte informationstiltag.

I slutningen af 70'erne konstaterede regeringen, at forudsætningerne for NSI's virksomhed delvis var forandret, bl.a. fordi de enkelte myndigheder havde udviklet deres informationskundskaber, og fordi det var

indtrykket, at der også var sket en forøgelse af de afsatte ressourcer til informationsvirksomhed hos de enkelte myndigheder. I forlængelse heraf samt i lyset af det almindelige behov for besparelser blev det i forbindelse med finanslovsforslaget for 1981 vedtaget at afvikle NSI.

Samtidig nedsattes en informationsdelegation, der fik til opgave at undersøge mulighederne for at samordne statens, landstingenes og kommunernes informationsvirksomhed. Delegationen skulle bl.a. også se på anvendelse af nye medier til offentlig information, uddannelse af informatorer samt muligheder for kontakt med forskningen. Endelig skulle delegationen drive en vis forsøgsvirksomhed.

4.3.2. Informationsdelegationen af 1982

Informationsdelegationen afgav i 1984 betænkningen "Samordnad samhällsinformation" (SOU 1984:68).

Med hensyn til begrebet samfundsinformation betonedede udredningen to aspekter, nemlig for det første, at borgernes ønsker og behov må være udgangspunktet for en vurdering af, hvordan informationen kan forbedres, d.v.s. at informationen bør ses i et serviceperspektiv. For det andet betonedede man, at informationsindsatsen må samordnes for bl.a. at modvirke fragmentering og uoverskuelighed, og at samfundsinformation derfor også må omfatte den nødvendige information mellem myndigheder.

Informationsdelegationen fremlagde et forslag til model for samordningen af information med en integration af det lokale, det regionale og det statslige niveau. På kommunalt niveau foreslog man oprettelse af lokale informationscentraler. På regionalt niveau anbefalede man, at länsstyrelserne fik en aktiv rolle med hensyn til samordning, udvikling og formidling via regionale informationsgrupper, og endelig foreslog delegationen et lille overordnet infor-

mationsråd, der skulle holde sammen på det hele.

I konsekvens heraf lagde informationsdelegationen vægt på, at de enkelte niveauer af myndigheder inden for et forvaltningsområde ses som led i en "informationskæde" hvor den direkte kontakt mellem borgere og myndigheder typisk finder sted på lokalt niveau (s. 89ff). Dette afføder selvsagt nye krav, herunder at information skal være lokalt tilpasset, hvilket indebærer, at information bør omfatte lokale henvisninger (s. 87).

Endvidere formulerede delegationen det principielle synspunkt, at offentlig information bør organiseres således, at ingen borger behøver at tage mere end to kontakter for at komme til den rette sagsbehandler, d.v.s. den første kontakt skal enten være rigtig eller give korrekt henvisning (s. 10). Endvidere fremførtes det, at der i hver kommune bør findes en form for lokal informationscentral, som er let at nå telefonisk eller ved besøg. Centralen bør kunne give bred information om såvel statslig som kommunal service og kunne hjælpe med at kontakte de rette myndigheder.

Herudover fremlagde informationsdelegationen følgende synspunkter og forslag:

- der bør oprettes et råd for samfundsinformation i form af en institution med staten, kommunförbundet og landstingsförbundet som hovedparter. Rådet skal sørge for samordning af forskellige myndigheders informationsvirksomhed, virke for udvikling af samfundsinformation samt fungere som konsulent for myndighederne. Rådet foreslås etableret med et lille sekretariat, og omkostningerne foreslås fordelt mellem de tre hovedparter.
- länsstyrelserne bør nedsætte regionale informationsgrupper med henblik på koordination af informationsindsatsen regionalt, erfaringsudveksling og fælles uddannelsesinitiativer, samt kontakt med kommuner,

- der bør sættes ind på at forbedre telefonservicen ved bl.a. at forbedre oversigten i telefonbøgerne (gruppering efter myndighedernes virksomhed), og forbedre kontakten mellem telefonomstilling og sagsbehandlere i de enkelte myndigheder,
- der bør arbejdes videre med mulighederne for at anvende nye medier i forbindelse med offentlig information,
- ved udgivelse af eksterne tidsskrifter bør statslige myndigheder tage udgangspunkt i, hvilke målgrupper man ønsker at nå, og med hvilke formål, og bl.a. prisen må indrettes herefter og ikke ud fra generelle krav om f.eks., at publikationen økonomisk skal hvile i sig selv,
- myndigheder bør frit kunne vælge medier for annoncering ud fra en vurdering af, hvordan man mest effektivt når de ønskede målgrupper, og det hidtil gældende totalitetsprincip om annoncering i alle dagblade bør derfor modificeres,
- Universitets- og Högskoleämbetet bør anmodes om at fremlægge et forslag til almen uddannelseslinie for informationsmedarbejdere, og Statens institut för personaladministration och utbildning (SIPU) bør anmodes om at udarbejde et program for efteruddannelse af statslige informatører,
- der bør træffes aftale med Nordiska centralen för masskommunikationsforskning (Nordicom) om indsamling og formidling i bl.a. tidsskriftartikler af forsknings- og udredningsrapporter om samfundsinformation,
- myndighederne bør udnytte deres informationsressourcer bedre, bl.a. gennem mere effektiv udnyttelse af konsulenter samt indgåelse af fællesaftaler vedr. tidsskriftudgivelse samt annonceformidling.

Det foreslåede informationsråd (s. 93ff) skulle have som sin vigtigste opgave at virke for en samordning, der gør offentlig in-

formation overskuelig og tilpasset til de lokale forhold samt den enkelte borgers behov og forudsætninger. Rådet skulle også virke for at gøre myndighedernes sprog klart og forståeligt.

Rådet skulle endvidere gennem kontakt med arbejdsgrupper, udredningsarbejder o.lign. samt ved udtalelser over forslag medvirke til, at informationssynspunkter medtages ved f.eks. introduktion af nye medier og udarbejdelse af mediepolitik. Rådet skulle ligeledes medvirke til at højne den professionelle standard for samfundsinformationen ved at formulere ønsker og synspunkter ved tilrettelæggelse af uddannelser for informatører samt ved forskning om samfundsinformation.

Endelig skulle rådet kunne deltage i projekter og give råd i forbindelse med projekter, bl.a. om informationsplanlægning og organisatoriske spørgsmål, men ikke selv lede projekter, der kræver løbende indsats.

I konsekvens heraf foreslog informationsdelegationen, at rådet skulle have et sekretariat på blot 4 medarbejdere. Evt. udvidelser burde dog kunne ske på indtægtsdækket basis, hvis der skulle vise sig tilstrækkelig efterspørgsel efter f.eks. konsulentbi-stand.

Betænkningens forslag om modificering af "totalitetsprincippet" ved annoncering i dagspressen skal ses i lyset af, at der i Sverige er ca. 98 dagblade mod knap 50 i Danmark. Det er indtrykket, at mængden af offentlig annoncering er faldende som følge af de meget store omkostninger, totalitetsprincippet medfører. I 1982 anvendte statslige og kommunale myndigheder ca. 78 mio. sv.kr. til annoncering (ekskl. stillingsannoncer). Informationsdelegationen anbefalede, at myndighederne får frihed til at sikre en mere effektiv udnyttelse af informationsmidlerne ved et selektivt medievalg, der i højere grad er baseret på, hvordan de ønskede målgrupper nås.

"Samordnad samhällsinformation" har efter offentliggørelsen været til høring hos

myndigheder og organisationer. Bemærkningerne, der er sammenfattet af Civildepartementet i et notat af 3. maj 1985, er generelt positive overfor betænkningen og dens forslag, idet der dog er delte meninger om forslaget vedrørende oprettelse af et informationsråd.

Viderebehandlingen af betænkningen i Civildepartementet har været knyttet sammen med det overordnede moderniseringsarbejde, idet man - som i Danmark - opfatter information som et vigtigt element i fornyelsen af den offentlige sektor. Det skal dog hertil bemærkes, at man ikke har fundet anledning til at udtrykke dette direkte i regeringens skrivelse om den offentliga sektorns förnyelse (1984/85:202).

De fleste af betænkningens forslag beror på andre institutioner, og iflg. betænkningens forfattere er det indtrykket, at der her er en udvikling i gang, der i vidt omfang svarer til anbefalingerne.

Derimod har det vist sig vanskeligt at komme igennem med forslaget om et informationsråd, uanset den skitserede model lægger op til et meget lille organ. Vanskelighederne, der har givet sig udslag i en tøvende holdning fra Civildepartementets side, afspejler også, at de berørte parter i høringsrunden har haft delte meninger om forslaget.

I regeringens proposition 1986/87:91 om aktivt folkstyre i kommuner och landsting giver civilministeren (s. 29) udtryk for, at han finder det vigtigt med et fortsat udviklingsarbejde vedrørende informations-spørgsmål i den offentlige sektor. Ministeren lover derfor at følge spørgsmålet opmærksomt og om fornødent vende tilbage til rigsdagen med forslag til initiativer. Derimod er han ikke rede til at tage stilling til "formerna för central och regional samordning på samhällsinformationsområdet." Der er i Civildepartementet iværksat en belysning af forskellige udviklingsmuligheder for samfundsinformation, der skal kunne

danne grundlag for beslutninger om det videre arbejde.

4.3.3. Øvrige udviklingstendenser i Sverige

Det er indtrykket, at der er en udbredt opfattelse af, at nedlæggelsen af NSI har efterladt et "hul" i den offentlige information. Situationen kan ikke umiddelbart sammenlignes med Norge eller Danmark, fordi NSI havde en væsentlig anderledes opgaveprofil. En række af de konkrete rådgivningsopgaver, som de to statslige informationstjenester udfører, har således, også mens NSI eksisterede, været varetaget af andre. Især har Liber AB spillet en væsentlig rolle.

Liber AB er en koncern med ca. 800 ansatte og "procordia"-status, svarende til statsvirksomheder i Danmark. Et af produktområderne i koncernens moderselskab er Allmänna Förlaget, der består af en konsulentsektion, en publikationssektion (som bl.a. udgiver Statens Offentliga Utredningar (SOU)) og en sektion, der producerer tryksager og blanketter. Liber AB sælger sine ydelser på almindelige markedsmæssige vilkår, og statslige myndigheder har ingen forpligtelser til at bruge Liber AB ved informationsopgaver.

Konsulentfunktionen, Liber Information, sælger bistand vedrørende bl.a. informationskampagner, design og markedsføring. Man sætser på at sælge "pakkeløsninger", omfattende f.eks. udarbejdelse af tekst, layout, distribution og markedsføring af en publikation.

Almänna Förlaget skønner, at de i dag har ca. 10% af de samlede offentlige informationsopgaver. Langt de fleste kunder er offentlige institutioner, hvoraf godt halvdel er centrale myndigheder, og de resterende overvejende er regionale. Forlaget sætser på at udvide sine markedsandele, bl.a. i forhold til kommuner og private kunder.

Vender man blikket mod varetagelsen af informationsopgaver i de enkelte myndigheder m.v., kan det konstateres, at informationsfunktionen gennem en del år tydeligvis har været stærkere organisatorisk funderet i Sverige end i Danmark, både i staten og kommunerne. For statens vedkommende havde således 44 centrale svenske myndigheder allerede i 1969 en informationschef og/eller presseombudsmand, og i 1979 havde de fleste større statslige myndigheder en eller anden form for informationsafdeling (SOU 1984:68, s. 28f). 40% af kommunerne havde i 1979 en informationsenhed, fortrinsvis i de større kommuner (s. 30).

Der findes ikke præcise opgørelser over det offentliges udgifter til information, bl.a. fordi disse udgifter som i Danmark er integreret i myndighedernes almindelige virksomhed. En undersøgelse fra Riksrevisionsverket i 1979 skønner, at de statslige myndigheder i gennemsnit anvender ca. 1% af deres budgetter til information (i 1979 svarende til ca. 385 mio. sv. kr.).

Med hensyn til opfattelsen af samfundsinformation er der iflg. Lena Norberg (KIF-bulletinen 2/1985, s. 8) sket en ændring, idet myndigheder m.v. ikke længere blot er interesserede i at producere materiale, men også i at finde bedre distributionsmåder og i at undersøge værdien af forskellige fremgangsmåder.

4.3.4. Forskning og uddannelse vedr. samfundsinformation

Forskningsmæssigt behandles offentlig information typisk i tilknytning til massekommunikation, som i 1970'erne blev et meget populært forskningsområde. Det er indtrykket, at der i Sverige inden for dette område har været en betydelig mere omfattende forskning om samfundsinformation end i Danmark, fortrinsvis i form af effektforskning. Et vist indtryk heraf kan f.eks. fås

fra bibliografien i foreningen NORDICOM's temanummer om Samhällsinformation (2-3/1984, s. 71 ff). Dog konstateres det i SOU 1984:68, at nedlæggelsen af NSI har medført en betydelig reduktion i forsknings- og udredningsaktiviteten (s. 105).

Også med hensyn til uddannelser, der retter sig mod informationsfunktioner i det offentlige, kan der konstateres en betydeligt større indsats i Sverige, hvilket naturligvis har en vis sammenhæng med forskningsomfanget.

I Sverige har informationsuddannelse udviklet sig i henholdsvis en journalistisk linie og en generel informationslinje. En egentlig journalistuddannelse blev først etableret i 1970, og uddannelsen er nu integreret i universiteterne, dog som en selvstændig linie.

På universiteterne har man siden omkring 1970 oplevet en stor efterspørgsel efter uddannelse om information, både som selvstændige kurser og som moduler i andre uddannelser. På de såkaldte "högskolor" (der har karakter af universitetsfilialer) er der fra slutningen af 70'erne udbud kurser i informationsteknik og -kundskab, og der er indført en 1-årig overbygning i informationskundskab på gymnasieniveau.

NSI har også taget en række initiativer til efteruddannelse af informatører, bl.a. ved at medvirke til udarbejdelse af vejledende materiale og arrangement af konferencer og seminarer. På kommuneniveau har Kommunala Informatörers Förening (KIF), der blev oprettet i 1975, stået for kontakt og erfaringsformidling mellem informatører. De statslige informatører, der tilsyneladende ofte har mere snævre pr-orienterede opgaver end deres kommunale kolleger, har ikke haft noget organisatorisk samlingspunkt siden nedlæggelsen af NSI, men overvejer mulighederne for at stifte en forening.

Universitets- og Högskoleämbetet (UHÄ) fremlagde i 1985 et forslag til en

ny informationsuddannelse af 3 1/2 års varighed ("Informationsutbildning. Förslag til en almän utbildningslinje" (UHÅ-rapport 1985:13)). Forslaget er blevet positivt modtaget af stort set alle berørte parter, men der har været nogen diskussion om, hvor uddannelsen skal placeres, idet både universiteter og högskolor er interesserede. Uddannelsen skal iflg. forslaget omfatte kommunikationsteori, samfundsvidenskab samt praktik/anvendelse. I argumentationen for forslaget fremhæves bl.a., at information må ses i sammenhæng med de tilgrænsende områder journalistik og markedsføring, og at der kan opnås en positiv effekt ved en vis overlapning herimellem.

II. DEL

Kapitel 5

Informationsvirksomheden i ministerier og styrelser

5.1. Indledning

Ved en høringskrivelse af 19. november 1985 til alle ministerier har jeg indhentet oplysninger om ministeriernes og styrelsernes nuværende informationsvirksomhed. En udførlig sammenfatning af de indkomne svar er optaget som bilag 5. Høringskrivelsen er optaget som underbilag 1 til bilag 5.

Spørgsmålene til ministerierne har taget udgangspunkt i de forslag, der blev fremsat i betænkning 787 (et resume af betænkningen er gengivet i underbilag 2 til bilag 5), og i nogle af de bestemmelser, som er fastsat for Statens Informationstjeneste og for statslige myndigheders informationsvirksomhed i finansministeriets cirkulære nr. 129 af 30. juni 1978 (i det følgende kaldet cirkulære 1978, se bilag 2).

5.2. Udsendelse af love m.v. til pressen

Betænkning 787 (s. 36-37) fremhævede betydningen af, at

- ministerierne *udsender nye love og andre retsfor skrifter af almen interesse på grundlag af ajourførte oversigter til dagspresse, den relevante fagpresse og de interesserede organisationer m.v.,*
- ministerierne i forbindelse med udsendelsen vedlægger *resume med vejledende bemærkninger (pressemeddelelse),*

- ministerierne *udsender lovforslag med bemærkninger samt lovforberedende udvalgs eller kommissioners betænkninger* til dagblade, fagblade, organisationer m.v.,
- ministeriernes embedsmænd bidrager til information om love m.v. gennem *artikelskrivning*, herunder i de relevante fagtidsskrifter, og gennem *foredragsvirksomhed*.

Af svarene fra ministerierne fremgår det, at nogle få ministerier har indarbejdet procedurer, der sikrer, at *alt materiale* af den ovennævnte art stort set automatisk sendes til presse, organisationer og interesserede enkeltpersoner. De fleste ministerier udsender automatisk kun *nye love og andre retsfor skrifter af almen interesse*, medens resten af materialet udsendes efter en vurdering i hvert enkelt tilfælde. I alle ministerier deltager embedsmænd i informationen ved *artikelskrivning og foredragsvirksomhed*. Hovedindtrykket er, at de fleste ministerier gør meget ud af denne sidste form for informationsvirksomhed.

De indkomne besvarelser har hos mig efterladt det, ganske vist noget upræcise, helhedsindtryk, at ministerierne på den ene side i vidt omfang lever op til betænkningens anbefalinger, men at anvendelse af pressemeddelelser og udsendelse af lovforslag (med bemærkninger) og lovforberedende udvalgs betænkninger på den anden side

ikke alle steder sker i helt det omfang, betænkningen forudsatte. Der er dog ikke ved de møder, jeg har haft med presse, organisationer m.v., fremkommet ønsker om bedre orientering på dette område.

Praksis i den her omtalte henseende må nok i nogen grad vurderes i sammenhæng med, at Statens Informationstjeneste fra foråret 1983 har udgivet et magasin "Status", dels som et tillæg til Statstidende, dels som en særskilt publikation, der kan tegnes i abonnement. "Status" der udkommer hver 14. dag, giver en oversigt over centraladministrationens lovforberedende arbejde, Folketingets arbejde og administrationens arbejde med ny lovgivning og administrative bestemmelser og indeholder en oversigt over lovforslag, beslutningsforslag, love, folketingsbeslutninger, lovbekendtgørelser, bekendtgørelser og anordninger, cirkulærer, vejledninger, nedsatte kommissioner og udvalg m.v., publikationer, herunder betænkninger m.v.

Uanset det, der er opnået gennem udgivelsen af "Status", er det dog efter min mening rimeligt over for ministerier og styrelser at fremhæve de ovenfor nævnte fire anbefalinger til ministerier og styrelser.

5.3. Information gennem OBS

Danmarks Radio indførte i 1977 et program i tv til formidling af samfundsinformation, kaldet OBS. Der er også mulighed for at sende tilsvarende korte indslag i radioen (spots).

Betænkning 787 (s. 41 ff. og 55 f.) anbefalede, at de statslige OBS-indslag blev formidlet gennem Statens Informationstjeneste, og cirkulære 1978 giver regler i overensstemmelse med denne anbefaling, herunder også om, at udgifter til tv- og radioindslag fuldt ud afholdes af Statens Informationstjeneste. Denne bestemmelse er i 1985 ændret således, at Statens Informationstjeneste afholder 50% af udgifterne, og vedkommende ministerier og styrelser afholder de andre 50%.

I underbilag 4 til bilag 5 har Statens Informationstjeneste givet en oversigt over OBS-produktioner i tv og radio i perioden 1978-85. Det fremgår af denne oversigt, at interessen for tv-indslag har været størst, at tv-produktionerne toppede med 63 tv-spots i 1983, og at de i øvrigt har holdt sig på nogenlunde samme niveau (30-40 produktioner) i årene 1978-85, gennemgående med en svagt stigende tendens.

Der henvises i øvrigt til fremstillingen nedenfor i kap. 6.2.3.

5.4. Informativ annoncering

Statslige myndigheders brug af annoncering er reguleret i Økonomi- og budgetministeriets vejledning nr. 238 af 3. november 1972 (se bilag 3), der angiver vejledende kriterier for, hvorvidt og i hvilket omfang annoncering bør finde sted. Ved vurderingen af dette spørgsmål fremhæver vejledningen, at annoncering i dagblade og eventuelt andre blade navnlig vil være indiceret med hensyn til retsforskrifter eller administrative dispositioner, der berører en bred, ubestemt del af befolkningen, og som forudsætter borgernes medviden og medvirken. Dette gælder, når der gennemføres regler om pligter, rettigheder eller adgang til efter ansøgning at opnå særlige tilladelser eller ydelser. Det gælder også, hvis der er fastsat særlige tidsfrister eller betingelser. Hvis reglen træder i kraft med et meget kort varsel eller forholdsvis længe efter vedtagelsen, kan der også være behov for annoncering.

Betænkning 787 udtalte (s. 39), at vejledningen af 1972 fortsat var egnet til at afgøre, hvornår der er et særligt behov for annoncering, og at der i almindelighed bør ske annoncering i tilfælde, hvor loven eller den administrative forskrift indeholder stof af almen interesse. Endelig fremhævede betænkningen, på linie med annonceringsvejledningen af 1972, at der bør tages udgangspunkt i det hovedsynspunkt, at den enkelte borger ikke forventes at holde eller

læse mere end en enkelt daglig avis. Udvalget anså det derfor for rigtigst, at annoncering så vidt muligt omfatter alle dagblade. Betænkningen omtalte, at også annoncering i et vist omfang i distriktsblade, ugeblade og fagblade kan være hensigtsmæssig.

Ifølge cirkulære 1978 skal alle statslige annoncer formidles gennem Statens Informationstjeneste. Informationstjenesten har i underbilag 3 til bilag 5 givet en oversigt over landsdækkende annoncering i årene 1978-85. Det fremgår af denne oversigt, at der kun i meget begrænset omfang er annonceret om love og administrative regler eller som led i holdningspåvirkende kampagner, og at betænkningens anbefalinger for så vidt langt fra er fulgt. Annonceringen om love m.v. toppede i 1980, hvor der brugtes 12 mio. kr. til annoncering, og den faldt derefter således, at der i 1985 brugtes 7,2 mio. kr. Tager man prisstigningerne i betragtning, er annonceringen i 1985 cirka halvdelen af, hvad den var i slutningen af 70'erne.

En nærmere vurdering af annoncerings-spørgsmålet gives i kap. 9.

5.5. Produktion af brochurer

Betænkning 787 fremhævede nødvendigheden af, at der undertiden udarbejdes pjecer og andet skriftligt vejledningsmateriale, der redegør for loves indhold, og jeg har derfor bedt om oplysning om, hvilke *informationsbrochurer* om love og administrative regler eller som led i forebyggende eller i øvrigt holdningspåvirkende kampagner m.v. der er udsendt i hvert af årene 1983-85.

Af ministeriernes besvarelser fremgår det, at de fleste ministerier med bred berøringsflade til befolkningen har udsendt et betragteligt antal informationsbrochurer, hvorimod ministerier med et snævert fagområde ikke har udsendt sådanne brochurer i den nævnte periode. De ministerier, der udsender informationsbrochurer (d.v.s. mindre, gratis pjecer), udgiver 1-3 brochu-

rer om året. Betydeligt flere brochurer udsendes af direktorater og styrelser.

Der produceres et betragteligt og, så vidt jeg kan vurdere, voksende antal gode informationsbrochurer. Det sker som regel i forbindelse med ny lovgivning eller i forbindelse med større kampagner. Om nogen mere systematisk vurdering af behovet for sådanne brochurer i forbindelse med ny lovgivning, synes der dog ikke at være tale.

På en række områder gælder, at nye og gamle regler så at sige er flettet ind i hinanden, og at der vil være behov for i mere omfattende brochurer at give befolkningen et helhedsindtryk af den retstilstand, der gælder på bestemte områder, og som er bestemt af et ofte overordentlig kompliceret samspil mellem flere love. Statens Informationstjeneste har udsendt sådanne mere omfattende brochurer om lejelovgivningen med titlen "At bo til leje" (1980) og om købelovgivningen med titlen "Forbrugerkøb" (1983). Disse brochurer er blevet meget efterspurgt. "At bo til leje" er indtil nu fremstillet i 350.000 eksemplarer og "Forbrugerkøb" er fremstillet i 175.000 eksemplarer, hvilket viser behovet for sådanne brochurer. Udgivelsen af disse to enkeltstående brochurer blev finansieret ved Statens Informationstjenestes rådighedsbeløb. Statens Informationstjeneste har ikke fundet at have finansiell grundlag for at kunne fortsætte udgivelsen af brochurer om andre brede emner, og initiativer til tilsvarende brochurer er ikke taget af ministerier eller styrelser.

Efter min mening er der et stort behov for, at der skabes mulighed for at udgive sådanne mere omfattende emneorienterede brochurer.

5.6. Andre informationsforanstaltninger

Betænkning 787 (s. 63) anbefalede, at Statens Informationstjeneste, ministerier og styrelser - navnlig i forbindelse med mere

omfattende informationskampagner - er opmærksomme på muligheden for en større informationsdækning ved anvendelse af mere *utraditionelle informationsforanstaltninger* som plakater, udstillinger, film m.v., og jeg har derfor bedt om oplysninger om, i hvilket omfang ministerierne har brugt sådanne foranstaltninger.

Bortset fra et par enkelte eksempler på brug af video, har ministerierne ikke brugt sådanne mere utraditionelle informationsforanstaltninger, hvilket formentlig hænger sammen med, at de mere omfattende informationskampagner ikke kører i departementalt regi.

5.7. Bevillinger til information

Med henblik på spørgsmålet om *bevillinger til information* konstaterede betænkning 787, at informationsvirksomheden før 1977 om love m.v. - bortset fra udsendelse af love til pressen og interesseorganisationer - havde været særdeles begrænset. Betænkningen anslog det fremtidige statslige udgiftsbehov til lovinformation til ca. 50 mio. kr. årligt, hvilket fremskrevet til i dag vil svare til i hvert fald 100 mio. kr.

Jeg har bedt om oplysninger om ministeriernes samlede årlige udgifter til alle former for informationsforanstaltninger for årene 1983-85.

10 ministerier oplyser om sådanne udgifter. Med hensyn til udgiftsfordelingen fremgår det, at 5 af disse ministeriers udgifter stort set alene går til trykning af love, publikationer m.v. De 5 andre ministerier har informationsaktiviteter, der rækker herudover. Energiministeriet (energispareoplysninger og energioplysninger) og Udenrigsministeriet, Danida (u-landsoplysning) bruger begge årligt 8-9 mio. kr. til information, og det er også de to eneste ministerier, der har en særlig finanslovskonto til formålet. Arbejdsministeriet (jobskabelse og arbejdstilbud), Boligministeriet (byggeeksportfremme) og Ministeriet for Skatter og

Afgifter (skatteinformation) har brugt hver 1-3 mio. kr. årligt på information.

Sammenholdes disse oplysninger med oplysningerne om direktoraters og styrelser oplysninger om bevillinger til information om love og administrative regler, må det skønnes, at de statslige bevillinger til regelinformation ikke er nået op på det niveau, som forudsattes i betænkningen; de største bevillinger er klart givet til bredere og mere holdningsprægede informationsformål som energispareoplysning, u-landsinformation, sundhedsoplysning, trafikinformation m.m. Det nævnte forhold må dog sammenholdes med forøgelsen af den kommunale information, jvf. kapitel 8.

5.8. Vurderinger af informationens effekt

Medens ministerierne i 1977 helt naturligt kun kunne udtrykke sig meget forsigtigt om *effekten af den statslige information* på grund af den begrænsede informationsvirksomhed, har de fleste ministerier nu 10 år efter en sådan erfaring med information, at de kan udtale sig om effekten. Det understreges dog, at udtalelserne gennemgik ikke grundens på egentlige undersøgelser. Et ministerium (Arbejdsministeriet, 1982) har sammen med Statens Informationstjeneste lavet en undersøgelse, der skulle belyse private virksomheders erfaringer med arbejdstilbudsordningen. En del af undersøgelsen vedrørte virksomhedernes kendskab til ordningen og siger derfor noget om effekten af de forskellige informationsforanstaltninger, som ministeriet og arbejdsformidlingen havde gennemført forud. Det fremgår af undersøgelsen, at de informationskilder, som oftest nævnes, er redaktionel omtale i aviser, radio og tv. Derimod nævnes de særlige informationskilder (OBS, annoncer i fagtidsskrifter, brochurer og henvendelser fra arbejdsformidlingen) kun som sekundære informationskilder. Da det er en enkeltstående informa-

tionsundersøgelse, kan det være svært at generalisere disse resultater. Statens Informationstjeneste har foretaget 4 effektundersøgelser, som omtales senere i kap. 6. Disse undersøgelser viser bl.a. nogle andre effekter af OBS og annoncering, men også fra disse undersøgelser skal man være forsigtig med at generalisere.

5.9. Informationsenheder/ informationsmedarbejdere

Betænkning 787 (s. 54) lagde afgørende vægt på, at *informationsopgaverne anerkendes som selvstændige arbejdsopgaver* i ministerierne på linie med udfærdigelsen af administrative forskrifter og det øvrige administrative arbejde i forbindelse med lovenes gennemførelse. Betænkningen anbefalede, at der / *hvert ministerium blandt medarbejderne udpeges en eller flere personer*, som kan sikre, at der gøres den fornødne indsats med henblik på informationsopgavernes løsning, bl.a. ved at være rådgiver for andre medarbejdere i ministeriet og ved at være kontaktperson til Statens Informationstjeneste. Betænkningen gik ikke nærmere ind på spørgsmålet, om de enkelte ministerier bør have særlige informationsmedarbejdere, f.eks. med journalistisk uddannelse.

Af de modtagne svar til udredningen fremgår det, at 7 ministerier i større eller mindre grad har udskilt informationsarbejdet som et særligt arbejdsområde. Udenrigsministeriet har hele 4 kontorer, der beskæftiger sig med informationsarbejde, men meget af informationsaktiviteten er ifølge sagens natur vendt mod udlandet, og dette ministerium må i den foreliggende sammenhæng således betragtes som atypisk. Følgende seks ministerier har særlige informationsansvarlige medarbejdere: Landbrugsministeriet, Miljøministeriet, Ministeriet for Skatter og Afgifter, Undervisningsministeriet, Boligministeriet og Industriministeriet. Disse medarbejdere har

højt vekslende opgaver, som spænder over pressekontakt, annoncering, udarbejdelse af pjecer, nyhedsbreve og andre publikationer til varetagelse af intern information i ministeriet.

Jeg vender tilbage til spørgsmålet i kapitel 16.

5.10. Direktoraters og styrelser informationsvirksomhed

Jeg har bedt om *tilsvarende oplysninger*, som anført ovenfor, for de direktorater og styrelser under ministerierne, som i betydeligt omfang udfærdiger generelle bestemmelser eller i øvrigt har informationsopgaver, og har modtaget svar fra 50 direktorater og styrelser.

De modtagne svar giver et klart indtryk af, at der arbejdes meget med at forbedre informationen i en lang række statsinstitutioner.

22 direktorater og styrelser har oplyst om de årlige udgifter til information, der beløber sig fra ca. 100.000 kr. til ca. 5 mio. kr. Med de generelt noget højere bevillinger i en række direktorater og styrelser har man også her kunnet tage en bredere vifte af informationsforanstaltninger i brug. Dette gælder således bl.a. Direktoratet for Arbejdstilsynet, Byggestyrelsen, Forsvarskommandoen, Hjemmeværnskommandoen, Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstjeneste, Sundhedsstyrelsen, Civilforsvarsstyrelsen, Statens Husholdningsråd, Eksportkreditrådet, Teknologistyrelsen, Miljøministeriets styrelser, Vejdirektoratet, Statsskatted i rektoratet, Tolddirektoratet, Sikringsstyrelsen, Socialstyrelsen og Alkohol- og Narkotikarådet.

Følgende 20 direktorater og styrelser har særlige informationsenheder/informationsmedarbejdere: Arbejdstilsynet, Risø, Forsvarskommandoen, Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstjeneste, Hjemmeværnskommandoen, Civilforsvarsstyrelsen, Statens Husholdningsråd, Teknologistyrelsen, Mil-

jøystyrelsen, Fredningsstyrelsen, Levnedsmiddelstyrelsen, Planstyrelsen, Vejdirektoratet, DSB, P & T, Statens Luftfartsvæsen, Statsskatted i rektoratet, Sikringsstyrelsen, Socialstyrelsen og Alkohol- og Narkotikarådet.

5.11. Udgifter til information gennem andre institutioner

Endvidere har jeg bedt ministerierne oplyse, i hvilket omfang der *bevilges penge* til informationsopgaver, som udføres af *halv-offentlige eller private institutioner*.

Af svarene fremgår det, at halvdelen af ministerierne overdrager visse informationsopgaver til halvoffentlige eller private institutioner. Opgaverne er typisk ikke information om lovgivning m.v., men mere brede kampagnebetonede opgaver inden for arbejdsløshedsbekæmpelse, energibesparelse, oplysning om vedvarende energi, information til indvandrere og flygtninge, sundhedsoplysning, forbrugerspørgsmål, færdselssikkerhed, kriminal prævention og u-landsspørgsmål.

Bevillingerne til de halvoffentlige og private institutioner er fra nogle få hundrede tusinde kroner om året til 6-8 mio. kr. årligt.

Ligesom under afsnit 5.7. må det konstateres, at bevillingerne på dette område, der er af betydelige størrelser, overvejende gives til brede, mere kampagnebetonede formål.

5.12. Kontakten med Statens Informationstjeneste

Cirkulæret indeholder i § 2 og § 4 nærmere regler om *kontakten mellem de statslige myndigheder og Statens Informationstjeneste*. Disse bestemmelser omtales nærmere i kap. 6. Det er bestemmelser om, at Statens Informationstjeneste fungerer som rådgiver med hensyn til alle former for information. Informationstjenesten hjælper med at udarbejde informationsbudgetter og skal råd-

spørges om de praktiske spørgsmål, der knytter sig til information, bl.a. valg af medier, brug af bistand ved informationens udformning. Informationstjenesten hjælper også med den sproglige udformning af annoncer, pjecer, blanketter, skrivelser m.v. og bistår myndighederne, hvis der skal foretages undersøgelser af informationens effekt.

Jeg har bedt om oplysning om, hvordan disse regler nærmere praktiseres inden for ministeriernes områder.

Det fremgår af svarene, at halvdelen af ministerierne har jævnlig kontakt med Statens Informationstjeneste. Kontakten må ifølge sagens natur være stærkt svingende, afhængig af, hvilke informationsopgaver der skal løses. Kontakten er navnlig stor, når det drejer sig om information om love, og for styrelsernes vedkommende tillige, når der er tale om bredere, mere kampagnebetonet information.

De ministerier, som ikke har kontakt eller kun meget lidt kontakt med Statens Informationstjeneste, er ministerier, som enten selv har en betydelig kapacitet på informationsområdet, eller ministerier, som har et begrænset sagsområde, og hvor der derfor ikke er behov for en mere intensiv borgervendt information.

5.13. Angivelse af informationsforanstaltninger i lovforslag m.v.

Betænkning 787 (s. 56) anbefalede, at der blev indført *pligt til / bemærkningerne til lovforslag* udtrykkeligt at anføre, i hvilket omfang den pågældende lov giver anledning til særlige informationsmæssige foranstaltninger med angivelse af forventede udgifter. Denne anbefaling ligger til grund for cirkulære 1978 § 6, stk. 1, hvorefter der ved gennemførelsen af retsfor skrifter eller mere omfattende administrative dispositioner med retligt indhold af de enkelte myndigheder skal tages stilling til, om der er behov

for at udbrede kendskabet til de pågældende forskrifter eller dispositioner gennem information. Og ifølge cirkulærets § 6, stk. 2, skal bemærkninger til lovforslag indeholde et skøn over de forventede udgifter til eventuel information om loven eller om administrative dispositioner i henhold til denne.

Af svarene fra ministerierne fremgår det, at der i løbet af folketingsårene 1983/84 og 1984/85 kun har været 8 lovforslag, der har indeholdt bemærkninger om informationsaktiviteter og -budgetter. Heraf er 5 lovforslag fra Justitsministeriet.

Cirkulære 1978 § 6, stk. 2, er således stort set ikke kommet i brug.

Jeg vender tilbage til dette spørgsmål i kapitel 15.

Cirkulærets § 7 indeholder en bestemmelse om, at ministerierne ved udarbejdelsen af nye eller ændrede retsforskrifter bør være opmærksomme på, om der er behov for at medtage *udtrykkelige bestemmelser om information* i selve retsforskriften, eller om der er behov for ændring af hidtil gældende regler herom.

Af ministeriernes svar fremgår det, at 2 vedtagne love og 2 lovforslag inden for folketingsårene 1983/84 og 1984/85 har indeholdt bestemmelser om informationspligt.

Også om denne bestemmelse gælder, at den stort set ikke har haft praktisk betydning.

5.14. Statens Informationstjenestes betjening af ministerier og styrelser

Ifølge kommissoriet skal jeg undersøge spørgsmålet om, hvorledes *Statens Informationstjenestes betjening af ministerier og styrelser* bør være tilrettelagt for mest hensigtsmæssigt at imødekomme disses behov og ønsker, og jeg har derfor bedt om ministeriernes bemærkninger eller forslag vedrørende opgavefordelingen og samarbejdet mellem ministeriet og Statens Informationstjeneste.

I 4 ministerier er der ønsket om, at Statens Informationstjeneste skal være en mere aktiv instans. Ønskerne går i retning af, at Informationstjenesten bør kunne pege på informationsbehov og veje til løsning af disse behov på områder, hvor man ikke selv har blik for eller overskud til at tage informationsspørgsmål op.

Et andet ønske er koordination af forskellige informationsforanstaltninger, således at overlappende information undgås. Det fremhæves i denne forbindelse, at en bedre koordination af informationsaktiviteter er i overensstemmelse med tankerne i regeringens moderniseringsprogram om forbedring af publikumsbetjeningen.

Et tredje ønske er, at der bliver lavet en kvalificeret brugervejledning vedrørende mere utraditionelle informationskanaler.

Endelig går et fjerde ønske ud på, at Informationstjenesten skal drive en mere intensiveret udadvendt og "missionerende" virksomhed med henblik på at forbedre sprog og skriftlige formuleringer i centraladministrationen.

Disse spørgsmål vil blive taget op til nærmere behandling i kapitel 17.

Kapitel 6

Statens Informationstjenestes oprindelige opgaver

6.1. Indledning

Statens Informationstjenestes oprindelige virksomhedsområde er nærmere beskrevet i cirkulære 1978 samt i betænkning 787, som er en del af cirkulærets grundlag.

Betænkningen angik - i overensstemmelse med det kommissorium, der var grundlag for udvalgets arbejde - alene regelinformation. Betænkningens indhold har tydeligvis præget cirkulærets indhold,

men cirkulæret indeholder ikke en begrænsning af Statens Informationstjenestes virksomhedsområde til regel information. Eksempelvis synes det ret klart, at cirkulærets § 4 om "større informationsforanstaltninger" omfatter kampagner, der rækker ud over regel information. Den oversigt over Statens Informationstjenestes produktion i 1986, der er optaget i bilag 6, viser da også en opdeling i følgende grupper efter emne:

Nye love og andre regler	21 produktioner
Eksisterende lovgivning	9 produktioner
Offentlige serviceydelser (dog tildels også regel information)	13 produktioner
Kampagner vedr. forebyggelse, sundhed m.v.	14 produktioner
Undervisningsprogrammer m.v.	3 produktioner
Anden oplysning	7 produktioner

Det, der - kort og summarisk - kan siges om Statens Informationstjenestes oprindelige opgaver er, at de har karakter af egentlige borgervendte informationsopgaver.

Kapitlet omfatter også opgaver, som Statens Informationstjeneste har taget op efter sin etablering.

Kun de opgaver, der i marts 1986 blev overført til Statens Informationstjeneste fra Direktoratet for Statens Indkøb, er holdt uden for fremstillingen i dette kapitel, men omtales i kapitel 7.

6.2. Statens Informationstjenestes opgaver i henhold til cirkulæret

Cirkulærets § 1 indeholder en sammenfattende generelt formuleret beskrivelse af Informationstjenestens virksomhedsområde. Ifølge denne beskrivelse skal Statens Informationstjeneste i samarbejde med de berørte myndigheder

- samle, bearbejde og videregive de erfaringer, der gøres af de enkelte myndigheder gennem deres informationsvirksomhed,

- forbedre metoderne for annoncering og andre former for betalt information, og
- styrke kontakten til tv, radio og pressens redaktioner.

En mere konkret beskrivelse og til dels en udbygning af nogle af de opgaver, der falder inden for den generelt formulerede ramme i § 1, er givet i cirkulærets §§ 2-4 og §§ 8-12.

Nedenfor i afsnit 6.2.1 - 6.2.9 beskrives først de konkrete opgaver i henhold til §§ 2-4 og §§ 8-12. Bestemmelserne i § 1 rækker imidlertid videre, og i afsnit 6.2.10 - 6.2.11 skal jeg komme tilbage til de mere generelt formulerede opgaver i henhold til § 1.

6.2.7 Rådgiver for statslige myndigheder

Cirkulærets § 2, stk. 1, sammenholdt med § 5, bestemmer arbejdsdelingen mellem Informationstjenesten og de enkelte statslige myndigheder. Efter § 5 er det den enkelte myndighed, der træffer afgørelse om, hvorvidt og i hvilket omfang information skal finde sted, samt om informationens indhold, og efter § 2, stk. 1, skal Informationstjenesten fungere som rådgiver for de statslige myndigheder med hensyn til alle former for information.

Betænkning 787 beskrev på s. 53-54 - med særlig henblik på regel information - arbejdsdelingen således:

"Det er nærliggende at betragte informationsvirksomheden som en arbejdsopgave, der principielt har sit *udgangspunkt* i det fagministerium, hvorigennem retsfor skrifter er udfærdiget, ligesom fagministeriet træffer de *endelige afgørelser* vedrørende informationens enkeltheder og omfang. På baggrund af disse principper vil det være naturligt, at initiativet til en informationsvirksomhed primært tages af fagministeriet, sekundært ved forslag til fagministeriet fra informationskontoret, der bør have mulighed for i et vist omfang at følge de forbe-

redende arbejder i forbindelse med de enkelte retsfor skrifter.

Statens Informationskontor må ud fra sine erfaringer være *rådgivende* med hensyn til, hvilke målgrupper der skal vælges som modtagere af informationen, og hvilke punkter i lovstoffet der kan synes af særlig interesse for offentligheden; og fagministerierne skal kunne trække på informationskontorets assistance og erfaringer med hensyn til valg af informationskanaler, informationens optimale form og tekniske gennemførelse.

Herudover får informationskontoret som hidtil en praktisk udførende rolle ved formidlingen af annoncering og udarbejdelse og udsendelse af pjecer. Kontoret skal endvidere fungere som koordinator af de statslige informationsindslag i radio og tv, i hvilken forbindelse informationskontoret er kontaktorgan til Danmarks Radio."

Informationstjenestens rådgivende og praktisk udførende opgaver konkretiseres i det følgende.

6.2.2. Udarbejdelse af informationsbudgetter

Efter cirkulærets § 2, stk. 2, skal Informationstjenesten hjælpe med at udarbejde informationsbudgetter i forbindelse med lovforslag, aktstykker til Finansudvalget samt i alle situationer, hvor der foreligger større konkrete informationsbehov.

Ministerier og styrelser trækker kun i ganske få tilfælde om året på Informationstjenestens hjælp på dette område. Det er, som omtalt ovenfor i kap. 5, kun ganske få lovforslag, der indeholder bemærkninger om informationsbudgetter.

6.2.3 Tv- og radioindslag i programmet OBS

Informationstjenesten har siden 1977 produceret tv- og radioindslag til Danmarks Radios program om samfundsinformation,

"OBS". I underbilag 4 til bilag 5 gives en oversigt over OBS-produktioner i 1978-85.

Cirkulærets § 9, sammenholdt med § 8, stk. 3, fastslår, at alle tv- og radioindslag, der betales af staten (programmet OBS), skal formidles gennem Statens Informationstjeneste. Udgifter til tv- og radioindslag afholdes af Statens Informationstjeneste. Denne sidste bestemmelse om udgifterne er fra 1985 ved anmærkning på finansloven ændret således, at Statens Informationstjeneste betaler 50% og den bestillende myndighed de andre 50% af udgifterne.

Informationstjenesten indkalder en gang årligt i januar måned ønsker fra ministerier og styrelser om OBS-indslag med tilhørende informationsmateriale (ved indkaldelsen i januar 1987 indkom 78 ønsker, hvoraf 21 var forvarsler om indslag, som eventuelt skulle produceres; af de 57 aktuelle ønsker er 4 senere opgivet, medens 2 nye ønsker er kommet til). Når ønskerne er modtaget, foretages der en vurdering af ønskerne, og der findes frem til - efter forhandling med ministerier og styrelser - hvilke OBS-indslag der skal produceres. Der lægges derefter en produktionsplan for de enkelte indslag. Et typisk produktionsforløb strækker sig over 1-2 måneder. Først indhentes supplerende oplysninger fra ministeriet eller styrelsen, derefter engageres et filmselskab, der bliver bedt om at lave et manuskript til indslaget med tilhørende prisoverslag. Manuskriptet skal godkendes af Informationstjenesten, den pågældende myndighed og Danmarks Radios OBS-udvalg, og på basis af det godkendte manuskript indgår Informationstjenesten kontrakt med filmselskabet (jf. cirkulærets § 2, stk. 3). Derefter optages filmindslaget, og det færdige produkt godkendes af Informationstjenesten, den bestillende myndighed og Danmarks Radios OBS-udvalg. Endelig programsætter og sender Danmarks Radio OBS-indslaget.

Danmarks Radios regler for indslag i OBS er optrykt som bilag 7.

Nedenfor angives for hvert af årene 1978-86 budget til OBS-produktioner, pengeforbruget hertil samt antallet af producerede indslag. Det skal bemærkes, at budgettet til OBS-produktioner fastsættes af Informationstjenesten selv inden for den givne total ramme.

	Budget	Forbrug
1978:	2,5 mio. kr.	1,9 mio. kr.
1979:	3,3 mio. kr.	1,4 mio. kr.
1980:	2,5 mio. kr.	1,3 mio. kr.
1981:	2,5 mio. kr.	1,9 mio. kr.
1982:	2,0 mio. kr.	1,6 mio. kr.
1983:	2,3 mio. kr.	2,7 mio. kr.
1984:	2,3 mio. kr.	1,8 mio. kr.
1985:	1,8 mio. kr.	1,8 mio. kr.
1986:	1,8 mio. kr.	1,9 mio. kr. (heraf 0,4 mio. kr. til OBS 86)
<hr/>		
1978:	45 tv- og 37 radioindslag	
1979:	24 tv- og 24 radioindslag	
1980:	30 tv- og 23 radioindslag	
1981:	34 tv- og 27 radioindslag	
1982:	29 tv- og 19 radioindslag	
1983:	63 tv- og 22 radioindslag	
1984:	38 tv- og 11 radioindslag	
1985:	41 tv- og 14 radioindslag	

OBS-produktionerne toppede i 1983 og har i 1984-86 ligget nogenlunde konstant på ca. 40 tv-indslag (gennemgående lidt højere end i årene før 1983) og 10-15 radioindslag om året. I 1987 forventes 50-60 tv-indslag og 10 radioindslag. De ændrede finansieringsregler fra og med 1985 synes således ikke at have haft nogen væsentlig indvirkning på produktionernes antal.

Informationstjenesten bad i 1981 Danmarks Statistik og medieforskeren Karen Siune, Aarhus Universitet, foretage en undersøgelse af OBS-udsendelsernes effekt. Det fremgår af undersøgelsen, at OBS er et program, som kendes af næsten alle danskere. Kun 7% svarede, at de ikke kendte OBS. Mere end 3/4 af befolkningen over 16 år

havde set OBS en eller flere gange i september og oktober måned 1981. Ca. 1/3 af dem, der havde set programmet, erklærede, at de havde haft personlig nytte af de oplysninger, de havde fået. Flere af de ministerier og styrelser, jeg har haft kontakt med, har bekræftet opfattelsen af, at OBS-udsendelserne har en meget betydelig informationseffekt.

Statens Informationstjeneste har på det seneste udbygget samarbejdet med Danmarks Radio, idet Informationstjenesten i september 1986 sammen med Danmarks Radio udsendte et hæfte indeholdende informationer om en lang række forskellige offentlige og halvoffentlige forhold til alle husstande. Hæftet lagde op til to store tv-shows, som blev gennemført på to søndage i september 1986 (OBS 86).

Informationstjenesten har også bedt Danmarks Statistik og Karen Siune undersøge effekten af dette samlede OBS 86-projekt. Ca. 2 mio. personer over 16 år så begge shows fuldt ud, 600.000 så ét show, og 700.000 så et eller begge shows delvist. 1,7 mio. over 16 år læste i det tilsendte hæfte. 800.000 gik i gang med løsningen af den indlagte kryds- og tværsopgave, og 525-550.000 løsninger blev sendt til Danmarks Radio. Deter den største reaktion på nogen konkurrence afholdt i Danmark.

Karen Siune har i sin konklusion bl.a. anført, at "information til befolkningen som helhed gennem massemedierne og specielt gennem det massemedium, der mere end noget andet når ud til brede kredse af befolkningen, nemlig tv, vil uundgåeligt ramme flere borgere end noget andet medium, og kombinationen af en husstands-omdelt tryksag og tv må anses for optimal, når der er tale om et forsøg på at sprede offentlig information til befolkningen som helhed. Men selv ikke ved denne optimale anvendelse vil alle kunne nås, og det er umuligt at forestille sig en kommunikationsform, som vil stille alle tilfredse. Uanset den kritik der kan rejses mod den an-

vendte form og mod den konkrete undersøgelse af borgernes brug af og holdninger til OBS 86-tilbudet, så må OBS 86-kampagnen betegnes som en succes ifølge borgernes egne vurderinger."

Et arrangement svarende til OBS 86 planlægges for 1987.

Statens Informationstjeneste vurderer OBS-udsendelserne som et meget væsentligt medium for statslig information. OBS kan imidlertid ikke stå alene. Tv har langt den største opmærksomhedsskabende effekt, men er også et flygtigt medium. Det skal derfor kombineres med skriftlig information i form af brochurer og/eller annoncer. OBS-indslagernes typiske funktion er at fortælle seerne, at der er sket "noget nyt" på et vist område, og at give oplysning om, hvor de kan søge mere grundig information, hvis/når de har brug for det.

Det er Informationstjenestens opfattelse, at man med en bedre samlet planlægning af den totale statslige informationsindsats, hvor OBS-indslag er et væsentligt - men ikke det eneste - informationselement, kan forøge OBS-udsendelsernes værdi ganske betydeligt. Der sigtes herved både til en bedre udvælgelse/prioritering af emner til OBS-udsendelser og en bedre, mere systematisk kombination af OBS med andre informationsforanstaltninger.

Det er også Informationstjenestens opfattelse, at en del OBS-produktioner er for "skrabe". De gennemsnitspriser, der nu må arbejdes med pr. tv-indslag (50-60.000 kr. ekskl. moms), og hvis forholdsvis begrænsede niveau har været nødvendigt for at kunne gennemføre det ønskede antal produktioner, giver nogle begrænsninger i de kreative muligheder, som ikke altid er heldige. I betragtning af de store effekter, der kan opnås ved at bruge tv, bør der efter Informationstjenestens opfattelse være mulighed for bedre og dermed dyrere produktioner i en række tilfælde.

Som det fremgår af de ovenfor anførte tal-mæssige oplysninger, har Informationstje-

nesten haft visse vanskeligheder med at få budget og forbrug til at balancere. I 1983 og 1986 har der været et merforbrug, som har kunnet dækkes af Informationstjenestens rådighedsbevilling (jfr. om rådighedsbevillingen nedenfor under 6.2.9.). Fra 1987 kan et eventuelt merforbrug kun i beskeden omfang dækkes ad denne vej, da Informationstjenestens rådighedsbeløb i dette år kun er på 400.000 kr; og for 1988 er der på grund af de almindelige budgetbegrænsninger ikke forudsat noget rådighedsbeløb. Informationstjenesten har budgettet med 3,2 mio. kr. til OBS i 1987 og med 2,9 mio. kr. i 1988, og således at halvdelen heraf betales af de bestillende myndigheder.

Jeg er helt enig med Informationstjenesten i vurderingen af OBS-udsendelsernes betydelige værdi og også i, at OBS'er ikke bør betragtes som isolerede informationsanstaltninger, men må anvendes i forbindelse med andre informationsforanstaltninger og dermed også indgå i en samordnet informationsplanlægning. Der bør også efter min opfattelse stilles øgede midler til rådighed til OBS-produktioner og andre dermed sammenhængende informationsforanstaltninger.

Den nuværende ordning, hvorefter alle OBS-indslag formidles gennem Informationstjenesten, bør opretholdes. Der er behov for en øget styring af den samlede indsats på dette område jfr. ovenfor.

Derimod er det principielt rigtigst, at finansieringsreglerne ændres, således at de bestillende myndigheder i fremtiden betaler 100% af udgifterne til OBS-indslag. Derved bringes finansieringen af OBS-indslag på linie med de almindelige regler, der gælder for andre informationsforanstaltninger. En sådan ordning kan dog give anledning til ikke fagligt begrundede forskelle i initiativer til OBS-produktion og til vekslende kvalitet på indslagene, afhængig af, hvor mange penge de bestillende myndigheder ønsker at sætse på disse produk-

tioner. Det må derfor anbefales, at Informationstjenesten har supplerende bevilling til OBS-produktioner. Med denne bevilling, som bør være en del af Informationstjenestens samlede rådighedsbevilling, kan Informationstjenesten udfylde de uforudsete informationsbehov, der vil opstå, og det vil også give Informationstjenesten mulighed for at tage initiativer på "nødlidende" områder, hvor der mangler information.

6.2.4 *Informative annoncer*

I annonceringsvejledningen af 1972 (bilag 3) sondres der mellem de såkaldte administrative annoncer om f.eks. stillingsopslag, køb og salg af fast ejendom, licitationer, udpantninger og ekspropriationer (disse annoncer omtales nedenfor 6.2.12.) og informative annoncer, der er emnet for dette afsnit. Med informative annoncer menes annoncer om love og andre retsfor skrifter, samt annoncer, som er led i forebyggende eller holdningsdannende kampagner.

Ifølge cirkulærets § 10 skal Informations-tjenesten formidle alle annoncer enten selv eller igennem reklamebureau.

I underbilag 3 til bilag 5 gives en oversigt over den informative annoncering i 1978-85.

Hvis Statens Informationstjeneste selv formidler en informativ annonce, formulerer Informationstjenesten teksten og lader en grafiker sætte annoncen op. Derefter forelægges annoncen for den bestillende myndighed, og når den er godkendt, ekspederer Informationstjenesten annoncen til aviserne, afregner med aviserne og debiterer den pågældende myndighed for det udlagte beløb. I 1986 formidlede Informationstjenesten selv for ca. 3,3 mio. kr. informative annoncer, medens reklamebureauer formidlede resten af de statslige informative annoncer til et beløb af ca. 3 mio. kr. I øjeblikket deltager tre reklamebureauer i udformningen af annoncer i forbindelse med regel- og kampagneinformation. Infor-

mationstjenesten følger to af disse bureauers arbejde, idet Informationstjenesten indgår en konkret aftale med bureauet om løsning af de enkelte informationsopgaver, godkender annoncerne sammen med den bestillende myndighed, afregner med bureauet og sender et samlet regnskab til den bestillende myndighed. Det tredje bureau arbejder direkte over for den pågældende myndighed uden kontakt med Informationstjenesten.

I betænkningen (s. 62) udtaltes, at der i almindelighed burde ske annoncering i tilfælde, hvor loven eller den administrative bestemmelse indeholder stof af almen interesse, og at annonceringsvejledningen af 1972 fortsat var egnet til at afgøre, hvornår der er et særligt behov for annoncering.

Der henvises til kap. 5 ovenfor, hvor det anføres, at den statslige informative annoncerings omfang nu kun er omkring halvdelen af, hvad den var i slutningen af 1970-erne.

Spørgsmålet om det offentliges informative annoncering behandles nærmere i kapitel 9, hvortil i øvrigt henvises.

6.2.5. *Pjecer m.v.*

Cirkulærets § 12 bestemmer, at pjecer, plakater og andre tryksager af informationsmæssig karakter kan formidles gennem Statens Informationstjeneste, men - modsat annoncer og OBS-produktioner - er der ikke noget krav til ministerier og styrelser om, at formidling skal ske gennem Statens Informationstjeneste.

Betænkningen anførte s. 63, at nogle love kræver en mere omfattende informationsindsats, og at det i denne forbindelse som supplement til annoncering og den mere summariske information i tv og radio er nødvendigt at udarbejde pjecer, der på mere omfattende måde redegør for den nye lovs indhold. I det omfang der informeres om ny lovgivning, er det nu sædvanligt, at informationen begrænser sig til en brochure, som bliver præsenteret i OBS.

Informationstjenestens bistand til brochurer spænder fra sproglig bearbejdning af en tekst, leveret af den pågældende ministerium eller styrelse, til selvstændig udformning på basis af materiale modtaget fra ministeriet eller styrelsen. Når den pågældende myndighed har godkendt manuskriptet, går det til en grafiker, der udformer det, så målgruppen kan påregnes at blive motiveret til at læse budskabet. Efter at layout er godkendt, trykkes pjecen og udsendes. Det forekommer også, at Statens Informationstjeneste kun bearbejder teksten, medens layout, trykning og udsendelse styres af vedkommende ministerium eller styrelse.

Antallet af pjecer, som Informationstjenesten har været med til at producere, har i de senere år ligget nogenlunde konstant på 20-40 om året. Disse pjecer distribueres altid gennem folkebibliotekerne. Derudover lægges pjecerne - alt efter emne - f.eks. i kommunernes social- og sundhedsforvaltning, teknisk forvaltning og skatteforvaltning.

Ministerier og styrelser producerer hovedparten af pjecer og andet lignende informationsmateriale uden Informationstjenestens medvirken. Informationstjenesten skønner, at 80-90% af pjecer m.v. produceres uden om Informationstjenesten.

Ovenfor i kapitel 5 har jeg fremhævet betydningen af, at der skabes mulighed for at udgive mere omfattende emneorienterede brochurer i lighed med de to brochurer, som Informationstjenesten har udgivet på leje- og købelovgivningens område.

6.2.6. *Brug af filmselskaber, reklamebureauer og andre eksterne konsulenter*

Cirkulærets § 2, stk. 3, bestemmer, at Statens Informationstjeneste bl.a. skal rådspørges, hvis en statslig myndighed vil gøre brug af bistand ved informationens udform-

ning. Dette gælder således, når myndigheden ønsker at benytte filmselskaber og producenter af radioindslag til programmet OBS eller reklamebureauer, free-lance konsulenter, dagblades reklametekniske afdelinger m.v.

Stort set er brug af filmselskaber begrænset til OBS-indslag, som Informationstjenesten efter § 9 skal formidle. I overensstemmelse med § 2, stk. 3, indgår Informationstjenesten kontrakt med filmselskaber og producenter af radioindslag. På dette punkt følges cirkulærets bestemmelser således nøje.

Når der er spørgsmål om benyttelse af reklamebureauer, rådspørges Informationstjenesten ikke generelt, således som cirkulæret foreskriver. I de tilfælde hvor Informationstjenesten rådspørges, drejer det sig om større informationsopgaver. Informationstjenesten rådspørges i gennemsnit 3-4 gange om året. Informationstjenesten har et godt kendskab til bureauområdet (kontraktforhold, priser m.m.). Når Informationstjenesten bliver bedt om at pege på et eller flere reklamebureauer i henhold til § 2, stk. 4, peger Informationstjenesten normalt kun på ét bureau, da Informationstjenesten som regel er i stand til umiddelbart at finde et egnet bureau. Efter § 2, stk. 3, skal Informationstjenesten godkende kontrakter med reklamebureauer. Her følges imidlertid en vekslende praksis. I nogle tilfælde forhandler Informationstjenesten kontrakten på myndighedens vegne, i andre tilfælde indgår myndigheden selv aftale uden egentlig godkendelse, men efter at have konsulteret Informationstjenesten, og i atter andre tilfælde spørges Informationstjenesten slet ikke.

Informationstjenesten spørges af og til til råds om brug af free-lance journalister, og Informationstjenesten formidler kontakt til en del grafikere. Med hensyn til kontraktforhold på dette område er der lige så megen variation som vedrørende reklamebureauer.

Det er efter min opfattelse vigtigt, at ministerier og styrelser kan få råd hos Informationstjenesten, når de ønsker at bruge filmselskaber, reklamebureauer og free-lance konsulenter, både med hensyn til, hvilke konsulenter der bør bruges, og hvad en sådan bistand bør koste. Cirkulæret fastslår imidlertid, at der altid skal foretages høring af Informationstjenesten. Sådant høring er efter min opfattelse kun nødvendig, når det drejer sig om brug af filmselskaber til OBS og producenter af radioindslag. Her kræver hensynet til den centrale koordination af indslagene og samarbejdet med Danmarks Radio, at den nuværende ordning opretholdes. På de andre områder mener jeg, at Informationstjenestens bistand alene skal være et tilbud til de myndigheder, der ønsker den.

6.2.7 Sproglig rådgivning

Efter cirkulærets § 2, stk. 6, rådgiver Informationstjenesten om "den sproglige udformning af annoncer, pjecer, blanketter, skrivelser m.v."

Der er grund til at understrege, at denne opgave rækker ud over den tidligere omtalte bistand vedrørende annoncer og pjecer, og også - som det udtrykkeligt anføres i § 2, stk. 6, - omfatter bl.a. blanketter og skrivelser (standardskrivelser).

Informationstjenestens tekstkonsulent-tjeneste er meget benyttet.

Konsulentbistand ydes i forbindelse med udformning af enkeltstående tekster. Dette arbejdes omfang kan være meget varierende, afhængigt af hvordan oplægget ser ud. Nogle tekster er så godt som klare, når de kommer til Informationstjenesten. I andre tilfælde udarbejder Informationstjenesten et helt nyt manuskript, men det er naturligvis altid den institution, der beder om hjælp, der har den endelig afgørelse om formuleringen.

Konsulentbistanden kan også bestå i del-

tagelse i udvalg og arbejdsgrupper samt i foredrags- og kursusvirksomhed på Danmarks Forvaltningshøjskole, på Den kommunale Højskole, i offentlige institutioner m.v.

Informationstjenesten bearbejdede i 1986 ca. 300 tekster, og Informationstjenestens tekstkonsulenter har deltaget i kurser svarende til 50 kursusdage, hvoraf 40 er afholdt for amtskommunale og kommunale myndigheder. Endvidere har tekstkonsulenterne holdt 50 foredrag i 1986, heraf 21 for amtskommuner og kommuner.

Informationstjenesten har udgivet hæftet "-og uden omsvøb tak!", som giver vejledning i enkel sprogbrug. Dette hæfte er nu trykt i 110.000 eksemplarer, og efterspørgslen er stadig stor.

At rådgivning på dette område er meget nødvendig, kan bl.a. ses af en sprogundersøgelse, som Informationstjenesten har offentliggjort i 1984 i en lille bog "Svære ord - og lette". Undersøgelsen viser, at mange ord hentet fra offentlige skrivelser og fra den offentlige debat er uden mening for de fleste.

Det er min vurdering, at Statens Informationstjeneste har ydet en stor og betydningsfuld indsats for at gøre det skrevne sprog i det offentlige enklere og mere forståeligt for borgerne. Informationstjenesten har således utvivlsomt en betydelig del af æren for, at der i de sidste 10 år er sket klare forbedringer af sproget i breve m.v. til borgerne, både fra statslige og kommunale myndigheder.

I dag er situationen vel den, at der hos de enkelte medarbejdere i det offentlige er en ganske udbredt forståelse for nødvendigheden af at formulere sig i et enkelt og forståeligt sprog og formentlig også viden om, hvordan man gør. Når der endnu lades en del tilbage at ønske med hensyn til udformningen af offentlige breve m.v., skyldes det snarere, hvad man kunne kalde træghed i systemerne. Denne træghed, der f.eks. manifesteres i traditioner for sproglig udform-

ning, og formentlig også i de krav, der i lyset heraf undertiden stilles af ledere, kræver det en særlig indsats at overvinde.

Informationstjenestens hidtidige indsats er i væsentlig grad gjort ved kursusvirksomhed for medarbejdere i det offentlige, sproglig konsulentbistand til udformning af skriftlige meddelelser m.v. samt en generel holdningsbearbejdende virksomhed.

Der er utvivlsomt fortsat behov for en sådan indsats. Jeg vil imidlertid anbefale, at informationstjenesten fremtidig i sin indsats på det sproglige område opprioriterer initiativer, der særligt sigter på at overvinde den strukturelle træghed. Denne indsats kunne f.eks. omfatte udvikling af tilbud om mere systematiske "sprogeftersyn" af en styrelses sproglige profil og andre former for sammenhængende konsulentbistand.

6.2.8. *Effektundersøgelser*

Efter cirkulærets § 2, stk. 5, bistår Informationstjenesten en myndighed, der ønsker at foretage en efterfølgende undersøgelse af informationens effekt.

Informationstjenesten har i de forløbne 10 år modtaget 4 ønsker fra myndigheder om undersøgelser. Således har Informationstjenesten gennem en del år bistået med Energi-Spareudvalgets undersøgelser af energispareinformationens effekt. Ligeledes har Informationstjenesten bistået Arbejdsministeriet i 1982 med at gennemføre den foran i kapitel 5 nævnte undersøgelse om arbejdstilbudsordningen. Endvidere har Informationstjenesten i 1981 bistået med en undersøgelse for Undervisningsministeriet af arbejdsgivernes indstilling til ansættelse af EFG-elever og i 1987 med en undersøgelse for Sundhedsstyrelsen af effekten af en informationskampagne om vaccination.

På eget initiativ har Informationstjenesten bedt medieforskeren Karen Siune, Aarhus Universitet, og Danmarks Statistik om at foretage de foran under 6.2.3. refererede OBS-undersøgelser.

Hertil kommer en undersøgelse, som Informationstjenesten bad analysebureauet AIM foretage i 1979 om effekten af information om boligydelse til pensionister. Der gennemførtes en landsdækkende dagbladsannoncering om loven, og der blev lavet et OBS-indslag i tv og radio. Resultatet af undersøgelsen var, at 90% af pensionisterne vidste, at der var kommet en ny lov om boligydelse, at 43% havde set annoncen, og at 13% havde set/hørt OBS-indslaget. De resterende 34% oplyste ikke, hvor de havde deres viden fra.

Endvidere bad Informationstjenesten i 1981 AIM foretage en måling af effekten af brochuren "At bo til leje". 23% af de adspurgte lejere enten havde eller havde haft eller havde set i brochuren. Af denne gruppe bedømte 77% brochuren som udmærket, 20% som god og 3% nogenlunde. Brochuren er som tidligere nævnt nu fremstillet i 350.000 eksemplarer.

Informationstjenesten har i en kommentar til indsatsen på dette område anført, at Informationstjenesten ikke har haft personelle ressourcer til at løse den her omtalte effektundersøgelsesopgave i fyldestgørende omfang.

Jeg vil senere i kapitel 13 komme ind på, hvordan man kan styrke dette område.

6.2.9. *Initiativtagende og samordnende opgaver*

Ovenfor under 6.2.1. er beskrevet arbejdsdelingen mellem Statens Informationstjeneste og de enkelte ministerier og styrelser. Efter § 5 skal den enkelte myndighed træffe afgørelse om, hvorvidt og i hvilket omfang information skal finde sted, samt om informationens indhold, og i § 2, der er omtalt ovenfor, fastlægges Informationstjenestens rådgivende og praktisk udførende funktioner i forhold til de enkelte ministerier og styrelser.

Informationstjenestens *initiativtagende opgave* er beskrevet i cirkulærets § 3, stk. 2:

"Statens Informationstjeneste kan endvidere henlede de øvrige myndigheders opmærksomhed på behovet for informationsforanstaltninger og effektundersøgelser."

Med henblik på tilvejebringelse af grundlag for et initiativ i henhold til § 3, stk. 2, kan Statens Informationstjeneste efter § 3, stk. 1, "indhente oplysninger fra de enkelte myndigheder til belysning af de forhold, der hører under Informationstjenestens forretningsområde."

Disse bestemmelser skal ses i sammenhæng med bestemmelsen i § 8, stk. 4, hvorefter "udgifter til informationsforanstaltninger, som ikke har kunnet forudses ved de enkelte myndigheders budgetlægning, eller som vedrører emner, der ikke kan henføres til en enkelt myndighed, kan afholdes af Statens Informationstjeneste. Informationstjenesten søger hvert år en bevilling til dette formål."

Baggrunden for en sådan bevilling til Statens Informationstjeneste er overvejelser i betænkning 787, s. 55. Her drøftedes bevillingsgangen i informationsspørgsmål, bl.a. spørgsmålet, om bevillinger bør tilvejebringes af vedkommende ansvarlige minister eller som en samlet pulje. Betænkningen anbefalede, at man som udgangspunkt bibeholdt den hidtidige bevillingsstruktur, således at hver minister skal sørge for sine egne bevillinger til information, men denne principielle anbefaling modificeredes på to punkter:

"For det første således, at der årligt bevilges informationskontoret et ikke uvæsentligt rådighedsbeløb, dels til imødekomme af uforudsete, akutte informationsbehov, dels til anvendelse i tilfælde, hvor initiativet til informationsindsatsen udgår fra informationskontoret. Som en anden modifikation, hvor en centralisering af bevilningerne forekommer hensigtsmæssig, kan nævnes udgifterne til fremstilling af tv- og radioindslag. Der er specielt for disse mediers vedkommende behov for en kraftig styring og prioritering af den samlede indsats, fordi

mediernes kapacitet er begrænset og derfor vil tvinge til valg mellem konkurrerende informationsønsker. For at markere informationskontorets særlige rolle i forhold til radio- og tv-information skal udvalgsflertallet derfor anbefale at samle bevillingerne til dette formål i informationskontoret."

Informationstjenestens initiativtagende

1978 (april-december):

1979:

1980:

1981:

1982:

1983:

1984:

1985:

1986:

1987:

Budgettet fastsættes af Informationstjenesten selv inden for den givne totalramme. Som det kan ses af oversigten, havde Informationstjenesten et i forhold til forbrugt "for stort" rådighedsbeløb frem til 1983. Statens Informationstjeneste fandt således ikke i årene 1978-82 et umiddelbart behov for at bruge hele beløbet, hvilket formentlig har haft sammenhæng med en - ikke uforståelig - tilbageholdenhed i en indkørfase med hensyn til at tage informationsinitiativer. Siden 1985 har rådighedsbeløbet været uden særlig betydning på grund af dets meget lille størrelse. Rådighedsbeløbet er, som allerede berørt, ikke særligt specificeret på finansloven. Nedsættelsen af beløbet er sket som en følge af fastlæggelsen af Informationstjenestens totalramme.

Hvis man betragter den del af Informationstjenestens omsætning, som vedrører OBS, informative annoncer, brochurer og andre informationsforanstaltninger (altså både det, Informationstjenesten betaler via OBS-bevilling og rådighedsbevilling, og

opgaver er således til dels knyttet sammen med den bevilling, der har kunnet gives som rådighedsbeløb og med bevillingen til tv- og radioindslag (om den sidste bevilling henvises til 6.2.3. ovenfor).

Det budgetterede rådighedsbeløb og forbruget heraf har i hvert af årene 1978-87 været følgende:

Budget	Forbrug
5,4 mio. kr.	3,7 mio. kr.
7,2 mio. kr.	2,1 mio. kr.
7,4 mio. kr.	1,4 mio. kr.
5,6 mio. kr.	3,3 mio. kr.
4,5 mio. kr.	2,1 mio. kr.
3,7 mio. kr.	3,0 mio. kr.
3,6 mio. kr.	4,1 mio. kr.
0,7 mio. kr.	0,5 mio. kr.
0,6 mio. kr.	0,5 mio. kr.
0,4 mio. kr.	

det, de bestillende myndigheder betaler for annoncer, brochurer m.v. og siden 1985 til dels for OBS-produktioner, ser omsætningstallene således ud:

1979:	13,9 mio. kr
1980:	19,7 mio. kr
1981:	24,7 mio. kr
1982:	21,7 mio. kr
1983:	24,4 mio. kr
1984:	24,3 mio. kr
1985:	23,5 mio. kr
1986:	22,5 mio. kr

Tallene viser en relativ kraftig stigning frem til 1981 og derefter et fald frem til 1986.

Den initiativtagende opgave ifølge cirkulærets § 3, stk. 2, jf. § 3, stk. 1, kan nærmere beskrives således, at Informationstjenesten løbende identificerer og vurderer informationsbehov og følger den informationsindsats, der gøres i de forskellige ministerier og styrelser, og på grundlag heraf stiller forslag til en informationsforanstaltning over for vedkommende ministerium eller styrel-

se. Bestemmelsen bygger naturligvis på den forudsætning, at vedkommende ministerium/styrelse vel er ubundet af Informationstjenestens forslag, men dog på den anden side er lydhør over for forslagene, der er baseret på den informationsmæssige sagkundskab, som Informationstjenesten besidder.

Har ministeriet/styrelsen en positiv holdning til Informationstjenestens forslag, kan der opstå en af følgende to situationer:

1. Ministeriet eller styrelsen har bevillingsmæssigt grundlag for at gennemføre foranstaltningen, og det må da forventes, at den bliver gennemført, typisk med Informationstjenestens assistance.
2. Ministeriet/styrelsen har ikke bevillingsmæssig mulighed for at gennemføre foranstaltningen; skyldes dette, at ministeriet/styrelsen ikke ved sin budgetlægning har kunnet forudse informationsforanstaltningen, kan Informationstjenesten med hjemmel i cirkulærets § 8, stk. 4, tilbyde at afholde udgiften til informationsforanstaltningen af det omtalte rådighedsbeløb.

Uden præcist at kunne foretage en opdeling som beskrevet ovenfor i situation 1. og 2., har Informationstjenesten oplyst, at den dels på egen hånd har taget initiativ til, dels i planlægningsamtaler med de pågældende ministerier og styrelser har aftalt information om -

i perioden 1978-80

Arbejdsskadeforsikring
Sygedagpenge
Bolygdelse til pensionister
Ungdomsarbejdsløshed
Langtidsledighed
Energibesparelser
Registerlove
Retshjælp
Efg-uddannelser
Praktik- og lærepladser
Folkeskolens afgangsprøver

At bo til leje
Lege- og stilllegader
Elmesyge
Livsfarlige lamper
Sommertid
Snerydning

i perioden 1981-82

Brug af brændeovne
Valgret for indvandrere
Sirenesignaler
Bilers benzinforbrug
Barselorlov/barseldagpenge

i perioden 1983-84

Forbrugerkøb
E-mærkning af fødevarer
Padder og krybdyr
Metaldetektorer
Snerydning
Oplysningspligt ved køb af fast ejendom
EF-valg
Lægekonflikt

i perioden 1985-86

Bedre telefonservice
Lokale informationscentre
Fødevarer og radioaktivitet

Selv om listen ikke er komplet, viser den, at Informationstjenestens initiativer har haft et, ikke ubetydeligt, men dog ret begrænset, omfang frem til 1985, hvor rådighedsbevillingen stort set forsvandt, og at de derefter har været særdeles begrænsede.

Med hensyn til samordning af informationsvirksomheden giver cirkulærets § 3, stk. 1, Statens Informationstjeneste beføjelse til at indhente oplysninger fra de enkelte myndigheder til belysning af de forhold, der hører under Informationstjenestens forretningsområde.

Denne bestemmelse har baggrund i et forslag i betænkningen, s. 56, hvorefter Statens Informationstjeneste hver sommer i forbindelse med udarbejdelsen af lovpro-

grammet for den kommende folketings-samling skulle indhente oplysninger om gennemførte og planlagte informationsforanstaltninger fra samtlige ministerier og styrelser med udgiftsangivelse. Det anførtes i betænkningen, at Informationstjenesten herigennem kunne tilvejebringe et overblik over den planlagte informationsindsats og dermed grundlaget for en stillingtagen til den samlede prioritering.

Denne anbefaling fulgte Statens Informationstjeneste op ved i de første år efter betænkningens afgivelse at holde møde hvert år med samtlige ministerier i forbindelse med udarbejdelsen af lovprogrammet for den kommende folketingssamling. Efter nogle år, hvor det efterhånden viste sig, at de praktiske muligheder for information normalt begrænsede sig til OBS-udsendelser og tilhørende brochurer, afløstes denne procedure af en årlig skrivelse fra Statens Informationstjeneste, hvori man beder om oplysning om planlagte OBS-indslag med tilhørende informationsmateriale.

Det må konstateres, at betænkningens ovennævnte forslag om samordning/prioritering af informationsvirksomheden ikke er slået igennem. Parallelt hermed er to andre forslag heller ikke slået igennem, nemlig betænkningens forslag om pligt til i bemærkninger til lovforslag udtrykkeligt at anføre, i hvilket omfang loven giver anledning til særlige informationsmæssige foranstaltninger, med angivelse af forventede udgifter, og om obligatorisk høring af Informationstjenesten over aktstykker vedrørende informationsbevillinger; disse to spørgsmål er omtalt i anden sammenhæng.

6.2.70. Erfaringsudveksling

Efter cirkulærets § 1, 1. led, skal Statens Informationstjeneste i samarbejde med de berørte myndigheder samle, bearbejde og videregive erfaringer, der gøres af de enkel-

te myndigheder gennem deres informationsvirksomhed.

Denne bestemmelse har Informationstjenesten opfattet således, at Informationstjenesten skal fremme erfaringsudveksling inden for to områder.

For det første skal Informationstjenesten fremme erfaringsudvekslingen på de områder, hvor ministerier og styrelser samarbejder med Informationstjenesten; her flyder "erfaringsudvekslingen" og formidlingen af Statens Informationstjenestes egne erfaringer over i hinanden.

For det andet skal Informationstjenesten fremme erfaringsudvekslingen på områder, hvor ministerier og styrelser driver deres egen informationsvirksomhed uden Informationstjenestens medvirken.

Med hensyn til den første form for erfaringsudveksling er det klart, at Informationstjenesten i høj grad bruger de erfaringer, der indvindes i samarbejde med de berørte myndigheder, til konkret rådgivning af andre myndigheder. Herudover har Informationstjenesten lagt meget stor vægt på den "erfaringsudveksling" der sker i form af kursusvirksomhed, foredragsvirksomhed og konferencevirksomhed. Informationstjenesten har deltaget i mange hundrede møder og kurser i de forløbne 10 år og gør det stadig.

Efter min mening tager den nævnte cirkulærebestemmelse primært – og muligvis udelukkende - sigte på det andet ovenfor omtalte område for erfaringsudveksling, hvor Informationstjenesten ikke direkte har været involveret i informationsaktiviteter i de enkelte ministerier og styrelser. Med hensyn til sådan erfaringsudveksling har Informationstjenesten i de forløbne 10 år for søgt forskellige initiativer.

I årene 1979-1980 udgav Informationstjenesten 5 nyhedsbreve om Informationstjenestens egne initiativer og erfaringer. Statens Informationstjeneste opfordrede ministerier og styrelser til at komme med indlæg, der kunne belyse både gode og dårlige

ge erfaringer med de enkelte myndigheds informationsaktiviteter. Statens Informationstjeneste fandt imidlertid ikke, at ministerier og styrelser var interesseret i at bruge nyhedsbrevene som et medium til erfaringsudveksling.

I 1982-83 samlede Informationstjenesten statslige informationsmedarbejdere og kontaktpersoner til 4 fælles møder.

Efter denne møderække etablerede Informationstjenesten i 1984 en arbejdsgruppe, der skulle undersøge, hvordan de lokale informationscentre fungerede, jfr. nedenfor i kapitel 8.

Endelig har Statens Informationstjeneste taget initiativ til to større konferencer. Den ene blev afholdt i 1985 i forlængelse af afgivelsen af arbejdsgrupperapporten om lokale informationscentre. I konferencen deltog den arbejdsgruppe, som havde afgivet rapporten om de lokale informationscentre, informationsmedarbejdere fra nogle statslige myndigheder og den informations-erfa-gruppe, som er etableret under Kommunernes Landsforening. Den anden konference blev afholdt i 1986 for Informationstjenestens kontaktpersoner i en række ministerier og styrelser. På konferencen var der foredrag om Arbejdstilsynets og Planstyrelsens informationsvirksomhed og om udviklingslinjerne inden for offentlig information de sidste 10 år.

Den mere konkrete, indirekte erfaringsudveksling, der - nødvendigvis - sker gennem Informationstjenestens rådgivning af ministerier og styrelser om bestemte informationsforanstaltninger m.v. og gennem Informationstjenestens kursus- og foredragsvirksomhed, giver mig ikke anledning til bemærkninger. Den synes velfungerende, ligesom den konkrete rådgivning og kursus- og foredragsvirksomheden synes at være det.

Hovedinteressen knytter sig imidlertid til den øvrige erfaringsudveksling - altså udvekslingen af de erfaringer, som de enkelte myndigheder har gjort uden for deres sam-

arbejde med Statens Informationstjeneste. Der er grund til at fremhæve, at der her er tale om et meget betydeligt erfaringsfelt omfattende informationspolitik, informationsstrategi i øvrigt og informationsteknik. Erfaringsudvekslingen inden for dette felt er naturligvis en betydningsfuld opgave; dens betydning må bl.a. ses i sammenhæng med, at man på informationsområdet i vidt omfang er tvunget til - i mangel af forskningsresultater - at anvende, måske undertiden noget upræcise, praktiske erfaringer som arbejdsgrundlag.

Statens Informationstjeneste har ikke hidtil været i stand til at løse denne erfaringsudvekslingsopgave på fyldestgørende måde. Dels har erfaringsudvekslingsinitiativerne - med arbejdsgruppen om lokale informationscentre som en meget væsentlig undtagelse - været ret begrænsede, dels har de gennemgående været begrænsede til formidling af en erfaringsudveksling og således ikke omfattet den bearbejdning af erfaringer og videregivelse i bearbejdet form, som cirkulæret omtaler.

Informationstjenesten er da også opmærksom på, at der er behov for nye initiativer for at fremme erfaringsudvekslingen myndighederne imellem.

Der bør således gøres en forstærket indsats fra Informationstjenestens side i samarbejde med ministerier og styrelser.

En mulighed er regelmæssige konferencer/kurser/erfa-grupper - ikke alene for informationsmedarbejdere - men også for administratorer, der har et særligt ansvar for ministeriers og styrelser informationspolitik; den hidtidige konferencevirksomhed har været ret sporadisk.

En anden mulighed er et nyt forsøg med nyhedsbreve; grundlaget herfor er utvivlsomt langt bedre i dag, end da det første forsøg blev gjort i 1979-80.

Herudover må Statens Informationstjeneste i et vist omfang foretage en systematisk bearbejdning og publicering - også i anden form end konferencereferater og ny-

hedsbreve - af relevant erfaringsmateriale. Der kan udarbejdes særskilte rapporter i samarbejde med vedkommende myndigheder, eller rapporteringen kan indarbejdes i Statens Informationstjenestes årsberetninger, der hidtil har været forholdsvis summariske.

Endvidere kan erfaringsudveksling hensigtsmæssigt ske i foreningsammenhæng.

I Norge finder et betydningsfuldt erfaringsudvekslingsarbejde m.v. sted inden for rammerne af foreningen "Forum for offentlige informationsarbejdere", der omfatter alle offentlige informationsmedarbejdere (statslige og kommunale, samt den norske Statens Informations-tjenestes medarbejdere) og andre personer med interesse for offentlig information.

Der er nu også - i april 1987 - her i landet etableret en forening, dog kun af kommunale og amtskommunale informationsmedarbejdere. Det må være værdifuldt for de statslige informationsmedarbejdere at søge kontakt til denne forening. Eventuelt bør der dannes en tilsvarende statslig forening, eller også bør der som i Norge forsøges skabt en fælles forening. Jeg finder, at der inden for rammerne af en statslig og en kommunal forening, eventuelt en fælles forening, vil kunne skabes et værdifuldt grundlag for fremme af erfaringsudveksling om offentlig informationsvirksomhed. Et samarbejde mellem kommunale og statslige medarbejdere på foreningsbasis kan desuden være med til at fremme det samspil mellem den statslige og den kommunale information, som er så vigtigt, og som er nærmere behandlet nedenfor i kapitel 8. Det er afgørende, at Statens Informationstjeneste - i en eller anden form - medtages og får en væsentlig placering i et sådant foreningsarbejde.

6.2.77. *Metodeforbedring vedrørende betalt information og øget pressekontakt*

Cirkulærets § 1, 2. og 3. led, fastslår, at Statens Informationstjeneste i samarbejde med de berørte myndigheder skal forbedre metoderne for annoncering og andre former for betalt information og styrke kontakten til tv, radio og pressens redaktioner.

Metodeforbedring er naturligvis en konstant bestræbelse i det løbende arbejde vedrørende tilrettelæggelse og gennemførelse af informationsforanstaltninger (OBS, annoncer, brochurer m.v.).

Betænkning 787 fremhævede, s. 50-51, at informationen i størst mulig grad skal være egnet til at blive iagttaget, læst, tilegnet og erindret, og at informationen om love m.v. bør fremtræde i en objektiv og neutral form.

Informationstjenesten har lagt stor vægt på disse to krav. Dette kræver stadig vejledning af de private virksomheder (reklamebureauer, filmselskaber, journalister, grafikere m.v.), som arbejder med den konkrete udformning af informationen. Det kræver også vejledning af de offentligt ansatte, der er med til at udforme informationen.

Informationstjenesten har i forbindelse hermed lagt vægt på at bruge de til enhver tid bedste ressourcer udefra, når det drejer sig om journalistisk, grafisk, filmisk og reklamebureau-ekspertise. Informationstjenesten er bindeleddet mellem disse konsulenter og ministerier og styrelser.

Det er hovedindtrykket, at ministeriers og styrelses *kontakt til tv's, radioens og pressens redaktioner* er styrket betydeligt i de sidste 10 år.

Det er ovenfor i kapitel 5 om ministeriernes informationsaktiviteter beskrevet, hvad der gøres for at forsyne presse og organisationer m.v. med informationsmateriale. Nye love og andre retsfor skrifter af almen interesse udsendes i vidt omfang, lovfor slag og betænkninger i mindre omfang. Til

brug for denne distributionsvirksomhed udsender Informationstjenesten med jævne mellemrum den såkaldte "presseliste", som er en fortegnelse over politiske sekretariater, pressebureauer, dagblade, afdelinger i Danmarks Radio m.v.

Informationstjenesten yder statslige myndigheder uden informationsmedarbejdere rådgivning i pressekontakt. Dette kan foregå i form af interne kurser eller kurser på Danmarks Forvaltningshøjskole, men Informationstjenesten har ikke fundet at have ressourcer til generelt at gå ud og hjælpe de enkelte ministerier og styrelser med f.eks. den konkrete udformning af pressemeddelelser.

Betænkning 787 foreslog, s. 37, at Informationstjenesten skulle udarbejde en ugentlig pressemeddelelse, eventuelt som en udbygning af Statstidende med oversigt over nye love m.v. af almen interesse. Dette forslag er blevet realiseret i form af et tillæg til Statstidende, "Status", som er omtalt nedenfor i 6.3.2.

Det er min opfattelse, at de etablerede forretningsgange omkring udsendelse af materiale til presse, organisationer m.v. kombineret med udsendelsen af "Status" bidrager væsentligt til en rimelig forsyning af presse, organisationer m.v. med informationsmateriale.

6.2.12. Administrative annoncer

Statens Informationstjeneste formidler årligt 20-25.000 administrative annoncer om f.eks. stillingsopslag, køb og salg af fast ejendom, licitationer, udpantninger og ekspropriationer.

I henhold til cirkulærets §§ 10 og 11 ekspederer Statens Informationstjeneste annoncer til bladene og foretager den fornødne indryknings- og tekstkontrol. Informationstjenesten afregner med bladene og foretager i forbindelse hermed regningskontrol og debiterer månedligt de pågældende myndigheder for de udlagte beløb.

For sit arbejde på dette område modtager Statens Informationstjeneste 5% rabat på annonceprisen fra dagblade og en varierende procent fra andre blade. Rabatterne videregives til de bestillende statslige myndigheder. De modtagne rabatter er større end Statens Informationstjenestes personale- og administrationsudgifter på dette område.

Informationstjenesten vil i løbet af 1987 gennemgå ekspeditions- og afregningsfunktionen med henblik på i videst muligt omfang at lægge den over på edb. Informationstjenesten vil samtidig drøfte med Rigsrevisionen, om Informationstjenesten kan forenkle regningskontrollen (f.eks. indføre stikprøvekontrol). Den pågældende ordning har fordele for både myndigheder og blade. Myndighederne skal kun sende annoncer et sted hen, nemlig til Statens Informationstjeneste, og modtager én gang om måneden en samlet afregning, og bladene modtager ordrer ét sted fra og kan sende regningerne ét sted hen. Yderligere kan det være hensigtsmæssigt for staten at have et særligt annonceringsorgan, idet det på den måde er muligt hurtigt at ændre annoncepolitikken, f.eks. hvis der ønskes gennemført nye annonceringsformer, foretaget samling af annoncering i større annoncer (f.eks. i forbindelse med stillingsopslag) eller gennemført en ny "profilering" af de annoncerende myndigheder.

Det må imidlertid samtidig konstateres, at indryknings- og regningskontrolarbejdet kræver en relativt omfattende personalemæssig indsats, svarende til ca. 4 heltidsansatte, med meget rutineprægede opgaver.

Jeg indstiller derfor, at de nu planlagte bestræbelser på rationalisering og forenkling af arbejdsgange fremmes mest muligt. Herfor taler såvel ressourcemæssige som personalemæssige hensyn.

6.2.73. Statstidende

Den 1. januar 1977 overtog Statens Informationstjeneste ansvaret for udgivelsen af

Statstidende. Statstidende udgives i henhold til lov nr. 10 af 23. januar 1903 med senere ændringer, se bilag 8.

Statstidende indeholder meddelelser fra regeringen, meddelelser om ledige stillinger, afskedigelser og udnævnelser, retslige kundgørelser, meddelelser om aktie- og anpartsselskaber, registreringsmeddelelser samt Tingbladet med oplysning om ejendomssalg og pantsætninger m.v. Informations-tjenestens magasin "Status" udgives som et tillæg til Statstidende, jf. 6.3.2.

Statstidendes omsætning var i 1986 19,9 mio. kr. Statstidende hviler økonomisk i sig selv. Statstidendes oplag var i 1986 ca. 16.000 eksemplarer.

Informationstjenestens arbejde vedrørende Statstidende består i afgørelse af redaktionelle tvivlsspørgsmål, kontakt med kunder, ajourføring af reglerne for redaktion af Statstidende, administration af abonnementsalg samt regnskabsmæssig kontrol med Statstidendes drift. Den rutinemæssige redaktion og administration varetages af Bianco Lunos Bogtrykkeri, der også trykker Statstidende.

Jeg har ingen bemærkninger til redaktionen og administrationen af Statstidende.

6.3. Opgaver for Statens Informationstjeneste, der er omtalt i betænkning 787, men ikke angivet i cirkulæret.

6.3.7. Informationstjenestens samarbejde med folkebibliotekerne

Vedrørende dette samarbejde, der omtales i betænkningen s. 48-50, henvises til det selvstændige kapitel 10 om offentlig information gennem bibliotekerne.

6.3.2. Informationstjenestens magasin "Status"

Betænkningen foreslog, s. 37, at Informationstjenesten udarbejdede en ugentlig

pressemeddelelse, eventuelt som en udbygning af Statstidende, med oversigt over nye love m.v. af almen interesse.

Dette forslag er blevet realiseret fra 1983 i form af publikationen "Status", der er et tillæg til Statstidende, men som også kan erhverves i særskilt abonnement.

Om det nærmere indhold af "Status" henvises til kapitel 5 ovenfor og til bilag 9.

"Status" har ikke karakter af en pressemeddelelse, men udkommer i magasinform hver 14. dag. Antallet af abonnenter er ca. 18.500 (ca. 16.000 får Status som tillæg til Statstidende og ca. 2.500 får Status i særskilt abonnement). Det bruges foruden af pressen også af advokater, erhvervsledere, politikere, offentligt ansatte, foreningsfolk, bibliotekarer m.fl. Der henvises til bilag 10, som gengiver cirkulæret om aflevering af cirkulærer, vejledninger og publikationer samt oplysninger om statslige myndigheders kommissioner og udvalg m.v. (Finansministeriets cirkulære af 25. marts 1983) og bilag 9, der giver mere udførlige oplysninger om "Status".

Det initiativ, som Statens Informationstjeneste har taget med udgivelsen af "Status", er mere vidtgående end betænkningens forslag om en ugentlig pressemeddelelse og repræsenterer en væsentlig mere værdifuld løsning. Dette beror både på abonnentkredsens betydelige omfang og det fyldige indhold. Værdien af "Status" ligger på flere niveauer. "Status" retter sig vel ikke til "de almindelige borgere", men den giver vigtig information til mellemliddene i den mere omfattende informationsproces. "Status" bliver gennem sine oplysninger om udvalgsnedsættelser, betænkninger, forslag m.v. et grundlag for "medindflydelsesinformation" om statslige anliggender på et rimeligt tidligt tidspunkt. "Status" er et godt grundlag for modtagernes opsøgende virksomhed (rekvisition af publikationer m.v.) med henblik på nærmere information.

6.3.3. *Informationstjenestens telefonoplysning*

Betænkning 787 foreslog (s. 48), at Statens Informationstjeneste indførte en central oplysningstjeneste til besvarelse af forespørgsler om, hvilke statslige eller kommunale, centrale eller lokale myndigheder der kan rettes henvendelse til om et givet spørgsmål.

Statens Informationstjeneste har i 1980 oprettet en sådan central telefonoplysningstjeneste.

I 1983 besvarede oplysningstjenesten ca. 28.000 henvendelser, i 1984 var det tilsvarende tal ca. 37.000, i 1985 ca. 31.000 og i 1986 ca. 37.000.1 alt har oplysningen indtil udgangen af 1986 besvaret ca. 190.000 spørgsmål.

Ved vurderingen af disse tal må det - ret paradoksale - forhold tages i betragtning, at Informationstjenesten har fundet det nødvendigt at være tilbageholdende med information om telefonoplysningstjenestens eksistens; Informationstjenesten har frygtet, at yderligere information om denne servicefunktion ville fremkalde flere henvendelser, end oplysningstjenesten med det nuværende personale kunne betjene på fuldt forsvarlig måde.

En nærmere omtale af telefonoplysningen findes i bilag 11.

Telefonoplysningstjenestens funktion er overordentlig vigtig. Information til borgerne om, hvor de skal henvende sig om bestemte sagstyper, er den mest basale offentlige regel information (som senere kan følges op, når den rette myndighed er fundet). Denne information er nødvendiggjort af regel systemets og myndighedsorganisationens - set fra et borgersynspunkt - uoverskuelige omfang og kompleksitetsgrad.

Det bør derfor efter min opfattelse være en selvfølge, at Informationstjenesten giver fyldestgørende information om telefonoplysningstjenestens eksistens og arbejdsopgaver, og at der sikres oplysningstjenesten

det personale, opgaverne kræver; det kommer herved i betragtning, at de oplysninger, oplysningstjenesten skal kunne give, skal kunne gives med stor sikkerhed.

Om nogen voldsom udvidelse af oplysningstjenesten vil der dog næppe - og navnlig ikke på lidt længere sigt - blive tale. For de fleste borgere, der ikke ved, hvor de skal henvende sig om et givet spørgsmål, er det formentlig mest nærliggende at henvende sig til kommunen som den nærmeste myndighed. Og efterhånden som de forskellige kommunale informationsenheder udbygges - og det gælder naturligvis navnlig for så vidt de får karakter af udbyggede centrale, kommunale informationscentre/-butikker - vil de utvivlsomt være både egnede til og indstillede på at give borgerne information - ikke alene om, hvor i kommunens forvaltning en kommunal sag hører hjemme - men også om, til hvilken myndighed en borger bør henvende sig med en ikke-kommunal sag.

6.3.4. *Særlige informationsforanstaltninger over for informationssvage*

Betænkningen pegede, s. 44-45, på, at der er grund til at gøre en særlig informationsindsats over for informationssvage grupper, f.eks. gennem udsendelse af informationsbreve, kortfattede pjecer eller lignende, specielt beregnet til disse grupper. Det er et virkemiddel, der sjældent har været ressource til at anvende på statsligt hold.

Med hensyn til de grupper betænkningen udtrykkeligt nævner (pensionister, enlige mødre og arbejdsløse), må det konstateres, at der på arbejdsløshedsområdet er gjort en betydelig indsats for at informere om arbejdstilbud, uddannelse m.v., og at denne informationsindsats er skabt i et samarbejde mellem de centrale myndigheder (Arbejdsministeriet, Statens Informationstjeneste, Arbejdsdirektoratet og Direktoratet for Arbejdsløshedsforsikring) og de

lokale myndigheder (Arbejdsformidlingen). Informationen på de andre områder har fortrinsvis og måske også mest hensigtsmæssigt ligget i kommunerne.

Der er grund til at fremhæve betænkningens hovedsynspunkt vedrørende de informationssvage, nemlig at principielle lighedssynspunkter tilsiger, at der ved informationens tilrettelæggelse tages særligt hensyn til denne gruppe.

Statens Informationstjeneste og jeg har fået en henvendelse fra Det centrale Handicapråd, der udtaler,

at Statens Informationstjeneste og alle andre myndigheder bør forpligtes til at formidle/give information på en for alle tilgængelig måde,

at informationer må gives med anvendelse af relevant teknik, således at alle uanset handicappets art kan modtage informationerne,

at der - med hensyn til udarbejdelse af informationerne og formidlingen heraf - bør pålægges Statens Informationstjeneste at uddybe samarbejdet med "berørte myndigheder" og relevante brugerorganisationer.

Et første resultat af Handicaprådets henvendelse er, at alle nye pjecer fra Statens Informationstjeneste indtales på lydbånd, så de kan lånes på bibliotekerne af læsehandicappede.

Det centrale Handicapråd og Bibliotekstilsynet har yderligere på opfordring fra Statens Informationstjeneste formuleret nogle ønsker til informationen af svage læsere i et notat af 26. februar 1987. Dette notat er gengivet som bilag 12.

Endvidere har Informationstjenesten indledt forhandlinger med Danmarks Radio om brug af tekst-tv til udsendelse af information til hørehæmmede, jvf. nedenfor under 6.4.3.2.

Der er med samarbejdet mellem Statens Informationstjeneste, Handicaprådet, Bibliotekstilsynet, Danmarks Radio og andre berørte organisationer sat en betydnings-

fuld udvikling i gang. Denne udvikling bør fortsættes og forstærkes.

6.3.5. *Informationstjenestens samarbejde med forskningen*

Betænkning 787 understregede, s. 51-52, betydningen af, at den øgede informationsvirksomhed følges op med en forskningsvirksomhed, der tager sigte på at bidrage til i højere grad at belyse informationsbehovet og dets placering og navnlig til at beskrive forskellige informationsmetoders og metodekombinationers effektivitet. Det udtaltes i betænkningen, at Informationstjenesten skal have ressourcer til selv at foretage mindre undersøgelser af denne karakter, og der pegedes herudover på ønskeligheden af et tæt samarbejde mellem Informationstjenesten og de relevante institutter ved uddannelsesinstitutionerne.

Statens Informationstjeneste arrangerede i 1981 i samarbejde med tilsvarende institutioner i de andre nordiske lande en konference, der skulle belyse den forskningsmæssige interesse i offentlig information. Konferencen viste, at langt den største del af forskningen på dette område foregik i Sverige, og at der stort set ikke eksisterede dansk forskning i offentlig information. Dette billede har ikke ændret sig markant i de forløbne 6 år.

Statens Informationstjeneste har fundet kun at have haft ressourcer til lejlighedsvis kontakt med Institut for Statskundskab på Århus Universitet, Roskilde Universitets Center, Danmarks Journalisthøjskole og Danmarks Biblioteksskole samt med enkelte forskere. Informationstjenesten har også kun fundet at have haft ressourcer til selv at foretage nogle få undersøgelser. Der henvises i denne forbindelse til de foran under 6.2.8. refererede undersøgelser.

Informationstjenesten påpeger i en kommentar til indsatsen på dette område, at Informationstjenesten ikke har haft personelle ressourcer til at løse denne opgave fuldt ud.

Spørgsmålet behandles nærmere i kapitel 13.

6.4. Andre opgaver (uden for cirkulærets og betænkningens rammer)

6.4.7. Initiativer til styrkelse af den lokale information.

I afsnittet s. 45-48, om situationsinformationens betydning pegede betænkning 787 på, at situationsinformationen først og fremmest skal gives lokalt. Statens Informationstjeneste har deltaget i følgende initiativer, der sigter til at styrke den lokale information:

6.4.1.1. Arbejdsgruppe om lokale informationscentre

I 1984 nedsatte Informationstjenesten i samarbejde med Administrationsdepartementet en åben arbejdsgruppe, der skulle undersøge, hvordan de lokale informationscentre fungerer. Arbejdsgruppen afgav rapport i maj 1985. Rapporten opsummerer erfaringer fra det konkrete arbejde med lokalt informationsarbejde, der har fundet sted i de kommunale informationscentre, som fra slutningen af 70'erne er blevet etableret i en række, hovedsageligt større, byer. Statens Informationstjeneste har ved at sende rapporten ud til alle kommuner og amtskommuner givet disse mulighed for at udnytte erfaringerne i de eksisterende lokale informationscentre.

Statens Informationstjeneste har i forlængelse af afgivelsen af rapporten holdt en konference, hvori deltog arbejdsgruppen om lokale informationscentre, informationsmedarbejdere fra nogle statslige myndigheder og den informations-erfagruppe, som har været etableret under Kommunernes Landsforening.

Dette samarbejde mellem statslige og kommunale myndigheder med erfaringsudveksling er overordentlig vigtigt.

Spørgsmålet er behandlet nærmere foran under 6.2.10. og i kapitel 8.

6.4.7.2. Undersøgelse vedrørende kontakten mellem private virksomheder og kommunerne

Statens Informationstjeneste har sammen med Kommunernes Landsforening og Administrationsdepartementet deltaget i en undersøgelse med henblik på at forbedre kontakten mellem virksomheder og kommunerne. Nogle af de stadige klagepunkter fra virksomhederne går ud på, at virksomhederne mangler information om aktuelle love og andre regler. Der savnes også information om de løbende sager, og sproget i det offentlige breve m.v. kritiseres.

På baggrund af undersøgelsen og en konference, der blev arrangeret som afslutning på undersøgelsen, er der nu iværksat to forsøg i Gladsaxe og Hadsund kommuner. Gladsaxe-forsøget har som sit centrale element en udvidet direkte information fra kommunen til virksomhederne. I Hadsund-forsøget rettes den kommunale information mod virksomhedernes rådgivere (advokater, revisorer m.v.) med henblik på at hjælpe disse rådgivere til at give en bedre service, således at den i højere grad passer til virksomhedernes behov. De to kommuneforsøg tilrettelægges især med henblik på de små og mindre virksomheders behov.

Statens Informationstjeneste deltager i en gruppe, der skal følge de to forsøg.

Disse forsøg er overordentlig væsentlige. Der er god grund til at forvente, at der ved forsøgene kan indvindes informationsstrategiske og informationstekniske erfaringer, der i væsentlig grad kan generaliseres til det brede problemfelt vedrørende offentlig information til erhvervsvirksomheder, herunder ikke mindst de mindre erhvervsvirksomheder, hvis forhold til administrationen, navnlig i regulerings-sager, ofte er problemfyldt.

Det er således vigtigt, at det omtalte forsøgsarbejde omhyggeligt følges op.

6.4.7.3. *Udvalg om landsby butikker*

Statens Informationstjeneste har deltaget i et rådgivende udvalg om landsbybutikker under Planstyrelsen. Udvalget skulle undersøge, hvilke ekstra funktioner der med fordel kan lægges hos landsbykøbmænd og landsbybrugere med henblik på at sikre disses overlevelsesmuligheder.

Udvalgets arbejde har bl.a. medført, at ca. 240 købmænd og brugere nu distribuerer brochurer fra Statens Informationstjeneste.

Det er vigtigt, at dette udviklingsarbejde fortsætter.

6.4.2. *Moderniseringsavisen*

Som et led i regeringens moderniseringsprogram har Statens Informationstjeneste i 1984 udgivet tre numre af Moderniseringsavisen. Avisen udsendes til alle offentlige arbejdspladser i et oplag på 850.000 eksemplarer.

Avisen skildrede nogle af de moderniseringsforsøg, der blev sat i gang på statsligt, amtskommunalt og kommunalt plan, og bragte orientering og debat om bestræbelserne på fornyelse i den offentlige sektor. Ud over ledelses- og medarbejdersynspunkter indeholdt aviserne politikeres og organisationsrepræsentanternes synspunkter.

Avisen havde to udefra kommende journalister som ansvarshavende redaktører, og der var nedsat et rådgivende redaktionsudvalg med repræsentanter fra personaleorganisationer, Kommunernes Landsforening, Amtsrådsforeningen og Finansministeriet.

6.4.3. *Nye elektroniske medier*

6.4.3.1. *Teledata*

Statens Informationstjeneste har leveret informationsmateriale til Teledata siden dets start i 1982.

Teledata overfører informationer fra en database over telefonnettet til særligt indrettede tv-modtagere. Systemet har endnu ikke ret mange brugere, men Informationstjenesten er interesseret i at fortsætte denne forsøgsvirksomhed for at vinde erfaringer med elektronisk kommunikation. På skærbilleder, leveret af Informationstjenesten, kan man få oplysning om bl.a. Informationstjenestens magasin "Status", navneloven, om situationen ved dødsfald, om færdselsregler, om retshjælp, om erhvervsfremmende foranstaltninger, og man kan modtage forbrugerinformation.

Det er vigtigt, at Informationstjenesten deltager i dette arbejde med henblik på at vinde erfaringer med database-baseret kommunikation.

6.4.3.2. *Tekst-tv*

Informationstjenesten har for nogle år siden leveret oplysninger til Danmarks Radios Tekst-tv, bl.a. orientering om nye brochurer fra Informationstjenesten og om spørgsmål til og svar fra Informationstjenestens telefonoplysning.

For kort tid siden har Informationstjenesten indledt forhandlinger med Danmarks Radio om at bruge Tekst-tv til information af hørehæmmede. Danmarks Radio har stillet sig meget imødekommende over for Informationstjenestens udspil, og det forventes, at Informationstjenesten i løbet af 1987 kan begynde at levere special-information til denne informationssvage gruppe.

Det er vigtigt, at Informationstjenesten udnytter udviklingen i de elektroniske medier bl.a. til at fremme informationen til informationssvage grupper.

6.4.3.3. *Elektronisk publikationsvirksomhed*

Informationstjenesten har indledt forsøg med at udgive dele af Statstidende elektronisk. I øjeblikket leverer Informationstjenesten printbånd af dele af Tingbladet til to

kreditforeninger, der på denne måde kan spare den daglige læsning af Tingbladet ved at overgå til registrering på edb.

Når forsøgsperioden er til ende, agter Informationstjenesten at bruge den oparbejdede viden på dette område, således at også andre kunder kan tilbydes elektroniske

udgaver af Statstidende eller af dele af Statstidende.

Det er betydningsfuldt, at Statens Informationstjeneste har iværksat et forsøg af denne karakter. De indvundne erfaringer må også kunne bruges på andre områder end Statstidende.

6.5. Informationstjenestens bevillinger 1978-1986

UDGIFTER 1978-1986

	Bevilling inkl. tillægsbevilling	Regnskabstal
1978 (april-december):	17,5 mio. kr.	14,5 mio. kr.
1979:	24,6 mio. kr.	17,6 mio. kr.
1980:	25,6 mio. kr.	17,2 mio. kr.
1981:	24,3 mio. kr.	21,9 mio. kr.
1982:	26,1 mio. kr.	22,1 mio. kr.
1983:	29,5 mio. kr.	27,8 mio. kr.
1984:	29,5 mio. kr.	29,4 mio. kr.
1985:	28,0 mio. kr. 1)	27,6 mio. kr.
1986:	45,6 mio. kr. 2)	46,4 mio. kr. 3)
1987:	44,4 mio. kr. 4)	

1. Fra 1985 er bevillingerne ekskl. moms; bevillingen i 1985 inkl. moms er 28,7 mio. kr. (størstedelen af Informationstjenestens bevilling har hele tiden været beregnet uden moms).
2. Inkl. overtagne bevillinger fra Direktoratet for Statens Indkøb.
3. Merforbruget på 0,8 mio. kr. skyldes et større forbrug af varer i salgsafdelingen end forudset. Det kompenseres af tilsvarende højere indtægter.
4. Budgetoverslagstillene for 1988, 1989 og 1990 er henholdsvis 43,4 mio. kr., 42,4 mio. kr. og 41,4 mio. kr.

INDTÆGTER 1978-1986

	Bevilling inkl. tillægsbevilling	Regnskabstal
1978 (april-december):	6,0 mio. kr.	5,9 mio. kr.
1979:	8,8 mio. kr.	8,9 mio. kr.
1980:	8,9 mio. kr.	9,8 mio. kr.
1981:	13,3 mio. kr.	13,8 mio. kr.
1982:	15,5 mio. kr.	15,8 mio. kr.
1983:	15,3 mio. kr.	16,0 mio. kr.
1984:	17,2 mio. kr.	17,5 mio. kr.
1985:	22,8 mio. kr.	23,5 mio. kr.
1986:	36,0 mio. kr.	38,0 mio. kr.

Kapitel 7

Statens Informationstjenestes tilførte opgaver

Den 1. marts 1986 blev Direktoratet for Statens Indkøbs tryksagsafdeling og distributionsafdeling overført til Statens Informationstjeneste. Herved fik Informationstjenesten ansvaret for arbejde med tilrettelæggelse, fremstilling, anskaffelse, salg og distribution af statslige publikationer, betænkninger og blanketter.

Overførelsen af opgaver er nærmere beskrevet i Administrationsdepartementets cirkulærskrivelse af 12. februar 1986, der er optaget som bilag 13.

De overtagne opgaver beskrives nærmere nedenfor.

7.1. Tryksagsopgaver

Disse opgaver består i trykkes teknisk og økonomisk rådgivning forud for trykning og kvalitets- og prisvurdering af det færdige produkt. Det drejer sig i øjeblikket om ca. 6.000 tryksager om året. Arbejdsopgaverne vedrører typisk enkeltstående tryksager (rapporter, publikationer, betænkninger mv.), men kan også være mere omfattende, f.eks. vedrøre flerårige kontrakter om periodiske tidsskrifter eller rådgivning om konvertering af data til fotosats.

Arbejdet med tryksagsopgaverne forudsætter et nøje kendskab til alle former for grafiske virksomheder og deres produkter. Der kræves ajourført viden om leveringsmuligheder, prisforhold, kvalitet og teknisk kapacitet på en lang række områder.

Arbejdet omfatter - foruden trykkes teknisk rådgivning indhentning af tilbud, ti budssammenligninger, afgivelse af ordrer, opfølgning af aftalerne, vurdering af fakturaer og de leverede varer.

Informationstjenestens virksomhed er - også på dette område - et tilbud til ministerier og styrelser. Den tidligere obligatoriske fakturakontrol er bortfaldet.

Arbejdet udføres af 6 medarbejdere, der tidligere fungerede i Direktoratet for Statens Indkøbs tryksagsafdeling, og som, samtidig med opgavernes overgang fra dette direktorat til Statens Informationstjeneste, ansættelsesmæssigt blev overført hertil. Disse medarbejdere er i Statens Informationstjeneste placeret dels i informationsafdelingen (4 medarbejdere, heraf 3 beregnere og 1 assistent), dels i salgsafdelingen (2 beregnere). Uanset denne adskilte placering fungerer de på det nærmeste fortsat som én afdeling; de har arbejdsopgaver af samme art, og de har ikke noget nærmere samarbejde med Statens Informationstjenestes informationsmedarbejdere (i informationsafdelingen). Deres virksomhed er en praktisk produktions- eller kontrolmæssig hjælpefunktion i forhold til ministerier og styrelser, som ikke i almindelighed koordineres med Statens Informationstjenestes traditionelle informationsmæssige opgaver.

Rådgivning m.v. i 1986 vedrørte tilbud og fakturaer til en samlet værdi af ca. 140 mio.

kr. Ca. 40 mio. kr. vedrørte vurdering af tilbud før trykning, og ca. 100 mio. kr. vedrørte efterfølgende vurdering af fakturaer og de leverede varer. Arbejdsmæssigt er forholdet et andet. Informationstjenesten skønner, at 80% af arbejdet ligger før trykning og 20% efter. Den største økonomiske fordel for ministerier og styrelser ligger også i rådgivningen før trykning. Informationstjenesten vil ofte kunne indhente billigere tilbud end ministerier og styrelser på grund af sin specialviden på tryksagsområdet. Informationstjenesten har opgjort, at Informationstjenesten i 1986 har medvirket til direkte besparelser på ca. 800.000 kr. ved rådgivningen før trykning, medens besparelserne ved den efterfølgende fakturavurdering ligger på ca. 450.000 kr.

Det er ønskeligt at opretholde et specialorgan til de her omtalte opgaver. Mange af disse opgaver kræver en erfaring og specialviden, som ikke findes hos de enkelte myndigheder, og nogle myndigheder får trykt så få tryksager om året, at det ikke kan betale sig at opbygge egen sagkundskab på dette område. Der er heller ingen tvivl om, at mange myndigheder føler sig trygge ved at kunne få foretaget en vurdering af tilbud og regninger, fordi de derved får sikkerhed for, at for høje priser i forhold til markedsprisen vil blive registreret og justeret. Det må imidlertid fremhæves, at de største fordele ved tryksagsrådgivningen ligger forud for trykningen af de enkelte produkter; det er imidlertid den rent efterfølgende fakturakontrol, der - vurderet i opgaveantal - er langt mest anvendt.

Efter min mening bør følgende spørgsmål vedrørende tryksagsfunktionen overvejes:

1. Spørgsmålet om, i hvilket omfang den konkrete rådgivning kan aflastes gennem generel vejledning (herunder den skriftlige tryksagsvejledning, der for tiden er under revision, samt tilbud om korte kurser for medarbejdere i ministerier og styrelser)

2. Spørgsmålet om i højere grad - i overensstemmelse med målsætningen med opgavernes overførelse fra Direktoratet for Statens Indkøb - at koordinere tryksagsfunktionen med Statens Informationstjenestes almindelige informationsorienterede funktioner. De publikationer, tryksagsfunktionen omfatter, er vel sjældent borgervendte informationsmaterialer, men de er jævnlige informationsrelevante på den måde, at de henvender sig til informationsprocessens mellemlid, f.eks. kommuner.
3. Spørgsmålet om begrænsning af den efterfølgende fakturakontrol, der anvendes i et så vidt omfang, at det kan betvivles, om ophævelsen af den tidligere obligatoriske fakturakontrol er trængt generelt igennem. Der er formentlig grund til over for ministerier og styrelser - under henvisning til den skete ophævelse af den obligatoriske fakturakontrol - at præcisere, at anmodninger til Statens Informationstjeneste om ren fakturakontrol forventes begrænset til tilfælde, hvor ministerier eller styrelser finder et konkret behov for en sådan kontrol.

7.2. Blanketopgaver

Statens Informationstjeneste fremstiller 300-400 nye blanketsider om året og reviderer årligt ca. 150 blanketter. Informationstjenesten udarbejder blanketskitser ud fra ministeriers og styrelsers manuskripter og rentegninger ud fra de godkendte skitser. Arbejdet foretages i det hele manuelt. Opgaven er at gøre blanketterne brugervenlige med hensyn til opstilling, sprog og funktion; Informationstjenesten foreslår forenklinger af blanketter, f.eks. ved at slå flere blanketter sammen. Ved det arbejde, der er gennemført gennem årene, er der opnået en høj grad af standardisering i statens blanketsystemer. Blanketsektionen deltager desuden i arbejdet inden for Dansk Standardiseringsråd.

Blanketarbejdet udføres af 2 medarbejdere (1 beregner og 1 litograf), der også før opgavens overgang fra Direktoratet for Statens Indkøb havde dette arbejdsområde; de er nu placeret i Statens Informationstjenestes salgsafdeling. Medarbejderne har et vist - men meget begrænset - samarbejde med informationsafdelingen. Der sker således en vis - og, så vidt jeg forstår, voksende - men stadig ret begrænset koordination af blanketarbejdet og det egentlige informationsarbejde.

Det er utvivlsomt ud fra et praktisk-administrativt synspunkt værdifuldt for en række myndigheder, at der eksisterer et centralt organ for ydelse af blanketteknisk bistand. Tilbudet herom bør derfor opretholdes, men Informationstjenestens blankettekniske arbejde bør søges rationaliseret ved brug af edb-teknik. Hensigtsmæssigheden af blanketarbejdets placering i Statens Informationstjeneste beror imidlertid i væsentlig grad på, i hvilket omfang opgaven defineres og løses som en informationsorienteret opgave. Dette spørgsmål har to sider.

Den ene side er et spørgsmål om administrativ service eller - om man vil - administrationsinformation. Blanketterne skal være relevante i forhold til den problemstilling, de angår, overskuelige, utvetydige, enkle, letlæselige og let forståelige og også i øvrigt brugervenlige. Denne side af informationsopgaven indgår efter de foreliggende oplysninger regelmæssigt og på en tilfredsstillende måde i blanketfunktionen.

Den anden side er spørgsmålet om anvendelse af blanketter til meddelelse af information (situationsinformation): Et stort antal blanketter er ansøgningsblanketter. De kommer altså borgeren i hænde på en sags indledningsstadium, hvor der typisk er særlig grund til at informere, dels om det påfølgende sagsforløb, dels om de materielle regler, der er relevante for den pågældende sags afslutning. Det er derfor vigtigt, at sådanne ansøgningsblanketter ikke ale-

ne benyttes til at stille spørgsmål og til at få svar herpå, men også benyttes til meddelelse af relevant information. Denne informationsopgave påhviler naturligvis i sit udgangspunkt den myndighed, der rekvirerer blanketproduktionen, men det bør principielt påhvile Informationstjenesten at tage initiativer over for vedkommende myndighed, når denne ikke selv er opmærksom på informationsopgaven, og at yde sædvanlig bistand med informationsopgavens løsning.

Det fremgår af mine drøftelser med Informationstjenesten, at denne ingenlunde er fremmed over for denne informationsopgave, der formentlig også må betragtes som forudsat ved blanketarbejdets overførelse fra Direktoratet for Statens Indkøb til Statens Informationstjeneste, men som Informationstjenesten endnu ikke har fundet at kunne tage op på konsekvent måde. Opgaven er naturligvis også ressourcekrævende, men dog formentlig overskuelig, når det - som nævnt - lægges til grund, at informationsopgaven i sit udgangspunkt påhviler vedkommende ressortmyndighed.

7.3. Salgsopgaver

Statens Informationstjenestes salgsafdeling er opdelt i 3 funktioner, der som regel betegnes indkøb, ekspedition og lager.

Salgsafdelingen har et samlet personale på 20 medarbejdere (inkl. afdelingens leder), heraf 4 midlertidige medarbejdere. Personalet er (bortset fra de midlertidige medarbejdere) i det hele overført - sammen med opgaverne - fra Direktoratet for Statens Indkøb i marts 1986.

Indkøbsfunktionen omfatter indkøb af publikationer og blanketter til salgsafdelingen. Funktionen varetages af 2 beregnere i salgsafdelingen og til dels også af 2 beregnere i informationsafdelingen (de 2 beregnere i salgsafdelingen løser også - og endda i overvejende grad - tryksagsopgaver, jfr. 7.1., der ikke vedrører salgsafdelingen).

Ekspeditionen varetager ekspedition af telefoniske og skriftlige bestillinger og salg fra butikken i Bredgade 20, samt yder vejledning om, hvor publikationer, som Statens Informationstjeneste ikke selv fører, kan rekvireres. Ekspeditionen har 7 medarbejdere, heraf 4 faste (overassistenter og assistenter) og 3 midlertidige medarbejdere.

Lageret har 8 medarbejdere, heraf 7 faste (overassistenter og assistenter) og 1 midlertidig medarbejder; de 5 medarbejdere fungerer i lagerafdelingen i Bredgade og de 3 i lagerafdelingen i Toldbodgade.

Salgsafdelingen har en årlig salgsomsætning på ca. 17 mio. kr. Der lagerføres og sælges på publikationsområdet ca. 2.000 titler og på blanketområdet ca. 1.000 blanketnumre.

For *publikationernes* vedkommende omfatter salget helt overvejende tryksager, hvor Informationstjenesten (beregner i informationsafdelingen og i salgsafdelingen) forinden har ydet den ovenfor omtalte tryksagsrådgivning. Men i et vist omfang omfatter salget også publikationer, der i det hele er produceret uden om Informationstjenesten.

Salget sker overvejende på kommissionsbasis, men afdelingen skønner, at 10 - 15 % af salget sker for Informationstjenestens egen regning.

I et vist omfang foretager Statens Informationstjeneste ren distribution (uden salg) for andre myndigheder mod betaling (i Informationstjenesten betegnet "*lønarbejde*").

Det skønnes, at Informationstjenestens salg omfatter ca. 1/4 af alle statslige publikationer (bortset fra forskningsrapporter).

Med hensyn til *blanketter* omfatter salget i hovedsagen kun de blanketter, hvor Informationstjenesten har ydet blanketkonstruktionsbistand.

Blanketsalg sker overvejende for Statens Informationstjenestes egen regning. Nogle blanketter distribueres for vedkommende

myndighed mod et ekspeditionsgebyr ("*lønarbejde*").

Selv om salgsafdelingens sortiment langt fra omfatter alle statslige publikationer og blanketter, betjenes på publikationsområdet nogle af de største af statens udgivende myndigheder, og blanketområdet omfatter nogle af de største blanketsystemer.

Salget via ekspeditionen sker som nævnt såvel på grundlag af telefoniske eller skriftlige bestillinger som ved salg i butikken. Til ekspedition indgår dagligt ca. 125 skriftlige og telefoniske bestillinger, hvoraf godt halvdelen er telefoniske; butikssalget er forholdsvis begrænset (ca. 300.000 kr. på årsbasis).

Salg sker såvel til offentlige myndigheder som til private.

Salg sker både som engrossalg (gennem boghandlere) og som detailsalg (forsendelse - efter telefonisk eller skriftlig bestilling - eller i butikken).

Der er i vidt omfang tale om salg af enkelte eksemplarer.

Statens Informationstjeneste har oplyst, at der siden overtagelsen af salgsafdelingen har været et øget pres på ekspeditionen. Dette har medført en stor personalebelastning, hvilket har ført til de ovenfor omtalte midlertidige ansættelser. Presset har naturligvis også været bestemmende for serviceniveauet: Forholdsvis begrænsede telefonbestillingstider (kl. 10 - 14), overbelastning af telefonlinier og utilfredsstillende leveringstider (leveringstiderne er dog efter salgsafdelingens oplysninger blevet tilfredsstillende efter personaleforøgelsen).

Den nuværende situation er også præget af visse økonomiske problemer. Medens blanketsalg og det ovenfor omtalte såkaldte lønarbejde er overskudsgivende, er publikationssalget underskudsgivende - et underskud, der kan henføres til detailsalget.

Over for de statslige myndigheder imødekommer salgsafdelingens salgsvirksomhed utvivlsomt et behov for et centralt serviceorgan på dette område. Dette er be-

kræftet over for Informationstjenesten af en række udgivende myndigheder. Over for private virksomheder og privatpersoner har det ligeledes vist sig hensigtsmæssigt, at der findes en myndighed, der kan stå til rådighed med information og salgsservice på baggrund af kontakter til de statslige myndigheder. Der er endvidere udviklet et vel-fungerende samarbejde med Danske bog-handleres Kommissionsanstalt og dermed alle landets ca. 500 boghandlere.

Der er endvidere grund til at understrege den sammenhæng, der er mellem opgaverne i Informationstjenestens informationsafdeling og salgsafdelingens opgaver, en sammenhæng, der utvivlsomt på nyttig måde kan udbygges i forbindelse med en udbygning af Informationstjenestens initiativtagende funktioner, jfr. kap. 17.

Kapitel 8

Kommuners og amtskommuners informationsvirksomhed

8.1. Tidligere undersøgelser og overvejelser

Informationsudvalget af 1976 skulle i h.t. sit kommissorium alene beskæftige sig med statslig information. Udvalget påpegede imidlertid i den forbindelse,

"at en meget væsentlig og formentlig den mest effektive del af informationen til befolkningen om gældende retsregler bør foretages nær på de pågældende befolkningsgrupper, og det må da nødvendigvis typisk blive gennem de kommunale myndigheder." (Bet. 787, s. 10)

Særligt understregede udvalget, at situationen information

"i overvejende grad (må) ydes lokalt, og det vil i langt de fleste tilfælde sige af de kommunale myndigheder, der er involveret i de på gældende loves og administrative bestemmelser administration." (Bet. 787, s. 46)

I øvrigt henviste udvalget til, at en nærmere behandling af spørgsmålet om kommunernes informationsvirksomhed ville ske i den arbejdsgruppe vedr. nærdemokrati, der var nedsat under Indenrigsministeriet. Denne arbejdsgruppe afgav i 1977 betænkning nr. 798 om kommunalt nærdemokrati.

Betænkning 798 indeholder en omfattende diskussion af "informationskanaler mellem kommunen og borgerne" ud fra en

nærdemokratisk synsvinkel. Der blev i betænkningen bl.a. lagt vægt på, at informationsvirksomheden måtte tilrettelægges, så den går begge veje, således at der bliver mulighed for dialog mellem kommunen og borgerne (Bet. 798, s. 56). Som led i betækningsarbejdet blev der endvidere af Kommunernes Landsforening og Amtsrådsforeningen foretaget en omfattende spørgeskemaundersøgelse vedrørende informationsaktiviteterne i henholdsvis kommunerne og amtskommunerne. Undersøgelsen, der mere udførligt behandles i Kommuneinformation nr. 11 (1976) om "Kommunalt nærdemokrati", var tilrettelagt, så de indkomne data, der vedrører årene 1974-75, kunne sammenlignes med resultaterne fra en tidligere undersøgelse foretaget i 1973.

Statens Informationstjeneste tog i 1984 initiativ til at styrke udvekslingen af erfaringer med kommunale informationsbutikker o.lign. gennem nedsættelse af en åben arbejdsgruppe. Gruppen udsendte i 1985 en rapport om lokale informationscentre, der rummer et værdifuldt erfaringsmateriale.

Bibliotekerne har en væsentlig funktion i forbindelse med offentlig, herunder kommunal, information, hvilket bl.a. er fremhævet i betænkningerne 787 og 798. I forlængelse heraf blev der i 1978 nedsat et udvalg vedrørende offentlig information gennem bibliotekerne, der i 1982 fremlagde betænkning 959 om offentlig information

via bibliotekerne. Som led i udvalgets arbejde blev der i 1980 foretaget en spørgeskemaundersøgelse blandt landets kommunebiblioteker. For en uddybende behandling af offentlig information gennem bibliotekerne henvises til kap. 10.

8.2. Undersøgelser m.v. i forbindelse med udredningen

Denne betænkning skal i henhold til kommissoriet belyse, hvordan "informationstjenestens betjening af ministerier, styrelser, kommuner og andre bør være tilrettelagt for mest hensigtsmæssigt at imødekomme disses behov og ønsker".

Som grundlag for denne belysning har repræsentanter fra en række kommuner og amtskommuner samt fra Kommunernes Landsforening og Amtsrådsforeningen deltaget i arbejdet i den referencegruppe, der har været nedsat i forbindelse med udredningen. Under hensyn til problemstillingens omfattende karakter har der - udover det indledende fællesmøde i referencegruppen - været afholdt tre særlige møder i en arbejdsgruppe under referencegruppen.

Endvidere er der i samarbejde med de kommunale organisationer foretaget en spørgeskemaundersøgelse om informationsaktiviteter i kommuner og amtskommuner. Undersøgelsens resultater er beskrevet nedenfor i kapitel 8.3.

Endelig har der været arrangeret besøg i Gladsaxe og Gøteborg kommuner.

8.3. Resultater af spørgeskemaundersøgelsen

Spørgeskemaundersøgelsen er foretaget i efteråret 1986. Der er indkommet svar fra 95% af kommunerne og fra samtlige amtskommuner samt Hovedstadens råd. Spørgeskemaerne samt en tabeloversigt over svarene er gengivet i bilag 14 og 15.

Ved udformningen af spørgeskemaet er der lagt vægt på at begrænse den admini-

strative belastning af kommuner og amtskommuner. Dette hensyn er udmøntet i, at der i skemaet er stillet relativt få og brede spørgsmål. Der er en betydelig variation i formen på besvarelserne, herunder med hensyn til svaromfang og detaljeringsniveau. Resultaterne må derfor tages med et vist forbehold og opfattes som indikationer på omfanget af informationsaktiviteterne.

Ved sammenligning af resultaterne med de tidligere undersøgelser må man være opmærksom på, at de 20% af kommunerne, der ikke besvarede spørgeskemaerne ved Kommunernes Landsforenings undersøgelse i 1976, sandsynligvis havde et mindre aktivitetsniveau m.h.t. information end gennemsnittet. Svarprocenten i 1976 var således kun 58% i kommuner med under 7.000 indbyggere ("Kommunalt nærdemokrati" s. 107). Tilsvarende har 9 af de 13 kommuner, som ikke har besvaret nærværende undersøgelse, under 10.000 indbyggere. På denne baggrund er det ikke usandsynligt, at tallene for informationsaktiviteter ville have været højere i nærværende undersøgelse og således vise en endnu stærkere udvikling, end tilfældet er, hvis det var det samme udsnit af kommuner, der havde svaret som ved den tidligere undersøgelse.

De angivne procenter i det følgende er angivet i forhold til antal besvarelser (% af svar).

Lokal oplysningstjeneste

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at der nu er oprettet en eller anden form for lokal oplysningstjeneste i knap 2/3 af kommunerne, heraf 14 selvstændige informationsbutikker og 101 centrale informations- eller serviceskranker. Alene i 1986 er der åbnet 4 nye informationsbutikker. Hertil kommer et betydeligt antal informationsenheder i de enkelte forvaltninger, på biblioteket eller på anden vis. Med informationsenhed på biblioteket er der i undersøgelsen sigtet til de tilfælde, hvor kommunen i tillæg til

den formidling af kommunal og statslig information, som bibliotekerne i henhold til folkebibliotekslovens § 1 skal forestå, har indrettet en særlig enhed på biblioteket til at fremlægge kommunalt informationsmateriale, og hvor enheden evt. er bemandet med en medarbejder, der kan informere og vejlede borgere.

For amtskommunernes vedkommende har 4/5 oprettet en central oplysningstjeneste, heraf 1 butik og 5 centrale informations- eller serviceskranker.

Der blev ikke i forbindelse med betænkning 798 foretaget en systematisk undersøgelse af, hvor mange kommuner der havde etableret en lokal oplysningstjeneste i form af en informationsbutik eller lignende. Der henvistes som det eneste kendte eksempel til Københavns "Kommuneinformation", som blev etableret i 1975.

Ved spørgeskemaundersøgelsen i bibliotekerne i 1980 (Bet. 959, s. 31f) oplyste 17 ud af 242 biblioteker, at der i deres kommune fandtes et selvstændigt informationskontor eller en informationsbutik. Kun i 8 af disse tilfælde var der etableret et samarbejde mellem biblioteket og det kommunale informationskontor/-butik. Samtidig oplyste dog 66% af bibliotekerne, at de havde en aftale med kommunen om automatisk at få tilsendt alt skriftligt materiale af almindelig interesse. 39% havde en tilsvarende aftale med amtskommunen.

Selv med disse relativt spredte oplysninger om lokal oplysningstjeneste i forbindelse med de tidligere undersøgelser, er der næppe tvivl om, at der er sket en betydelig udvikling på området. Udover etablering af nye egentlige informationsenheder er det indtrykket, at der i mange kommuner er foretaget en udvidelse af servicefunktionerne i f.eks. reception, telefonomstilling el.lign., så disse enheder udover deres oprindelige opgaver også kan varetage almene informations- og serviceopgaver.

Afgrænsningen af, hvor mange informationsenheder der er etableret, vanskeliggø-

res af, at der i en række tilfælde er tale om blandede funktioner. Dette afspejler sig naturligvis også i opgørelserne af personaleforbrug samt omkostninger. En betydelig del af kommunerne oplyser således, at informationsenhederne betjenes af medarbejdere, der samtidig udfører andre opgaver, typisk f.eks. telefonomstilling. Uanset den usikkerhed, der er forbundet med afgrænsningen af informationsenheder, synes den gennemgående tendens dog klart at være, at der er tale om ret små enheder. I kommunerne har kun 26 enheder 3 medarbejdere eller derover, og kun 15 enheder over 5 medarbejdere. Denne tendens gælder endnu stærkere i amtskommunerne, hvor det højeste er 5 medarbejdere i en informationsenhed.

Informationsmedarbejdere

Der tegner sig også på dette område en markant udvikling i de senere år. I de kommuner og amtskommuner, der angiver at have ansatte i forbindelse med en lokal oplysningstjeneste, var der således i 1986 i alt ansat ca. 230 medarbejdere (omregnet til fuldtidsstillinger) til informationsopgaver, mens der i 1974-75 kun var ansat få dedikerede informationsmedarbejdere i kommunerne (Bet. 798, s. 101) og blot en enkelt amtskommunal informationsmedarbejder (Bet. 798, s. 161).

Målt i forhold til forvaltningens størrelse opgiver 44 kommuner og ingen amtskommuner, at de har 1 informationsmedarbejder eller mere pr. 100 medarbejdere.

Sti 11 i ngsmæssigt er der ganske stor spredning. Godt 50 af de kommuner og amtskommuner, der har givet oplysninger om stillingsbetegnelse for medarbejdere i en lokal oplysningstjeneste, har anført medarbejdere med kommunal uddannelse o.lign., herunder kommunale assistenter, kontorfunktionærer m.v. Af de øvrige opgiver i alt 18 kommuner og 4 amtskommuner, at de bl.a. har ansatte med journalistisk

baggrund, og 10 kommuner, at de bl.a. har ansatte med bibliotekaruddannelse.

Informationsaktiviteter i kommunerne

a) Annoncering

Undersøgelsen viser, at størsteparten af kommunerne og amtskommunerne har en omfattende annoncering i lokale dagblade og distriktsblade. Således oplyser 76% af kommunerne og 67% af amtskommunerne, at de regelmæssigt indrykker samleannoncer i disse blade, især i distriktsblade, der benyttes af 62% af kommunerne. 36% af kommunerne har oplyst, at de indrykker samleannoncer mindst 52 gange årligt, svarende til en gang om ugen eller mere.

I 1974-75 havde 70% af kommunerne indrykket annoncer, men kun 19% gav løbende information i form af annoncer om aktuelle emner ("Kommunalt nærdemokrati", s. 74). Der er således utvivlsomt sket en væsentlig udvikling m.h.t. omfanget af annoncering.

Antallet af kommuner og amtskommuner, der indrykker specialannoncer, er nogenlunde det samme som for samleannoncer. Specialannoncerne omhandler typisk forhold som fysisk planlægning o.lign., budgetter samt social- og skatteforhold.

Visse dele af lovgivningen pålægger de kommunale myndigheder en lokal informationspligt, f.eks. i forbindelse med forskellige former for planlægning. I undersøgelsen er der derfor spurgt om, i hvilket omfang de kommunale myndigheder på eget initiativ informerer borgerne. Hertil svarer hele 82% af kommunerne, at de informerer på eget initiativ, herunder om borgernes rettigheder og pligter (55%), om kommunen og kommunalbestyrelsens arbejde generelt (65%) eller om forestående beslutninger (40%). Næsten alle amtskommuner oplyser, at de informerer på eget initiativ, fortrinsvis i form af generel information om

amtskommunen. Kommunerne anvender overvejende annoncer til sådan information, mens amtskommunerne nogenlunde ligeligt anvender brochurer og annoncer. Hertil kommer andre måder, f.eks. borgermøder, pressemeddelelser og lokalradio m.v.

Til sammenligning orienterede ca. halvdelen af kommunerne og de fleste amtskommuner i 1974-75 om borgernes rettigheder og pligter samt om kommunalbestyrelsens/amtsrådets sammensætning og forvaltningens opdeling og geografiske placering (Bet. 798, s. 145). Knap halvdelen af amtskommunerne informerede i 1974-75 om forestående sager i udvalgene, uanset der ikke er pligt til at informere herom (Bet. 798, S.161). En senere opgørelse, foretaget af Frederiksborg Amtsråd, viste, at det stadig var halvdelen af amtsrådene, der informerede om forestående sager i udvalgene (Danmarks Amtsråd nr.21, 1980, s.18f).

I forbindelse med nærværende undersøgelse viser besvarelserne, at kommuner og amtskommuner tilsammen anvender mindst 50 mio. kr. årligt til informative annoncer. Hertil kommer ca. 54 mio. kr. til stillingsannoncer, eller samlet godt 100 mio. kr.

Målt i forhold til kommunestørrelse anvender 29% af kommunerne over 10 kr. om året pr. indbygger til informativ annoncering. Ingen amtskommuner anvender over 5 kr. pr. indbygger.

b) Brochurer og pjecer

82% af kommunerne og 93% af amtskommunerne oplyser, at de producerer egne brochurer og pjecer. Der er tale om en markant stigning i f.t. 1974-75, hvor ca. halvdelen af kommunerne havde udgivet informationspjecer (Bet. 798, s. 146).

M.h.t. distributionsformer er det mest almindelige fremlæggelse på offentligt tilgængelige steder (63% af kommunerne). Derudover anvendes udlevering til ansøgere eller i forbindelse med sagsbehand-

ling (55%), udsendelse til særlige målgrupper (55%) samt udsendelse til alle borgere (49%). De fleste amtskommuner anvender de tre førstnævnte distributionsformer, mens kun knap halvdelen sender materiale ud til alle borgere.

c) Diverse informationsaktiviteter

73% af kommunerne og 40% af amtskommunerne distribuerer statsligt informationsmateriale, fortrinsvis ved fremlæggelse i forvaltningen og på biblioteker.

En form for situationsinformation, der særligt er udformet ud fra borgernes behov, foreligger, når kommunen automatisk kontakter og informerer borgere, der kommer i en eller anden af "livets overgangssituationer". Det kan f.eks. ske ved at sende informative brochurer om den pågældende situation. Hvor kun 22% af kommunerne i 1974-75 udsendte informationsbreve m.v. til udvalgte husstande eller personer (Bet. 798, s. 69), sker det nu i hele 90% af kommunerne. De hyppigste overgangssituationer, der informeres i forbindelse med, er pensionering (69% af kommunerne), tilflytning (69%) og skolestart (53%). 27% af amtskommunerne udsender automatisk information ved overgangssituationer, ikke uventet fortrinsvis situationer med tilknytning til sundhedssektoren.

Der afholdes pressemøder i godt halvdelen af kommunerne. 116% af kommunerne afholdes der gennemsnitligt mere end et om måneden. 73% af amtskommunerne holder pressemøder, men gennemgående lidt færre end kommunerne. Der er her ikke sket nogen synderlig udvikling i forhold til 1974-75.

77% af kommunerne afholder borgermøder mod 85% i 1974-75 og 83% i 1972-73 (Bet. 798, s. 146). 73% af amtskommunerne afholder borgermøder.

Det er stadig kun ganske få kommuner og amtskommuner, der oplyser, at de benytter programmer i lokalradio og -tv. Det er imidlertid fremgået af drøftelserne med

repræsentanter for de kommunale myndigheder, at der er stor interesse for mulighederne for at benytte radio og tv til information.

Kommunale udvalg vedr. information

Ca. halvdelen af kommunerne og 40% af amtskommunerne har udvalg, der direkte eller indirekte har betydning for kommunens informationsarbejde. Mest udbredt er erhvervsudvalg (29% af kommunerne), mens kun få har oprettet særlige udvalg til behandling af informationsspørgsmål. Dette skal vurderes i lyset af betragtningerne vedrørende integration af information og sagsbehandling. Det lille antal udvalg bør derfor næppe tages som udtryk for, at informationsarbejdet er tillagt lav prioritet.

I øvrigt viser en særlig undersøgelse, foretaget af Kommunernes Landsforening, at kommunerne tillægger en aktiv erhvervs politik stor betydning, og heri indgår utvivlsomt også initiativer af informationsmæssig karakter. Undersøgelsen, der præsenteres i Danske Kommuner nr. 16, 30.4.1987, viser, at 8270 af kommunerne yder erhvervs mæssig rådgivning, ikke mindst ved hjælp af 143 lokale erhvervsråd og 16 fælleskommunale erhvervsråd.

Kommunernes udgifter til information

Ser man på de samlede udgifter til information (ekskl. stillingsannoncer), anvender 45% af kommunerne mindst 10 kr. årligt pr. indbygger og yderligere 33% anvender mellem 5-10 kr. Der er tale om en betydelig stigning i forhold til 1974 og 75, hvor kun 39% brugte over 4,50 kr. (omregnet til 1986-prisniveau).

Amtskommunerne bruger ikke uventet noget mindre beløb pr. indbygger. Således bruger kun 1 amtskommune mere end 10 kr. pr. indbygger. Det var ikke muligt at foretage nogen opgørelse over amtskommu-

neses udgifter i informationsundersøgelsen fra 1974-75 (Bet. 798, s.161).

Fordelt på aktiviteter anvender kommuner og amtskommuner tilsammen følgende beløb:

- stillingsannoncer 54 mio. kr.
- andre annoncer 50 mio. kr.
- løn til inf.medarbejdere 23 mio. kr.
- produktion af brochurer m.v.30 mio. kr.
- andet 11 mio. kr.
- konsulentbistand vedr. inf. 9 mio. kr.

"Andet" omfatter bl.a. kampagner, oplysningsmateriale vedrørende planlægning og informationsaviser. Flere kommuner oplyser udtrykkeligt, at sådanne udgifter indgår i de almindelige budgetter for f.eks. trykning og derfor ikke kan udskilles. I andre tilfælde er det oplyst, at udgifterne "varierer meget" uden at dette nærmere præciseres. De samlede udgifter til informationsformål ligger derfor utvivlsomt betydeligt over det, der fremgår af ovennævnte tal. Iflg. de oplyste tal anvender kommunerne i alt ca. 140 mio. kr. årligt og amtskommunerne ca. 38 mio. kr. til diverse informationsformål. I den kommunale sektor bruges der således skønsomt og med de nævnte forbehold næppe under 200 mio. kr. om året på informationsvirksomhed m.v.

Anvendelse af konsulentbistand

Knap en trediedel af kommunerne og næsten alle amtskommuner bruger konsulentbistand udefra i forbindelse med information, typisk i forbindelse med produktion af skriftligt materiale. Der anvendes i alt ca. 9 mio. kr. årligt.

48% af kommunerne og 67% af amtskommunerne ville gerne have bistand fra Statens Informationstjeneste til løsning af lokale informationsopgaver eller udbygning af kommunens informationsvirksomhed. De fleste (38%) ønsker levering af grundmateriale (halvfabrikata), der kan tilpasses lokalt, mens lidt færre (23%) ønsker

direkte rådgivning. Samtidig har 40% af kommunerne og 21% af amtskommunerne oplyst, at de ikke ønsker bistand fra Statens Informationstjeneste. Svarene viser, at det fortrinsvis er kommuner, der i relation til informationsudgifter pr. indbygger ligger i den øverste ende, som ønsker bistand.

Geografiske forskelle i svarene

I undersøgelsen af kommunernes informationsaktiviteter i 1974-75 kunne det konstateres, at informationsindsatsen varierede proportionalt med kommunistørrelsen, og at der - delvis af samme årsag - gennemgående var et højere aktivitetsniveau i hovedstadsområdet. Der er naturligvis gode grunde hertil, som ikke skal uddybes her.

På de fleste områder viser nærværende undersøgelse de samme tendenser. Eksempelvis kan nævnes, at svarprocenten har været 100 inden for hele hovedstadsområdet mod 94 i resten af landet, at 76% inden for hovedstadsområdet har lokal oplysningstjeneste mod 52% udenfor, 92% producerer selv brochurer m.v. mod 80%, og mens 64% af kommunerne i hovedstadsområdet anvendte mere end 10 kr. pr. indbygger til information, var tallet i resten af landet 41%. Tendensen forstærkes på de nævnte områder, hvis man sammenligner med det centrale Storkøbenhavn (København og Frederiksberg kommuner samt kommunerne i Københavns Amt).

Kommunernes Landsforenings undersøgelse af erhvervspolitiske aktiviteter, jfr. Danske Kommuner nr. 16, 30.4.1987, viser dog den modsatte tendens, nemlig størst aktivitet uden for hovedstadsområdet.

8.4. Tendenser i kommunernes informationsaktiviteter

På baggrund af spørgeskemaundersøgelsen samt drøftelserne med repræsentanter for kommuner og amtskommuner kan det konstateres, at der siden begyndelsen af

1970'erne er sket en meget væsentlig udvikling i informationsaktiviteterne i den kommunale sektor, både kvantitativt og kvalitativt. Særlig markant er udviklingen i kommunerne, hvilket må ses i lyset af, at kommunerne generelt er den nærmeste offentlige myndighed for borgerne og derfor står i en helt anden situation end amtskommunerne. Dette afspejles naturligvis både i behovet for indsats og mulighederne med hensyn til informationsforanstaltninger.

En af de formentlig mest vidtrækkende udviklingstendenser inden for den her undersøgte periode er den markante vækst i antallet af forskellige former for *lokale oplysningstjenester*, herunder ikke mindst centrale informations- eller serviceskranker i de enkelte kommuner. Etableringen af sådanne enheder med det primære formål at forbedre kontakten mellem borgere og forvaltning indebærer en organisationsmæssig udvikling af forvaltningen, der uanset at informationsenhederne typisk er meget små - er et afgørende skridt på vej mod en brugerorienteret forvaltning.

Betydningen for borgerne af en central informations- og serviceenhed illustreres af, at det ofte skønnes, at en meget væsentlig andel af henvendelserne fra borgere til en kommune vil kunne ekspederes med det samme i en sådan enhed. Enhederne må nødvendigvis etableres i kommunerne, der er tæt på borgerne, men der ligger en spændende mulighed i at udbygge samarbejdet mellem kommunerne, amtskommunerne og staten med henblik på i endnu videre omfang at kunne gøre enhederne til offentlige informations- og serviceenheder.

En anden udvikling, der ligeledes repræsenterer et væsentligt kvalitativt fremskridt i retning af at gøre den kommunale forvaltning mere orienteret mod borgernes behov og situation, er det stigende omfang, hvori kommunerne *automatisk udsender information til borgere, der kommer i en af livets større overgangssituationer*.

Udover disse kvalitative spring i kommu-

nemes informationsvirksomhed fremgår det af spørgeskemaundersøgelsen og de førte drøftelser, at der på en *række andre, mere traditionelle områder*, er sket en betydelig vækst / *kommuners og amtskommuners aktivitetsniveau*. Det gælder især annoncering generelt og egenproduktion af brochurer m.v., mens der m.h.t. udnyttelse af mulighederne i forbindelse med lokalradio og -tv indtil videre kun tegner sig konturerne af en betydelig udvikling.

Med hensyn til det økonomiske omfang af informationsaktiviteterne påviser undersøgelsen også en klar tendens til, at kommunerne og formentlig også amtskommunerne er indstillet på at tillægge information høj prioritet, og at de rent faktisk har *øget deres udgifter til informationsaktiviteter* ganske betragteligt siden 1970'erne.

Der kan registreres en udbredt forståelse i kommunerne for, at *information ikke kan ses som en isoleret aktivitet* ved siden af den egentlige sagsbehandling og forvaltningsudøvelse, men må *integreres* i denne. Udviklingen med hensyn til antal informationsmedarbejdere, omfang af annoncering m.v. kan således ikke tages som de eneste indikationer for, at information og service til borgerne er blevet bedre, selvom der naturligvis er en vis sammenhæng.

Dette indebærer også en *omdefinering af de egentlige informationsmedarbejders rolle*, idet informationsopgaver i betydeligt større omfang vil skulle varetages af andre end disse. I den nye situation bliver det således først og fremmest de medarbejdere, som har den direkte kontakt med borgerne, *såvel sagsbehandlere som medarbejdere i informationsbutikker o.lign., der bliver de reelle "informationsmedarbejdere"*. Herudover kan der - især i lidt større organisationer - være behov for særlige informationsmedarbejdere, der kan fungere som interne konsulenter og koordinatore.

Sammenhængende hermed synes det også at være en udbredt opfattelse, at information ikke blot er noget man "giver" til

borgerne, men at information må betragtes og udformes som led i en *dialog mellem forvaltningen og borgerne*. Dette er også fremhævet i betænkning 798/1977 (f.eks. s.56), men synspunktet synes at være slået betydeligt mere igennem nu i det offentlige informationspraksis.

Endelig kan der registreres en voksende erkendelse af, at information også kan være et vigtigt *ledelsesredskab*. Den generelle, skriftlige information, f.eks. i brochurer og annoncer, kan således bruges til at profilere en kommune eller amtskommune og medvirke til at give et bedre image blandt borgerne. Et bedre image kan bl.a. resultere i, at det bliver lettere at få en dialog med borgerne. Det kan også styrke det interne fællesskab og kulturen blandt kommunens medarbejdere og herigennem indirekte skabe bedre forudsætninger for en smidig og serviceorienteret forvaltningsudøvelse.

Den nye opfattelse af information, der er ved at udvikle sig i kommunerne, har også konsekvenser for *samspillet mellem stat og kommuner*. Dette spørgsmål behandles nedenfor i kapitel 8.6. Her skal blot fremhæves, at mange kommuner og amtskommuner har tilkendegivet, at de ønsker bistand fra Statens Informationstjeneste ved løsning af lokale informationsopgaver eller udbygning af deres informationsvirksomhed. Da der ikke blev spurgt om bistand fra andre mulige konsulentsorganer, herunder Kommunernes Landsforening, bør man måske være forsigtig med at fortolke disse tilkendegivelser alt for snævert. Der synes dog at være en meget åben holdning til at udbygge samarbejdet med staten om informationsopgaver.

8.5. Perspektiver i kommunernes informationsvirksomhed

På baggrund af udredningsarbejdet tegner der sig tre centrale perspektiver for kommunernes informationsvirksomhed, perspek-

tiver der også har betydning for den statslige informationsvirksomhed.

(1) *Øget tilgængelighed for borgerne*

Oprettelsen af lokale informations- og serviceenheder er et meget betydningsfuldt skridt på vejen til at tilbyde borgerne en lettilgængelig og bred indgang til den kommunale forvaltning og indirekte også til hele den offentlige forvaltning. For borgerne er det jo ofte både uklart og irrelevant, om de enkelte myndigheder er kommunale, amtskommunale eller statslige.

Udover de umiddelbare forbedringer, der kan ligge i at tilbyde hurtig og koordineret ekspedition af lette sager samt om nødvendigt at kunne kanalisere henvendelser de rigtige steder hen i forvaltningen, vil fremskudte informations- og serviceenheder på længere sigt utvivlsomt kunne medvirke til at forbedre det offentlige image i befolkningen og derved fremme tillidsforholdet mellem borgere og myndigheder.

Et vigtigt spørgsmål i forbindelse med særlige informations- og serviceenheder er, om der udover generel oplysningsvirksomhed og ekspedition af blanketter m.v. også skal tilbydes lettere sagsbehandling, d.v.s. om medarbejderne i de pågældende enheder, uden at kunne være "eksperter" på et område, skal kunne påtage sig at svare på simple spørgsmål om f.eks. størrelsen af offentlige ydelser. Dette praktiseres bl.a. i Göteborgs kommunale informationscentral, hvor man ikke har oplevet problemer hermed. I Vejle kommunes informationsafdeling, der ligger lige inden for indgangen på rådhuset, kan man behandle en række enkle ekspeditioner som f.eks. indbetaling af ejendomsskat, elafgift o.lign., udstedelse af sygesikringsbeviser og udbetaling af bl.a. pensioner. I 1985 omsattes der for ca. 30 mill. kr. i informationsafdelingen.

En videreudvikling af modellen med kommunale service- og informationsenheder kunne f.eks. være et øget samarbejde mellem de enkelte kommuner og andre of-

fentlige myndigheder, så borgerne i videst muligt omfang kun behøver at henvende sig ét sted, når de skal i kontakt med det offentlige.

En anden mulig videreudvikling er at etablere decentrale informationsenheder inden for de kommuner, hvor der er langt fra rådhuset til større lokalsamfund. Decentrale informationsenheder vil ved hjælp af ny teknologi kunne trække på en central database og således kunne udføre en række funktioner ude i lokalsamfund. En sådan udvikling, som der bl.a. er iværksat forsøg med i Åbenrå og Esbjerg kommuner, kunne rumme et værdifuldt bidrag til at bringe forvaltningen tættere på borgerne.

(2) Integration af sagsbehandling, information og service

Der kan i kommunerne registreres en klar udvikling i retning af at betragte information som et integreret led i god sagsbehandling, og ikke blot en funktion, der udføres "ved siden af" sagsbehandlingen. En tilsvarende udvikling kan som tidligere nævnt ses på det statslige område, hvor den bl.a. er udmøntet i moderniseringsprogrammets servicekampagne og i den nye forvaltningslov.

På baggrund af den offentlige sektors udvikling og stigende indgriben i samfundet er der opstået krav om, at forvaltningen ikke blot opfatter det som sin opgave at udføre forvaltningsudøvelse i overensstemmelse med de gældende regler - og derved tenderer til at opfatte sig som neutralt "medium" for den politiske vilje - men også opfatter sig som en servicevirksomhed i forhold til borgere og virksomheder. Det er således nødvendigt at sætte fokus på, hvordan borgerne oplever forvaltningsudøvelsen, herunder hvordan de prioriterer f.eks. en hurtig afgørelse.

Kravet om serviceorientering indebærer bl.a., at man må overveje mulighederne for organisatorisk fornyelse med henblik på at

gøre arbejdsgange mindre bureaukratiske. Det kan f.eks. føre til overvejelser om en helt anden opbygning af forvaltningen, som det er sket i en række kommuner. Det kan også give anledning til at overveje en ændring af arbejdsdelingen mellem stat og kommuner med henblik på at skabe størst mulig enkelthed og gennemskuelighed for borgerne.

(3) Nye informationsveje

Der kan formentlig opnås betydelige forbedringer af samspillet mellem forvaltning og borgere gennem den udvikling, der er skitseret ovenfor. Disse forbedringer vil i første omgang kunne opleves af de borgere og virksomheder, der rent faktisk kommer i kontakt med det offentlige. Endvidere vil den betyde, at borgerne vil få bedre muligheder for selv at søge oplysninger m.v. Det stigende uddannelsesniveau vil gøre en stadig større gruppe i stand til at udnytte disse muligheder. Forbedringerne vil utvivlsomt også have en positiv afsmitning på det offentlige og især kommunernes image, som betyder, at folk i almindelighed vil føle sig mere trygge ved at henvende sig.

Imidlertid vil der formentlig stadig være en ikke ubetydelig gruppe af såkaldt informationssvage borgere og virksomheder, som ikke har tillid eller viden nok til at henvende sig til kommunen i en situation, hvor de har behov for det, selv ikke hvis der findes en kommunal informations- og serviceenhed. Det gælder både tilfælde, hvor det offentlige pålægger borgere og virksomheder pligter, og tilfælde hvor der tilbydes ret-tigheder og ydelser.

Organisationer eller andre mellemlid kan have en meget væsentlig formidlingsfunktion i forhold til de såkaldt informationssvage. Modellen er også velkendt fra andre grupper, f.eks. lønmodtagere, arbejdsgivere og industrivirksomheder, der hver især har organisationer, som løbende indsamler information og formidler det i en

form, der er skræddersyet til medlemmerne. Amtskommunale brugerråd og kommunale forbrugerråd på det sociale område er et eksempel på, hvordan man har prøvet at etablere en kontakt til en såkaldt svag gruppe via mellemlid, her typisk med interesseorganisationer som formidlere.

Der arbejdes endvidere i disse år med at etablere en dialog med de såkaldt svage grupper ved at bruge de sociale netværk, som de pågældende borgere lever i. En mulighed er f.eks. at benytte de kommunale medarbejdere, der rent faktisk færdes ude i boligkvarterne, d.v.s. typisk hjemmehjælpere, sundhedsplejersker o.lign. Disse medarbejdere, som i kraft af deres hjælpefunktion ofte langt lettere vil kunne etablere et tillidsforhold til dem, de er i kontakt med, end en fjernere og måske tilsyneladende utilnærmelig forvaltning, vil også kunne formidle information om rettigheder og pligter, hvis man giver dem viden og ressourcer til det. Og de vil kunne gøre det langt mere "brugerorienteret", end det kan gøres med en nok så god publikation eller annonce. En anden mulighed er at søge at trække på uformelle informationsformidlere i netværket som f.eks. naboer, venner og familie.

Ingri Assum fra det norske Rasjonaliseringsdi rektorat berettede på den nordiske konference om information i offentlig virksomhed på Voksenåsen, maj 1986, jfr. kapitel 4.1., om norske undersøgelser m.v., der påviste et betydeligt "underforbrug" af sociale ydelser hos såkaldt svagtstillede grupper. Dette skyldes bl.a., at det er nødvendigt at overvinde en række barrierer for at kunne få de ydelser, man er berettiget til; det er ikke nok, at man har et behov, som der findes relevante tilbud til, man skal også have tilstrækkelige forudsætninger for at kunne kommunikere med den offentlige forvaltning.

Assum anbefalede på denne baggrund og i øvrigt med henvisning til den svenske betænkning SOU 1984:68 om samordnad

samhällsinformation, at offentlige myndigheder i højere grad benytter sig af det sociale netværk til at formidle information til de mennesker, som kun vanskeligt selv kan opnå kontakt med det offentlige og overvinde de nævnte barrierer. De sociale netværk består såvel som af hjemmehjælpere, lokalpoliti o.lign. som af uformelle informationsformidlere i form af naboer, familie og venner. Også private organisationer og foreninger vil kunne bruges til at nå de såkaldt svagtstillede med offentlig information.

Udover de personlige kontakter anbefalede Assum endelig i højere grad systematisk at sprede information der, hvor folk mødes, f.eks. i supermarkeder, på bus- og togstationer eller hos frisører.

Assum understregede samtidig, at det ikke blot er et spørgsmål om bedre informationsmåder, men at forvaltningen også må blive bedre til at organisere sine tjenester med udgangspunkt i det enkelte menneskes behov og ikke efter den enkelte offentlige myndigheds behov.

Mindre erhvervsvirksomheder udgør - set i forhold til erhvervsreguleringens omfang og kompleksitet - en relativt ressourcessvag gruppe i forhold til det offentlige, og der har hyppigt været fremført kritik af det offentliges service og information til denne gruppe. På den baggrund har Administrationsdepartementet, Statens Informations-tjeneste og Kommunernes Landsforening i fællesskab iværksat en erhvervskontaktundersøgelse. Som led heri gennemføres der forsøg i to kommuner med initiativer, der kan nedbryde de oplevede barrierer mellem virksomheder og kommune, jfr. kap. 6.4.

Det er naturligvis en vigtig forudsætning for, at disse tiltag kan bære frugt, at det offentlige er indstillet på at imødekomme de pågældende borgere på en måde, disse oplever som acceptabel og tilfredstillende. Den skabte tillid må således ikke sættes over styr.

8.6 Statens rolle i forhold til kommunal information

Det hidtidige samarbejde om information

De enkelte ministerier og styrelser m.v. har hidtil - i varierende omfang og jævnlige i samarbejde med Statens Informationstjeneste - fremstillet færdigt informationsmateriale i form af informative brochurer og publikationer til udlevering fra kommunale forvaltninger, biblioteker o.lign. Endvidere udarbejder de statslige myndigheder i forbindelse med nye love og regler ofte vejledninger i, hvordan kommunerne skal forvalte de nye love og regler. Sådanne vejledninger udgør også en vigtig del af grundlaget for kommunernes informationsvirksomhed i forbindelse med forvaltningen af love og regler.

Statens Informationstjeneste har aktivt medvirket til at gøre det egentlige statslige informationsmateriale mere forståeligt og indbydende, og har i kraft af sin informationspolitiske indsats utvivlsomt også været med til at fremme forståelsen for, at det er nødvendigt med en aktiv formidlingsindsats i forbindelse med f.eks. nye love og regler.

Informationstjenesten har endvidere i et vist omfang afhængigt af medspillet fra ministerier og styrelser koordineret informationsindsatsen, f.eks. i forbindelse med udsendelse til kommuner og biblioteker af det trykte materiale, der omtales i OBS-spots.

Endelig har informationstjenesten som nævnt taget initiativ til at nedsætte den åbne arbejdsgruppe om lokale informationscentre, jfr. kap. 6.4.

Nye krav til samarbejdet om information

Det er efterhånden et meget udbredt synspunkt i den kommunale sektor, at den mest

betydningsfulde information er den situationsinformation, der gives i forbindelse med konkrete henvendelser eller sager, og at denne information må indgå som en integreret del af sagsbehandlingen og kontakten med borgerne. Det kræver naturligvis, at de enkelte medarbejdere har de nødvendige redskaber og forudsætninger for at kunne give god information.

I drøftelserne i forbindelse med udredningen, er det bl.a. fremgået, at man i kommunerne ud fra sådanne betragtninger lægger stor vægt på den interne information. Især er det vigtigt, at der sikres god kontakt og information til de medarbejdere, der har den direkte borgerkontakt, herunder både de såkaldte frontmedarbejdere i forvaltningerne (skrankepersonale, telefonomstillingsmedarbejdere m.v.) og f.eks. hjemmebørnehjælpere og andre medarbejdere "ude i marken".

Forbedring af den interne kommunikation er således en særlig væsentlig udfordring for kommunerne, og det kan registreres, at der allerede en række steder er taget initiativer hertil. Dog viser en undersøgelse, "Intern information i danske kommuner", foretaget af IKO-konsulent A/S i 1987, at kun 20% af de danske kommuner har formuleret en intern informationspolitik eller informationsstrategi, og at kun ca. 5% af kommunerne har ansat medarbejdere til interne informationsopgaver. Undersøgelsen viser samtidig, at det hyppigst anvendte informationsmiddel er interne møder.

De ovennævnte udviklingstræk afspejler, at man i kommunerne i stigende grad fokuserer på kontaktheden mellem det offentlige og borgerne (det, der i serviceteorien kaldes "sandhedens øjeblik") og prøver at imødekomme borgerne ud fra den enkeltes særlige situation og forudsætninger, d.v.s. søger at gøre forvaltningsudøvelsen så brugerorienteret som muligt. Denne udvikling stiller nye krav til det grundlag, som staten tilvejebringer for den kommunale forvalt-

ningsudøvelse, og som traditionelt har bestået af love og regler samt vejledninger om administration af reglerne. Disse krav omfatter naturligvis en fortsat indsats for at gøre regelsættene mere enkle og operative, og for at gøre statslige vejledninger, breve og øvrige henvendelser til kommunerne mere forståelige. Herudover har repræsentanter for kommunerne imidlertid givet udtryk for, at de statslige myndigheder i højere grad bør tilbyde materiale, der er udformet med henblik på den brugssituation, de kommunale sagsbehandlere står i, og som er umiddelbart anvendeligt af disse.

Nogle kommunerepræsentanter har således foreslået, at der som en fast praksis i forbindelse med udstedelse af nye regler udarbejdes en "pakke", som, udover love, bekendtgørelser og cirkulærer i forbindelse med regelsættet, indeholder en håndbog, der kan tjene som opslagsværk og værktøj for kommunale sagsbehandlere, samt informationsmateriale, der kan anvendes af kommunerne over for borgerne. Håndbogsmaterialet skulle udformes, så de kommunale sagsbehandlere hurtigt kunne orientere sig i det pågældende regelstof og dets konsekvenser for borgerne. Informationsmaterialet kunne f.eks. have form af "halvfabrikata" til kommunerne, hvilket som tidligere nævnt godt en tredjedel af kommunerne har tilkendegivet, at de gerne vil have.

Udsendelse af "halvfabrikata" fra statslige myndigheder i stedet for færdigt informationsmateriale, som blot skal udleveres i kommunerne, har den fordel, at kommunerne kan tilpasse den endelige udformning til de særlige lokale forhold samt kan anvende det i den sammenhæng, som passer bedst i den enkelte kommune. Information vil således også kunne anvendes som led i kommunernes profilering over for borgerne.

Hvis der sikres tilstrækkelig koordination mellem på den ene side de statslige myndigheder m.v., herunder Statens Informa-

tionstjeneste, og på den anden side de kommunale organisationer m.v., vil der med udarbejdelsen af "halvfabrikata" til informationsformål også kunne ske en begrænsning af de overlapninger, der findes i dag, fordi man f.eks. fra de kommunale organisationers side føler behov for at lave et supplerende informationsmateriale til det færdige statslige materiale.

Endelig kan anvendelse af "halvfabrikata" have en vigtig betydning inden for områder, hvor der kræves en særlig ekspertise ved udformningen, som f.eks. information til læsehandicappede, indvandrere m.fl.

En meget stor del af den statslige regelmasse og regulering af borgere og virksomheder forvaltes af kommunerne, og derfor kan det diskuteres, hvordan staten og kommunerne skal dele omkostningerne forbundet med den nødvendige informationsindsats. I det omfang staten udsender gratis materiale til udlevering via kommuner, biblioteker o.a., er spørgsmålet mindre påtrængende end i de tilfælde, hvor staten udarbejder "halvfabrikata", som kommunerne er nødt til at forarbejde inden udlevering. Med til diskussionen hører også, at det er en del af kommunernes forvaltningsopgave at give information til borgerne. En pragmatisk løsning på spørgsmålet om fordeling af omkostningerne kunne derfor være, at både staten og kommunerne må yde et bidrag, f.eks. i den simple form, at staten uden beregning leverer halvfabrikata til kommunerne, som så selv må dække omkostningerne til den endelige forarbejdning. En mere principiel drøftelse af spørgsmålet kunne passende finde sted i et overordnet koordinationsorgan, som vil blive behandlet i det følgende. Disse spørgsmål berøres også i kapitel 17.3.

Fra kommunerne er der også efterlyst bedre muligheder for oversigt over statslige regler, vejledninger og andre publikationer, f.eks. ved udbygning af informationsdatabaser, og helst med én indgang. Udgivelsen af "Status" samt etableringen af den

statslige regeldatabase (Retsinformation) repræsenterer vigtige skridt i denne retning.

I forbindelse med de førte drøftelser har kommunerepræsentanter givet udtryk for, at det er af meget stor betydning, at man i kommunerne er orienteret om ikke blot nye regler m.v., men også de kommende. Pludselig regeludstedelse (af nogen karakteriseret som "hovsa-lovgivning") er således belastende for kommunernes forhold til borgerne, der som regel forventer, at den kommunale forvaltning kan forklare og administrere alle regler.

Der vil i sagens natur være en række tilfælde, hvor nye regler udarbejdes og gennemføres med meget snævre tidsfrister, og hvor det derfor ikke er muligt for statslige myndigheder at tilbyde informationsmateriale og "håndbøger" samtidigt med ikrafttræden. Som minimum er det i sådanne tilfælde vigtigt at have et effektivt varslingsystem, der kan orientere om, at nu er reglerne på vej. Et sådant varslingsystem er under udvikling med det elektroniske nyhedsbrev, DK-nyt, der udgives af Kommunernes Landsforening.

Statens Informationstjenestes rolle

Såvel Statens Informationstjeneste som Kommunernes Landsforening og Amtsrådsforeningen har en vigtig rolle som formidler mellem staten og kommunerne/amtskommunerne. Det vil være naturligt, at samarbejdet mellem disse tre institutioner udbygges, bl.a. for at sikre en mere effektiv koordination - og dermed undgå overlapning - og en mere omfattende og bedre erfaringsudveksling.

For informationstjenestens vedkommende er en vigtig funktion at inspirere og bistå ministerier og styrelser m.v. til at forbedre deres informationsindsats, herunder ikke mindst med hensyn til at stille et bedre grundlag til rådighed for kommunernes informationsaktiviteter. Som led i informati-

onstjenestens indsats bør indgå forsøg med i højere grad at udforme det statslige informationsmateriale som "halvfabrikata" til endelig forarbejdning i kommunerne. Endvidere bør informationstjenesten også i sin rådgivning medvirke til, at det statslige vejledningsmateriale m.v. udformes i lyset af den brugssituation, de kommunale sagsbehandlere står i.

Statens Informationstjeneste har ikke hidtil tilbudt rådgivning til enkelte kommuner, hvilket heller ikke har været forudsat. Med den udvikling i opfattelsen af offentlig information, der er sket i de senere år, er det imidlertid klart, at dette skel bliver stadig vanskeligere at opretholde. I Norge har man taget konsekvensen heraf, idet den norske statslige informationstjeneste direkte har iværksat en kampagne for udbygning af lokale informationscentre, og selv har medvirket ved iværksættelsen i de enkelte kommuner. Kampagnen har betydet oprettelse af mere end 100 lokale oplysningstjenester.

Som nævnt har halvdelen af kommunerne tilkendegivet, at de gerne vil have bistand fra Statens Informationstjeneste. 60 kommuner ønsker bl.a. bistand i form af rådgivning. Et mere direkte engagement fra informationstjenesten i det kommunale informationsarbejde rejser dels et spørgsmål om koordination i forhold til f.eks. de kommunale organisationer, dels et spørgsmål om, hvem der skal betale, jfr. tildels ovenfor samt kap. 17.3. På begge områder er det nødvendigt med en nærmere afklaring, evt. via forsøg.

En anden vigtig funktion, hvor informationstjenesten allerede har ydet en betydelig indsats, er at fremme en velfungerende distribution af informationsmateriale fra statslige myndigheder. Beslægtet hermed er udbygningen af kommunernes adgang til oversigtlige oplysninger, herunder databaser, om, hvad der er gældende regler, hvad der findes af materiale i tilknytning hertil, og hvad der er på vej af nye ting. Sta-

tens Informationstjeneste har med lanceringen af "Status" givet et vigtigt bidrag til kommunernes muligheder for at skaffe sig oversigt over nye regler, betænkninger o.lign., men har herudover ikke hidtil taget initiativer til at tilbyde oversigtlig information via databaser. Denne opgave kunne passende behandles i det overordnede koordinationsudvalg, der foreslås i det følgende.

Erfaringsudveksling kan give et væsentligt bidrag til udviklingen af den offentlige information. Den åbne arbejdsgruppe om lokale informationscentre er et eksempel på et frugtbart initiativ i den henseende. Der har blandt informationsmedarbejdere i det offentlige været enkelte erfaringsudvekslingsgrupper, som dog har været præget af en ret svag organisation, modsat f.eks. i Norge og Sverige. Der er imidlertid i april 1987 dannet en forening af informationsmedarbejdere i kommuner og amtskommuner.

På det statslige område har informationstjenestens indsats for at fremme erfaringsudveksling været ret begrænset, jfr. kap. 6.2. Heller ikke de kommunale organisationer har taget nogen større initiativer med henblik på konkret erfaringsudveksling, bortset fra den vigtige formidling, der sker gennem f.eks. Danske Kommuner og Danmarks Amtsråd.

Det vurderes derfor, at der er behov for initiativer for at fremme erfaringsudveksling og koordination, såvel "internt" i henholdsvis den statslige og den kommunale sektor som på tværs. Udover den nævnte forening for kommunale informationsmedarbejdere, vil der formentlig med fordel kunne etableres et samarbejde på regionalt plan, f.eks. i kommuneforeningsregi og med deltagelse også af repræsentanter for de lokale statsmyndigheder. På det statslige område kunne etablering af en åben erfaringsudvekslingsgruppe være nyttig. For sådanne grupper m.v. er det vigtigt ikke at begrænse deltagerne ud fra f.eks. uddannel-

sesmæssig eller stillingsmæssig baggrund.

Jeg indstiller, at der etableres et kontaktudvalg for offentlig information med repræsentanter for Statens Informationstjeneste, Kommunernes Landsforening og Amtsrådsforeningen, suppleret med repræsentanter for et par ministerier og kommuner. De sidstnævnte poster kunne eventuelt besættes efter et rotationsprincip.

Et sådant kontaktudvalg for offentlig information skulle bl.a. beskæftige sig med spørgsmål vedrørende overordnet koordination og samarbejde mellem staten og kommunerne, herunder forslag til nye initiativer. Endvidere kunne der etableres kontakter mellem udvalget og forsknings- og undervisningsmiljøerne med henblik på at forbedre samspillet mellem praktikere og teoretikere.

Der må lægges vægt på, at kontaktudvalget sikres den nødvendige faglige kompetence, evt. ved ad hoc tilknytning af sagkyndige, samt at der stilles de fornødne sekretariatsmæssige ressourcer til rådighed. Det er vigtigt, at kontaktudvalget ikke gøres til et sagsbehandlende forum, men alene skal medvirke til gennem forslag at fremme samarbejde, koordination og overordnet udvikling af informationsarbejdet i det offentlige, herunder ved at tage initiativer til at afdække områder, hvor der ydes en utilstrækkelig eller dårligt koordineret informationsindsats, ved at formidle erfaringer med offentlig information, samt ved at tage initiativ til iværksættelse af forsøg.

Ved etableringen af et kontaktudvalg for offentlig information kan der bl.a. hentes en vis inspiration fra den svenske informationsdelegations forslag i SOU 1984:68 om at oprette et råd for samfundsinformation med staten, Svenska Kommunförbundet og landstingsförbundet som hoveddeltagere, jfr. kapitel 4.3.

Kapitel 9

Offentlig information gennem annoncering

9.1. Tidligere overvejelser om offentlig annoncering

Siden midten af 1960'erne har spørgsmålet om det offentliges annoncering været behandlet i en række udvalg og kommissioner:

9.7.7. Lovtidende-udvalget

I 1965 nedsatte Justitsministeriet et udvalg (*Lovtidende-udvalget*) med den opgave at overveje bl.a. en revision af loven af 1870 om Lovtidende og Ministerialtidende. Dette udvalg fik også til opgave at overveje "gennemførelse af praktiske foranstaltninger med henblik på en forbedring af muligheden for at give offentligheden samt de kommunale og andre lokale myndigheder en tilfredsstillende orientering om indholdet af nye love og andre retsfor skrifter."

I udvalgets (første) betænkning "Statens informationsvirksomhed" (Betænkning nr. 469/1967) foreslog udvalget (s. 31-32), at det blev taget op til overvejelse i særlige tilfælde at gøre befolkningen bekendt med nye retsfor skrifter gennem annoncer i dagspressen.

9.7.2. Udvalg om dagspressens situation

I 1967 nedsatte regeringen et *udvalg* med den opgave at foretage en undersøgelse af *dagspressens situation* på baggrund af, at et

betydeligt antal dagblade i de senere år havde måttet indstille udgivelsen. Udvalget skulle samtidig vurdere, om denne udvikling måtte skønnes at medføre risiko for den betryggende udøvelse af den demokratiske informationsvirksomhed og meningsdannelse. Udvalget skulle i denne sammenhæng overveje, hvorvidt - og i bekræftende fald, i hvilket omfang og under hvilke former - staten burde yde støtte til pressen til imødegåelse af disse vanskeligheder.

Udvalget kom i et afsnit af sin betænkning "Dagspressen og samfundet" (Betænkning nr. 536/1969) ind på spørgsmålet om statslig annoncering (s. 63-65). Heri nævntes, at dagspressen i en henvendelse til regeringen forud for udvalgets nedsættelse havde udtrykt ønske om en udvidelse af den offentlige information over for befolkningen gennem systematisk annoncering i dagspressen. Ønsket var fremsat ud fra den principielle opfattelse, at en sådan annoncering ikke kunne betragtes som støtte til dagblade, men som en opfyldelse af den almindelige informationspligt, der påhviler det offentlige i forhold til borgerne.

Dette synspunkt var nærmere uddybet i en redegørelse af 15. juni 1968 fra et særligt udvalg under Danske Dagblades Fællesrepræsentation. Hovedlinjen i denne redegørelse resumeredes i betænkningen således:

"Under demokratiske styreformere består der ikke kun en ensidig pligt for borgeren

til at kende sit ansvar og sine forpligtelser. De udøvende myndigheder har tilsvarende pligt til at informere befolkningen herom og gøre det i forståelig form.....

Den information, hvis karakter og omfang afgøres af de journalistiske medarbejdere ved pressen m.v., kan ikke alene løse opgaven. Den offentlige myndighed må styre sin egen informationsvirksomhed ud fra en anden vurdering end den journalistiske, nemlig ud fra hensynet til de informationsresultater myndighederne ønsker nået. En sådan styret information kan i vidt omfang realiseres gennem offentlig annoncering."

Det ovennævnte udvalg af 1967 tilsluttede sig denne redegørelses hovedbetragtning, idet redegørelsen viste indforståelse med det forbehold, at annoncering ikke er den eneste og ej heller altid den velegnede form for offentlig informationsvirksomhed. En udvidet offentlig annoncering ville forudsætte fastlæggelse af særlige retningslinjer herfor.

Med disse bemærkninger bekræftede udvalget sin opfattelse af eksistensen af en særlig offentlig informationspligt og anbefalede på denne baggrund en væsentlig udvidelse af den statslige annoncering i dagspressen.

9.7.3. *Udvalg om det offentliges annoncering i dagspressen*

I fortsættelse af dette udvalg nedsatte Statsministeriet i 1970 et *udvalg* med den opgave at foretage en gennemgang af *det offentliges annoncering i dagspressen* og i forbindelse hermed at foreslå retningslinjer, der tog hensyn til forslagene i betænkningerne "Statens informationsvirksomhed" og "Dagspressen og samfundet" samt at stille forslag til den praktiske formidling af det offentliges annoncering.

Udvalget afgav i 1972 betænkning (nr. 641/1972), "Det offentliges annoncering i dagspressen".

Udvalgets forslag dannede grundlag for Økonomi- og Budgetministeriets cirkulære nr. 237 af 3. november 1972 om statslige myndigheders annoncering og reklamer og samme ministeriums vejledning nr. 238 af samme dato om det offentliges brug af annoncering (bilag 3).

I det nævnte cirkulære, der blev afløst af Finansministeriets cirkulære nr. 100 af 12. juni 1975 om Statens Informationskontor og om statslige myndigheders annoncering og øvrige informationsvirksomhed (senere afløst af Finansministeriets cirkulære nr. 129 af 30. juni 1978 om Statens Informationstjeneste m.v., se bilag 2), udtaltes bl.a.,

at de enkelte styrelser ved gennemførelsen af retsfor skrifter eller administrative dispositioner af retligt indhold bør tage stilling til, hvorvidt der foreligger behov for gennem annoncering at søge kendskabet til de pågældende forskrifter eller dispositioner udbredt i offentligheden,

at bemærkninger til lovforslag bør indeholde et skøn over de forventede udgifter til eventuel annoncering vedrørende loven,

at det påhviler den enkelte myndighed at påse, at der er de fornødne midler til rådighed til annoncering.

Disse bestemmelser er i realiteten stadig gældende med den udvidelse, at de nu ikke alene gælder for annoncering, men også for al anden form for information.

Den nævnte vejledning, der gengives nedenfor som bilag 3, er fortsat gældende i uændret form. Den indeholder vejledende kriterier for, hvorvidt og i hvilket omfang annoncering bør finde sted samt om annonceringens indhold og udformning m.v. Ud over de tidligere omtalte bestemmelser i vejledningen herom (afsnit I, pkt. 2) er der anledning til at fremhæve to bestemmelser:

I vejledningens afsnit I, pkt. 5 anføres: "Skønnes der at være behov for at iværksætte annoncering om retsfor skrifter eller administrative dispositioner eller forebyggende kampagner, bør dette ske ud fra forudsætningen om, at den enkelte borger

ikke kan forventes at holde eller læse mere end en enkelt daglig avis. Det må derfor anses for rigtigst, at annonceringen så vidt muligt omfatter samtlige dagblade, dog således at annonceringen - såfremt forskriften eller dispositionen kun vedrører et klart afgrænset område af landet - begrænses til dagblade, eventuelt andre blade, i det pågældende område" (det såkaldte totalitetsprincip). I vejledningens afsnit II, pkt. 8 anføres, at "det undertiden (vil) kunne være hensigtsmæssigt, at der etableres koordinerende drøftelser mellem kommunerne og/eller de enkelte statsstyrelser vedrørende - eventuelt fælles - løsninger af konkret opstående informationsopgaver og disses annoncering."

914. *Betænkning 787*

I *betænkning 787* omtales s. 39-41, i hvilket omfang der bør ske annoncering af nye love og administrative bestemmelser.

Der er grunde til at fremhæve, at det i bemærkningerne til forslaget til den folketingsbeslutning, som var grundlaget for det udvalg, der afgav *betænkning 787*, udtrykkeligt anførtes, at "annoncering i dagblade eller andre medier... alene (skal) afgøres ud fra ønsket om at sikre den bedst mulige information". Spørgsmålet om annoncering med henblik på derigennem at yde pressestøtte lå således uden for udvalgets kommissorium.

Det var *betænkningens* principielle synspunkt, at det er ønskeligt, at der i almindelighed sker annoncering om love og administrative regler i tilfælde, hvor loven eller den administrative forskrift indeholder stof af almen interesse.

Betænkningen fandt, at den ovenfor omtalte vejlednings afsnit I, pkt. 2, er egnet til også fremtidig at være vejledende ved afgørelsen af, hvornår der er et særligt behov for annoncering.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvor annoncering burde finde sted, udtalte be-

tænkningen, at udgangspunktet måtte tages i det hovedsynspunkt, der ligger til grund for den nævnte vejlednings afsnit I, pkt. 5, hvorefter befolkningens information om nye love m.v. ikke bør være afhængig af valget af daglig avis.

I *betænkningen* rejstes spørgsmålet om, hvorvidt der foruden i dagspressen også bør annonceres i distriktsblade, fagblade og ugeblade.

Udvalget mente ikke at burde foreslå nogen almindelig annoncering i distriktsblade. Efter udvalgets opfattelse var der dog rimelig grund til i forbindelse med større informationskampagner om mere omfattende og betydningsfulde love at overveje - i hvert fald forsøgsvis - også at foretage annoncering i distriktsbladene. Herudover fandt udvalget at burde pege på, at distriktsblade, der allerede i betragteligt omfang anvendes til kommunal information, må komme i betragtning i to sammenhænge:

For det første har statslige bestemmelser undertiden et geografisk afgrænset gyldighedsområde, og i sådanne tilfælde vil spørgsmålet om statslig information i distriktsblade naturligvis være aktuelt.

For det andet gælder det om et meget stort antal love m.v., at de skal administreres udelukkende eller delvist af kommunerne. Udgangspunktet måtte være, at det er vedkommende ministerium, som iværksætter annonceringen, men der kunne være behov for en supplerende kommunal annoncering, jfr. annonceringsvejledningens afsnit II, pkt. 8. Også ved en sådan samvirkende annoncering måtte distriktsbladene efter udvalgets opfattelse komme i betragtning.

Med hensyn til fagblade omtalte udvalget betydningen af, at administrationens embedsmænd er indstillet på gennem artikler at bidrage til informationsvirksomheden gennem fagblade. Hertil kom, at de pågældende fagblade typisk vil have specialister, der er i stand til at give en redaktionel

behandling af den pågældende lov eller administrative bestemmelse. Den information, der gives herved, vil typisk både i omfang og værdi i øvrigt række væsentlig ud over, hvad der kan være spørgsmål om at meddele gennem en annonce, og udvalget konkluderede derfor, at spørgsmålet om statslig information om nye love m.v. i fagblade må have en ret begrænset praktisk betydning.

Med hensyn til annoncering om nye love m.v. i ugeblade mente udvalget, at dette spørgsmål må ses i sammenhæng med, at der i almindelighed ikke i disse blade kan påregnes en redaktionel behandling af stoffet. På den anden side måtte det tages i betragtning, at ugebladene har et meget betydeligt læserantal, og at de - modsat dagblade - i almindelighed opbevares i nogen tid. Hertil kommer, at det må antages, at en annoncering i ugebladene vil nå persongrupper, som ikke nås gennem dagbladene. Efter udvalgets opfattelse er der rimelig grund til i forbindelse med større informationskampagner om mere omfattende og betydningsfulde love at overveje - i hvert fald forsøgsvis - også at foretage annoncering i ugeblade.

9.1.5. Mediekommissionen

I 1980 nedsatte regeringen en *mediekommission* med henblik på at foretage en samlet vurdering af udviklingen på massemedieområdet og at belyse konsekvenserne heraf. I lyset af denne vurdering skulle kommissionen skabe grundlag for formuleringen af en fælles offentlig mediepolitik.

Kommissionen kommer i sin afsluttende 6. betænkning (nr. 1029/1985 s. 193-194) - og tildels allerede i sin 3. betænkning (nr. 972/1983), s. 77 ff. og 106 - ind på spørgsmålet om den offentlige informative annoncering.

I Mediekommissionens 3. betænkning anføres (s. 106):

"Hensigten med de principper, der er lagt til grund for den offentlige avertering, er dels at forbedre det offentliges information ud til borgerne, dels at styrke pressen økonomisk. Der er i kommissionen antydnet det synspunkt, at ingen af hensigterne nås i tilstrækkeligt omfang, men spørgsmålet herom kræver en mere indgående analyse og må tages op på tværs af medierne."

Kommissionen anførte i sin afsluttende betænkning (s. 193-194) bl.a.:

"Udviklingen i den statslige annoncering i dagblade, fagblade og andre blade i perioden 1981 til 1983 fordelt på informative annoncer (om love m.v.) og administrative annoncer (om stillinger m.v.) fremgår af følgende opstilling:

INFORMATIVE ANNONCER	1981	1983
i dagblade	7,0 mio. kr.	10,0 mio. kr.
i fagblade	0,6 mio. kr.	0,4 mio. kr.
i andre blade	0,4 mio. kr.	0,1 mio. kr.
I alt	8,0 mio. kr.	10,5 mio. kr.

Til de anførte beløb skal lægges udgifter til andre informationsaktiviteter ved Statens Informationstjeneste, som i 1983 udgjorde følgende:

Brochurer	3,3 mio. kr.
Tv- og radioindslag	3,0 mio. kr.
Andet (kampagner for Energispareudvalget, Boligministeriet m.v.)	7,6 mio. kr.
alt	13,9 mio. kr.

Ser man bort fra den administrative annoncering, skønner Statens Informationstjeneste, at der i 1983 i alt er anvendt et samlet statsligt beløb på 30-40 mio. kr. til informationsformål, ideten række statslige informationsaktiviteter finder sted uden om Statens Informationstjeneste.

Også den amtskommunale og primærkommunale sektor driver en udstrakt informationsaktivitet, som i løbet af de senere år er vokset kraftigt. Statistiske oplysninger om omfanget og arten af denne virksomhed er ikke umiddelbart tilgængelige, men udviklingen kan bl.a. illustreres ved det forhold, at både amter og større kommuner i stigende udstrækning har oprettet informationsafdelinger eller -kontorer til støtte for deres informationsvirksomhed.

Kommissionen har som nævnt ikke haft mulighed for at foretage en gennemgribende analyse af den offentlige informationsvirksomhed, men skal dog henvise til, at der i betænkningen, afgivet af udvalget om udvidet statslig informationsvirksomhed (Betænkning 787/1977), er anført et informationsbehov vedr. finansåret 1975/76 på ca. 30 mio. kr. til nyhedsinformation fra staten. En fremskrivning af dette behov til 1984-niveau ville give et beløb i størrelsesordenen 75-100 mio. kr., hvilket langt overstiger de anførte udgifter for 1983, der som nævnt er mellem 30 og 40 mio. kr.

Kommissionen skal på den baggrund anbefale, at spørgsmålet om den offentlige in-

formative annoncering snarest tages op til behandling i den anførte bredere sammenhæng, både hvad angår den samlede offentlige avertering og med hensyn til annonceringsformen og de formål, der herigennem ønskes tilgodeset. Vedrørende sidstnævnte skal kommissionen henlede opmærksomheden på, at udviklingen af nye elektroniske medier (nær-radio og lokal-tv, teledata m.v.) gør behovet for en revidering af det offentlige informationskanaler stadig mere aktuelt. Endvidere ønsker kommissionen at understrege det synspunkt, at den offentlige informationsaktivitet hverken kan eller bør afløse mediernes naturlige opgaver som kritiske formidlere af den offentlige sektors aktivitet og af den politiske virksomhed i øvrigt."

9.7.6. Henvendelse fra Danske Dagblades Forening

Danske Dagblades Forening har i en henvendelse af 14. april 1987 til mig bl.a. anført følgende:

"I Mediekommisionens afsluttende betænkning (Betænkning nr. 1029 fra 1985) gør kommissionen opmærksom på (side 194), at man langtfra har dækket behovet for nyhedsinformation fra staten, som ifølge den fremskrivning, som mediekommisionen har foretaget, i 1980 niveau vil beløbe sig til 75-100 mio. kr.

For de seneste tre år har annoncer om love m.v. andraget følgende beløb:

	1983	1984	1985
mio. kr.	10,5	8,0	7,2

Dertil kommer udgifter vedr. særlige kampagner som navnlig koncentrerer sig om Energispareudvalget, der i de nævnte år har andraget henholdsvis 7,6, 8,6 og 7,6 mio. kr.

Uanset at der er gode intentioner om et højt informationsniveau, kniber det med at leve op til dem. Ifølge Finansministeriets

cirkulære af 30. juni 1978 om Statens Informations-tjeneste og om statslige myndigheds informationsvirksomhed, påhviler det den enkelte myndighed at påse, at der er de fornødne midler til rådighed til annoncering. Under en stram økonomisk politik, synes de enkelte styrelser ikke at være tilstrækkeligt motiverede til at tilgodese informationshensynet, og bestemmelsen i cirkulærets § 6, stk. 2 om, at bemærkninger til lovforslag bør indeholde et skøn over de forventede udgifter til eventuel information om loven eller om administrative dispositioner i henhold til denne, har heller ikke haft den tilsigtede virkning.

Vi foreslår derfor, at reglerne om den statslige annoncering skærpes, således at der i forbindelse med lovforslag ikke blot udøves et skøn over de forventede udgifter til eventuel annoncering og anden information, men at det også påses, at den pågældende styrelse gennemfører disse forslag.

En anden nærliggende mulighed kan være, at man via Statens Informationstjeneste etablerer en oplysningstjeneste baseret på en fast annonceindrykning af et omfang svarende til ca. 1/2 side i samtlige landets dagblade. Denne statslige informationsannonce redigeres under hensyntagen til de aktuelle lovforslag og andre administrative oplysninger, der ønskes meddelt. Annonceringen kan tilrettelægges på en måde, så den får et genkendeligt præg og i øvrigt bringes på forud fastsatte tidspunkter f.eks. på en bestemt ugedag."

9.2. Fremtidig offentlig annoncering

Jeg kan naturligvis helt tilslutte mig Mediekommissionens synspunkt, at den offentlige informationsaktivitet ikke kan afløse mediernes naturlige opgave som kritiske formidlere, men må på den anden side også påpege, at pressens behandling af de offentlige aktiviteter, herunder information

om love m.v. ikke kan stå alene, jf. redegørelsen fra et udvalg under Danske Dagblades Fællesrepræsentation, som er citeret under 9.1.2., og hvori det siges, at de offentlige myndigheder må styre deres egen informationsvirksomhed ud fra en anden vurdering end den journalistiske, nemlig ud fra hensynet til de informationsresultater, myndighederne ønsker nået.

Med hensyn til de nye elektroniske medier er jeg enig med Mediekommissionen i, at de er vigtige elementer i en fremtidig offentlig informationspolitik. I øjeblikket er det navnlig etableringen af TV-2, der påkalder sig opmærksomhed på centralt plan, medens nærradio og lokal-tv har en stor - og kan få en endnu større - betydning på lokalt, herunder navnlig kommunalt, plan. I det omfang det offentlige får mulighed for at annoncere i de pågældende medier og i andre nye elektroniske medier, vil en sådan annoncering naturligvis få stor betydning, og Statens Informationstjeneste har over for mig udtalt, at Informationstjenesten meget nøje vil følge udviklingen af nye elektroniske medier og, i det omfang der er økonomisk mulighed for det, tage initiativer til benyttelse af disse nye medier.

Uanset udviklingen af nye elektroniske medier vil spørgsmålet om annoncering i de eksisterende trykte medier stadig være et centralt spørgsmål.

Det er ovenfor i kapitel 5 og 6 nævnt, at omfanget af den statslige informative annoncering om love m.v. er blevet begrænset i de seneste år. Det er klart, at dette fald i statslig annoncering - som er i strid med de forudsætninger, der lå til grund for betænkning 787 - ikke uden videre kan tages som udtryk for en svækkelse af den samlede informationsindsats vedrørende love m.v. Dels modsvares det nævnte fald af en øget kommunal annonceringsvirksomhed; der henvises herom til kapitel 8, hvor det på baggrund af en undersøgelse bl.a. konstateres, at størsteparten af kommuner og amtskommuner har en omfattende annon-

cering i lokale dagblade og distriktsblade; de samlede kommunale udgifter til informativ annoncering udgør ifølge undersøgelsen mindst 50 mio. kr. om året. Dels må annonceringens omfang naturligvis vurderes i sammenhæng med andre informationsaktiviteter, tv-spots, pjecer m.m.

Det er mit indtryk, at der hos mange statslige myndigheder er en vis usikkerhed med hensyn til spørgsmålet om den informationsmæssige værdi af at gennemføre annoncering, navnlig når der dels sammenholdes med den antagne effekt af andre informationsforanstaltninger, herunder tv-OBS'er, dels foretages en sammenligning af annonceringsudgifterne med udgifterne ved andre informationsforanstaltninger; de relativt store annonceringsomkostninger beror navnlig på bestemmelsen i afsnit I, pkt. 5, i annonceringsvejledningen af 1972, hvorefter informative annoncer principielt skal optages i alle dagblade (totalitetsprincippet); en 1/4 sides annonce i samtlige dagblade koster ca. 300.000 kr., medens f.eks. en tv-OBS koster 50.000-60.000 kr.

Denne holdning til annoncering er efter min opfattelse ikke uforståelig - navnlig ikke i en periode, hvor finansielle forhold appellerer til ressourcetransning. Alligevel er holdningen efter min mening, i hvert fald tildels, udtryk for en forenklet synsmåde.

Jeg skal nedenfor anføre dels nogle *hovedsynspunkter*, dels gøre indstillinger om to specielle spørgsmål: *Annonceringsformen* og *totalitetsprincippet* (som indeholder både principielle og omkostningsmæssige aspekter).

Mine synspunkter er alene baseret på informationsmæssige overvejelser, og jeg skal således ikke tage stilling til, om pressestøttebetragtninger bør tillægges vægt.

Efter min mening er der nogle principielle betragtninger, der taler for at lade annoncering i dagspressen spille en væsentlig rolle i det samlede billede af informationsforanstaltninger. Den daglige avis er formentlig for de fleste mennesker - også i

tv-alderen - den grundlæggende løbende informationskilde, hvor væsentlige informationer forventes både givet og fulgt op. Og avisen er det sted, hvor annoncen kan dels relateres til tidligere redaktionelt stof dels følges op af yderligere redaktionel behandling af emnet. Avisen er kort sagt det sted, hvor annoncen har størst mulighed for at blive placeret i en bredere/fortløbende sammenhæng.

Når betænkning 787 foreslog, at den statslige annoncering vedrørende nye regler m.v. overvejende skulle foregå i dagspressen, var det netop ud fra nogle overvejelser om, at her er mulighederne for sammenkædning af annoncer og redaktionel behandling størst. Det er i dagspressen, der er den mest udførlige behandling af lovinitiativer, af Folketingets behandling og vedtagelse af lovforslag og af politiske synspunkter i tilknytning hertil. Det forekommer rigtigt, at statslige myndigheder følger pressens behandling op med annoncer om hovedpunkterne i de vedtagne love og de dertil hørende administrative forskrifter og med oplysning om, hvor yderligere information kan fås. Ofte går der et stykke tid, fra loven bliver vedtaget, til den træder i kraft. Man kan ikke forvente, at pressen ud fra de kriterier, den må arbejde under, vil tage sagen op på ny, når lovene træder i kraft (i hvert fald kun, hvis det drejer sig om meget store lovkomplekser). Derfor forekommer det at være udtryk for en rimelig arbejdsdeling, at staten træder ind med sin information på det tidspunkt, hvor lovgivningen får direkte virkning over for borgerne, nemlig ved ikrafttræden.

Det er rigtigt, at der vedrørende effekten af den statslige annoncering kun er foretaget enkelte egentlige undersøgelser, jfr. her kapitel 6. Der er imidlertid grund til at pege på, at den statslige annoncering hidtil har været så forholdsvis begrænset i sit omfang, så uregelmæssig og så tilfældighedspræget med hensyn til den anvendte annonceringsteknik (der jævnligt har betydet, at an-

nonceme er "druknet" i en uvedkommen- de sammenhæng), at den i nogen grad har måttet unddrage sig en nærmere undersø- gelse. Der foreligger således næppe et ri- meligt grundlag for en vurdering af, hvilken effekt en omhyggelig tilrettelagt annonce- ringsstrategi og -teknik kan have. Der er i denne forbindelse grund til at fremhæve, at det relevante spørgsmål ikke er et spørgs- mål om effekten af en enkelt annonce som isoleret fænomen - men netop spørgsmå- let om annoncerens effekt, når de anvendes som led i en helhedsorienteret annonce- ringsstrategi og -teknik. Og endnu vigtigere er det - som allerede nævnt - at fremhæve, at annoncering i det hele ikke bør vurderes som et selvstændigt og udtømmende infor- mationsmiddel, men i sin samvirken med andre informationsmidler, herunder navn- lig redaktionel behandling af det pågæl- dende stof og information gennem tv, radio og pjecer.

I bestræbelser på at forøge effekten af den samlede offentlige annoncering er det vigtigt at forbedre samspillet mellem den statslige og den kommunale annoncering, sådan som der allerede lægges op til i an- nonceringsvejledningen fra 1972. Det bør være en opgave for det i kapitel 8 foreslå- ede kontaktudvalg at overveje dette spørgs- mål om samvirken ved annoncering (og an- dre former for information).

I betragtning af den usikkerhed, der må skønnes at foreligge med hensyn til annon- ceringseffekt, er det vigtigt, at spørgsmålet herom undergives yderligere forskning, herunder også en forskning relateret til nye annonceringsformer, jfr. nedenfor.

Om *annonceringsformen* skal jeg gøre følgende bemærkninger:

Det er velkendt, at de nuværende - for- holdsviis få - statslige, informative annon- cer har en tendens til at "blive væk" blandt andet avisstof, herunder andet annonce- stof. Og det kan næppe være anderledes, når annonceringen - som tilfældet hidtil har været for den statslige annoncerings

vedkommende - er sket med isolerede en- keltannoncer.

Den kommunale annoncering sker i vidt omfang med anvendelse af periodiske "samle-annoncer": typisk på en fast side i et distriktsblad. Godt 1/3 af alle kommuner indrykker samleannoncer med kommunal information en gang om ugen eller hyppi- gere.

I Norge sker den statslige annoncering bl.a. ved indrykning af 10 årlige samlean- noncer.

Det er klart, at brugen af samleannoncer giver mulighed for en mere sammenhæn- gende og dermed iøjnefaldende annonce- ring, og det er utvivlsomt en fordel at have en fast indrykning, som borgerne bliver for- trolige med.

Det er således udtryk for et positivt initia- tiv, når Danske Dagblades Forening i den ovenfor omtalte henvendelse af 14. april 1987 har peget på den mulighed, at der via Statens Informationstjeneste etableres en oplysningstjeneste baseret på en fast an- nonceindrykning i et omfang svarende til ca. en halv side i samtlige landets dagbla- de, at denne statslige informationsannonce redigeres under hensyntagen til de aktuelle lovforslag (og love) og andre administrative oplysninger, der ønskes meddelt, og at an- nonceringen tilrettelægges på en sådan måde, så den får et genkendeligt præg og i øvrigt bringes på forud fastsatte tidspunk- ter, f.eks. på en bestemt ugedag.

Jeg indstiller, at et statsligt annoncerings- system med regelmæssige, fast placerede samleannoncer søges gennemført, eventu- elt i første omgang som en forsøgsordning.

En statslig annoncering i et omfang sv- arende til en halv side i samtlige landets dagblade vil koste ca. 15 mio. kr. om året, hvis der indrykkes annoncer hver fjortende dag, og ca. 30 mio. kr., hvis der indrykkes annoncer hver uge. Det forekommer imid- lertid nærliggende, at en nyorganisering af annonceringen - med regelmæssige sam- leannoncer - kunne give anledning til

en revurdering af annonceprisniveauet.

En sådan annoncering hver fjortende dag eller hver uge vil kræve en central styring og prioritering af ministeriers og styrelser ønsker om at få optaget annoncestof. I øjeblikket er det sådan, at ansvaret for indhold og økonomi er overladt til de enkelte myndigheder. Men det er en ordning, der er vanskelig og formentlig umulig at administrere, hvis der periodisk skal produceres statslige "samleannoncer", der vil indeholde en række ministeriers og styrelser "delannoncer". Statens Informationstjeneste kan ikke i løbet af få dage forhandle indholdet af "delannoncer" med måske 10-15 myndigheder; der vil uvægerligt opstå forsinkelser med dele af annoncen på grund af manglende godkendelse fra nogle myndigheder.

Jeg finder derfor, at det bør overvejes at etablere en redaktionsmodel, der svarer til den ordning, der gælder ved redigeringen af "Status", hvor det er Statens Informationstjeneste, der på basis af materiale fra de enkelte ministerier og styrelser, redigerer og udsender stoffet - i dette tilfælde annoncen.

Finansieringen af annoncerne kan deles mellem Statens Informationstjeneste og de enkelte myndigheder på den måde, der kendes fra OBS-udsendelserne, men dette kan betyde, at enkelte, måske mange, vigtige meddelelser falder ud, fordi det enkelte ministerium eller styrelse ikke har forudset udgiften til annonceringen. Det kan også være svært for ministerier og styrelser at acceptere, at de har et delvist ansvar for tilvejebringelse af midler til annonceringen, men ikke ansvaret for den endelige redigering. En anden løsning er, at der på samme måde, som da OBS startede, bliver givet en central bevilling til Statens Informationstjeneste beregnet til annoncering. En sådan ordning findes i Norge, hvor Statens Informations-tjeneste i 1986 brugte ca. 26,5 mio. kr. på annoncering om love og andre forskrifter samt kampagner.

Totalitetsprincippet blev som tidligere omtalt fastslået i afsnit I, pkt. 5, i annonceringsvejledningen af 1972.

Totalitetsprincippet drøftedes igen i det udvalg, der afgav betænkning 787. Udvalget udtalte, under henvisning til den nævnte bestemmelse i annonceringsvejledningen, at "udgangspunktet må tages i det hovedsynspunkt, der ligger til grund for den ovennævnte vejlednings punkt 5, hvorefter befolkningens information om nye love m.v. ikke bør være afhængig af valget af daglig avis." Det må hermed erindres, at udvalget efter sit kommissorium kun beskæftigede sig med regelinformation, og at udvalgets synspunkt dermed havde væsentlig begrundelse i retligt orienterede lighedssynspunkter.

Den svenske informationsdelegations betænkning - SOU 1984:68 - "Samordnad samhällsinformation" sætter spørgsmålstegn ved totalitetsprincippet, som indebærer, at dagsbladsannoncering om "rättigheter och skyldigheter som är avsedd att nå alla medborgare" skal ske i alle dagblade. Informationsdelegationens opfattelse har sammenhæng med annonceringens bekestelighed, som forstærkes af, at antallet af dagblade er langt større i Sverige end i Danmark. Informationsdelegationen konkluderer således:

"Medborgarnas intresse av att få information om rättigheter och skyldigheter främjas, enligt vår uppfattning, bäst om myndigheterna inom ramen för tillgängliga resurser får frihet att välja de medier som har störst möjlighet att nå avsedda målgrupper. Enligt vår bedömning skulle ett avskaffande av totalitetsprincipen kunna leda till att den negativa trenden för myndigheternas annonsering i dagspressen bröts.

Vi föreslår att totalitetsprincipen ändras så att det oavvisliga kravet på total dagstidningsannonsering modifieras till en rekommendation och att begreppet "rättigheter och skyldigheter" konkretiseras."

Der er grund til at fremhæve, at det sven-

ske forslag ikke er et forslag om totalitetsprincippets afskaffelse, men om en - tilsyneladende ret beskeden - modifikation af det.

Betragtes offentlig information generelt og anlægges et rent informationsorienteret effektivitetssynspunkt (modsat et pressestøttesynspunkt, som hverken indgår i den svenske betænkning eller i nærværende betænkning), er det ikke svært at tilslutte sig det svenske synspunkt som et hovedprincip. Inden for de ressourcer, der står til rådighed for offentlig information, må vedkommende myndighed vælge de informationsforanstaltninger, der samvurderet er bedst egnede til at realisere informationsformålet. Det kan ikke generelt afvises, at dette hovedprincip kan indebære, at der - ved siden af andre informationsforanstaltninger - anvendes en bladmæssigt begrænset annoncering.

Jeg indstiller på grundlag af disse betragtninger, at totalitetsprincippet ikke fastholdes som et ganske ufravigeligt princip. Men i hvert fald for så vidt angår regelinformation må jeg fortsat være af den opfattelse, at informationsindsatsens målgruppe må være reglernes målgruppe; begrænses annonceringen til nogle af reglernes målgrupper, må udgangspunktet være, at reglernes øvrige målgrupper søges nået med andre informationsforanstaltninger.

De synspunkter, der anføres i betænkning 787 om annoncering i distriktsblade, fagblade og ugeblade, kan jeg i det væsentlige tilslutte mig.

Kapitel 10

Offentlig information gennem bibliotekerne

10.1. Indledning

Inden for de sidste 10 år er spørgsmålet om bibliotekernes medvirken i det offentlige informationsarbejde blevet behandlet gentagne gange. Det er sket i:

70.7.7. Betænkning 787

I betænkningen, s. 48-50, fastslås det, at bibliotekernes rolle med hensyn til information om love m.v. er meget betydningsfuld, og at mulighederne for en udbygning af bibliotekernes medvirken i informationsarbejdet og for fastlæggelse af nærmere samarbejdslinjer mellem biblioteksvæsenet og - navnlig - Statens Informationstjeneste bør overvejes nærmere. Der peges på nedsættelse af en kontaktgruppe mellem biblioteksvæsenet og Statens Informationstjeneste.

70.7.2. Betænkning nr. 798/77 om kommunalt nærdemokrati

Betænkningen anbefaler en betydelig større inddragelse af folkebibliotekerne i den kommunale information, idet bibliotekerne af mange grunde anses for særdeles egnede til at formidle kommunal information og således virke som kommunal informationstjeneste. Der er i betænkningen navnlig følgende synspunkter: Bibliotekerne er åbne for enhver og har en senere åbningstid end den almindelige kommunale

forvaltning. De fleste biblioteker har filialbiblioteker. Det er tillige en erfaring, at bibliotekerne betragtes som neutrale institutioner, og at borgerne ofte retter henvendelse til bibliotekerne for at få en forhåndsorientering, inden de derefter henvender sig til en offentlig instans. Det er i denne forbindelse også af værdi, at bibliotekerne på anden måde er samlingssteder for den lokale befolkning. Bibliotekerne anvendes til koncerter og foredrag, og der arrangeres en række forskellige udstillinger, som undertiden kan have tilknytning til aktuelle kommunale spørgsmål.

70.7.3. Biblioteksbetænkning 1979, betænkning nr. 878/79

Betænkningen fastslår i lighed med de to førnævnte betænkninger, at folkebibliotekerne har en særlig pligt til informationsformidling med hensyn til statsligt, amtskommunalt og kommunalt stof. I betænkningen anføres navnlig følgende synspunkter: Folkebibliotekerne skal altid råde over alt aktuelt informationsmateriale. De bør løbende modtage alt offentligt tilgængeligt, mangfoldiggjort materiale produceret i de lokale forvaltninger, institutioner og lign. Bibliotekerne bør registrere materialet og løbende udarbejde oversigter over det.

Centralbibliotekerne bør analogt hermed modtage og registrere de amtskommunale publikationer.

Folkebibliotekerne må også have mulighed for at stille de publikationer til rådighed, som fremstilles af statslige instanser, ministerier, styrelser etc. Det vil næppe være rimeligt at foreslå, at alle statslige publikationer skal være direkte til rådighed på alle folkebiblioteker. Bibliotekskommissionen foreslår derfor, at der på centralt initiativ udarbejdes retningslinjer for gradueringen af samlingerne efter biblioteksstørrelse.

For at sikre alsidigheden i informationsformidlingen bør lokale grupper have samme adgang som de offentlige myndigheder til at fremlægge deres synspunkter på offentlige spørgsmål, f.eks. i form af alternative lokalplaner, mangfoldiggjorte indlæg i samfundsdebatten og lign. og til at bekendtgøre møder, arrangementer m.v. ved opslag i biblioteket.

70.7.4. Betænkning nr. 959/82 om offentlig information via bibliotekerne

Denne betænkning er udførligt refereret under 10.2.

70.7.5. Lov om folkebiblioteker m.v., lovbekendtgørelse nr. 384 af 22. august 1985

Ved en ændring af folkebiblioteksloven i 1983 er folkebibliotekernes informationspligt vedrørende offentlig information fastsat således i lovens § 1, stk. 2:

"Folkebibliotekerne skal formidle kommunal og statslig information og information om samfundsforhold i øvrigt."

Af forarbejderne til lovændringen fremgår det klart, at det er synspunkterne i de tre førstnævnte betænkninger, der ligger til grund for lovændringen.

10.2. Betænkning nr. 959/82 om offentlig information via bibliotekerne

I foråret 1978 nedsattes udvalget om offentlig information via bibliotekerne med baggrund i de forslag om bibliotekernes medvirken i informationsarbejdet, som findes i de to førstnævnte betænkninger om udvidet statslig information om love m.v. og om kommunalt nærdemokrati. Det blev senere besluttet, at udvalget skulle deles i et Koordineringsudvalg og et Arbejdsudvalg.

Koordineringsudvalget har repræsentanter fra Amtsrådsforeningen, Bibliotekstilsynet, Danmarks Biblioteksforening, Kommunernes Landsforening, Københavns Kommune, Frederiksberg Kommune og Statens Informationstjeneste, og Arbejdsudvalget har repræsentanter for Amtsrådsforeningen, Bibliotekarforbundets Faggruppe for Referencearbejde, Bibliotekscentralen, Bibliotekstilsynet, Danmarks Biblioteksforening, Danmarks Biblioteksskole, Københavns Kommune, Frederiksberg Kommune, Kommunernes Landsforening og Statens Informationstjeneste.

Arbejdsudvalget skål fungere som en permanent kontaktgruppe, der kan foretage konkrete undersøgelser og stille forslag til forbedring af den offentlige (statslige, amtskommunale og kommunale) information via bibliotekerne. Arbejdsudvalgets første opgave blev at undersøge følgende spørgsmål:

- Hvorledes deltager bibliotekerne i det offentlige informationsarbejde?
Hvilket offentligt informationsmateriale findes på bibliotekerne, og hvordan foregår distributionen af informationsmateriale fra bibliotekerne til borgeme?
Hvilke kommunale arrangementer foregår der på bibliotekerne?
- Hvordan fungerer de forskellige former for samarbejde mellem bibliotekerne og kommunerne i praksis?
Der tænkes bl.a. på kommunale infor-

mationsmedarbejdere og informationsbutikker uden for bibliotekerne og på informationsafdelinger på bibliotekerne.

- Hvor og hvordan foregår registreringen af det offentlige informationsmateriale?

For at belyse disse spørgsmål blev det besluttet at lave en spørgeskemaundersøgelse, som omfattede alle landets folkebiblioteker.

I det følgende gennemgås hovedresultaterne af undersøgelsen og udvalgets anbefalinger, og det anføres, om udvalgets anbefalinger er blevet realiseret.

10.2.1. Offentlige publikationer

Undersøgelsen viste, at kommunale publikationer var udbredt til næsten alle biblioteker. Amtskommunale publikationer var noget mindre udbredte, og statslige publikationer var mindst udbredt.

Udvalget anbefalede, at der i hver kommune træffes aftale mellem kommunens biblioteksvæsen og kommunens øvrige forvaltning om løbende og hurtigst mulig aflevering til biblioteket af alt offentligt tilgængeligt materiale, produceret i de lokale forvaltninger, institutioner og lign., og at der træffes en tilsvarende aftale i hvert amt mellem centralbiblioteket og den amtskommunale forvaltning. Endelig anbefalede udvalget, at der udarbejdes retningslinjer for distribution af statsligt materiale.

De nævnte aftaler på amtskommunalt og kommunalt plan er nu alment udbredt, hvorimod der ikke er udarbejdet retningslinjer for distribution af statsligt materiale. Næsten alle hovedbiblioteker har dog som et minimum Folketingstidende, Lovtidende, Ministerialtidende, Statstidende og de vigtigste betænkninger.

10.2.2. Dagsordener til og referater fra kommunalbestyrelsesmøder

Undersøgelsen viste, at næsten alle biblioteker fremlagde dagsordener til og referater

fra kommunalbestyrelsesmøder og amtsrådsmøder, medens dagsordener til og referater fra udvalgsmøder kun blev fremlagt i et mindre antal kommuner.

Udvalget anbefalede, at også dagsordener til og referater fra udvalgsmøder - i det omfang kommunalbestyrelsen har besluttet, at de er offentligt tilgængelige - fremlægges i alle biblioteker.

Vedrørende realiseringen af dette forslag synes der ikke at være sket meget i de forløbne år. Dette skyldes formentlig, at kommunalbestyrelserne ikke i noget væsentligt omfang har besluttet at gøre dagsordener til og referater fra udvalgsmøder offentligt tilgængelige.

10.2.3. Registrering af lovstof

Undersøgelsen viste, at næsten alle biblioteker havde register over gældende lovstof.

Udvalget anbefalede, at publicering og distribution af cirkulærer effektiviseres, og at alt lovstof i rimeligt omfang stilles til rådighed i form af fotokopier, hvis det ikke kan hjem lånes.

Stort set alle cirkulærer omtales nu i Statens Informationstjenestes magasin "Status". Alle biblioteker har et fotokopieringsapparat, og man kan således altid få fotokopieret lovstof - i visse tilfælde dog kun mod betaling.

Om bibliotekernes brug af Retsinformation henvises til kapitel 12.

10.2.4. Udlevering af papirer (blanketter, ansøgningssekemaer m.v.) fra offentlige myndigheder

Undersøgelsen viste, at kun 5 biblioteker udleverede offentlige papirer (blanketter, ansøgningssekemaer m.v.).

Udvalget anbefalede, at alle biblioteker med fornødent personale og tilstrækkelig plads har oplag til at kunne udlevere de mest gængse af papirerne, og at alle biblioteker opretter og vedligeholder en eksempelsamling af offentlige, specielt kommunale blanketter, formularer og sekemaer.

Der er ikke mange biblioteker, der har sådanne eksempelsam i inger, og der udleveres heller ikke blanketter m.v. i større omfang via bibliotekerne.

70.2.5. Bibliotekernes præsentation af det offentlige informationsmateriale

Undersøgelsen viste, at godt halvdelen af bibliotekerne havde en særlig plads til det offentlige informationsmateriale. En tredjedel af bibliotekerne arrangerede udstillinger med materiale fra offentlige myndigheder, og en tredjedel af bibliotekerne havde annonceret i den lokale presse om bibliotekets tilbud vedrørende offentlig information.

Udvalget anbefalede, at der, hvor det er muligt, indrettes et offentligt hjørne på et centralt sted i biblioteket, og at der skiltes tydeligt med bibliotekets tilbud på dette område. Som et minimum bør de nyeste brochurer og publikationer lægges frem på alle biblioteker. Endvidere bør kommunerne og Statens Informationstjeneste benytte bibliotekerne noget mere til udstillinger, og bibliotekerne bør gøre mere opmærksom på deres tilbud, især i den lokale presse.

Der er nu alle steder, hvor bibliotekerne har gode lokaleforhold, en rimelig præsentation af det offentlige informationsmateriale. Bibliotekernes udstillingsmulighed afhænger i meget høj grad af lokaleforholdene. Biblioteker, som er bygget inden for de sidste 10 år, har lokaler til sådanne formål. Det er dog indtrykket, at udstillingsvirksomheden stadigvæk er begrænset. Således har der kun i ringe omfang været spørgsmål om Statens Informationstjenestes medvirken til at forsyne bibliotekerne med egentligt udstillingsmateriale. Derimod er det indtrykket, at mange biblioteker nu gør en større indsats for i annoncer og pressemeddelelser i den lokale presse at gøre opmærksom på tilbuddene om offentlig information.

10.2.6. Lydbånd og videobånd med offentlig information

Undersøgelsen viste, at lidt under halvdelen af bibliotekerne havde apparatur til at afspille lydbånd eller videobånd med offentlig information. Det var dog fortrinsvis lydbåndsapparatur, bibliotekerne havde. Kun 6% af bibliotekerne havde videoapparatur.

Udvalget erkendte, at det er meget dyrt at anskaffe videoudstyr, men anbefalede bibliotekerne at anskaffe lydbåndsapparatur og andre tekniske hjælpemidler, f.eks. forstørrelsesapparater, idet bibliotekerne på denne måde forholdsvis billigt kan betjene synshæmmede og læsesvage grupper.

Der har i de senere år været en kraftig vækst i de kommunale lydavisere. Statens Informationstjeneste har siden 1985 drevet forsøg med at indtale statslige pjecer på lydbånd, og fra 1987 er der aftalt en ordning, hvorefter alle nye statslige pjecer indtales på lydbånd og sendes til bibliotekerne. De større biblioteker har nu båndoptagere, hvor man kan afspille lydavisere, lyd-pjecer m.m. Disse båndoptagere kan dog ikke hjemlånes.

70.2.7. Kontaktperson til offentlige myndigheder

Undersøgelsen viste, at kun 25% af bibliotekerne havde udpeget en bibliotekar til at sørge for, at hovedbiblioteket og filialerne blev forsynet med materiale fra offentlige myndigheder.

Udvalget anbefalede, at bibliotekerne har en kontaktperson, og at hvert enkelt bibliotek giver et medlem af personalet ansvaret for materialeforsyningen fra det offentlige.

Bibliotekstilsynet har over for udredningen oplyst, at det er tilsynets indtryk, at dette forslag i meget vidt omfang er realiseret.

10.2.8. Samarbejde mellem biblioteket og et eventuelt selvstændigt informationskontor/ informationsbutik

Undersøgelsen viste, at 17 kommuner havde et sådant selvstændigt informationskontor/Abutik. Kun i 8 af disse 17 kommuner var der et samarbejde mellem biblioteket og informationskontoret/Abutikken.

Udvalget fastslog, at det, når der er oprettet et selvstændigt informationskontor/butik, er væsentligt, at der finder et samarbejde sted med biblioteket.

Det er Bibliotekstilsynets indtryk, at der nu alle steder, hvor der er et informationskontor/butik, er et samarbejde med biblioteket.

70.2.9. Registrering af offentlige publikationer

Undersøgelsen viste, at registrering af offentlige publikationer ikke var tilstrækkelig. Det beroede på, at der ikke var etableret pligtafleveringsordning til biblioteket omfattende såvel stat, amtskommune og kommune. For så vidt bibliotekerne fik offentligt materiale, registrerede kun ca. halvdelen af dem materialet.

Udvalget anbefalede, at der etableres en pligtafleveringsordning, og at de kommunale biblioteker kvitterer for pligtafleveret materiale med at katalogisere det på linje med andet materiale.

Der er nu, som nævnt ovenfor under 10.2.1, alment udbredte aftaler mellem bibliotekerne og amtskommunen og kommunen om aflevering af materiale, medens der ikke findes sådanne aftaler på det statslige område. Med hensyn til spørgsmålet om registrering af statslige publikationer har Informationstjenestens magasin "Status" i væsentlig grad løst problemet (det er dog ikke alle statslige publikationer, der omtales i dette magasin). Derimod synes bibliotekernes registrering af amtskommunalt og

kommunalt materiale ikke at være særlig udbredt.

10.3. Det fremtidige samarbejde mellem bibliotekerne og offentlige myndigheder

Jeg har haft møde med repræsentanter for bibliotekssektoren, og deres synspunkter og ønsker vedrørende det fremtidige samarbejde har navnlig koncentreret sig om følgende emner:

10.3.1. Generelt om bibliotekernes rolle i den offentlige information

Bibliotekerne har sammen med den kommunale forvaltning og de kommunale informationsbutikker et meget væsentligt ansvar for, at borgerne informeres om offentlige anliggender.

Bibliotekerne har på nogle områder muligheder, som den kommunale forvaltning ikke har. F.eks. har bibliotekerne et bredere informationsmateriale (litteratur m.m.), og bibliotekerne har mulighed for/ pligt til at præsentere "mod information". Bibliotekerne opleves af borgerne som neutrale. De har længere åbent end den kommunale forvaltning. På den anden side kan bibliotekerne ikke give sig af med at fortolke love og andre regler eller i øvrigt at give mere konkret information vedrørende en borgers sag eller problem. D.v.s. at bibliotekerne ikke kan stå alene, men der må nødvendigvis være et samarbejde mellem den kommunale administration og bibliotekerne.

Ud fra en vurdering af, hvilke ressourcer der kan sættes ind på informationsområdet, kan man opdele bibliotekerne i tre grupper, nemlig centralbiblioteker, heltidsbiblioteker og deltidsbiblioteker; der er åbenbare forskelle på disse tre gruppers mulighed for at yde information. Men uanset størrelsen er det nødvendigt, at bibliotekerne er i stand til at yde høj service over for borgerne med hensyn til information

om love og andet regelstof og formidling af statslige og kommunale publikationer, brochurer og andet informationsmateriale. Bibliotekerne har også en vigtig rolle over for brugere, der er "usikre" over for det øvrige offentlige informationssystem.

Inden for de sidste 10 år er der sket en meget klar styrkelse af bibliotekernes funktion inden for det offentlige informationsområde. Det er dog således, at en række af de anbefalinger, som fremkom i betænkning nr. 959 om offentlig information via bibliotekerne, endnu ikke er gennemført. Betænkningen lægger op til en yderligere styrkelse af samarbejdet mellem de statslige og kommunale forvaltninger samt bibliotekerne.

Efter min opfattelse er det et betydningsfuldt hovedsynspunkt, at informationen i væsentligt omfang må ydes i et samarbejde mellem stat, kommuner og biblioteker. Offentlige myndigheder bør lægge mere materiale ud på bibliotekerne, jfr. nedenfor under 10.3.2., og også i øvrigt bruge bibliotekerne noget mere, f.eks. i forbindelse med udstillinger, hvor dette er muligt. Det er ligeledes væsentligt, at der i de kommuner, hvor der findes informationsbutikker, er et meget tæt samarbejde mellem biblioteker og informationsbutikker.

10.3.2. Distribution af statsligt informationsmateriale til bibliotekerne

a. Betalte publikationer.

Der var på det ovennævnte møde med repræsentanter for bibliotekssektoren enighed om, at Informationstjenestens magasin "Status" fungerer så godt, som det er muligt under de givne omstændigheder, og at "Status" har gjort det muligt for bibliotekerne forholdsvis let at drive en effektiv op-søgende virksomhed med hensyn til fremskaffelse af de betalte publikationer.

b. Gratis pjecer, brochurer m.v.
Bibliotekerne erklærer, at distributionen af

(gratis) informationspjecer m.v. gennem Statens Informationstjeneste fungerer tilfredsstillende. Det er dog højst 20% af statens pjecer, der distribueres igennem Informationstjenesten.

Problemerne opstår i forbindelse med det gratis informationsmateriale, som de enkelte ministerier og styrelser selv udsender. Der følges her en højst forskellig distributionspraksis. Det kan efter det oplyste endog forekomme, at materiale er klausuleret, så det ikke kan udsendes til bibliotekerne, men f.eks. godt til privatpersoner.

Det må således konstateres, at der er et problem omkring statslige myndigheders distribution af gratis informationsmateriale. Det bør være således, at dette materiale enten ligger fremme på bibliotekerne til udlevering eller i hvert fald ligger på læsesalen i et eller flere eksemplarer til gennemlæsning.

En løsning på dette distributionsproblem kunne være, at Statens Informationstjeneste havde en central lagerfunktion for alt statsligt informationsmateriale af den her omtalte type, men det kan blive vanskeligt ressourcemæssigt at skabe mulighed for dette.

Jeg skal herefter indstille, at følgende søges gennemført:

Statens Informationstjeneste forsyner statslige myndigheder med ajourførte udsendelseslister til bibliotekerne og opfordrer samtidig myndighederne til at gøre alt gratis statsligt informationsmateriale tilgængeligt for bibliotekerne – enten således at det kan udleveres gennem bibliotekerne, eller således at det kan gen nemses på læsesalen.

Bibliotekerne ser gerne, at også gratis informationsmateriale registreres i "Status", og Statens Informationstjeneste vil overveje, hvilke muligheder der er herfor i forbindelse med de ovenfor omtalte foreslåede forbedringer af den statslige distribution. Jeg indstiller, at disse overvejelser fremmes.

70.3.3. Rådgivende kontaktudvalg mellem Statens Informationstjeneste og bibliotekerne

I forbindelse med drøftelsen af de ovenfor under 10.3.2. omtalte distributionsproblemer er der fra bibliotekernes side fremsat forslag om et rådgivende kontaktudvalg med repræsentanter for Statens Informationstjeneste, Bibliotekstilsynet, referencebibliotekarer, udlånsbibliotekarer, centralbibliotekarer og forskningsbibliotekarer. Baggrunden for forslaget er, at de daglige brugere af det statslige informationsmateriale mangler et forum for diskussion af praktiske spørgsmål vedrørende den samlede statslige produktion og distribution af publikationer og andet informationsmateriale, herunder spørgsmål om bibliotekernes brug af lovdatabasen.

Efter min opfattelse kan disse ret omfattende spørgsmål næppe løses i et kontaktudvalg, der er så snævert sammensat som angivet ovenfor.

Jeg foreslår, at spørgsmålet henvises til en nærmere drøftelse i Arbejdsudvalget om offentlig information via bibliotekerne, og at dette udvalg, der ikke har været i funktion siden 1982 (bortset fra et møde i 1983 og et møde i 1984), i det hele genoptager sit arbejde med henblik på yderligere afklaring af mulighederne for at forstærke bibliotekernes rolle i den offentlige information.

10.3.4. Forskningsbibliotekernes inddragelse i det offentlige informationsarbejde.

Rigsbibliotekaren har i en skriftlig henvendelse til mig, og en repræsentant for forskningsbibliotekerne har under de omtalte drøftelser fremsat ønske om, at forskningsbibliotekerne må blive inddraget mere i det offentlige informationsarbejde. Disse bib-

lioteker vil således gerne have det gratis statslige informationsmateriale tilsendt, og vil gerne inddrages i arbejdet i udvalget om offentlig information via bibliotekerne.

Jeg finder ikke på det foreliggende grundlag at kunne tage stilling til forskningsbibliotekernes rolle i det offentlige informationsarbejde. Afklaringen heraf må bero på en nærmere forhandling mellem Statens Informationstjeneste, Bibliotekstilsynet og Rigsbibliotekarembetet.

Der må herunder ses på, hvilken brug forskningsbibliotekerne kan gøre af det pågældende materiale, og hvad de økonomiske konsekvenser af en sådan ordning vil være.

Kapitel 11

Det administrative Bibliotek

11.1. Det administrative Biblioteks historie

Det administrative Bibliotek (DAB) blev etableret i 1961 som en administrativ samling i Arbejds- og Socialministeriernes Bibliotek. Samlingen og opgaverne forbundet med DAB voksede efterhånden, og biblioteket udviklede en funktion som hovedbibliotek for centraladministrationen. I forbindelse med overvejelser om bibliotekets fremtid, foretog Administrationsdepartementet en undersøgelse, der blev offentliggjort i "Rapport vedr. arbejds- og socialministeriernes bibliotek" af 1. september 1977. På baggrund heraf blev det i 1978 besluttet, at biblioteket skulle ophøre med at være hovedfagbibliotek, og dermed med at være åbent for offentligheden. Endvidere blev det i 1979 besluttet at overføre DAB til en selvstændig centraladministrativ biblioteks- og dokumentationstjeneste under Administrationsdepartementet, mens funktionen som forvaltningsbibliotek på arbejds- og socialområderne skulle fortsætte under Socialministeriet.

Med omlægningen blev DAB til centralbibliotek for centraladministrationen og fik som hovedområde litteratur af generel administrativ interesse. Formålet med omlægningen var at opnå

- "en forbedret og intensiveret biblioteksmæssig betjening af centraladministrationen som helhed"

som bl.a. skulle indebære

- "at indkøb af litteratur fremover vil blive orienteret mod titler af generel administrativ interesse"
- "en mere omfattende dokumentationstjeneste" og
- "en øget koordination i forhold til eksisterende håndbogsbiblioteker i ministerier og styrelser." (Finansministeriets cirkulære af 31. januar 1979)

11.2. Det administrative Biblioteks målsætning og opgaver

DAB har selv formuleret sin målsætning som "at yde en hurtig og effektiv service over for centraladministrationens medarbejdere" (Orientering om biblioteket, 1986, S.1).

DAB's opgaver kan sammenfattes i følgende hovedfunktioner:

1. DAB udfører traditionelle biblioteksopgaver inden for bibliotekets fagområde. Biblioteksopgaverne omfatter bogudlån, litteratur- og informationssøgning, besvarelse af forespørgsler om emner samt de nødvendige indkøbs- og katalogiseringsfunktioner. Der udgives en nyhedsliste med såvel tilkomne bogtitler som relevante tidsskriftartikler.
2. Funktionen som centralbibliotek for centraladministrationen omfatter modtagelse og registrering af statslige publikationer som led i den såkaldte pligt levering. Heri indgår ikke informative pjecer, pressemeddelelser eller love og cirkulærer m.v. DAB videregiver oplys-

ningerne til "Status"-redaktionen i Informationstjenesten. Funktionen som centralbibliotek har endvidere hidtil omfattet udgivelse af en årlig fortegnelse over kommissioner og udvalg.

3. Koordinationen af de statslige forvaltningsbiblioteker omfatter bl.a. driften af MINIBIB (en database over bøger i en række statslige forvaltningsbiblioteker), afholdelse af årlige seminarer for statslige forvaltningsbiblioteker, udgivelse af en vejviser over statslige forvaltningsbiblioteker samt konsulentbistand til disse i biblioteksfaglige spørgsmål.

Som et vigtigt led i koordinationsfunktionen planlægger DAB at udbygge anvendelsen af ny teknologi på en række områder, bl.a. i form af et samarbejde mellem de statslige forvaltningsbiblioteker om søgning i eksterne databaser.

Der er nu tilsluttet 11 forvaltningsbiblioteker med i alt ca. 50.000 publikationer i MINIBIB. Via den fælles database, der ligger i DAB, kan der søges i alle de tilkoblede biblioteker. Herudover har DAB et samarbejde med alle de ca. 80 statslige forvaltningsbiblioteker. Samarbejdet omfatter bl.a. indberetning fra ca. 50 af disse biblioteker om udenlandske tidsskrifter.

Biblioteket blev som nævnt lukket for offentligheden i 1978, men deltager fortsat i det nationale bibliotekssamarbejde, såvel på det organisatoriske som på det praktiske plan. Samarbejdet omfatter bl.a. deltagelse i lånesamarbejde med folke- og forskningsbiblioteker. DAB's centrale kundegruppe er imidlertid centraladministrationens medarbejdere. Uofficielle statistikker indsamlet i 1981-1984 viser, at de hyppigste brugere er medarbejderne i Administrationsdepartementet, det øvrige Finansministerium samt Justitsministeriet, som hver står for omkring 10% af udlånene.

Efterspørgslen fra brugerne retter sig især mod lov- og regel stof, bl.a. i over-

sigtsform, samt årsberetninger, ældre betænkninger o.lign. Derimod er der kun en ringe efterspørgsel efter nye statslige publikationer, som f.eks. er omtalt i "Status". Endvidere er der stor efterspørgsel efter generel administrativ litteratur.

Øget anvendelse af ny teknologi indgår som et centralt led i DAB's udviklingsaktiviteter. Vigtige elementer heri er forbedrede muligheder for centraladministrationens medarbejdere for at kunne trække på f.eks. Retsinformation, lovmodelbasen samt eksterne databaser.

Der gennemføres for tiden en brugerundersøgelse i DAB, men det er i øvrigt det generelle indtryk, at biblioteket lever godt op til sin målsætning, herunder også ved løbende at udvikle sine servicetilbud.

11.3. Evt. tilknytning af Det administrative Bibliotek til Statens Informationstjeneste.

I Administrationsdepartementets rapport fra 1977 om Arbejds- og Socialministeriernes Bibliotek peges der på muligheden for at placere et egentligt fællesbibliotek for centraladministrationen (dvs. DAB) i tilknytning til det daværende Statens Informationskontor. Baggrunden herfor er dels en vis opgavemæssig sammenhæng, dels henvisning til anbefalingerne i betænkning 787 om i Informationstjenestens regi at etablere en oplysningstjeneste over for offentligheden, som ifølge rapporten vil indebære et nært samarbejde med folkebibliotekerne. Hertil kommer, at der i Finansudvalget i forbindelse med behandlingen af ansøgningen om udvidelse af Statens Informationskontor i 1977, blev rejst spørgsmål om behovet for at ansætte en biblioteksuddannet medarbejder i informationskontoret.

Som nævnt blev DAB i stedet placeret i tilknytning til Administrationsdepartemen-

tet ud fra en vurdering af, at bibliotekets tværgående funktion i forhold til centraladministrationen svarede til Administrationsdepartementets, og at denne faglige kobling var mere tungtvejende end den biblioteksmæssige sammenhæng, der ville kunne opnås ved en tilknytning til Statens Informationstjeneste. DAB vurderer i dag selv, at en tæt faglig kontakt med medarbejderne i Administrationsdepartementet er af afgørende betydning for bibliotekarernes muligheder for at være "på forkant med udviklingen".

Ved en vurdering af, om der i dag kunne opnås fordele ved at placere DAB i tilknytning til Informationstjenesten, kan der anlægges en brugersynsvinkel, en medarbejdersynsvinkel samt en administrativ synsvinkel.

Brugersynsvinkel

Både Informationstjenestens og DAB's primære brugere er centraladministrationens medarbejdere, og DAB's servicefunktioner ligger tæt op af funktionerne for Informationstjenestens ekspedition (butikken og forsendelse) og telefonoplysning. Ved en sammenkædning af oplysninger fra DAB's databaser med Informationstjenestens lageroplysninger, telefonoplysningens viden samt akkumulerede oplysninger fra "Status", ville der kunne tilbydes en forbedret information til brugerne. Dette kunne f.eks. indebære, at man ved én henvendelse kunne få oplysning om, hvorvidt en publikation findes i et af MINIBIB-bibliotekerne, om den kan fås hos Statens Informationstjeneste, hvornår den er omtalt i "Status", samt hvor man kan få nærmere oplysninger om sagen.

En sådan serviceforbedring kan imidlertid ske uden en nærmere tilknytning af DAB til Informationstjenesten, men alene ved et udvidet edb-samarbejde. Dog forudsættes en udbygning og modernisering af Informationstjenestens edb-systemer.

Herudover vurderes der ikke at være yderligere brugerfordele ved en nærmere tilknytning af DAB til Informationstjenesten.

Medarbejdersynsvinkel

Telefonoplysningen i Informationstjenesten beskæftiger 4 bibliotekarer. I forbindelse med udredningen har en tættere sammenkobling af disse medarbejdere og DAB's bibliotekarer været drøftet, bl.a. med henblik på muligheder for jobudvikling. Da det næppe er muligt at flytte DAB uden at miste den nuværende centrale geografiske placering eller at flytte Informationstjenesten sammen med DAB, kan en sådan sammenkobling i praksis kun foregå ved en udvekslingsordning mellem bibliotekarerne i de to institutioner. En sådan ordning, som der i øvrigt ikke er udelt interesse for, da både arbejdsområder og intern kultur er noget forskel lige, kan etableres, uden at der i øvrigt behøver at ske en nærmere tilknytning af DAB til Informationstjenesten.

Administrativ synsvinkel

De løbende sekretariatssager vedrørende DAB varetages i dag i Administrationsdepartementet, og en overflytning til Informationstjenesten vil næppe indebære nogen administrative fordele.

11.4. Konklusion og anbefalinger

Sammenfattende vurderes der ikke - i hvert fald på nuværende tidspunkt - at være afgørende fordele forbundet med en tilknytning af DAB til Informationstjenesten. Derimod kan der med et udbygget edb-samarbejde ske en væsentlig forbedring af såvel DAB's som Informationstjenestens serviceydelser, og det anbefales derfor, at de to institutioner iværksætter et fælles udviklingsarbejde med dette formål.

Brug af databaser ved offentlig information

12.1. Baggrund

Den informationsteknologiske udvikling har medført en revolution af mulighederne for at søge information. Udviklingen af de tekniske systemer har givet helt nye muligheder for udveksling af data og søgning på eksterne databaser, og samtidig har udbredelsen af terminal-arbejdspladser med lettilgængelige edb-programmer betydet, at adgangen til informationsudveksling og søgning på databaser er blevet udbredt til en meget stor brugerkreds.

Også i det offentlige foregår der i disse år en omfattende indførelse af ny teknologi og udbygning af databaser m.v. En meget betydningsfuld nyskabelse er oprettelsen af den statslige database for love, bekendtgørelser og cirkulærer m.v., Retsinformation, der blev åbnet den 1.februar 1986.

Herudover kan der fra centraladministrationen nævnes databasen MINIBIB, der rummer oplysninger om ca. 50.000 publikationer i en halv snes statslige forvaltningsbiblioteker.

Mulighederne for at nyttiggøre sådanne databaser øges i takt med indførelsen af ny teknologi i det offentlige. I første omgang vil indførelsen af ny teknologi typisk forbedre muligheder for sagsbehandlere og professionelle informatører (medarbejdere i kommunale informationsenheder, på biblioteker o.lign.) for hurtigt at skaffe sig ak-

tuel og præcis information om f.eks. gældende regler m.v.

I næste række åbner udviklingen også mulighed for, at borgerne selv direkte kan søge information fra de offentlige databaser. Dette er allerede gennemført for Retsinformation, som i dag har en del private abonnenter. Denne direkte adgang har formentlig kun betydning for en mindre del af offentligheden i de nærmest kommende år, fordi den kræver en særlig kompetence, såvel til at kunne udnytte edb-søgningsmulighederne som til at kunne anvende regler m.v. Til gengæld udgør adgangsmuligheden for denne gruppe utvivlsomt en meget væsentlig forbedring af det offentliges servicetilbud.

12.2. Retsinformation

Sekretariatet for Retsinformation under Justitsministeriet forestår planlægning, koordinering og videreudvikling af Retsinformation, mens driftscentret for databasen er I/S Datacentralen. Principielle spørgsmål vedrørende juridisk information, herunder kontraktvilkår for tilslutning til Retsinformation, behandles af Retsinformationsrådet, der er et rådgivende organ. Markedsføringen af Retsinformation, der delvis drives på indtægtsdækket basis, foretages af Datacentralen (det statslige område), J.H.Schultz A/S (det private område) og

Kommunedata (det kommunale område). Kommunedata har en kopi af Retsinformation, som kommunerne kan tilslutte sig.

Retsinformation består af en række særskilte databaser. Der anvendes et såkaldt fuldtekst/fritekst søgesystem, der indebærer, at man såvel kan søge på alle ord i teksterne og indsætte stikord som fremkalde de indlagte dokumenter i den fulde ordlyd. Søgesproget er dansk og beskrevet i den brugervejledning, der udsendes ved tilslutning.

Der er to typer af informationsleverandører til Retsinformation.

For det første har regeringen besluttet, at alle ministerier skal indlægge deres regelsæt. Dette sker ministerievis i hver sin database, der i øvrigt efter ønske fra ressortministerierne kan suppleres med andre oplysninger, f.eks. principielle afgørelser eller informative brochurer.

For det andet er der mulighed for at indlægge andre databaser, både fra offentlige og private leverandører. Således har Folketinget oprettet en database med lovforslag og Folketingets forhandlinger, og der er oprettet private databaser under Retsinformation med domme, kendelser og administrative afgørelser samt lovkommentarer m.v. på skatteområdet.

Sekretariatet for Retsinformation har oplyst, at man gerne ser, at der indlægges så mange oplysninger som muligt i Retsinformation, f.eks. også oplysninger om informative publikationer vedrørende regler, med henblik på at optimere den service, der tilbydes brugerne.

MINIBIB har rettet henvendelse til Sekretariatet for Retsinformation med henblik på at indlægge en oversigt over statslige publikationer.

Retsinformation opbygges over en periode på 3-5 år regnet fra 1986. I overensstemmelse med tidsplanerne er 8 af ministeriernes baser færdigetablerede pr. april 1987. Markedsføringen af databasen forventes først at køre med fuld intensitet, når

alle ministeriernes baser er etablerede.

Sekretariatet for Retsinformation har indtil nu tegnet godt 800 brugerkontrakter. Advokater, forsikringsselskaber og revisorer m.fl. udgør ca. 80% af brugerne, mens resten er ministerier og styrelser m.v. Hertil kommer, at ca. 200 kommuner med i alt godt 1300 bruger-kodeord pr. april 1987 er tilsluttet Kommunedatas kopi af Retsinformation. Herved er der også adgang for biblioteker i de tilsluttede kommuner, forudsat de har det tekniske udstyr.

Indlæggelsen af ministeriernes retsfor skrifter kræver et ganske omfattende arbejde, bl.a. i form af sammenskrivninger af reviderede love, hvor der ikke er udarbejdet efterfølgende lovebekendtgørelser. Samtidig indebærer denne procedure i sig selv en gevinst i form af en vis sanering af regelsættet. I øvrigt er der etableret en kobling mellem trykkesiden og on-line siden, således at ministerierne i en procedure kan klargøre en tekst til trykning hos J.H. Schultz A/S og indlægge den i Retsinformation.

Retsinformation lægger vægt på hurtig ajourføring af databasen. For tiden vil love, bekendtgørelser og cirkulærer være indlagt ca. 1 uge efter, at Datacentralen har modtaget den trykte tekst. Fra efteråret 1987 forventes det, at ajourføringstiden vil blive endnu kortere, idet der er udviklet et system, som gør det muligt for ministerierne selv at ajourføre baserne fra egne terminaler.

Brugere tilsluttet Retsinformation kan trække ubegrænset på databaserne samt printe ud fra skærbilleder. Imidlertid må brugerne i den standardkontrakt, der anvendes, erklære sig indforståede med, "at de oplysninger, der modtages via on-line adgangen, alene er til brugervirksheds egen benyttelse, og at systematisk videregivelse til andre, herunder erhvervs mæssigt videresalg, distribution mod eller uden vederlag eller lignende, er uberettiget." Denne bestemmelse har til hensigt at forhindre misbrug i form af f.eks. løbende

tapning af baserne, idet disse delvis drives på indtægtsdækket basis. Endvidere er dele af de private baser omfattet af ophavsretsloven.

Uanset disse hensyn er bestemmelsen uheldig set ud fra borgernes synspunkt, fordi den forhindrer f.eks. et bibliotek eller en kommunal informationsenhed i at udlevere kopier af regler m.v. til interesserede borgere. Dette kan for borgerne fremstå som helt urimeligt, når det teknisk er muligt. Der pågår i øjeblikket forhandlinger mellem Kommunernes Landsforening og Sekretariatet for Retsinformation om at finde en ordning, der gør det muligt for bibliotekerne at udlevere udskrifter fra Retsinformation.

Efter min mening er det meget betydningsfuldt, at en sådan ordning tilvejebringes.

12.3. Anvendelse af databaser til offentlig information

Offentlige databaser som f.eks. Retsinformation og MINIBIB har ud fra en informationspolitisk synsvinkel især interesse som redskaber for situationsinformation. En meget vigtig brugergruppe er sagsbehandlere i det offentlige, der ved brug af databaserne hurtigt vil kunne søge information om regler, lovkommentarer, publikationer osv., og derved også være i stand til formidle oplysninger herom til borgerne i forbindelse med almindelig sagsbehandling.

En anden vigtig brugergruppe er de egentlige informatører i f.eks. kommunalforvaltningerne eller på biblioteker, og endelig er der de borgere og virksomheder, der selv har ressourcer til at anvende databaserne. Adgangen for sådanne private brugere vil utvivlsomt få stadig større betydning i takt med udbredelsen af ny teknologi og en generelt voksende kompetence som følge af bl.a. skolernes edb-undervisning.

For alle brugergrupper er tilgængeligheden til de offentlige databaser naturligvis en vigtig faktor. Udover forhold som f.eks. prisen, søgesprog o.lign. indgår også mulighederne for en koordineret søgning som element i tilgængeligheden. Udbygningen af Retsinformation repræsenterer i denne henseende et meget vigtigt skridt, fordi der her fra én indgang kan søges oplysninger fra flere baser.

Hertil kommer, at teknologien også giver mulighed for at søge information i private databaser i ind- og udland. I den forbindelse kan det bl.a. nævnes, at der fra den norske Forum for Offentlige Informationsmedarbejdere er taget initiativ til at undersøge mulighederne for at etablere en fællesnordisk databank for informatører. Databanken skulle f.eks. indeholde oplysninger om informationsprojekter, kontaktpersoner, publikationer m.v., som kunne være til nytte for offentlige informatører.

Endvidere kan der henvises til et omfattende projekt Database for Offentlige Publikasjoner (DOP), der forestås af det norske Rasjonaliseringsdirektorat.

Det vil være af stor betydning for at udnytte de muligheder, som den ny teknologi giver for at forbedre den offentlige information, at der arbejdes videre med at udbygge de offentlige databaser samt koordinere søgningen på disse.

Kapitel 13

Forskning om offentlig information

13.1. Samspelet mellem offentlig information og forskning

I betænkning 787 blev det konstateret, at der ikke i Danmark forelå nogen forskning af nævneværdigt omfang vedrørende information om love og administrative bestemmelser (787, s. 51f). På denne baggrund understregede udvalgsf. lertal let betydningen af, at den foreslåede øgede informationsvirksomhed blev fulgt op med en forskningsvirksomhed, som kunne bidrage til "at belyse informationsbehovet og dets placering og navnlig til at beskrive forskellige informationsmetoders og metodekombinationers effektivitet". Dette burde iflg. udvalget ske, dels ved at Informationstjenesten fik ressourcer til selv at kunne foretage mindre undersøgelser, dels gennem et tæt samarbejde mellem Informationstjenesten og de relevante institutter ved uddannelsesinstitutioner.

På baggrund af de sonderinger, der er foretaget i forbindelse med denne udredning, kan det konstateres, at udviklingen på området også efter 1977 har været ret beskeden, og at udvalgets anbefalinger kun er fulgt op i form af, at enkelte offentlige og halvoffentlige institutioner, herunder bl.a. Statens Informationstjeneste, Rådet for Større Færdssikkerhed og Energispareudvalget, har foretaget effektundersøgelser af informationskampagner. Disse er nærmere omtalt i kapitlerne 5.8 og 6.2.8.

I januar 1981 blev der afholdt en nordisk konference i Göteborg om offentlig information, arrangeret af informationstjenesterne i Danmark, Norge, Sverige og Finland. Formålet var at øge samarbejdet mellem forskere og informationsfolk om forskning, der har betydning for offentlig information og i øvrigt øge samarbejdet i Norden. På konferencen fremlagde lektor Preben Sepstrup en opgørelse over forskningen på området, og konstaterede bl.a., at der stort set ikke eksisterede en dansk forskning i offentlig information, og at det på nordisk plan kun var i Sverige, der havde fundet en vis sådan forskning sted ("Rapport om forskning och offentlig information", 1981, s. 31ff). Billedet bekræftes af den nordiske bibliografi i NORDICOM-NYTT, nr. 2-3/1984, der omfatter forsvindende få danske titler vedrørende offentlig information.

Den meget uudviklede kontakt mellem forskning og offentlig information indebærer i sig selv, at såvel Statens Informationstjeneste som andre offentlige myndigheder m.v. mangler nogle væsentlige forudsætninger for at kunne vurdere og udvikle deres informationsvirksomhed. Herudover smitter mangelforholdet også af på mulighederne for at kunne tilbyde kvalificeret undervisning vedrørende offentlig information på uddannelsesinstitutioner og efteruddannelseskurser m.v.

13.2. Synspunkter fra danske forskere

De ovenfor nævnte effektundersøgelser er udført som undersøgelser over virkningen af allerede gennemførte informationsforanstaltninger. I forbindelse med udredningsarbejdet har der været kontakt og drøftelser med lektor Karen Siune, Aarhus Universitet, lektor Preben Sepstrup, Handelshøjskolen i Århus, lektor Anker Brink Lund, Roskilde Universitets Center (Kommunikationsuddannelsen), lektor Lars Heltoft, Roskilde Universitets Center (PR-uddannelsen), og lektor Søren Heede, Handelshøjskolen i København. I den forbindelse har forskerne bl.a. fremlagt synspunkter på tilrettelæggelsen af informationsvirksomheden.

Under de drøftelser, jeg har haft med forskerne, har der bl.a. været peget på spørgsmålet, om den offentlige information er "for pæn" og "for ufarlig"; et forhold, der kan være et problem for budskabernes gennemslagskraft. Dette synspunkt støttes ikke overraskende af reklamefolk.

For så vidt denne vurdering er berettiget, må den praksis, der følges i den nævnte henseende, sammenholdes med det krav om "objektiv og neutral form", som blev opstillet i betænkning 787, idet kravet her havde særligt sigte til regelinformation.

Som et tilsyneladende perspektivrigt nyere forskningsfelt kan nævnes, at Institut for Afsætningsøkonomi på Handelshøjskolen i København arbejder med kvalitativ bedømmelse, der omfatter kvalitativ analyse, vurdering og udformning af budskaber i forhold til de ønskede målgrupper, jfr. f.eks. forskningsstipendiat Claus Buhl i *Civiløkonomen*, nr. 3/1987.

Endvidere har bl.a. Preben Sepstrup peget på behovet for en mere målrettet og selektiv brug af medier ved annoncering, herunder ved at opgive kravet om, at dagbladsannoncering skal ske i alle dagblade. Tilsvarende synspunkter kom frem på konfe-

rencen om statens informationsopgaver og medierne, som Dansk Magasinpresses Udgiverforening arrangerede den 28. februar 1986.

13.3. Forslag til fastere kontakt mellem offentlig information og forskning

Det er min opfattelse, at der er et påtrængende behov for en tættere kontakt mellem forskning og offentlig informationsevne. I første omgang vil der med fordel kunne drøftes modeller for samarbejde, herunder også initiativer til udbredelse af det gensidige kendskab. En sådan drøftelse vil med fordel kunne iværksættes af Statens Informationstjeneste med deltagelse af forskere med tilknytning til informations- og massekommunikationsorienterede uddannelser.

Jeg vil derfor indstille, det der etableres et relativt uformelt og åbent kontaktorgan mellem Informationstjenesten og de relevante forskningsinstitutioner med henblik på at undersøge mulighederne for et mere frugtbart samspil og komme med forslag til videre initiativer. I overvejelserne bør også inddrages muligheder for finansiering af konkrete samarbejdsprojekter, herunder samfinansiering mellem myndigheder og uddannelsesinstitutioner.

Kapitel 14

Uddannelse og efteruddannelse

14.1. Uddannelse

Uddannelser, der er specielt tilpasset netop opgaven som offentlig informationsmedarbejder, findes ikke; en delvis undtagelse er kommunikationsuddannelsen på Roskilde Universitets Center, og en anden delvis undtagelse vil blive PR-uddannelsen, der iværksættes på samme center i efterårssemestret 1987.

Der findes imidlertid flere uddannelser, som giver væsentlige forudsætninger for at kunne varetage offentlige informationsopgaver, og det er da også typisk, at offentlige informationsmedarbejdere er rekrutteret fra disse uddannelser.

74.7.7. De eksisterende uddannelser

74.7.7.7.

Kommunikationsuddannelsen på Roskilde Universitets Center

Bekendtgørelse nr. 242 af 2. juni 1980 om kommunikationsuddannelsen bestemmer i § 1: "Kommunikationsuddannelsen på Roskilde Universitets Center er en kandidatuddannelse på 5 år. Den består af en basisuddannelse på 2 år og en overbygning på 3 år. Overbygningen består af tre *faglige moduler*, som enten er et af fagene i gymnasie- og hf-læreruddannelsen eller en af centrets mellemuddannelser og af tre *kommunikationsmoduler*."

Ifølge § 2 er formålet med kommunikationsmodulerne "på videnskabeligt grund-

lag at give de studerende teoretiske og praktiske forudsætninger for at

- varetage informationsopgaver, der forudsætter en specialiseret faglig viden, herunder funktioner i tilknytning til forskning og højere uddannelser, offentlig forvaltning, organisationer og større virksomheder samt visse funktioner i tilknytning til massemedier,
- forestå tilrettelæggelse og fremstilling af undervisningsmaterialer, informationsmaterialer og debatoplæg i forskellige medier og
- undervise i mediekundskab og informationsteknik, med særlig vægt på faglig formidling."

Ifølge § 6, stk. 1, skal de studerende "til egne sig teorier, begreber og metoder inden for følgende områder:

- Kommunikationsteori med særlig vægt på problemer ved planlægning, gennemførelse og vurdering af informationsopgaver.
- Medie- og formidlingsinstitutionernes historie, sociologi og organisation.
- Sproglige og tekstlige problemer i kommunikationen.
- Psykologiske, social-psykologiske og pædagogiske problemer i kommunikationen.
- Erkendelses- og videnskabsteoretiske problemer i tilknytning til videnskabsformidling, herunder "popularisering"."

Undervisningen er som nævnt delt i tre moduler.

Modul 1 - kombinationsmodul - skal ifølge § 7, stk. 1 "give de studerende en grundlæggende viden om de problemer af kommunikations- og mediemæssig art, der knytter sig til formidling af en faglig problemstilling til en bestemt modtagergruppe. Der lægges vægt på elementære teorier, begreber og metoder i forbindelse med planlægning, gennemførelse og vurdering af en medieproduktion."

Modul 2 - medie- og institutionsmodul - skal ifølge § 8, stk. 1 "give de studerende kendskab til den danske medieverdens historiske og aktuelle struktur, sammenholdt med udviklingen af forskellige offentlighedsformer, og en mere dybtgående indsigt i typiske medie- og formidlingsinstitutioners målsætning, organisation og økonomiske forhold."

Modul 3 - formidlingsmodul - skal ifølge § 9, stk. 1 "give de studerende en mere dybtgående indsigt i metoder i arbejdet med informationsmedier, og i de teorier og begreber der knytter sig hertil. Der lægges lige stor vægt på forarbejdet til produktionen, på produktionens indhold, fremsti 11 i ngsformer og "sprog" og på vurderingen af resultatet i forhold til målsætningen. Den studerende skal fordybe sig i et afgrænset mediemæssigt område."

14.1.1.2. PR-uddannelsen på Roskilde Universitets Center

En nydannelse på undervisningsområdet er PR-uddannelsen, som starter i efterårsemestret 1987. Der foreligger endnu ikke nogen bekendtgørelse for uddannelsen, men der foreligger en skitse udarbejdet af en arbejdsgruppe på Roskilde Universitets Center.

Ifølge skitsen sigter uddannelsen "imod PR-funktionen i institutioner, organisationer og virksomheder. Hertil kommer konsulentfirmaer med PR-opgaver som spe-

cialer. - Kandidaterne skal kunne forestå arbejdet med at analysere, vurdere, etablere og vedligeholde kontakter med politikere, interesseorganisationer, presse, radio og tv, uddannelsessystemet, offentlige myndigheder, den brede offentlighed og de lokale offentligheder, i det hele taget alle der har interesse i organisationen, dens formål og aktiviteter. Hertil kommer kommunikation med organisationens medarbejdere og medejere (aktionærer og lign.), og hvor der er tale om en organisation i snævrere forstand med medlemmerne, og sidst men ikke mindst information til ledelsen om alle relevante forhold."

Uddannelsen har en varighed på i alt 5 år, og består af en 2-årig samfundsvidenskabelig eller humanistisk basisuddannelse og en 3-årig overbygningsuddannelse fordelt på seks "moduler" af 1/2 år.

Overbygningsuddannelsen er en kombinationsuddannelse bestående af en samfundsvidenskabelig del og en humanistisk del.

Den samfundsvidenskabelige del af overbygningsuddannelsen er baseret på indholdet af den planlagte erhvervs- og organisationsuddannelse, der tænkes oprettet som tre moduler.

Den humanistiske del af overbygningsuddannelsen omfattende sprog, tekst og kommunikation vil fungere som en særlig linje inden for faget dansk.

Igennem den samlede uddannelse skal den studerende tilegne sig følgende:

- kendskab til den danske samfundsstruktur og dens udviklingstendenser samt hovedtræk af den tilsvarende internationale udvikling
- kendskab til institutioners, organisationers og virksomheders opbygning, beslutningsprocesser, ledelsesformer, økonomi og arbejdsforhold
- kendskab til den offentlige og private meningsdannelse, herunder kendskab til typiske metoder til indsamling, analy-

- se og vurdering af relevant kildemateriale
- kendskab til principper for planlægning, gennemførelse og vurdering af en informationskampagne
 - kendskab til principper for etablering og vedligeholdelse af kontakter mellem en organisation og dens omverden
 - kendskab til de danske og internationale medier og deres samfundsmæssige roller og historiske udvikling
 - kendskab til relevante teorier og metoder inden for: kommunikationsteori, sprogvidenskab, tekstvidenskab, billedanalyse, pædagogik, psykologi, socialpsykologi, sociologi, økonomi, jura (med særlig vægt på informationsret), management-teori og organisations-teori (herunder personaleledelse) og samfundsbeskrivelse
 - kendskab til PR-fagets historie, dets aktuelle udviklingstendenser, dets teori og etik

14.1.1.3. Journalistuddannelsen på Danmarks Journalisthøjskole

Bekendtgørelse nr. 78 af 11. marts 1982 om journalistuddannelsen fastslår i § 1, at "journalistuddannelsen har til formål at give studerende journalistiske færdigheder og indsigt i samfundsmæssige og andre typiske fagområder for journalistik, og at give dem kendskab til faget, dets funktioner og traditioner. Herigennem søges opnået, at de studerende får de teoretiske og praktiske forudsætninger for at kunne arbejde inden for det til enhver tid eksisterende mediemønster og for aktivt at kunne medvirke til udviklingen af medierne og informationsvirksomheden i såvel den offentlige som den private sektor."

Om uddannelsens struktur og varighed bestemmes i § 2: "Journalistuddannelsen omfatter en teoretisk grunduddannelse og en praktisk uddannelse på redaktioner og andre uddannelsessteder. Uddannelsen va-

rer 4 år. Den teoretiske grunduddannelse er opdelt i en første del på 1 1/2 år (tre semestre) og en anden del på 1 år (to semestre). Den praktiske uddannelse varer 1 1/2 år og foregår mellem den teoretiske uddannelses første og anden del."

Der undervises i tre fagområder: Anvendt journalistik, samfundsfag og teori om journalistik.

Anvendt journalistik omfatter research, redigerings- og præsentationsfærdigheder, herunder journalistisk sprogbehandling, grafisk teknik og layout. (Bekendtgørelsens § 3, stk. 2).

Samfundsfag omfatter typiske journalistiske arbejdsområder, herunder:

- basisviden om forskellige statsteoretiske opfattelser
- samfundsøkonomiske teorier og sociologiske teorier og metoder
- statsapparatets og kommunernes opbygning og funktion
- erhvervsøkonomi og offentlig økonomi
- arbejdsmarkedets opbygning og funktion
- sociale og kulturelle strukturer
- samspillet individ/samfund (Bekendtgørelsens § 3, stk. 3).

Teori om journalistik omfatter:

- medie- og kommunikationsteori
- sproget i massemedierne
- grafisk teknik og layout
- pressejura (Bekendtgørelsens § 3, stk. 4).

14.1.1.4. Tillægsuddannelsen ved Danmarks Journalisthøjskole

Bekendtgørelse nr. 112 af 26. marts 1985 om tillægsuddannelsen ved Danmarks Journalisthøjskole bestemmer i § 1, at der "ved Danmarks Journalisthøjskole etableres en tillægsuddannelse af et semesters varighed med start 1. september og 1. februar.

- Formålet med tillægsuddannelsen er at

give de studerende kendskab til sproglig og journalistisk formidling, journalistiske arbejdsprocesser, informationsteknik, massemediekundskab og informationsret. - I uddannelsen skal de studerende trænes i at udtrykke sig skriftligt og mundtligt i et forståeligt sprog og i at betjene moderne informationsteknisk apparatur."

Ifølge § 4 omfatter uddannelsen:

"1. Sproglig formidling, der behandler følgende hovedemner:

- sproglig afkodning af vanskeligt tilgængeligt sprog
- læsbarhedsteori
- popularisering i teori og praksis
- strukturelle forskelle mellem skrevet sprog og talt sprog og

2. Journalistisk formidling, der behandler følgende hovedemner:

- journalistiske arbejdsmetoder og -funktioner
- journalistiske genrer
- præsentationsteknik/illustrationsteknik
- kommunikationsteori samt

3. Mediekundskab og informationsret."

74.7.75. Bibliotekaruddannelsen på Danmarks Biblioteksskole

Bekendtgørelse nr. 497 af 11. oktober 1985 om studie- og eksamensordning for grunduddannelsen inden for biblioteks-, dokumentations- og informationsområdet ved Danmarks Biblioteksskole bestemmer i § 1, stk. 1, at "uddannelsen af bibliotekarer er tilrettelagt som et overvejende teoretisk studium af 4 års varighed." Den praktiske uddannelse omfatter ifølge § 1, stk. 2, 1 studieår.

I første halvdel af studiet undervises der i følgende temaer og emneområder:

- kulturpolitik
- brugergrupper og brugervilkår
- videns- og materialeproduktion

- biblioteks-, dokumentations- og informationsområdet
- videnskabsteori og problemformulering
- informations- og litteratursøgning
- undersøgelsesmetoder og datapræsentation
- kultur- og idehistorie
- materialevalg og formidling
- udenlandsk bibliotekshistorie og komparative biblioteksforhold
- bestandssammensætning og -evaluering
- formidlingsteori og -metode
- tekstanalyse

Hertil knytter sig et biblioteksfagligt grundkursus af et semesters varighed.

Anden halvdel af studiet er overvejende tilvalgsundervisning, men fælles for alle studerende er undervisningen i brugerbetjening og -undervisning samt informations- og kommunikationsteori. Af særlig interesse for offentlig information er ti tilvalgsundervisningen i det samfunds- og publikumsorienterede område, hvor der er mulighed for at vælge et undervisningsforløb i bl.a. samfundsinformation og samfunds faglig litteratur.

74.7.76. Cand. scient. pol. uddannelsen ved Aarhus Universitet

For tiden findes der ved cand. scient. pol.-studiet et seminar i offentlig information af 4 måneders varighed. Seminaret indeholder nogle teoretiske elementer om kommunikationsprocessen, kommunikatorroller, kommunikationsetik, nyhedskriterier, pressekontakt, politisk kommunikation og andre former for kommunikation. Seminaret indeholder også praktiske øvelser, f.eks. omskrivning af brev fra en offentlig myndighed, popularisering af en artikel, brug af forskellige medier i forbindelse med udformning af en kampagne og medietræning.

Der foreligger ide om at kombinere dette seminar med andre undervisningstilbud på

Institut for Nordisk Sprog og Litteratur, Handelshøjskolen i Århus og Journalisthøjskolen. På denne måde skulle den studerende kunne kombinere sig igennem forskellige undervisningsforløb af tilsammen 1 års varighed. Dette sammenholdt med, at der kan skrives speciale i offentlig information, giver mulighed for en ganske omfattende specialisering i offentlig information på dette område.

74.7.2. Uddannelsesbehov på informationsområdet

Som det fremgår af uddannelsesbeskrivelserne ovenfor under 14.1.1., er der i alle de nævnte uddannelsers indhold væsentlige elementer, der er relevante for varetagelsen af offentlige informationsopgaver. Enten er dette direkte nævnt i uddannelsesbeskrivelserne, eller også fremgår det indirekte af sammenhængen, at der i større eller mindre grad arbejdes med offentlig information i alle de nævnte uddannelser. I øvrigt er megen teori og praksis naturligvis fælles for informationsvirksomhed i den offentlige og den private sektor.

Det offentliges uddannelsesbehov vedrørende informationsvirksomhed angår både de "almindelige" sagsbehandlere og "særlige" informationsmedarbejdere i ministerier, styrelser, amtskommuner, kommuner m.v. - og i Statens Informationstjeneste.

Dette skal naturligvis ses i sammenhæng med informationsvirksomhedens placering med hensyn til funktionstyper:

- Information som element i al borgerrelateret forvaltning, der, som den bør, lægger vægt på "god sagsbehandling" (retssikkerhed, hensynsfuldhed, borgermedindflydelse, tillidsforhold) og "god service".
- Pressekontakt, d.v.s. udsendelse af pressemeddelelser, afholdelse af pressemøder, individuel kontakt med journalister, skrivning af artikler og læserbreve og

forsyning af pressen med relevant materiale, og

- Særlige informationsforanstaltninger, d.v.s. produktion af OBS-indslag, annoncer, brochurer, større publikationer, udstillinger, plakater, blanketter, undervisningsmateriale m.m.

"Almindelige" *sagsbehandlere* vil naturligvis fortsat blive rekrutteret på grundlag af deres faglige kvalifikationer i forhold til sagsområdets beskaffenhed. Det kendskab, de bør have til informationsaspekterne i deres arbejdsopgaver, erhverver de i dag formentlig typisk - i varierende omfang - gennem deres praktiske arbejde, i et vist omfang suppleret med efteruddannelseskurser.

Det ville efter min mening være ønskeligt, om der i de uddannelser, der er sagsbehandlernes ansættelsesgrundlag, blev plads til undervisning om informationsproblemer, således som tilfældet er for scient.pol.-uddannelsens vedkommende.

Med hensyn til efteruddannelse henvises til bemærkningerne nedenfor, idet jeg her alene skal fremhæve, at efteruddannelsesbehovet er overordentligt stort for sagsbehandlere, der reelt skal fungere som (delvise) egentlige informationsmedarbejdere, fordi den pågældende styrelse har afstået fra at ansætte særlige informationsmedarbejdere.

Uddannelseskravene til de *særlige informationsmedarbejdere* i ministerier, styrelser, amtskommuner, kommuner m.v. - og i Statens Informationstjeneste er vanskelige at præcisere. Flere faggrupper vil kunne fremhæve kvalifikationer, som de finder bør give netop dem et fortrin. Efter min mening kan ingen bestemt faggruppe identificeres som *faggruppen*, hvorfra det offentliges informationsmedarbejdere principielt bør rekrutteres. Til den gode informationsmedarbejder stilles en flerhed af krav, som ikke uden videre er sammenfaldende med en bestemt uddannelsesproduktion: Ind-

sigt i offentlig forvaltning (statslig og/eller kommunal), herunder i de praktiske relationer mellem forvaltningsmyndigheder og borgere, og lovgivningsproces (og anden regelproduktion), indsigt i det teoretiske grundlag for og det praktiske arbejde omkring informationsstrategi og informationsteknik, meget betydelige samarbejdsevner, indadtil og udadtil, og nogle betydelige personlige egenskaber, som navnlig beror på, at informationsmedarbejdere på den ene side - på godt og ondt - fungerer som en del af et system (og dermed også principielt er undergivet samme loyal itetsforpligtelse som andre ansatte) og på den anden side skal løse en opgave, der kun kan løses, hvis den løses på borgernes præmisser, d.v.s. under hensyn til borgernes informationsbehov og deres muligheder for at modtage og anvende det budskab, der skal kommunikeres.

Det er let at se, at der i kommunikations- og PR-uddannelsen på Roskilde Universitets Center og de foreliggende udviklingsideer omkring scient. pol-uddannelsen er oplæg til relevante uddannelser. Men dels vil der gå nogen tid, før disse uddannelser vil repræsentere en omfattende rekrutteringsflade, dels viser erfaringen, at der har kunnet rekrutteres kvalificerede informationsmedarbejdere blandt journalister og bibliotekarer - og folk med andre uddannelser. Og heri er naturligvis intet påfaldende. De nævnte uddannelser repræsenterer relevante uddannelseselementer, og de pågældende vil naturligvis på dette grundlag, gennem praktisk arbejde, supplerende uddannelse og personlige egenskaber kunne fyldestgøre de meget brede krav, der principielt stilles til informationsmedarbejderen.

Efter min opfattelse er det betydningsfuldt, at Statens Informationstjeneste holder kontakt med og samarbejder med uddannelsesinstitutionerne. En sådan kontakt mellem teoretisk undervisning og praktisk informationsarbejde vil være til gensidig udbytte og vil give Statens Informationstje-

neste et grundlag for at rådgive myndigheder, der måtte ønske Informationstjenestens råd i forbindelse med organiseringen af deres informationsarbejde, herunder besættelse af stillinger for informationsmedarbejdere.

14.2. Efteruddannelse

14.2.1. Eksisterende efteruddannelseskurser

Efteruddannelseskurser af kortere varighed i offentlig information har været arrangeret på:

14.2.1.1. Danmarks Forvaltningshøjskole

Forvaltningshøjskolen udbyder tre typer af kurser:

a. Medietræning og informationsteknik

Kurset vedrører tilrettelæggelse af statslig og kommunal informationsvirksomhed. Der gennemgås informationspolitiske synspunkter i stat og kommuner. Der arbejdes med sproget i den offentlige information, og der gives en oversigt over grafiske ideer og grejper. Kurset indeholder også medietræning med tv-, radio- og telefoninterviews. Alle kursister gennemfører fire interviews med fire forskellige erfarne journalister. Kurset henvender sig til chefer og sagsbehandlere i den offentlige forvaltning.

Kurset varer 4 dage.

b. Skriftlig dansk

Kurset træner deltagerne i at forenkle sprogbroden uden risiko for forfladigelse eller unøjagtighed og i at udtrykke sig i en levende og moderne stil. Det henvender sig til alle skrivende medarbejdere, især til dem, der skriver til modtagere uden for den offentlige forvaltning.

Kurset varer 2 dage.

c. Foredrags- og demonstrationsteknik

Kurset træner deltagerne i at bruge foredragsholderens virkemidler - sprog, kropssprog og praktiske hjælpemidler - på den bedst mulige måde og inspirerer til pædagogisk brug af illustrerende materiale. Kurset henvender sig til alle medarbejdere, der orienterer om ministeriers, styrelser, amtskommuners og kommuners arbejde.

Kurset varer 2 dage.

14.2.12. Den kommunale Højskole

Højskolen har i de sidste 10 år arrangeret en række kurser i kommunal information med et lidt forskelligt emneindhold.

De grundlæggende emner har været:

- mål og midler i kommunal information
- kommunalt nærdemokrati, herunder dialog med borgerne i planlægnings-spørgsmål
- organisering af informationsvirksomheden
- kommunikationens grundbegreber og vigtigste kanaler, herunder forholdet til pressen
- den sproglige og visuelle udformning af offentlig information
- meningsmålinger og andre tilbagemeldingsmetoder.

I 1986 har der været arrangeret et kursus specielt for kommunale informationsmedarbejdere, hvor man bl.a. har debatteret erhvervsfremmeaktiviteter, bedre service, lokalradio og lokal-tv samt informationsbuletter.

Kurseme har varet 3 dage.

14.2.13. Den journalistiske efteruddannelse

Den journalistiske efteruddannelse har arrangeret tre kurser i informationsteknik m.v.

Kursems emner har været informationspolitik, informationsplanlægning, informationsmedarbejderens placering i systemet, afgrænsning af målgrupper, samarbejde

med eksperter, foredrags- og demonstrationsteknik, pressekontakt og tryksagsproduktion.

Kurseme har varet 5 dage.

14.2.1.4. Danmarks Biblioteksskole

Biblioteksskolen har siden slutningen af 70'erne arrangeret 5-6 efteruddannelseskurser i samfundsinformation.

Kursems indhold har varieret en del, men nogle grundlæggende emner er:

- politisk meningsdannelse
- borgernes informationsbehov
- statslig og kommunal informationsvirksomhed
- lokalradio og lokal-tv
- pjeceproduktion og -formidling
- retsinformation
- social information
- børneinformation
- samfundsinformation i større og mindre biblioteker

Kurseme har varet 14 dage.

Herudover indgår samfundsinformation som et element i andre efteruddannelseskurser på Biblioteksskolen.

14.2.1.5. Danmarks jurist- og Økonomforbund

Forbundet har i en årrække arrangeret 1-døgns kurser i pressekontakt.

Kursusindholdet er:

- samarbejde mellem presse, erhvervsliv og offentlige institutioner og myndigheder
- interview'ets 10 bud
- individuel interview-træning

Der arrangeres også 1-døgns opfølgningskurser, hvor der gives yderligere træning i interview-situationen. Undervisningen går her dybere i de forskellige kommunikationstekniske processer, og der bliver givet demonstration af sprogets betydning for kommunikationen.

14.2.2. Behov for efteruddannelse i offentlig information

Der vil være behov for efteruddannelse både af administrative chefer og administrative sagsbehandlere samt af informationsmedarbejdere.

14.2.2.1 Administrative chefer og sagsbehandlere

Efteruddannelse af disse grupper foregår typisk på Danmarks Forvaltningshøjskole og Den kommunale Højskole.

Forvaltningshøjskolen arrangerer kurser for både statslige og kommunale medarbejdere, medens Den kommunale Højskole kun arrangerer kurser for kommunale medarbejdere. Uden at tage stilling til, hvor efteruddannelseskurserne skal ligge, vil jeg pege på, at det forekommer hensigtsmæssigt at arrangere kurser, hvor der både er statslige og kommunale medarbejdere med. Dette vil fremme dialogen mellem de forskellige administrative niveauer og dermed også fremme samspillet mellem den statslige og kommunale information, som jeg flere gange har påpeget vigtigheden af.

I hvert fald på Forvaltningshøjskolen er der en tradition for at arrangere chefkurser og sagsbehandlerkurser hver for sig. Efter min mening vil der være knyttet fordele til kurser, der er fælles for chefer og sagsbehandlere.

Væsentligere end disse to specielle spørgsmål er imidlertid hele spørgsmålet om efteruddannelsens omfang og nærmere tilrettelæggelse. For tiden tegner der sig et billede af efteruddannelserne som meget spredte, placeret på nogle ganske korte kurser og centreret omkring en - nødvendigvis meget summarisk - behandling af offentlig information (informationsstrategi, informationsteknik m.v.) som et isoleret fænomen.

Hvis et hovedformål med bedre offentlig information er en bedre dialog og kontakt i øvrigt mellem borgere, forvaltning og po-

litikere, og hvis man følger denne betænkningstanker om, at offentlig information typisk ikke er en selvstændig aktivitet, men bl.a. er et led i god sagsbehandling, bedre service og et middel til at øge den demokratiske medindflydelse, forekommer det naturligt i efteruddannelsen at koble de informationsmæssige synspunkter sammen med synspunkter om nye organisationsformer og serviceledelse.

Jeg indstiller derfor, at Statens Informationstjeneste tager initiativ til i samarbejde med Danmarks Forvaltningshøjskole og Den kommunale Højskole at få udviklet kursusprogrammer, der dels tilgodeser såvel de informationspolitiske og informationstekniske målsætninger i stat og kommuner, dels også inddrager organisationsmæssige og servicemæssige synspunkter i kursustilbuddet. Derved skulle der kunne dannes grundlag for et sammenhængende kursussystem for såvel chefer som sagsbehandlere på dette område.

14.2.2.2.

Informationsmedarbejdere

De informationsmedarbejdere, der er ansat i stat og kommuner, har en meget forskellig uddannelsesbaggrund, og det kan derfor synes vanskeligt at tilrettelægge kurser, der tilgodeser alle informationsmedarbejdere. Det er yderligere således, at langt de fleste informationsmedarbejdere findes på det kommunale område, hvor der de sidste 10 år har eksisteret en uformel informationsmedarbejderklub, kaldet erfa-gruppen, der har arrangeret erfaringsudvekslingsmøder og nu på det sidste et kursus i 1986 på Den kommunale Højskole. Som tidligere nævnt, bl.a. i kapitel 6.2.10., er der nu stiftet en forening for kommunale og amtskommunale informationsmedarbejdere. Det vil være hensigtsmæssigt, at der arrangeres efteruddannelse inden for en sådan forenings rammer. Der kunne måske også arrangeres fælleskurser for kommunale og

statslige informationsmedarbejdere, igen med samme formål som for de administrative chefers og sagsbehandleres vedkommende, nemlig at fremme samspillet mellem den statslige og kommunale information.

Jeg indstiller, at Statens Informationstjeneste følger udviklingen på dette område, og at Informationstjenesten i samarbejde med Amsrådsforeningen, Kommunernes Landsforening og foreningen af kommunale og amtskommunale informationsmedarbejdere overvejer, hvordan man kan etablere en systematisk kursusvirksomhed for informationsmedarbejdere.

III. DEL

Kapitel 15

Stillingtagen til information i lovgivningen

15.1. Lovforslagsbemærkninger

Spørgsmålet om stillingtagen i lovforslagsbemærkninger til, hvorledes der bør informeres om den pågældende lov, er behandlet i betænkning 787.

I betænkningen (s.56) blev det foreslået at fastlægge en "pligt" for ministerierne til i bemærkningerne til lovforslag udtrykkeligt at anføre "i hvilket omfang loven giver anledning til særlige informationsmæssige foranstaltninger med angivelse af forventede udgifter".

Dette forslag ligger til grund for bestemmelsen i cirkulære 1978 § 6, stk. 2, der har følgende indhold: "Bemærkninger til lovforslag skal indeholde et skøn over de forventede udgifter til eventuel information om loven eller om administrative dispositioner i henhold til denne, jfr. herved også § 2 i Statsministeriets cirkulære nr. 195 af 16. september 1966 om bemærkninger til lovforslag".

Denne bestemmelse vedrører imidlertid kun spørgsmålet om informationsudgifter - og ikke (direkte) spørgsmålet om, "i hvilket omfang loven giver anledning til særlige informationsmæssige foranstaltninger". En delvis imødekomelse af betænkningens synspunkter ligger dog formentlig i cirkulærets § 6, stk. 1, der har følgende indhold: "Ved gennemførelsen af retsfor skrifter eller mere omfattende administrative dispositioner med retligt indhold skal de enkelte

myndigheder tage stilling til, om der er behov for at udbrede kendskabet til de pågældende forskrifter eller dispositioner gennem information"; udtrykket "retsfor skrifter" i denne bestemmelse dækker formentlig både administrative bestemmelser (navnlig bekendtgørelser og visse cirkulærer) og love; men bestemmelsen pålægger kun ministerierne at tage stilling til det nævnte informationsspørgsmål, men ikke at tilkendegive denne stillingtagen i lovforslagsbemærkningerne.

I betænkning 787 anførtes - i tilknytning til betænkningens ovennævnte forslag vedrørende lovforslagsbemærkninger - at "man i forbindelse hermed (kunne) overveje rutinemæssigt at høre informationskontoret om udkast til lovforslag, der ifølge den allerede gældende ordning forelægges Administrationsdepartementet til udtalelse angående de administrative konsekvenser"; med denne sidste udtalelse sigtede betænkningen til de cirkulærebemærkelser, som nu er optaget i Statsministeriets cirkulære nr. 124 af 25. juli 1983, hvori det blandt andet bestemmes, at lovudkast - senest samtidig med oversendelsen til Justitsministeriets lovfdeling til lovteknisk gennemgang, jfr. Statsministeriets cirkulærskrivelse af 16. maj 1960 - skal sendes til Administrationsdepartementet.

Som det fremgår af kap. 5 er cirkulære 1978, § 6, stk. 2, stort set ikke kommet i brug. Og en ordning som skitseret i be-

tænkningen, hvorefter lovudkast rutinemæssigt forelægges Statens Informationstjeneste, er ikke gennemført.

Efter min mening bør der - som jeg til dels allerede har anført i kap. 3.3. - anlægges følgende synspunkter vedrørende information om nye love og bekendtgørelser (og cirkulærer, hvis disse er relevante for borgernes retsstilling):

Den formelle kundgørelse i Lovtidende (eller Ministerialtidende) indebærer ingen reel information til borgerne.

Ved gennemførelse af enhver borgervendt lov eller administrativ forskrift bør der - som et led i lovgivningsproceduren/den administrative procedure - tages stilling til, hvorledes informationen til borgerne om den nye lov skal gives.

Når talen er om lovforslag bør denne stillingtagen altid finde udtryk i lovforslagsbemærkninger, der således bør beskrive de informationsforanstaltninger, der forudsættes iværksat, samt de evt. udgifter, der måtte være forbundet hermed.

Heri ligger naturligvis ikke, at alle borgervendte love kræver særlige informationsforanstaltninger, men alene at lovforslagsbemærkningerne bør indeholde en vurdering af, hvorledes information om loven bør gives.

Som omtalt i kap. 3.3. kan en sådan vurdering af informationsspørgsmålet føre til:

1. at loven - uden nærmere informationsforanstaltninger - kan "virkeliggøres efter (sit) formål blot ved at blive administreret" (annonceringsvejledningen af 1972, afsnit I, 2, litra a), eller
2. at der kan informeres tilfredsstillende om loven inden for rammerne af de foranstaltninger, ministerier i almindelighed foretager i forbindelse med nye love, herunder evt. kontakt med organisationer, fagblade m.v., eller
3. at der herudover kræves særlige informationsforanstaltninger, annoncering, pjecer, tv-OBS m.v., som typisk gen-

nemføres i samarbejde med Statens Informationstjeneste.

Af afgørende betydning er imidlertid efter min opfattelse, at ethvert ministerium ved udarbejdelse af forslag til en borgervendt lov i lovforslagsbemærkningerne tilkendegiver sin opfattelse af informationsspørgsmålet, således at også dette kommer til at indgå i folketsbehandlingen.

Jeg indstiller, at disse synspunkter - der som nævnt er på linie med synspunkterne i betænkning 787 - finder udtryk i et cirkulære til ministerierne.

Jeg foreslår endvidere, at der - på linie med den ordning, der i betænkning 787 blev foreslået til overvejelse - fastlægges en ordning, hvorefter lovudkast forelægges Statens Informationstjeneste, således at denne allerede på dette tidlige stadium kan tage et initiativ/fremkomme med forslag vedrørende informationsforanstaltninger, hvor lovudkastet giver anledning dertil. Gennemføres en sådan ordning ikke, bør det efter min mening påhvile Administrationsdepartementet i forbindelse med dettes gennemgang af lovudkast, jfr. det ovennævnte cirkulære af 1983, at være opmærksom på informationsspørgsmålet og tage kontakt derom med Statens Informationstjeneste, når der er anledning dertil.

15.2 Lovbestemmelser

Spørgsmålet om optagelse i love og andre forskrifter af bestemmelser om information er ikke behandlet i betænkning 787. Dette har utvivlsomt - i hvert fald til dels - sammenhæng med, at betænkningen alene angik regel information, og at der i praksis stort set ikke har været spørgsmål om i nye regler at optage beslutninger om, hvorledes der skal gives information om indholdet af disse nye regler.

I cirkulære 1978 blev imidlertid i § 7 optaget en bestemmelse af følgende indhold: "Ved udarbejdelse af nye eller ændrede retsforskrifter bør man være opmærksom

på, om der er behov for at medtage udtrykkelige bestemmelser om information eller for ændring af hidtil gældende regler herom".

Som det fremgår af kap. 5 synes denne bestemmelse ikke at have haft nævneværdig praktisk betydning.

Formentlig sigter bestemmelsen navnlig til andre informationsområder end regelinformation.

Der findes som bekendt spredt i lovgivningen dels nogle regler om medindflydelsesinformation (navnlig i miljølovgivningen i vid forstand), dels en række andre enkeltstående informationsregler, blandt andet i forbindelse med klageordninger.

Den almindelige vurdering af offentlig informations betydning påvirkes utvivlsomt i væsentlig grad af lovgivningsmagtens holdning til informationsspørgsmål. Lovgivningsmagten kan altså med en øget opmærksomhed på informationsbehov og en hyppigere stillingtagen dertil fremme udviklingen på informationsområdet.

I betragtning af den debat, der har været omkring reglerne i miljølovgivningen (i vid forstand) om borgermedindflydelse, er der grund til at antage, at lovgivningsmagtens opmærksomhed på spørgsmålet om, på hvilke områder og i hvilken form, herunder på hvilket informationsgrundlag, der bør sikres borgermedindflydelse, er betydelig.

Når talen er om andre informationsområder, gælder vel i vidt omfang, at de er mindre egnede til lovgivning. Jeg skal dog pege på to forhold:

Efter min opfattelse er det betydningsfuldt, at lovgivningsmagten - og administrative myndigheder - i forbindelse med udstedelse af bekendtgørelser m.v. er opmærksomme på, om de regler, der fastsættes, giver anledning til særlige situationer, hvor borgerne vil lide retstab, hvis der ikke foretages informationsforanstaltninger og i konsekvens heraf fastsætte informationsregler.

Endvidere er der efter min mening - som også berørt i anden sammenhæng - behov for stadig større opmærksomhed på spørgsmålet om, hvorvidt information kan være et mere hensigtsmæssigt påvirkningsmiddel end - og dermed træde i stedet for - detaljeret regelregulering (information som alternativ til regelregulering).

Kapitel 16

Informationsarbejdets organisation i ministerier m.v.

Dette spørgsmål hører ikke - i hvert fald ikke direkte under mit kommissorium, og jeg skal derfor behandle det kort og kun i det omfang, det har betydning for Statens Informationstjeneste.

I betænkning 787 (s. 54) udtales: "Det følger af hele den opfattelse af informationsspørgsmålets betydning, som betænkningen er udtryk for, at udvalgsflertallet lægger afgørende vægt på, at informationsopgaven anerkendes som en selvstændig arbejdsopgave i ministerierne på linje med udfærdigelsen af supplerende administrative forskrifter og det øvrige administrative arbejde i forbindelse med lovens gennemførelse".

Denne udtalelse kan jeg fortsat tilslutte mig. Den siger i og for sig ikke andet end det selvfølgeligelige, at regel informationsopgaven er en opgave, der er ligeværdig med de øvrige regelproducerende opgaver. I forhold til denne opfattelse, er der ikke noget inkonsekvent i, at opgaver vedrørende regelinformation udføres af de medarbejdere, der i øvrigt udfører lov- og andet regelforberedende arbejde; regel informationen bør netop betragtes som et integreret led i regelproduktionen. Den ovennævnte udtalelse vedrører i virkeligheden ikke informationsarbejdets organisation.

I betænkningen (s. 54) anføres imidlertid videre: "Det er endvidere udvalgsflertallets opfattelse, at der i hvert ministerium blandt dets medarbejdere bør udpeges én eller

flere, der har eller erhverver særlig indsigt i informationsspørgsmål, og som derfor kan bidrage til at sikre, at der gøres den fornødne indsats med henblik på informationsopgavernes løsning, bl.a. ved at være rådgiver for andre medarbejdere i ministeriet og være kontaktperson til statens informationskontor".

Også denne udtalelse kan jeg fortsat tilslutte mig. Og den får i øvrigt en væsentlig stærkere begrundelse, når den relateres - ikke alene til regel information, som betænkningen angik - men til alle informationsområder.

Jeg skal specielt understrege betydningen af, at der i hvert fald i hvert ministerium, men efter omstændigheden også i styrelser, er en kontaktperson til Statens Informationstjeneste.

Det ovennævnte udvalgsflertal fandt ikke, "at burde gå nærmere ind på spørgsmålet om, hvorvidt der i de enkelte ministerier bør være særlige informationsmedarbejdere, typisk af journalistisk uddannelse". Som begrundelse for ikke at gå nærmere ind på dette spørgsmål, anførte udvalgsflertallet, at spørgsmålet ikke var egnet til at blive vurderet med speciel relation til udvalgets kommissorium (regelinformation).

I kapitel 5 er der givet oplysninger om det forholdsvis begrænsede omfang, hvori ministerier har ansat særlige informationsmedarbejdere. Når informationsopgaverne

ses i deres fulde bredde, er jeg forholdsvis sikker på, at flere ministerier kunne forbedre grundlaget for deres løsning med ansættelse af medarbejdere med særlige faglige forudsætninger i kraft af uddannelse og tidligere beskæftigelse. Men naturligvis må spørgsmålet bedømmes meget konkret under hensyn til eksisterende organisation og foreliggende ansættelsesmuligheder.

For såvidt der ansættes særlige informationsmedarbejdere, er to funktionsbegrænsninger væsentlige:

Den første begrænsning fik udtryk i betænkning 787 i følgende formulering: "spørgsmålet om, hvorvidt der bør være særlige informationsmedarbejdere i de enkelte ministerier, er et spørgsmål, der ikke bør kædes sammen med spørgsmålet om pressens adgang til i et ministerium eller en styrelse at søge informationen dér, hvor pressen ønsker at søge den."

Den anden begrænsning, som efter min mening bør søges fastholdt, er, at der ikke bør ske en funktionsmæssig sammenblanding af de mere saglige-administrative informationsopgaver, f.eks. regel information, og en politisk "talerørsfunktion" for vedkommende minister.

Spørgsmålet om særlige informationsansvars-enheder eller informationsmedarbejdere er et spørgsmål, der i flere henseender er relevant for Statens Informationstjeneste.

Spørgsmålet om kontaktpersoner er omtalt ovenfor.

Etablering af de nævnte enheder m.v. i ministerier vil kunne effektivisere, kvalificere og lette samarbejdet mellem ministeriet og Statens Informationstjeneste - og i øvrigt også begrænse behovet for Informationstjenestens bistand.

Og Statens Informationstjeneste vil få et bredere og lødigere grundlag for den del af dens opgaver, som består i formidling af erfaringsudveksling, ministerier og styrelser imellem.

Kapitel 17

Statens Informationstjeneste

17.1. Statens Informationstjenestes fremtidige rolle

17.1.1 Informationsbehovet

Efter min mening er det rigtigt at tage udgangspunkt i den opfattelse, at der, uanset de seneste års bestræbelser og udviklinger på informationsområdet, er et *meget stort behov for udbygning af det offentliges informationsindsats*.

Jeg erkender, at denne vurdering i væsentlig grad er af skønsmæssig karakter; dette er en nødvendig følge af, at informationsbehovet selvsagt ikke lader sig angive på nogen eksakt måde, men i væsentlig grad beror på en række generelle, samfundspolitiske vurderinger, der alle - på den ene eller anden måde - angår spørgsmålet om, hvilket forhold der bør være mellem borgere og myndigheder. Jeg henviser til kapitel 3, hvor jeg har redegjort for de principielle synspunkter, der efter min mening må anlægges på offentlig information, herunder på informationens betydning, såvel for de enkelte borgere som ud fra bredere samfundspolitiske synspunkter. På den anden side henviser jeg til de oplysninger om den nuværende informationsindsats, som navnlig er givet i kapitlerne 5, 6 og 8.

Min vurdering af de enkelte informationsområder, som jeg har beskrevet i kap. 3.3., kan i summarisk form gengives således:

a) Regel information

Nyhedsinformation (om nye love m.v.). Når ministeriers og styrelseres indsats og den supplerende kommunale indsats, som vedrører nyhedsinformation, lægges sammen, og når de forskellige informationsmetoder, herunder annoncering, pjecer m.v. og OBS-udsendelser, samvurderes, er den samlede nyhedsinformation nok øget en del i de senere år. Men vi er stadig langt fra en ordening, hvorefter der systematisk ved enhver produktion af borgervendte regler foretages en grundig vurdering af, om særlige informationsforanstaltninger er påkrævet for at sikre borgerne et tilfredsstillende grundlag for at overholde pligtregler/benyttede rettighedsgivende regler - og derefter på et fagligt, informationsstrategisk grundlag vurderes, hvilken informationsforanstaltning/hvilken kombination af informationsforanstaltninger der er mest formålstjenlig.

Generel opfølgingsinformation (gentagen "nyhedsinformation", typisk i bredere emneorienteret form) forekommer kun i meget ringe omfang.

Situationsinformation (information til borgere, der nærmer sig situationer eller dispositioner, hvor de har et aktuelt og konkret behov for information for at kunne varetage deres interesser) er den form for regelinformation, der er mest udbygget i de senere år, navnlig på det kommunale plan, - nu støttet af såvel regeringens moderniseringsprogram (herunder servicekampagner) og forvaltningslovens vejledningsre-

gel. Der er her tale om en meget betydningsfuld udvikling, der synes at være godt i gang, men som på den anden side befinder sig på et indkøringsstadium og stiller store krav, ikke blot om nogle informations-teknikker, men også - og navnlig - om reformer i organisation, ledelse, sagsbehandlingsprocedurer, kontaktformer ved serviceydelser m.v.

b) "*Præsentationsinformation*" "*administrationsinformation*" og "*profileringsinformation*" (jfr. kap. 3.3.3.)

Også på dette område vurderer jeg situationen således, at en spændende udvikling er påbegyndt, men at denne udvikling endnu ikke er sat i gang alle steder og i øvrigt typisk befinder sig på indlednings- eller forløbsstadium.

c) "*Medindflydelsesinformation*" (information om forslag, planer m.v. med henblik på offentlig debat/borgermedindflydelse).

Den, der ud fra et demokratisyn har en positiv holdning til en udvikling af dette informationsområde, kan med tilfredshed - for så vidt angår det kommunale område - konstatere, at medindflydelsesordningerne på miljøområdet (i videste forstand - omfattende også arealanvendelseslovgivningen) har holdt stand, at en vis udvikling er sket på andre områder, herunder det sociale område, og at en række serviceinitiativer på en spændende måde har lagt op til at inddrage borgernes opfattelse af deres kontakt med forvaltningen. På den anden side synes betydelig usikkerhed - med hensyn til medindflydelsens omfang og metoder - at karakterisere dette område. Og i statslig sammenhæng er mulighederne fortsat begrænsede.

d) "*Information/kampagner som alternativ (eller støttende supplement) til regelregulering*" har givet anledning til voksende opmærksomhed, men endnu kun til begrænsede initiativer. Dette område vil utviv-

somt få øget opmærksomhed i de kommende år.

e) "*Almen debatskabende information*" (jfr. kap. 3.3.6.)

Denne information, hvis formål alene er at beskrive et problem faktuel og dermed sætte det på den offentlige debats dagsorden og levere et lødigt grundlag for debatten, har endnu ikke spillet nogen større rolle, men vil højst sandsynligt komme til at gøre det i de kommende år (miljøspørgsmål, sundhedsspørgsmål, teknologispørgsmål m.v.)

Sammenfattende er det min vurdering, at der ligger informationsopgaver af overordentligt store dimensioner, som venter på at blive taget op, og som det både ud fra hensyn til borgerne og bredere samfundsmæssige hensyn er betænkeligt at lade ligge.

17.1.2. Ansvaret for information

Efter min opfattelse er det fortsat rigtigt at lægge det organisatoriske hovedsynspunkt til grund, at *informationsopgaverne i deres udgangspunkt bør være placeret hos vedkommende administrative myndighed*. Informationsopgaverne er typisk ikke "selvstændige" opgaver, men opgaver, som bør betragtes som integrerede led i en lovgivningsproces (der har tilhørsforhold til et ministerium) eller en administrativ opgave af konkret karakter (forvaltningsafgørelse eller serviceydelse) eller af generel karakter. Det er nyttigt, at enhver forvaltningsmyndighed gør sig den informationsopgave - dens indhold og bevillingsmæssige forudsætninger - der bør være et led i en forvaltningsopgave, klar; dette er ret besat forudsætningen for forvaltningsopgavens rigtige løsning. Og denne forvaltningsmyndighed er, hvis den tager informationsopgaven alvorligt, naturligvis også den myndighed, der har de bedste faglige forudsætninger for at vurdere - i hvert fald - opgavens hovedramme.

17.13. Statens Informationstjenestes rolle

Hermed er også sagt noget væsentligt om rammerne for Statens Informationstjenestes virksomhed.

Det er *ikke* Statens Informationstjenestes opgave at *afgøre*, hvordan myndighedernes informationsarbejde skal organiseres, hvad der skal informeres om, hvilke informationsforanstaltninger der skal iværksættes - og heller *ikke at gennemføre alle* informationsforanstaltninger.

Men Statens Informationstjeneste skal være et organ, der på et *højt fagligt niveau* kan være

- initiativtagende (forslagsstillende)
- generelt og konkret rådgivende med hensyn til informationsarbejdes organisation, informationsstrategi og informationsteknik, og
- bistandsydende med hensyn til gennemførelse af de informationsforanstaltninger, som vedkommende myndighed ikke lige så godt kan gennemføre på egen hånd, eller hvor der er praktiske fordele forbundet med at opgaven udføres centralt.

En afklaring af, *hvilke informationsområder*, jfr. herved kap. 3.3., Statens Informationstjeneste skal beskæftige sig med, er vigtigt. Betænkning 787 behandlede - i overensstemmelse med udvalgets kommissorium - kun regelinformation. Cirkulære 1978 synes i nogen grad præget heraf, men begrænser ikke Statens Informationstjenestes opgaver til regel information - og det har Informationstjenesten heller ikke selv gjort i sin praksis, jfr. mine indledende bemærkninger til kap. 6 og bilag 6.

Efter min mening er det vigtigt, at Statens Informationstjeneste beskæftiger sig med - og har forudsætninger for at beskæftige sig med - *alle de informationsområder, jeg har omtalt* i kap. 3.3. og 17.1.1. Dette indebærer ikke alene - som allerede nævnt - krav om

et *højt fagligt niveau* hos Informationstjenestens personale med hensyn til de "rene" informationsspørgsmål, men krav om *betydelig faglig bredde (tværfaglighed)*. Indsigt i "offentlig information" skal kombineres med indsigt i forvaltningsret, forvaltningskundskab i øvrigt og forvaltningspolitik.

Initiativforpligtelsen

Statens Informationstjenestes initiativtagende/forslagsstillende rolle bør omfatte spørgsmål om, hvad der bør informeres om. - Statens Informationstjeneste bør bidrage til, at "hullerne" i myndighedernes informationsindsats bliver udfyldt.

En særlig anledning til at fremkomme med informationsforslag vil foreligge, hvis der gennemføres den ordning, som der blev lagt op til i betænkning 787 (s. 56), og som jeg anbefaler i kap. 15, og hvorefter alle lovudkast forelægges Informationstjenesten.

Men i det hele gælder, at Informationstjenesten bør "følge med" i regelproduktion, administration m.v. og på grundlag heraf søge at identificere væsentlige, udækkede informationsbehov og fremsætte forslag over for vedkommende statslige myndighed om informationsforanstaltninger.

Det må imidlertid erkendes, at en sådan almindelig følgen med i på den ene side udviklingen i lovgivning og administration og på den anden side myndighedernes informationsindsats let kan blive forholdsvis overfladisk, hvis den ikke knyttes an til ordninger, der giver praktisk funderede in-put. Det er vigtigt, at Statens Informationstjeneste har en løbende og forholdsvis tæt kontakt med informationsbrugergrupper, som således får lejlighed til over for Statens Informationstjeneste at præcisere deres informationsbehov, som de er de bedste til at identificere. En praktisk ordning med henblik herpå kan være, at Statens Informationstjeneste søger etableret nogle hen-

sigtmæssigt sammensatte brugerpaneler, f.eks. fra erhvervsreguleringsområdet, det sociale område, arbejdsmarkedsområdet og uddannelsesområdet.

Den initiativtagende/forslagsstillende funktion bør naturligvis også omfatte *valg af informationsforanstaltninger*.

Det er for så vidt udtryk for et initiativ i denne retning, når Statens Informationstjeneste en gang om året spørger ministerier og styrelser om deres planer med hensyn til OBS-produktioner og tilhørende informationsmateriale. En kontakt mellem Statens Informationstjeneste og et ministerium eller en styrelse om en informationsforanstaltning, f.eks. en OBS-produktion, bør regelmæssigt give anledning til drøftelse af spørgsmålet om kombination med andre informationsforanstaltninger.

En initiativtagende rolle må have visse væsentlige forudsætninger, hvis initiativerne skal have en rimelig gennemslagskraft.

Statens Informationstjeneste må som allerede omtalt repræsentere et højt kvalificeret fagligt niveau i informationsspørgsmål og en betydelig faglig bredde, der også omfatter almindelig forvaltningsmæssig sagkundskab.

Heri ligger krav til Statens Informationstjenestes personalemæssige bemanding og krav om, at Statens Informationstjeneste ved kontakt med andre informationsenheder og med forsknings- og uddannelsesinstitutioner stadig sikrer sig det bedst mulige faglige grundlag for informationsarbejdet.

Endelig - men ikke mindre vigtigt - forudsætter initiativfunktionen et bevillingsmæssigt grundlag. Betænkning 787 (s. 55) foreslog som tidligere omtalt, at der blev bevilget Informationstjenesten "et ikke uvæsentligt *rådighedsbeløb*, dels til imødekommelse af uforudsete, akutte informationsbehov, dels til anvendelse i tilfælde, hvor initiativet til informationsindsatsen udgår fra informationskontoret". Det er dette forslag, der er gået igen i cirkulære

1978, § 8, stk. 4, men med den ændring, som naturligvis har været begrundet i nogle, i og for sig forståelige, bevillingspolitiske overvejelser - at Statens Informationstjeneste (af et rådighedsbeløb) kun kan afholde "udgifter til informationsforanstaltninger, som ikke har kunnet forudses ved de enkelte myndigheders budgetlægning, eller som vedrører emner, der ikke kan henføres til en enkelt myndighed". I de seneste år er rådighedsbeløbet væsentligt nedsat, og det er nu næsten bortfaldet - en udvikling, som formentlig har sammenhæng dels med, at Informationstjenesten i flere år faktisk ikke udnyttede rådighedsbeløbet fuldt ud, dels med almindelige besparelseshensyn.

Efter min mening er det overordentlig vigtigt, at Statens Informationstjenestes initiativtagende funktion udvikles, og da en forudsætning herfor - i hvert fald i en indkøringsfase - er et bevillingsmæssigt grundlag, som i væsentlig grad må være placeret hos Informationstjenesten, må jeg indstille, at forslaget om rådighedsbeløb, således som dette forslag var udformet i betænkning 787, nu gennemføres.

Generel rådgivning

Statens Informationstjeneste bør udøve, hvad der kan betegnes som en *generelt rådgivende funktion* over for ministerier, styrelser, andre statslige myndigheder samt amtskommuner og kommuner med hensyn til informationsarbejdes organisation, informationsstrategi og informationsteknik.

Grundlaget herfor er naturligvis den generelle viden om disse spørgsmål, som findes/bør opsamles i Statens Informationstjeneste, og som bør formidles. Grundlaget for denne generelle viden er flerstrengt:

- Informationstjenestens praktiske erfaringer fra sit eget løbende arbejde.
- De erfaringer, der indvindes hos de enkelte myndigheder ved disses eget informationsarbejde, og som Statens Infor-

mationstjeneste bør medvirke til at formidle.

- UndersøgelseS/forskningsresultater, som Statens Informationstjeneste samler i Informationstjenesten ved dennes egne undersøgelser (f.eks. mindre effektundersøgelser), gennem forsknings- og uddannelsesinstitutioner, som Statens Informationstjeneste har kontakt med, jfr. kap. 13, eller ved almindelig følgen med i forskning - her i landet eller i andre lande - der er relevant for offentlig information.

Formidling af dette erfaringsmateriale m.v. må ske dels gennem konferencer/kurser/erfa-grupper, samarbejde med uddannelsesinstitutioner og deltagelse i arbejdet i foreninger af informationsmedarbejdere, dels gennem publikationer (årsberetninger, nyhedsbreve eller særskilte publikationer).

Den ovenfor omtalte generelt orienterede rådgivningsvirksomhed bør også stå til rådighed for amtskommuner og kommuner, der ønsker at benytte sig deraf, jfr. kap. 8 og 17.3.

Konkret rådgivning

Den konkrete rådgivning (vedrørende enkeltstående informationsopgaver) bør opretholdes nogenlunde uændret og således omfatte:

- udformning af informationsbudgetter
- valg af informationsforanstaltninger
- annonceringsmåde
- brochureudformning
- tv-OBS og radiospots
- andre informationsforanstaltninger
- valg af reklamebureau, konsulenter m.v.
- sproglig konsulenttjeneste i øvrigt.

Det er efter min mening rigtigst, at Statens Informationstjenestes konkrete rådgivningsfunktion i det hele, bortset fra TV- og radioproduktioner, hvor særlige hensyn gør sig gældende, har karakter af tilbud - såle-

des som hovedreglen allerede er nu. Formentlig vil udviklingen fortsat gå i retning af, at de enkelte myndigheder - fordi de får større erfaring - i videre omfang selv kan løse deres konkrete informationsopgaver. Som nævnt er det allerede nu således, at 80-90% af alle pjecer o.lign. produceres og distribueres uden om Statens Informationstjeneste.

Som nævnt finder jeg det rigtigst, at Statens Informationstjenestes rådgivningstilbud principielt også står til rådighed også for de amtskommuner og kommuner, der måtte ønske at benytte det.

Med hensyn til spørgsmålet om en vis ændring i den sproglige konsulentfunktion henviser jeg til mine bemærkninger i kapitel 6.2.7. om udvikling af tilbud om mere systematisk "sprogeftersyn" af en styrelses sproglige profil og andre former for mere sammenhængende konsulentbistand.

Teknisk bistand og formidling

Med hensyn til Statens Informationstjenestes konkrete bistands-/formidlingsopgaver foreslår jeg ingen ændringer.

Jeg finder, at det fortsat bør være således,

- at alle (også) informative statslige annoncer fortsat formidles gennem Statens Informationstjeneste
- at pjecer m.v. kan formidles gennem Statens Informationstjeneste, når vedkommende myndighed foretrækker dette, og
- at alle tv-OBS'er og radiospots fortsat formidles gennem Statens Informationstjeneste.

I forbindelse med det ovenfor anførte henviser jeg til mine indstillinger

- i kap. 5.5., jfr. 6.2.5., om udgivelse af mere omfattende emneorienterede informationsbrochurer,
- i kap. 6.2.3. om øgede midler til rådighed for OBS-produktioner og andre dermed sammenhængende informationsforanstaltninger, samt

- i kap.9.2. om en, evt. forsøgsvis, *ændret annonceringsform* - annoncering ved regelmæssige, fast placerede samleanoncer.

Statstidende og "Status"

Udgivelsen af "Statstidende" og "Status" bør fortsat være opgaver for Statens Informationstjeneste.

"Statstidende" giver mig ikke anledning til ændringsforslag.

"Status" har fundet en klart tilfredsstillende form. En vis udbygning er omtalt i kap. 10.3.2.(b) , og der kan i lys af udviklingen blive spørgsmål om anden udbygning af denne vigtige publikation.

Telefonoplysningen

Også "Telefonoplysningen" bør naturligvis fortsat være en opgave for Statens Informationstjeneste. Der bør gives fyldestgørende information om dens eksistens og drages de deraf eventuelt nødvendige personale-mæssige konsekvenser. Endvidere bør man søge at udbygge mulighederne for at trække oplysninger fra databaser, som f.eks. Retsinformation, jfr. herved kap. 12. På lidt længere sigt vil Statens Informationstjenestes telefonoplysning formentlig blive afløst ved den information, der gives af lokale informationsenheder.

Resumé

De ovenfor anførte fremtidige arbejdsopgaver for Statens Informationstjeneste modsvares i deres princip den oprindelige informationstjenestes opgaver (før overførelsen af opgaver fra Direktoratet for Statens Indkøb til Statens Informationstjeneste), og der er derfor grund til på dette stadium af fremsstillingen at søge at opsummere de foreslåede udviklinger/ændringer:

1. en parathed til principielt at beskæftige sig med alle de informationsområder,

der er beskrevet i kap. 3 og ovenfor i 17.1.1., og som stiller et stærkere krav - ikke alene om højt fagligt niveau med hensyn til informationsproblemer i snævrere forstand - men også om faglig bredde som grundlag for arbejdet.

2. en væsentlig opprioritering af den initiativtagende funktion, samtidig med at den konkrete rådgivning som hovedregel fremstår som et tilbud til myndighederne.
3. en væsentlig opprioritering af den generelle rådgivningsfunktion (erfaringsformidling, erfaringsudveksling m.v.)
4. et tættere samarbejde med informationsbrugergupper (etablering af paneller).
5. et tættere samarbejde med forsknings- og uddannelsesinstitutioner
6. en udvidelse af de generelle og konkrete rådgivningstilbud til også at omfatte amtskommuner og kommuner.

I betragtning af de ovenfor omtalte informationsopgavers relevans og de meget betydelige krav, de - navnlig i den ovenfor beskrevne udvidede form - stiller til Statens Informationstjeneste, må der efter min mening vises tilbageholdenhed med hensyn til at pålægge Informationstjenesten *opgaver, der falder uden for denne ramme*, og - som til skade for opgaver inden for rammerne - kan indebære administrative problemer, ikke mindst for en institution og en ledelse, som primært vil være indrettet/indstillet på de ovenfor nævnte informationsopgaver.

Administrativ annoncering

Uanset dette udgangspunkt foreslår jeg ikke ændringer med hensyn til opgaven *administrativ annoncering*, men indstiller, at der tages rationaliseringsinitiativer (edb og stikprøve-regningskontrol). Kan arbejdet rationaliseres og dermed begrænses, synes de praktiske fordele ved den nuværende ordning at have overvægt.

Tryksags- og blanketområdet

Om der var tilstrækkeligt grundlag for den overførelse af *tryksags- og blanketopgaverne* fra Direktoratet for Statens Indkøb til Statens Informationstjeneste, som skete i 1986, kan naturligvis diskuteres. Men der bør i hvert fald ikke nu rejses spørgsmål om flytning af disse opgaver. I øvrigt mener jeg, at placeringen er rigtig, for så vidt det lykkes Statens Informationstjeneste at integrere disse opgaver med den oprindelige Informationstjenestes opgaver. Det er vigtigt, at bestræbelser herpå fremmes.

Herudover bør forskellige rationaliseringsspørgsmål, bl.a. følgende, tages op:

- Muligheden for ved forhandling med ministerier og styrelser at begrænse omfanget af Statens Informationstjenestes efterfølgende fakturakontrol for tryksager.
- Muligheden for ved anvendelse af generel tryksagsvejledning at aflaste Informationstjenestens konkrete vejlednings- og kontrolarbejde.
- Muligheden for at anvende edb-teknik i blanketarbejdet.

Salgsarbejde

Med hensyn til spørgsmålet om, i hvilket omfang salgsarbejde fortsat bør være placeret i Statens Informationstjeneste, skal jeg udtale følgende:

Til bevarelse af den nuværende *blanket-salgsfunktion* (nært knyttet til blanketkonstruktionsarbejdet) og den nuværende "*lønarbejde-funktion*" (ren distribution mod gebyr herfor) knytter der sig, så vidt ses, ingen problemer.

Problemerne er knyttet til spørgsmålet om *publikationssalgets omfang*.

Efter min mening er det ret klart, at Informationstjenesten fortsat bør sælge til *andre offentlige myndigheder*, f.eks. kommuner, samt foretage en *gros-salg gennem boghandlere*.

Efter de drøftelser, jeg har haft i Informationstjenesten, må jeg imidlertid finde, at der er behov dels for en revurdering af prispolitikken vedrørende de pågældende publikationer, dels for en udbygning af samarbejdet med boghandlerne.

Desuden bør Statens Informationstjeneste fortsat kunne yde en service med hensyn til besvarelse af forespørgsler om, hvor offentlige publikationer, herunder publikationer, der ikke føres af Statens Informationstjeneste, kan erhverves. Denne *oplysningsfunktion* bør muligvis kombineres med den almindelige "telefonoplysning"; allerede i dag synes det svært at holde de to oplysningsfunktioner adskilte.

Tilbage står spørgsmålet om Informationstjenestens fortsatte *salg til private* - ved forsendelse, typisk af enkeltteksemplarer, eller i butikken.

Udgangspunktet for vurderingen af dette spørgsmål er vel den, ud fra en borgerorienteret informationsbetragtning, betydelige værdi, der må synes at ligge i at kunne præsentere et centralt sted som *stedet*, hvor a/e kan henvende sig og rekvirere statens publikationer.

Denne betragtning har imidlertid sine begrænsninger:

For det første står Statens Informationstjeneste ikke som sælger af mere end ca. 1/4 af alle statens publikationer, og spørgsmålet om en væsentlig udvidelse af denne andel er af flere grunde næppe realistisk.

For det andet vil Statens Informationstjenestes funktion som landsdækkende detail-forsendelsesforretning for statslige publikationer under alle omstændigheder betegne et forholdsvis moderat servicetilbud, også selv om den senere tids særlige problemer overvindes. Butikken er naturligvis et fint - men dog ikke særlig meget benyttet - tilbud til folk, der bor i København. Men i forhold til andre kan det med rimelighed formodes, at et bedre servicetilbud kunne opnås på decentral vis gennem et udbygget samarbejde med boghandlere

og måske - det formentlig voksende antal af - kommunale informationsenheder.

I hvert fald forekommer det mig, at en opretholdelse af salgsarbejdet i dets nuværende omfang - med detailsalg/detailforsælsessalg - må bygge på nogle forudsætninger, der har med prioriteringen af Statens Informationstjenestes opgaver at gøre.

Efter min mening må den højeste prioritet blandt Statens Informationstjenestes mulige opgaver gives til de tidligere omtalte informationsopgaver, herunder de overordnede opgaver (informationsinitiativer, erfaringsudveksling m.v.), som jeg har omtalt ovenfor.

Derfor må en opretholdelse af den nuværende "boghandlerfunktion" efter min mening forudsætte,

dels at salgsafdelingen kan gennemføre denne funktion på en så smidig og forholdsvis selvkørende måde, at funktionens gennemførelse ikke i nævneværdig grad belaster Informationstjenestens ledelse eller dens organisation i øvrigt,

dels at funktionen ikke omkostningsmæssigt belaster Informationstjenesten og dermed begrænser de økonomiske muligheder for at varetage Informationstjenestens mere overordnede funktioner.

Efter de oplysninger, jeg har modtaget i forbindelse med mine drøftelser i salgsafdelingen, føler jeg mig ikke overbevist om, at disse forudsætninger kan opfyldes heller ikke selv om nogle (bl.a. i forbindelse med et internt udvalgsarbejde) planlagte rationaliseringsforanstaltninger gennemføres.

Jeg finder ikke at have forudsætning for en mere præcis vurdering af spørgsmålet, der langt bedre vil kunne vurderes af Informationstjenestens leder efter i nogen tid at have indlevet sig i arbejdsgangene - eventuelt med bistand af specielt sagkyndige i de forretningsmæssige problemer.

Muligvis vil det være hensigtsmæssigt i en overgangsperiode at gennemføre en omfattende decentralisering (boghandlere og måske kommunale informationsenhe-

der), kombineret med rationalisering i Informationstjenesten - inden der tages endelig stilling til eventuel afvikling af detailsalget.

Jeg skal endelig bemærke, at en eventuel standsning af det almindelige detailsalg af publikationer ikke bør føre til en lukning af butikslokalet i Bredgade. Lokalet vil hensigtsmæssigt kunne anvendes dels som udliveringssted for (gratis) informationspjecer mv., dels som lokale for temaorienterede udstillinger.

17.2. Statens Informationstjenestes organisation

17.2.1 Organisationen før marts 1986

På det tidspunkt, da betænkning 787 blev afgivet, havde det daværende Statens Informationskontor et personale, der - foruden direktøren - bestod af 7 heltidsansatte og 4 deltidsansatte medarbejdere, der alle

havde kontoruddannelse, hvortil kom én akademisk uddannet medarbejder (jurist), der var udlånt fra Administrationsdepartementet. Af dette personale var kun 2-3 medarbejdere beskæftiget med informativt arbejde, medens det øvrige personale varetog formidlingen af administrative annoncer.

Statens Informationskontor fremlagde for det udvalg, der afgav betænkning 787, et skøn over kontorets fremtidige personalebehov:

Opgaver	Personalebehov
1. Direktør	1
2. Administrative medarbejdere	2
3. Information om retsregler mv. annoncer, pjecer, pressemeddelelser og kampagner	4
4. Radio og tv ("OBS")	3
5. Administrativ annoncering	1
6. Budtjeneste	1
7. Ekspedition, bogholderi, skrivning, journal m.v. (HK-personale)	7 heltidsansatte 4 deltidsansatte

alt 19 heltidsansatte og 4 deltidsansatte

Dette skøn indebar en personaleudvidelse på 11 stillinger.

Udvalget anførte i betænkningen, at udvalget ikke havde efterprøvet den arbejdsmæssige begrundelse for de enkelte stillinger, men at udvalget ud fra en samlet vurdering ikke havde fundet grundlag for at anfægte informationskontorets skøn.

På dette tidspunkt tilkendegav hverken informationskontoret eller udvalget noget om den organisatoriske struktur.

Der blev ved aktstykke af 2. maj 1977 tilvejebragt bevilling i hovedsagen i overensstemmelse med det ovennævnte forslag; der blev etableret en kontorchefstilling med henblik på ledelse af et administrativt kontor ved siden af det informationstekni-

ske kontor, som skulle ledes umiddelbart af direktøren.

Umiddelbart før Statens Informationstjeneste i marts 1986 overtog opgaver fra Direktoratet for Statens Indkøb, havde Informationstjenesten et personale på 21 heltidsansatte, 9 deltidsansatte, 1 kontorelev og 3 studerende. Personalet var placeret således efter funktion (idet der i parentes anføres dels tallene fra Informationskontorets ovenfor omtalte skøn fra 1976, dels de nu ansattes uddannelse):

Opgaver	Ansatte primo 1987	
Direktør (1)	1	(journalist)
Planlægning, udvikling, budget, personale (2)	2 1	(jurister) studerende
Information om regler og kampagner (4)	4	(2 cand.mag.er, 1 journalist, 1 kontorudd.)
	1	studerende
TV og radio (OBS) (3)	1	(udd. i film- branchen)
Administrativ annoncering (1)	1	(kontorudd.)
Budtjeneste (1)	1	
Bogholderi, skrivning, journal, reception mv. (7 heltids- samt 4 deltidsansatte)	3 8 deltidsansatte	(kontorudd.) (kontorudd.)
	1	kontorelev
Statstidende (0)	1	(kontorudd.)
Telefonoplysningen (0)	4 1	(bibliotekarer) studerende
"Status" (0)	3	(journalister)
	1 deltidsansat	(kontorudd.)

I organisatorisk henseende var informationstjenesten opdelt således:

1. En kreativ afdeling (information om regler og kampagner, herunder OBS, samt telefonoplysning) med 10 medarbejdere, heraf 2 studerende.
2. En administrativ afdeling (planlægning, udvikling, budget, personale, Statstidende, administrativ annoncering, bogholderi, skrivning, journal, reception, budtjeneste) med 18 medarbejdere, heraf 8 deltidsansatte, 1 kontorelev og 1 studerende.
3. "Status"-sektionen (oprettet i 1983) med 4 medarbejdere, heraf 1 deltidsansat.
4. En journalistisk medarbejder med direkte referat til direktøren.

Denne organisatoriske struktur har mig bekendt aldrig givet anledning til nærmere overvejelse.

Institutionens begrænsede størrelse har formentlig været den naturlige årsag til, at hverken organisatoriske eller ledelsesmæssige spørgsmål er oplevet som påtrængende. Mine drøftelser med medarbejderne har vist, at ledelsesstilen har været præget af stor tillid og ansvarsdelegering til de enkelte medarbejdere og sektioner og af gode personlige kontakter mellem ledelse og medarbejdere. Det er også mit indtryk, at denne ledelsesstil er oplevet meget positivt, omend der også er givet udtryk for, at "sektionsstrukturen" kunne modvirke oplevelsen af at tilhøre en organisation med en tilkendegivet fælles målsætning og strategi.

17.2.2 Den midlertidige organisation fra 1986

Pr. 1. marts 1986 overførtes den overvejende del af de funktioner, der hidtil havde ligget i Direktoratet for Statens Indkøbs tryksagsafdeling (konsulentopgaver vedrørende produktion af tryksager og blanketkonstruktion) og distributionsafdeling (herunder drift af butikken i Bredgade 20, ekspedition af bestillinger på publikationer og blanketter samt lagerfunktioner) til Statens Informationstjeneste. Forud for overførelsen blev der foretaget en rationalisering af tryksagsafdelingens funktioner, som muliggjorde en reduktion af bemanningen.

Baggrunden herfor var en undersøgelse af Indkøbsdirektoratet, som Administrationsdepartementet havde foretaget. Sigtet med omlægningen var at samle al rådgivning vedrørende produktion af publikationer, blanketter og andre tryksager i Statens Informationstjeneste samt at placere salgs- og distributionsopgaver hos den institution, hvor borgere naturligt søger hen for at få viden om og fra det offentlige. Omlægningen sigtede således på, at Informationstjenesten i videst muligt omfang skulle kunne yde totalrådgivning i informations-spørgsmål, jfr. Administrationsdepartementets cirkulærskrivelse af 12. februar 1986 (bilag 13).

I forbindelse med overførelsen af opgaver til Statens Informationstjeneste overgik 20 heltidsansatte og en deltidsansat medarbejder til Informationstjenesten. Samtidig overgik en kontorchef, der blev chef for Statens Informationstjenestes administrative afdeling, og en faktor, der blev konsulent for Statens Informationstjenestes ledelse med hensyn til specialopgaver på tryksagsområdet, jfr. nedenfor.

Statens Informationstjeneste fik nu følgende midlertidige organisatoriske struktur:

1. Informationsafdelingen (modsvarende i væsentlig grad den tidligere kreative afdeling)

med følgende opgaver:

- generel rådgivning vedrørende informationskampagner, informationsbudgetter, medier, brug af filmselskaber, reklamebureauer, free-lance konsulenter m.m.,
- formidling og produktion af tv- og radiospotter, annoncer og tryksager (betænkninger og andre publikationer, pjecer, plakater m.v.),
- sproglig konsulenttjeneste,
- telefonoplysning.

Denne afdeling fik i alt 15 medarbejdere (13 heltidsansatte og 2 studerende), heraf 10 fra Statens Informationstjenestes tidligere kreative afdeling, 1 fra Statens Informationstjenestes administrative afdeling og 4 fra Direktoratet for Statens Indkøbs tryksagsafdeling, heraf 3 beregnere og 1 assistent.

Afdelingen ledes af en afdelingsleder (cand.mag.).

2. Salgsafdelingen med følgende opgaver:

- konstruktion, lagerføring og salg af blanketter,
- lagerføring og salg af betænkninger og andre statslige publikationer
- administration af butikken i Bredgade 20.

Denne afdeling fik i alt 16 medarbejdere, der alle var overført fra Direktoratet for Statens Indkøb (både fra tryksagsafdelingen og distributionsafdelingen), heraf 1 konsulent (afdelingens leder), 3 beregnere, 1 litograf, 4 overassistenter og 7 assistenter. Afdelingen har endvidere i øjeblikket 4 midlertidigt ansatte.

Personalet er fordelt således efter funktion:

Ledelse	1 medarbejder
Indkøb (tryksager og blanketter)	2 medarbejdere
Blanketkonstruktion	2 medarbejdere
Ekspedition	7 medarbejdere
(skriftlig og telefonisk bestilling samt butik)	(heraf 3 midlertidige)
Lager	8 medarbejdere
	(her af 1 midlertidig)

3. *Den administrative afdeling* med følgende opgaver:

- budget og regnskab
- personale
- sekretariatetsforretninger
- fællesfunktioner (betjent, journal, skrivefunktioner, reception og omstilling m.v.).

Denne afdeling fik i alt 15 medarbejdere (5 heltidsansatte, 9 deltidsansatte og 1 kontorelev), heraf 13 fra Statens Informationstjenestes tidligere administrative afdeling og 2 fra Direktoratet for Statens Indkøb, heraf 1 kontorchef (afdelingens leder) og 1 overassistent.

4. 1 *journalistisk konsulent*, knyttet direkte til ledelsen (opretholdelse af den hidtidige ordning).

5. En *konsulent* - direkte knyttet til ledelsen - med specialopgaver indenfor *tryksagsområdet* (konsulenten har for ganske kort tid siden taget sin afsked).

6. "*Status*"-sektionen, knyttet direkte til ledelsen. Sektionen fik - som hidtil - og har stadig 4 medarbejdere: 3 journalister og 1 assistent (opretholdelse af den hidtidige ordning).

7. *Sektionen vedrørende Statstidende, nye medier, kommunekontakt*.

Denne sektion fik 3 medarbejdere, alle tidligere ansatte i Statens Informationstjeneste: 1 fuldmægtig (jurist) som

leder, 1 kontorfuldmægtig, 1 studerende.

Sektionen leder har for nogle måneder siden søgt 1 års orlov, og sektionen ledes nu af den ene af Informationstjenestens kontorchefer (direktørens stedfortræder, jfr. nedenfor).

Det blev som et led i den ovenfor beskrevne nye midlertidige organisation fastlagt, at ledelsen af Statens Informationstjeneste skulle påhvile direktøren og de to kontorchefer, der "som ansvarlig ledelse vil le følge arbejdet og lede udviklingen i alle afdelinger". Den ene kontorchef - den hidtidige leder af Statens Informationstjenestes administrative afdeling - skulle dels følge arbejdet i informationsafdelingen (hvis daglige ledelse som nævnt påhviler en afdelingsleder), dels være direktørens stedfortræder. Den anden kontorchef - overført fra Direktoratet for Statens Indkøb - skulle, foruden at være leder af den administrative afdeling, følge arbejdet i salgsafdelingen.

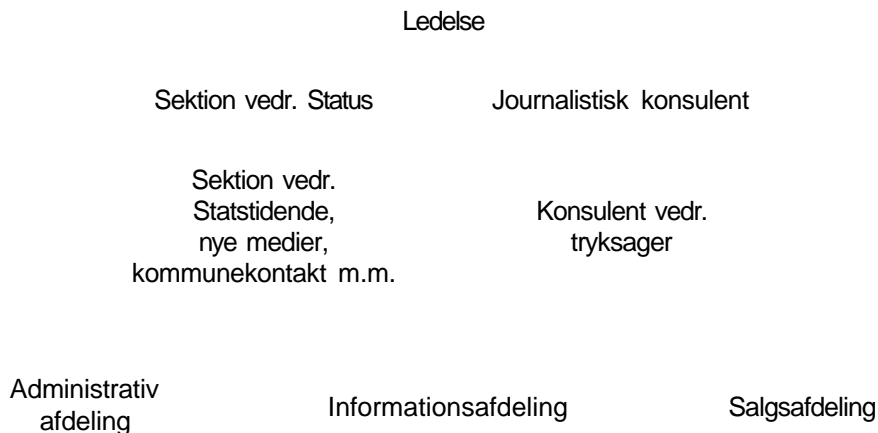
Som beskrevet ovenfor blev der overført personale fra Direktoratet for Statens Indkøbs tryksagsafdeling og distributionsafdeling samt desuden en kontorchef og en faktor til Statens Informationstjeneste. Fra tryksagsafdelingen blev 3 beregnere og 1 assistent placeret i informationsafdelingen og 3 beregnere og 1 litograf placeret i salgsafdelingen, som i øvrigt blev identisk med den tidligere distributionsafdeling (i Direktoratet for Statens Indkøb).

Statens Informationstjeneste har nu 43 heltidsansatte, 12 deltidsansatte, 2 kontor-

elever og 2 studerende. Antallet af årsværker i 1987 54,1, heraf 1 årsværk i lønramme 37 (direktøren) og tre årsværk i lønramme 36 (de 2 kontorchefer og konsulenten ved-

rørende specialopgaver på tryksagsområdet).

I skematisk form ser den nuværende, midlertidige organisation således ud:

17.2.3. Nogle vurderende betragtninger vedrørende den nuværende organisation

Den nuværende midlertidige organisatoriske struktur blev fastlagt ved en godkendelse fra Administrationsdepartementet, efter at dette - i overensstemmelse med mit kommissorium - havde indhentet en udtalelse fra mig; i denne udtalelse tilsluttede jeg mig organisationsforslaget.

Den fastlagte ordning er ikke blevet gennemført fuldtud i praksis. Arbejdsopgaverne (tryksagskonsulent-funktioner) for de 3 beregnere, der ifølge ordningen skulle placeres i informationsafdelingen, er ikke blevet integreret med informationsafdelingens øvrige opgaver, og i realiteten er forholdet - i hvert fald i det væsentlige - det, at den tidligere tryksagsafdeling og den tidligere distributionsafdeling hver for sig lever videre som forholdsvis selvstændige afdelinger i Statens Informationstjeneste.

Om den nuværende organisation skal jeg i øvrigt begrænse mig til følgende bemærkninger:

Organisationen blev fastlagt som en rent midlertidig ordning. Ved fastlæggelsen af ordningen har det formentlig for alle parter - og i hvert fald for min udtalelse om spørgsmålet - været afgørende, at det var en ordning, der mindst muligt greb ind i eksisterende strukturer, og dermed mindst muligt foregreb den endelige organisatoriske struktur, som agtedes fastlagt efter afgivelsen af min betænkning.

Det er åbenbart, og har formentlig for alle, der har beskæftiget sig med spørgsmålet, hele tiden været åbenbart, at denne organisation ikke bør bevares. Jeg ser på denne baggrund ingen grund til at gå ind i en detaljeret kritisk vurdering af organisationen og de ledelsesmæssige spørgsmål, den indebærer. Jeg skal alene fremhæve følgende hovedpunkter:

Ledelsessystemet - med dets opdeling i

ledelsesfunktioner, herunder sondringen mellem ledere, der "leder" en afdeling, og ledere, der "følger", hvad der sker i en afdeling, er alt for diffus; den er egnet til en forflygtigelse af lederansvaret, og i øvrigt fremmende for en større koncentration omkring enkeltopgavers rette løsning end om fastlæggelse af institutionens overordnede og sammenhængende målsætninger og strategi.

Organisationen er ikke fremmende for en samordning af informationsopgaver; det er således påfaldende, at "Status-sektionen, den journalistiske konsulent - og i realiteten i vidt omfang også telefonoplysningen - i organisationsmæssig henseende er selvstændige enheder.

Og endelig kan organisationen næsten ikke undgå at blive passiv i forhold til den opgave, som overførelsen af tryksagsafdelingen til Statens Informationstjeneste skulle aktualisere, nemlig at koordinere eller integrere tryksagsarbejdet og informationsarbejdet; dette er naturligvis særlig klart, når integreringen af tryksagsmedarbejdere i informationsafdelingen - som nævnt ovenfor - i realiteten ikke er gennemført.

17.2.4. En ny organisation

Mit forslag til en ny organisation tager udgangspunkt i den principielle omlægning/omprioritering af Statens Informationstjenestes opgaver, som jeg har foreslået og nærmere konkretiseret i kap. 17.1; jeg henviser i øvrigt i denne forbindelse til den omorganisering, der blev gennemført pr. 1. januar 1987 af den norske Statens Informationstjeneste, og som bl.a. omfattede en adskillelse af tidsbegrænsede, udviklingsbetonede opgaver og permanente, mere rutineprægede informationsopgaver, jfr. kapitel 4.

Den efter min mening mest tiltrængte organisationsændring er, at der snarest i Statens Informationstjeneste etableres en

Planlægnings- og udviklingsafdeling

Afdelingen bør navnlig have følgende opgaver:

- initiativtagende opgaver i forhold til statslige myndigheder til sikring af en rationel overordnet informationsstrategi med hensyn til forskellige informationsområder/emnevalg og valg af informationsforanstaltninger.
- generelle udviklingsopgaver vedrørende offentlig informationsvirksomhed
- generel rådgivningsvirksomhed og erfaringsudveksling i forhold til både statslige og kommunale myndigheder
- konsulentbistand vedrørende organisering af informationsarbejde i statslige og kommunale myndigheder
- koordinerende opgaver, herunder navnlig i forholdet mellem statslig og kommunal informationsvirksomhed
- kontakt med forsknings- og uddannelsesinstitutioner
- Informationstjenestens egne undersøgelser af informationseffekt m.v.
- deltagelse i planlæggende og prioriterende udvalg (kommunekontaktudvalg, biblioteksudvalg m.v.)
- andre overordnede, principielle informationspørgsmål.

Informationsafdelingen bør naturligvis bevares - men med to principielle ændringer:

På den ene side bør afdelingen friholdes for de generelle og principielle opgaver, som bør placeres i planlægnings- og udviklingsafdelingen, jfr. ovenfor, og således kunne koncentrere sig om de løbende, mere konkrete rådgivnings- og bistandsopgaver.

På den anden side bør afdelingen overtage rådgivnings- og bistandsopgaverne på tryksags- og blanketområderne med henblik på at sikre den endnu ikke etablerede integration med informationsopgaverne.

Informationsafdelingens opgaver bliver herefter navnlig:

- rådgivende funktion som nu med hensyn til de forskellige konkrete informationsforanstaltninger- også i forhold til kommuner i det omfang, disse måtte ønske sådan rådgivning
- formidling vedrørende statslige annoncer og tv- og radioindslag, pjecer m.v.
- rådgivende funktioner og produktionsmæssig formidling på tryksags- og blanketområdet (det statslige område)
- sproglig konsulenttjeneste
- telefonoplysning
- Statstidende
- "Status".

Om *salgsafdelingen* og *den administrative afdeling* bør bevares som to afdelinger eller sammenlægges, må bero på den endelige stillingtagen til salgsfunktionens fremtidige omfang. Opgaverne vil være

- salg af blanketter, betænkninger og andre publikationer
- budget og regnskab
- personale
- sekretariatsforretninger
- fællesfunktioner (navnlig journal, skrivefunktioner, reception og omstilling m.m.)

Udover de nævnte afdelinger bør det – som i den ordning, der er etableret ved den nyelige omorganisering af den norske informationstjeneste, og som mit organisationsforslag også i øvrigt har væsentlig lighed med - overvejes at anvende *projektgrupper* på tværs af afdelingerne for at sikre høj fleksibilitet og omstillingsevne samt i øvrigt en høj grad af faglig integration. Den skitse-rede afdelingsopdeling bør ikke medføre, at der bliver vandtætte skodder mellem de enkelte afdelingers medarbejdere eller deres funktioner.

De *organisatoriske ændringer* i forhold til den nuværende, midlertidige organisation bliver herefter navnlig følgende:

- oprettelse af en planlægnings- og udvik-

- lingsafdeling under ledelse af en kontor-chef,
- "Status", telefonoplysningen (der dog formelt allerede er en del af informationsafdelingen), den journalistiske konsulent og Statstidende indplaceres i informationsafdelingen,
- rådgivende funktioner og produktionsmæssig formidling på tryksags- og blanketområdet placeres i informationsafdelingen,
- den nuværende sektionsdel vedrørende nye medier og kommunekontakt placeres i planlægnings- og udviklingsafdelingen.

17.3. Statens Informationstjenestes økonomiske vilkår

Ifølge kommissoriet skal jeg belyse, om det vil være hensigtsmæssigt, at informationstjenesten tilbyder salg af ydelser på markeds-mæssige vilkår, herunder ved at søge status som indtægtsdækket virksomhed, f.eks. i forbindelse med konsulenttjeneste og salg af oplysninger på elektronisk form. I dette kapitel behandler jeg dette spørgsmål og nogle yderligere spørgsmål vedrørende Statens Informationstjenestes økonomiske vilkår.

17.3.1 Salg til private

At borgerne ikke skal betale for *den basale information*, som de efter anerkendt opfattelse har rimeligt krav på at modtage, typisk regel information og anden information i forbindelse med administrativ sagsbehandling eller serviceydelser, kan formentligt betragtes som en selvfølge. Ingen har formentligt gjort sig tanker om at fravige "gratisprincippet" med hensyn til f.eks. de forholdsvist talrige informationsbrochurer.

Omvendt må betaling for *publikationer over "brochureniveaue"*, f.eks. betænkninger, rapporter og årsberetninger, acceptere-

res. Dette er jo også forudsat i Statens Informationstjenestes salgsafdelings praksis. Også en publikation med regel information, der i omfang og indhold er fjernet fra "brochure-niveaue" og eksempelvis nærmer sig lovkommentarens format, må kunne produceres og sælges mod betaling; typisk vil en sådan publikation vel blive produceret med henblik på mellemlid - f.eks. organisationer - i informationsprocessen.

Med hensyn til *Statstidende* og *Status* gælder for tiden det finanseringsprincip, at de skal hvile i sig selv.

Priserne på abonnement - og for *Statstidendes* vedkommende tillige på kundgørelser - er fastsat med henblik på - men også kun med henblik på - at dække samtlige produktionsomkostninger, herunder løn- og omkostninger. Dette princip er det formentlig nødvendigt at fastholde for *Statstidende* som monopol-publikation - men ikke for "Status".

Endelig kan et særligt betalingspunkt naturligvis anlægges ved *visse typer af "særydelser"*. Det eneste aktuelle eksempel herpå er Statens Informationstjenestes forsøgsordning vedrørende salg af magnetbånd fra *Statstidende* (Tingbladet), men dette forsøg må antages at kunne være udgangspunkt for bredere ordninger. Ordningen finansieres for tiden som såkaldt biaktivitet.

173.2. *Betaling fra statslige myndigheder*

Inden for *det traditionelle informationsområde* er ordningen i dag stort set den, at myndighederne ikke betaler for - generel eller konkret - rådgivning eller for formidling af ydelser, men må afholde udgiften til selve de formidlede ydelser: annoncer, pjecer, engagerede reklamebureauer m.m., tv-OBS og radiospots - dog for de to sidstnævnte ydelser, der før 1985 helt finansieredes af Informationstjenesten, kun med 50%.

Som jeg har givet udtryk for i kap. 17.1., finder jeg det principielt rigtigst, at de enkelte myndigheder som udgangspunkt skal betale alle de her omtalte ydelser, altså også TV og radioproduktioner, fuldt ud. Samtidig finder jeg det påkrævet, at den i betænkning 787 (s. 55) foreslåede ordning vedrørende et ikke uvæsentligt rådighedsbeløb til Statens Informationstjeneste indføres. Et sådant rådighedsbeløb er som tidligere nævnt nødvendigt som rygrad for Statens Informationstjenestes initiativtagende funktion, som efter min opfattelse bør styrkes væsentligt. Rådighedsbeløbet bør derfor ikke begrænses til uforudsete informationsbehov, men bør også - som foreslået i betænkning 787 - kunne anvendes i tilfælde, hvor initiativer udgår fra Statens Informationstjeneste.

Statens Informationstjenestes generelle og konkrete informationrådgivning bør fortsat være gratis for myndighederne. En anden ordning kan efter min mening kun blive hæmmende for informationsinitiativer, samtidig med at den vil bureaukratisere den nuværende formløse kontakt mellem myndighederne og Statens Informationstjeneste.

Udenfor det ovenfor omtalte traditionelle informationsområde er den nuværende praksis noget varierende. Betaling kræves for følgende:

- klargøring (rentegning) af blanketter til trykning,
- grafisk tilrettelægning af publikationer,
- ren distribution af visse publikationer og blanketter ("lønarbejde").

Disse betalingsordninger ser jeg ingen grund til at ændre.

På den anden side finder jeg ikke tilstrækkelig grund til at foreslå betalingsordninger for den almindelige trykkes tekniske og økonomiske rådgivning i forbindelse med publikationer og blanketter, som jeg således i betalingsmæssig henseender sidestiller med den informationstekniske

rådgivning, som den ofte bør være koordineret med.

Derimod ville det efter min mening være rimeligt, om Statens Informationstjeneste modtog et gebyr - en andel af den rabat, bladene yder - til dækning af Statens Informationstjenestes udgifter ved ekspedition af *administrative annoncer* (herunder stillingsannoncer).

17.3.3. *Betaling fra kommuner*

Som omtalt i kap. 8 fremgår det af den foretagne spørgeskemaundersøgelse i kommunerne, at halvdelen af kommunerne gerne vil have bistand fra Statens Informationstjeneste.

Jeg finder det ønskeligt, at Informationstjenestens generelle og konkrete rådgivning om information også kan stå til rådighed for de kommuner og amtskommuner, der ønsker en sådan rådgivning.

Denne rådgivning bør formentlig principielt være vederlagsfri. Er der tale om medvirken til et større projekt, hvor forholdet typisk vil være det, at en kommune har foretrukket Statens Informationstjeneste fremfor et privat konsulentfirma - bør det dog overvejes at opkræve betaling.

Det må imidlertid nok forventes, at Statens Informationstjeneste ikke i den nærmeste fremtid vil have ressourcer til selv at indgå i sådanne større projekter, og at Informationstjenesten her må indskrænke sig til en mere begrænset rådgivning og/eller formidling af kontakt til et konsulentfirma (som kommunen må betale).

Hvis Informationstjenesten deltager i produktion af "halvfabrikata", som omtalt ovenfor i kap. 8, må spørgsmålet om fordeling af omkostningerne til produktionen formentlig afgøres konkret, alt efter arten af "halvfabrikata". I tilfælde, hvor den statslige myndighed kan siges at have et særligt ansvar for informationen (f.eks. om nye regler), vil det kunne komme på tale, at den

pågældende statslige myndighed som minimum afholder omkostningerne til produktionen af "halvfabrikata". Drejer det sig derimod om andre informationsformer, der f.eks. i betydeligt omfang er beregnet til at skulle tilpasses de enkelte kommuners særlige behov, vil der nok skulle findes en omkostningsfordeling, hvor kommunerne også medvirker til at betale udgifterne til produktionen af "halvfabrikata".

Imidlertid er der så mange aspekter i spørgsmålet, der kræver nærmere overvejelse, at jeg vil foreslå, at finansieringsspørgsmålet henvises til nærmere drøftelse i det i kap. 8 foreslåede kommunekontaktudvalg.

17.3.4. *Indtægtsdækket virksomhed*

Efter min opfattelse er det på grundlag af de gældende retningslinier for indtægtsdækket virksomhed muligt at pege på områder af Statens Informationstjenestes opgaver, som er egnet for en sådan bevillingsmæssig ordning. Det gælder blanketsalg, distributionsopgaver mod gebyr ("lønarbejde"), "Status-udgivelse, magnetbåndssalg og, efter en overgangstid, publikationssalg (dog afhængigt af vurdering og stillingtagen til spørgsmålet om detailsalg, jfr. kap. 17.1.)

17.3.5. *Generelt om økonomiske konsekvenser af mine forslag*

Nogle steder i betænkningen har jeg omtalt rationaliseringer, således i forbindelse med salgsafdelingen (hvor Statens Informationstjeneste forbereder forskellige tiltag), annoncebogholderi (hvor Informationstjenesten ligeledes forbereder tiltag) og blanketkonstruktion.

Jeg har endvidere peget på visse aflastninger ved omprioriteringer m.v.: Begrænsning af efterfølgende fakturakontrol og forstærket generel tryksagsvejledning til aflastning af den konkrete.

Ovenfor er peget på nogle begrænsede muligheder for indtægtsforøgelse.

Men en samlet vurdering af mine forslag må naturligvis blive, at de ikke kan realiseres inden for Statens Informationstjenestes eksisterende bevillingsramme.

Det gælder forslaget om et rådighedsbeløb til Statens Informationstjeneste. Jeg understreger imidlertid, at mit forslag på dette punkt ikke er andet, end hvad betænkning 787 foreslog, og som - omend, i hvert fald formelt, med en vis anvendelsesbegrænsning (navnlig uforudsete udgifter) - var hjemlet på finansloven inden 1985.

Det gælder forslaget om etablering i Statens Informationstjeneste af en planlægnings- og udviklingsafdeling på solidt fagligt og tværfagligt niveau med henblik på at sikre varetagelsen af Statens Informationstjenestes initiativtagende, erfaringsudvekslende og i øvrigt generelt rådgivende funktioner - eller med andre ord som et led i mit forslag om, generelt formuleret, at dreje Statens Informationstjenestes profil fra overvejende at være et rådgivnings- og bistandsorgan i konkrete informationsspørgsmål, til at være et mere generelt initiativtagende og rådgivende organ på et højt fagligt niveau. Og her understreger jeg, at det drejer sig om funktioner, der i alt væsentlig synes at ligge inden for forudsætningerne i betænkning 787 og cirkulære 1978, men som Statens Informationstjeneste ikke hidtil har fundet at kunne tage op i tilstrækkeligt omfang. I øvrigt er der grund til at fremhæve, at en styrkelse af de nævnte generelle funktioner kan og bør betyde en styrkelse af den informationsindsats, der gøres i de enkelte ministerier og styrelser, og som på noget længere sigt kan betyde en aflastning af Statens Informationstjenestes mere konkrete opgaver.

Jeg har ikke fundet at burde ledsage mine forslag til foranstaltninger af forslag til bestemte bevillingsbeløb eller bestemte stillingsantal/uddannelseskategorier. For så vidt mine udbygningsforslag accepteres i

princippet, er jeg naturligvis opmærksom på, at udbygningen af flere grunde må ske successivt på et løbende justeret erfaringsgrundlag.

Mit hovedsynspunkt er imidlertid, at der bør vises åbenhed over for en bevillingsforøgelse med henblik på styrkelse af informationsarbejdet. Dette er for mig en nødvendig følge af de vurderinger, jeg har anlagt i kap. 3 og 17.1. af informationsbehov og af en øget informationsindsats betydning for borgerne og ud fra bredere samfundsmæssige vurderinger.

Vil man en omfattende og detaljeret regelregulering, som den nuværende, og vil man "god sagsbehandling" og "god service" i administrationen, som blandt andet forvaltningsloven og moderniseringsprogrammet er udtryk for, må man nødvendigvis også ville den information, uden hvilken ingen af delene lader sig realisere.

BILAGSOVERSIGT

- Bilag 1: Kommisorium af 27. august 1985 for undersøgelse af Statens Informationstjeneste
- Bilag 2: Finansministeriets cirkulære af 30. juni 1978 om Statens Informationstjeneste og om statslige myndigheders informationsvirksomhed
- Bilag 3: Økonomi- og budgetministeriets vejledning nr. 238 af 3. november 1978 om det offentliges brug af annoncering
- Bilag 4: Uddrag af Lars Nordskov Nielsens artikel: "Borgernes krav til den offentlige forvaltning", Nordisk Administrativt Tidsskrift 1983/1, s. 45-48
- Bilag 5: Undersøgelse af informationsvirksomheden i ministerier og styrelser
- Underbilag 5.1. Høringsskrivelse af 19. november 1985 til samtlige ministerier
- Underbilag 5.2. Resumé af betænkning 787/1977 (kapitel VIII)
- Underbilag 5.3. Oversigt over landsdækkende annoncering 1978-1985
- Underbilag 5.4. Oversigt over OBS-produktioner i TV og radio 1978-1985
- Bilag 6: Oversigt over Informationstjenestens produktioner i 1986
- Bilag 7: Regler for samfundsinformation i Danmarks Radio ("OBS")
- Bilag 8: Lov nr. 10 af 23. januar 1903 om Statstidende
- Bilag 9: "Status" giver overblik over lovgivningen
- Bilag 10: Finansministeriets cirkulære af 25. marts 1983 om aflevering af cirkulærer, vejledninger og publikationer samt oplysninger om statslige myndigheders kommissioner og udvalg m.v.
- Bilag 11: "Det er statens oplysning - goddag!"
- Bilag 12: Notat af 26. februar 1987 fra Det Centrale Handicapråd og Bibliotekstilsynet om information til svage læsere
- Bilag 13: Administrationsdepartementets cirkulærskrivelse af 12. februar 1986 om ny totalrådgivning om fremstilling af tryksager og blanketter
- Bilag 14: Spørgeskemaer udsendt til kommuner og amtskommuner
- Bilag 15: Spørgeskemaundersøgelse i kommuner og amtskommuner

Kommissorium for undersøgelse af Statens Informationstjeneste

Som følge af betænkning 787/1977 om »Udvidet statslig information om love m.v.« omdannedes det tidligere Statens Informationskontor i 1978 til Statens Informationstjeneste. Informationstjenestens opgaver blev fastlagt ved finansministeriets cirkulære af 30. juni 1978 om Statens Informationstjeneste og offentlige myndigheders informationsvirksomhed.

Det har siden ved forskellige lejligheder været overvejet, hvorledes Statens Informationstjenestes fremtidige opgavesammensætning og organisation bør tegne sig. Disse overvejelser har senest fundet sted i forbindelse med de opgaver, som Statens Informationstjeneste har påtaget sig vedrørende iværksættelse og gennemførelse af regeringens moderniseringsprogram, specielt kampagnen for bedre publikumsbetjening.

Fra informationstjenestens side har det været anført, at en fortsat udvidelse af de opgaver, som man fra departementets side ønsker, at informationstjenesten varetager, må forudsætte en mere grundlæggende afklaring af opgaverne og den indbyrdes prioritering af disse.

Dertil kommer, at også spørgsmålet om tjenestens fremtidige bevillingsmæssige status, som statsvirksomhed eller indtægtsdækket virksomhed, i sig selv afstedkommer et behov for en mere grundlæggende afklaring af tjenestens fremtidige opgavevaretagelse.

Som led i disse overvejelser har finansministeriet besluttet, at der skal gennemføres en undersøgelse af hensigtsmæssigheden i den nuværende opgavevaretagelse og prioritering af opgaver.

2. Undersøgelsen gennemføres af professor Lars Nordskov Nielsen. Sekretariatsfunktionen varetages i samarbejde mellem Statens Informationstjeneste (kontorchef Anders Winther) og administrationsdepartementet (fuldmægtig Jørgen Kjærgaard). Efter aftale med administrationsdepartementet, kan der eventuelt inddrages eksterne konsulenter eller forskere til særlige opgaver. Omkostninger til eksterne konsulentbistand m.v. afholdes af Statens Informationstjeneste.
3. Undersøgelsen skal belyse:
 - hvilke dele af betænkning nr. 787/1977, der er realiseret, og på hvilke områder skønnes der at være behov for en ajourføring af informationstjenestens arbejdsgrundlag og opgavesammensætning,
 - hvorledes bør informationstjenestens betjening af ministerier, styrelser, kommuner og andre være tilrettelagt for mest hensigtsmæssigt at imødekomme disses behov og ønsker,
 - mulighederne for en eventuel tilknytning af det administrative bibliotek til informationstjenesten,

- om det vil være hensigtsmæssigt, at informationstjenesten tilbyder salg af ydelser på markedsmæssige vilkår, herunder ved at søge status som indtægtsdækket virksomhed, f.eks. i forbindelse med konsulenttjeneste og salg af oplysninger på elektronisk form,
 - den mest hensigtsmæssige organisatoriske opbygning af informationstjenesten i lyset af ovenstående og under hensyntagen til den evt. forestående ændring af opgavefordelingen i forhold til Direktoratet for Statens Indkøb. Denne ændrede opgavefordeling forudsættes afklaret i andet regie, og forventes udmøntet ved årsskiftet 1985/86. De organisatoriske konsekvenser af ændringen drøftes forinden med Lars Nordskov Nielsen på baggrund af de foreløbige resultater af dennes undersøgelse.
4. Undersøgelsen afsluttes med, at Lars Nordskov Nielsen afgiver en rapport til finansministeren. Lars Nordskov Nielsen har eneansvaret for rapporten.

Til støtte for arbejdet nedsættes der en referencegruppe med repræsentanter fra et bredt udsnit af interessenter i forhold til Statens Informationstjeneste. Lars Nordskov Nielsen nedsætter referencegruppen og fastsætter selv, i hvilket omfang han vil trække på denne.

Cirkulære om Statens Informationstjeneste og om statslige myndigheders informationsvirksomhed

På grundlag af betænkningen »Udvidet statslig information om love m.v.« (nr. 787/1977) har regeringen fastsat følgende regler for Statens Informationstjeneste (tidligere Statens Informationskontor) og for statslige myndigheders informationsvirksomhed:

Kapitel I Statens Informationstjenestes forretningsområde

§ 1. Statens Informationstjeneste skal i samarbejde med de berørte myndigheder

- samle, bearbejde og videregive erfaringer, der gøres af de enkelte myndigheder gennem deres informationsvirksomhed,
- forbedre metoderne for annoncering og andre former for betalt information, og
- styrke kontakten til tv, radio og pressens redaktioner.

§ 2. Statens Informationstjeneste fungerer som rådgiver for de statslige myndigheder med hensyn til alle former for information, jfr. §§ 9-12.

Stk. 2. Statens Informationstjeneste hjælper med at udarbejde informationsbudgetter i forbindelse med lovforslag, aktstykker til Finansudvalget samt i alle situationer, hvor der foreligger større konkrete informationsbehov.

Stk. 3. Statens Informationstjeneste skal rådspørges om de praktiske spørgsmål, der knytter sig til information, bl.a. valg af medier og eventuel brug af bistand ved informationens udformning. Dette gælder således, når man ønsker at benytte filmselskaber og producenter af radiospots til programmet OBS samt reklamebureauer, free-

lance konsulenter, dagblades reklametekniske afdelinger m.v. Informationstjenesten indgår kontakt med filmselskaber og producenter af radiospots samt godkender kontrakter med reklamebureauer m.v. Informationstjenesten medvirker endvidere som rådgiver under informationssagens forløb.

Stk. 4. Når en myndighed henvender sig til Statens Informationstjeneste om bistand ved valg af reklamebureau, anviser informationstjenesten et eller flere bureauer, som skønnes egnede til at løse opgaven. Myndigheden foretager herefter selv det endelige valg.

Stk. 5. Informationstjenesten bistår en myndighed, der ønsker at foretage en efterfølgende undersøgelse af informationens effekt.

Stk. 6. Informationstjenesten rådgiver om den sproglige udformning af annoncer, pjecer, blanketter, skrivelser m.v.

§ 3. Statens Informationstjeneste kan indhente oplysninger fra de enkelte myndigheder til belysning af de forhold, der hører under informationstjenestens forretningsområde.

Stk. 2. Statens Informationstjeneste kan endvidere henlede de øvrige myndigheders opmærksomhed på behovet for informationsforanstaltninger og effektundersøgelser.

§ 4. Myndigheder, der overvejer at gennemføre større informationsforanstaltninger eller -undersøgelser, bør så tidligt som muligt optage forhandling herom med Statens Informationstjeneste.

Kapitel II

Statslige myndigheders informationsvirksomhed

§ 5. Den enkelte myndighed træffer afgørelse om, hvorvidt og i hvilket omfang information skal finde sted, samt om informationens indhold.

§ 6. Ved gennemførelsen af retsfor skrifter eller mere omfattende administrative dispositioner med retligt indhold skal de enkelte myndigheder tage stilling til, om der er behov for at udbrede kendskabet til de pågældende forskrifter eller dispositioner gennem information.

Stk. 2. Bemærkninger til lovforslag skal indeholde et skøn over de forventede udgifter til eventuel information om loven eller om administrative dispositioner i henhold til denne jfr. herved også § 2 i Statsministeriets cirkulære nr. 195 af 16. september 1966 om bemærkninger til lovforslag.

§ 7. Ved udarbejdelsen af nye eller ændrede retsfor skrifter bør man være opmærksom på, om der er behov for at medtage udtrykkelige bestemmelser om information eller for ændring af hidtil gældende regler herom.

§ 8. Udgifter til information afholdes af den informerende myndighed bortset fra de tilfælde, som nævnes i stk. 3 og 4.

Stk. 2. Den enkelte myndighed skal påse, at der er de fornødne midler til rådighed til information efter §§ 5 og 6.

Stk. 3. Udgifter til tv- og radioindslag (programmet OBS) afholdes af Statens Informationstjeneste.

Stk. 4. Udgifter til informationsforanstaltninger, som ikke har kunnet forudses ved de enkelte myndigheders budgetlægning, eller som vedrører emner, der ikke kan henføres til en enkelt myndighed, kan afholdes af Statens Informationstjeneste. Informationstjenesten søger hvert år en bevilling til dette formål.

§ 9. Alle tv- og radioindslag, der skal betales af staten (programmet OBS), formidles gennem Statens Informationstjeneste. Informationstjenesten sørger herunder for kontakten til Statens Filmcentral.

§ 10. Al annoncering for statens regning skal formidles af Statens Informationstjeneste.

Stk. 2. Bortset fra de annoncer, der overdrages reklamebureauer, ekspederer Statens Informationstjeneste annoncerne til bladene og foretager den fornødne indryknings- og tekstkontrol på de annoncerende myndigheders vegne.

§ 11. Al annoncering for statens regning afregnes gennem Statens Informationstjeneste, som efter betaling af annoncedgifterne månedligt debiterer de pågældende myndigheder for de udlagte beløb og i øvrigt på myndighedernes vegne fører den løbende regningskontrol.

§ 12. Pjecer, plakater og andre tryksager af informationsmæssig karakter kan formidles gennem Statens Informationstjeneste, der i så fald også varetager kontakten til Direktoratet for Statens Indkøb med henblik på trykningen.

§ 13. DSB, Post- og Telegrafvæsenet og tilsvarende kommercielle statsvirksomheder er undtaget fra bestemmelserne i §§ 2, 10 og 11, men de kan, hvis de ønsker det, få bistand fra Statens Informationstjeneste.

§ 14. Dette cirkulære træder i stedet for Finansministeriets cirkulære nr. 100 af 12. juni 1975.

Finansministeriets administrationsdepartement, den 30. juni 1978.

KNUD HEINESEN.

/J. U. Moos.

Vejledning om det offentliges brug af annoncering

På grundlag af betænkningen »Det offentlige annoncering i dagspressen« (nr. 641, 1972) angives nedenfor nogle retningslinier for det offentliges brug af annoncering.

I.

Vejledende kriterier for, hvorvidt og i hvilket omfang annoncering bør finde sted

1. Til sikring af offentlige myndigheders egen virksomhed vil myndighederne løbende have brug for at udsende administrativt bestemte meddelelser, f.eks. om stillingsopslag eller bredere rekruttering af personale, køb og salg af fast ejendom, licitationer, udpantninger og ekspropriationer. Ved formidlingen af sådanne henvendelser til offentligheden vil myndighederne i almindelighed være henvist til brug netop af annonceformen, og det må på dette område ske ud fra rent forretningsmæssige hensyn, dvs. kun i det konkret nødvendige omfang. Dette gælder såvel med hensyn til annoncerens størrelse, udstyr og hyppighed som med hensyn til bladvalg, alt efter annoncerens adresse til erhvervsbestemte, faglige, geografiske eller andre udsnit af befolkningen.

2. Afgørelsen af spørgsmålet om, hvorvidt der bør ske annoncering med det formål at søge kendskabet til gennemførelsen eller ikrafttrædelsen af retsfor skrifter eller af administrative dispositioner udbredt i be-

folkningen eller større grupper af den, må træffes efter en konkret vurdering i det enkelte tilfælde eller for hver enkelt type af forskrift eller disposition.

Til brug ved en sådan vurdering kan følgende betragtninger fremhæves

a. Annoncering i dagblade, eventuelt andre blade, vil navnlig være indiceret med hensyn til retsfor skrifter eller administrative dispositioner, der berører en bred, ubestemt del af befolkningen, og som ikke virkeliggøres efter deres formål blot ved at blive administreret (f.eks. en generel forhøjelse af folke- og invalidepension eller af vægtafgiften for motorkøretøjer), men forudsætter borgernes medviden og medvirken.

b. Dette gælder således, hvor der gennemføres eller sker ændring af regler om *pligter*, hvis tilsidesættelse kan medføre strafansvar eller andre retsvirkninger for den enkelte (f.eks. ændrede regler om motorkøretøjers udstyr eller om tidspunkt for indgivelse af selvangivelse af indkomst og formue eller regler, hvorved administrative opgaver delegeres til en større kreds af borgere), *rettigheder*, som den enkelte efter eget valg kan udnytte (f.eks. ret til klage til folketingets ombudsmand, ret til erstatning efter by- og landzonloven og ret til aktindsigt efter lov om offentlighed i forvaltningen), eller *adgang* til efter ansøgning at opnå særlige tilladelser eller ydelser (f.eks.

tilladelse til svangerskabsafbrydelse eller særlige sociale ydelser).

c. Er der i forbindelse med sådanne retsfor skrifter eller administrative dispositioner fastsat *tidsfrister* (f.eks. for indgivelse af ansøgninger eller anmeldelse af krav) eller *betingelser*, som det er af betydning for den enkelte at have kendskab til (f.eks. for erstatning efter by- og landzoneloven eller for opnåelse af særlige sociale ydelser), vil der være særligt behov for annoncering, såfremt oplysninger om sådanne forhold ikke på anden måde kan ventes viderebragt til offentligheden i tilstrækkeligt omfang eller med fornøden præcision.

d. Også den omstændighed, at en retsfor skrift eller administrativ disposition træder i kraft enten med meget *kort varsel* eller forholdsvis længe efter vedtagelsen og pressens omtale heraf, vil ofte tale for, at oplysning om ikrafttrædelsen søges ud bredt ved annoncering.

e. Det må i øvrigt fremhæves, at gennemførelse af *retsfor skrifter*, der er fastsat *administrativt*, og *administrative dispositioner* ofte vil have givet anledning til væsentlig mindre offentlig debat end gennemførelse af lovforslag; dette forhold bør derfor tages i betragtning i forbindelse med overvejelsen af annoncering i dagblade, eventuelt andre blade, af sådanne for skrifter eller dispositioner (f.eks. prisstop, karantæneforanstaltninger, vandingsforbud).

f. Opmærksomheden henledes endvidere på, at informationsbehovet kan være påvirket af, at andre meddelelsesmidler bidrager til oplysningsformidlingen, således eksempelvis pengeinstitutternes orienterende virksomhed om opsparingsfremmende retsfor skrifter og den indsats, som særlige halvoffentlige institutioner øver på andre områder, blandt disse indsats for større færdselssikkerhed eller sygdomsforebyggelse.

3. Hvis administrationen af gældende retsfor skrifter giver anledning til formod-

ning om, at der er behov for fornyet annoncering ud fra indskærpningshensyn eller lignende, vil annoncering i dette øjemed også kunne komme på tale. Det må dog fremhæves, at administrationen af retsfor skrifter erfaringsvis som oftest i sig selv vil medvirke til, at hovedindholdet af retsfor skrifterne efterhånden indgår i befolkningens eller vedkommende befolkningsgruppes almindelige »retsbevidsthed«.

5. Skønnes der at være behov for at iværksætte annoncering om retsfor skrifter eller administrative dispositioner eller forebyggende kampagner, bør dette ske ud fra forudsætningen om, at den enkelte borger ikke kan forventes at holde eller læse mere end en enkelt daglig avis. Det må derfor anses for rigtigst, at annonceringen så vidt muligt omfatter samtlige dagblade, dog således at annonceringen - såfremt forskriften eller dispositionen kun vedrører et klart afgrænset område af landet - begrænses til dagblade eventuelle andre blade, i det pågældende område.

II.

Annonceringens indhold og udformning m.v.

1. Medens spørgsmålet om, hvorvidt der bør ske annoncering om retsfor skrifter og administrative dispositioner, i hvert enkelt tilfælde må afgøres ved en vurdering efter de ovenfor anførte retningslinier, vil spørgsmålet om den enkelte annonces *udformning* afhænge ikke blot af arten af de pågældende for skrifter eller dispositioner, men også af disses omfang og tekniske opstilling.

2. Det vil i almindelighed ikke være hensigtsmæssigt at lade annoncen indeholde selve ordlyden af de pågældende bestemmelser eller dispositioner. Hvor der sker annoncering om nye eller ændrede straffebestemmelser, vil det dog af retssikkerhedsmæssige grunde kunne være på-

krævet, at bestemmelsernes nøjagtige ordlyd gengives i annoncen. Som oftest må det foretrækkes, at annoncen indeholder en kort gengivelse af de vigtigste elementer i forskrifterne eller dispositionerne. Ud fra dette synspunkt er det klart, at der ved annoncering om forskrifter eller dispositioner af kort og forholdsvis ukompliceret beskaffenhed vil kunne gives en mere udtømmende information, end hvor der er tale om mere omfangsrigt materiale, f.eks. komplicerede lovregler med omfattende undtagelser og andre specialregler.

3. Der er i de senere år tilstræbt en sproglig forenkling af bestemmelserne i lovforslag og andre retsforskrifter. Ved den udformning af gengivelser af forskrifternes indhold, som foretages med henblik på annoncering, må der imidlertid tages hensyn til at den i forskrifterne anvendte sprogbrug såvel som de heri forekommende begreber i vidt omfang ikke er egnet til umiddelbar anvendelse i en dagsbladsannonce. Da annonceringen tilsigter at give det størst mulige antal medborgere kendskab til forskrifternes hovedindhold, må der i gengivelserne af dette anvendes en mere enkel og mundret sprogbrug end den, der er brugt i forskrifternes tekst, ligesom de deri forekommende begreber eller kriterier ofte må søge omskrevet eller populariseret. Det er imidlertid af afgørende betydning, at arbejdet hermed udføres med den største omhu, således at annoncen trods den stedfundne forenkling af sprogbrug og begreber er udtryk for en fuldt ud korrekt gengivelse af de pågældende forskrifters hovedindhold.

4. Der bør ikke i annoncen tages stilling til fortolkningstvivl eller lignende, hvorimod det undertiden vil kunne være hensigtsmæssigt, at der udover en gengivelse af forskrifternes hovedindhold bringes en

kort objektiv omtale af baggrunden for forskrifterne og oplysning om bestemmelsernes anvendelse i praksis, f.eks. om rekvirering af blanketter og om fremgangsmåden ved indgivelse af ansøgninger eller lignende.

5. Da en annoncering om retsforskrifter hyppigt kun kan indeholde stærkt koncentreret gengivelse af forskrifternes hovedindhold, vil det ofte være formålstjuntligt, at det i annoncen oplyses, hvilke myndigheder der efter skriftlig eller personlig henvendelse kan give nærmere oplysninger om forskrifternes indhold, eventuelt ved udlevering af særtryk, brochurer eller lignende. I andre tilfælde bør det i annoncen anføres, at forskrifterne er optrykt i Lovtidende og kan gennemses ved henvendelse på bibliotek eller købes i særtryk gennem boghandelen.

6. Annoncens udformning og tekniske opsætning (samt dens placering) og dermed dens mulighed for at fange blikket og opmærksomheden er af selvfølgelig betydning for sikringen af det størst mulige udbytte af annonceringsudgifterne. Imidlertid må der stilles det krav til den kreative idé, at den slutter sig til indholdets hovedhensigt. Bekostningen af særlig kreativ indsats i forbindelse med annoncens udformning vil undertiden kunne begrundes i ønskeligheden af at få en bred offentlighed i tale.

7. Annoncerne bør i alle tilfælde udformes eller godkendes af vedkommende myndighed.

8. Det vil undertiden kunne være hensigtsmæssigt, at der etableres koordinerende drøftelser mellem kommunerne og/eller de enkelte statsstyrelser vedrørende - evt. fælles - løsninger af konkret opstående informationsopgaver og disses annoncering.

Økonomi- og budgetministeriet, den 3. november 1972.

Per Hækkerup.

/ Olaf Johansen.

**Uddrag af Lars Nordskov Nielsens artikel:
»Borgernes krav til den offentlige forvaltning«,
Nordisk Administrativt Tidsskrift 1983/1, s. 45-48**

A. Med mindre der sker væsentlige principielle ændringer af de politiske målsætninger, der for tiden dominerer vore samfund - og hertil er der ikke større udsigt - er det ikke realistisk at regne med nogen væsentlig reduktion af det omfang, hvori lovstof og andet regelstof regulerer borgernes udfoldelsesmuligheder. Der er dog efter min mening ikke grund til nogen fuldstændig opgivende holdning over for dette problem vedrørende reguleringens omfang. Tværtimod mener jeg, at man bestandig i debatten herom bør

1. efterlyse en større bevidsthed hos lovgiverne over for spørgsmålet, om politiske målsætninger ikke undertiden kan realiseres - eller dog realiseres i et forsvarligt omfang - ved færre indgreb, end lovgivningen hjemler. Mådehold kan være en ligeså stor dyd som perfektionisme.

2. efterlyse mere realistiske forestillinger om mulighederne for, hvad der kan opnås ved lovgivning, når henses til de praktiske acceptmuligheder og håndhævelsesmuligheder. Flere retsso-ciologiske undersøgelser, vel navnlig i Norge og Sverige, har som bekendt vist, at der jævnlige kan være grund til at sætte spørgsmålstegn ved, om det, der søges realiseret gennem lovgivning, overhovedet kan forventes realiseret - om borgerne vil acceptere eller ved retshåndhævelse kan tvinges til at acceptere

den pågældende lovgivning - og i forbindelse hermed, om det offentlige overhovedet er villigt til at investere i det håndhævelsesapparat, som kræves til en nogenlunde effektiv gennemførelse af lovgivningen.

3. i overensstemmelse med en vist nok igangværende tendens - efterlyse øget opmærksomhed på mulighederne for at motivere borgernes adfærd i den ønskede retning efter et »belønningsprincip« - ved tilskudsordninger m.v. - i stedet for efter et »indgrebsprincip« med forbud og påbud af forskellig art.

4. efterlyse større åbenhed over for spørgsmålet om, i hvilket omfang information og propaganda kan være ligeså effektive påvirkningsfaktorer over for menneskelig adfærd som lovgivning og retshåndhævelse. Energi- og færdselsområderne er vel illustrerende eksempler.

5. efterlyse en vis større opmærksomhed på spørgsmålet, om lovreguleringen kan »betale sig«, når henses til lovreguleringens omkostninger - ikke alene for det offentlige - men også for den private sektor, herunder det private erhvervsliv.

6. efterlyse fastlæggelse af systematiske procedurer for lovudrensning, altså for gennemførelse af arbejder, der garanterer, at love eller lovdele, der ikke længere kan anses for nødvendige ophæves. I denne henseende svigtes der i

vidt omfang både i det store og i det små. Lovgivningen sker i vidt omfang efter det, nogen dækkende har kaldt den politiske »lappemodell«.

B. Som allerede berørt er jeg overbevist om, at en væsentlig del af borgernes holdning til forvaltningen er bestemt af regelgrundlagets kompleksitet/dets detaljeringsgrad/dets lovtekniske uformning iøvrigt/dets uigennemskuelighed.

Problemet kan - i hvert fald bl.a. - betragtes som et retssikkerhedsproblem, nemlig som et spørgsmål om graden af den retssikkerhed, der undertiden betegnes som forudseelighedsretssikkerhed. Det er et af tidens hovedproblemer, at mængden af regler, den måde, hvorpå de er udformet, og den måde, hvorpå de kommunikeres (eller ikke kommunikeres) til befolkningen, betinger dårlige muligheder for borgerne for at forudse konsekvenser af fremtidige situationer og dispositioner m.v. Illustrerende er den undersøgelse, som administrationsdepartementet i Danmark nylig har foretaget om »Statslige forskrifter for kommunernes virksomhed«, og som viste at kommunerne på et år modtog ca. 1000 forskellige forskrifter af vidt forskellig retlig karakter.

1. Der er ikke tvivl om, at der ved lovtekniske foranstaltninger kunne beredes borgerne bedre muligheder for at orientere sig i gældende regler. Der er her grund til

a. at efterlyse en større bevidsthed over for den egenværdi, der er knyttet til klarhed og enkelhed. Der er behov for en ændret vægtfordeling på henholdsvis kommunikerbarhed og juridisk perfektionisme.

b. at efterlyse en øget forståelse for betydningen af, at lovstoffet udformes, således at dets begrebsapparat i højere grad afstemmes efter befolkningens praktisk orienterede begrebsapparat

end efter lovforberedende administratores begrebsapparat eller efter den administrative organisatoriske struktur, præget som den ofte er af irrationelle ressortfordelinger.

c. at fremhæve den værdi ud fra et kommunikationssynspunkt, der i det hele kunne knytte sig til i højere grad at samarbejde lovstof i helheder - i helhedslove, der ville blive mere objektend formålsoverrettede, vil betyde færre regler, ville tvinge til at undgå inkonsekvenser og formentlig også ville inspirere til større enkelhed i den administrative gennemførelse.

d. I hvert fald i Danmark er der for de administrative forskrifters vedkommende et klart behov - som administrationsdepartementet i øvrigt i den lige omtalte redegørelse med rette har understreget - for en afklaring af, hvilke administrative forskrifter, der er henholdsvis egentlig bindende regler (og da for hvem), fortolkningsvejledninger og vejledninger for skønsudøvelse.

2. Man kan efterlyse sådanne foranstaltninger, således som jeg lige har gjort, men med kendskab til dels det administrative systems almindelige træghed, dels forberedelsesarbejdets ofte meget vanskelige vilkår forbliver man ret pessimistisk. Større optimisme nærer jeg med hensyn til en styrkelse af informationsarbejdet vedrørende lovgivning og andre regler. Dette spørgsmål er da også vigtigere allerede af den simple grund, at borgernes erhvervelse af kendskab til de regler, der har betydning for dem, naturligvis kun undtagelsesvis vil ske ved en direkte læsning af regelstof og netop typisk vil ske via andre informationskilder.

De seneste år har været præget af en betydelig optagethed af spørgsmålet om en bedre information til befolkningen om lovgivningen. Det er lykkedes at oparbejde nogle bedre ordninger for infor-

mation vedrørende nye love. Det er vel således at der nu i betragteligt omfang i forbindelse med vedtagelsen af nye love gøres en betydelig informationsmæssig indsats navnlig gennem annoncer, gennem radio og tv og evt. film og gennem brochurer m.v.

Det er imidlertid væsentligt at understrege, at dette ikke i forhold til behovet for bedre service for borgerne eller ud fra synspunkter vedrørende borgernes retssikkerhed er det centrale problem.

Det centrale informationsspørgsmål er spørgsmålet om det, der i en dansk betænkning er kaldt »situationsinformation«, spørgsmålet, om der beredes borgerne gode muligheder for, på et tidspunkt, da de nærmer sig en situation eller en disposition, hvor de har behov for kendskab til regler, at erhverve et sådant kendskab. Sådant information må typisk gives under direkte kontakt med den lokale forvaltning som mundtlig orientering, eventuelt i forbindelse med udlevering af noget lettilgængeligt skriftligt materiale (brochurer m.v.).

Der er i Danmark en øget forståelse for et informationsarbejde i denne retning. Jeg tror også, at det bedrives meget forskelligt forskellige steder i landet. Efter min mening er det overordentligt vigtigt, at der arbejdes videre med dette spørgsmål, som i virkeligheden er meget vidtrækkende, for så vidt som det er et spørgsmål om at omdefinere forvaltningens sagsbehandlerrolle fra alene at være en rolle vedrørende behandling og afgørelse af sager, der er rejst, til også at være en rolle som informator på et tidspunkt, hvor sagen endnu ikke er blevet en sag. Løsningen af disse spørgsmål påkalder en ændret tilrettelæggelse af navnlig det primærkommunale forvaltningsarbejde og påkalder et intenst samarbejde imellem de primærkommunale forvaltninger og de centrale myndigheder, herunder den centrale institution for offentlig informationsvirksomhed.

Undersøgelse af informationsvirksomheden i ministerier og styrelser

Det fremgår af udredningens kommissorium, at undersøgelsen bl.a. skal omfatte spørgsmålet om, "hvilke dele af betænkning nr. 787/1977 der er realiseret, og på hvilke områder der skønnes at være behov foren ajourføring af Informationstjenestens arbejdsgrundlag og opgavesammensætning."

Såvel betænkning 787 som det påfølgende cirkulære nr. 129 af 30. juni 1978 bygger på en arbejdsdeling mellem på den ene side ministerier, styrelser m.v. og på den anden side Statens Informationstjeneste.

Med henblik på at få klarhed over, hvorvidt ministerier, styrelser m.v. er levet op til de krav og forudsætninger, som indeholdes i betænkningen og cirkulæret, anmodede udredningen i en skrivelse af 19. november 1985 samtlige ministerier om oplysninger om den nuværende informationsvirksomhed. Skrivelsen er gengivet som *underbilag 1* i skrivelsen stilles der en række spørgsmål med udgangspunkt i ministeriernes opfølgning af anbefalingerne i betænkning 787. Et resumé af betænkningen er gengivet som *underbilag 2*.

Ministeriers og styrelsers praksis med hensyn til udadvendt information er meget forskellig. Dette beror utvivlsomt dels på de forskelle i behov herfor, som har sammenhæng med de administrative aktiviteter forskellighed, dels på forskelle i holdninger. Dette er baggrunden for, at de spørgsmål, udredningen har stillet om ministeriers og styrelsers informationsvirksomhed, er forholdsvis detaljerede. Det er

herved tilstræbt at få besvarelserne til dels at blive udtømmende, dels at følge et ensartet mønster. Dette er ikke helt lykkedes. Besvarelserne lader sig derfor ikke bearbejde/sammenfatte på en helt tilfredsstillende måde.

I. Udsendelse af materiale til presse, organisationer m.v.

Ministerierne blev bedt om at oplyse, i hvilket omfang de

- *udsender nye love og andre retsfor skrifter af almen interesse på grundlag af ajourførte oversigter over dagspresse, den relevante fagpresse og de interesse-rede organisationer m.v.*
- *i forbindelse med udsendelse vedlægger resumé med vejledende bemærkninger (pressemeddelelse)*
- *udsender lovforslag med bemærkninger samt lovforberedende udvalgs eller kommissioners betænkninger til dagblade, fagblade, organisationer m.v.*
- *bidrager til information om love m.v. gennem embedsmændenes artikel-skrivning i de relevante fagtidsskrifter og gennem foredragsvirksomhed.*

Af de svar, som udredningen har modtaget fra ministerier og styrelser, fremgår det, at de fleste ministerier har en egentlig pres-seliste og en liste med organisationer, enkeltpersoner m.v., som enten selv har anmodet om at komme på udsendelseslisten, eller som ministeriet skønner kan have interesse i at modtage materiale. Af en lang

række myndigheder er det oplyst, at udsendelsen af materiale sker efter en konkret vurdering, der i større eller mindre grad bygger på standardiserede udsendelseslister.

Udsendelse af resumé med vejledende bemærkninger til love og andre retsfor skrifter (pressemeddelelse) sker i varierende omfang. Af besvarelserne fremgår, at nogle ministerier konsekvent udsender pressemeddelelser om love m.v., mens andre gør det sjældent. Men hovedindtrykket er, at retsfor skrifterne ledsages af en uddybning eller orientering, når dette skønnes nødvendigt, hvilket vurderes konkret fra sag til sag.

De fleste ministerier følger samme retningslinjer ved lovforberedende udvalgs eller kommissioners betænkninger som ved udsendelse af nye love m.v. I flere ministerier er det fast praksis at sende lovforslag til høring hos relevante organisationer.

Stort set alle ministerier anfører, at embedsmænd lige fra departementschef til yngre fuldmægtige holder foredrag og skriver artikler i fagtidsskrifter. Flere ministerier, bl.a. Fiskeriministeriet og Ministeriet for offentlige arbejder, anfører, at deres embedsmænd også deltager i organisationers generalforsamlinger, årsmøder m.v. Energi ministeriet og dets underliggende styrelser arrangerer tillige skolebesøg m.v.

Konklusion:

Nogle få ministerier har indarbejdet procedurer, der sikrer, at *alt det ovenfor omtalte materiale* stort set automatisk sendes til presse, organisationer og interesserede enkeltpersoner.

De fleste ministerier foretager kun "automatisk" udsendelse af *nye love og andre retsfor skrifter af almen interesse*, medens andet materiale udsendes efter en vurdering i hvert enkelt tilfælde.

I alle ministerier deltager embedsmænd i informationen ved *artikelskrivning og foredragsvirksomhed*. Hovedindtrykket er,

at de fleste ministerier gør meget ud af denne form for informationsvirksomhed.

II. Informative brochurer og annoncering

Ministerierne er blevet bedt om at oplyse, hvilke informationsbrochurer om love og administrative regler eller som led i forebyggende eller i øvrigt holdningspåvirkende kampagner m.v. ministeriet har udsendt i hvert af årene 1983-85.

Af besvarelserne fremgår det, at der er betydelige forskelle i antallet af *informative brochurer*, som ministerierne udsender. De fleste ministerier med en meget bred berøringsflade (f.eks. Socialministeriet, Justitsministeriet og Ministeriet for skatter og afgifter) har udsendt en del brochurer, hvorimod ministerier med et snævrere fagområde (f.eks. Fiskeriministeriet og Forsvarsministeriet) ikke har udsendt informationsbrochurer af den nævnte karakter i årene 1983-85.

Publikationer/brochurer om love og administrative regler m.v. udsendes som hovedregel af styrelserne under det pågældende ministerium. Ministeriernes departementer udsender publikationer/ brochurer af mere generel karakter.

Et mindretal af ministerierne udgiver regelmæssigten eller flere publikationer/tidsskrifter. F.eks. udgiver Danida tidsskriftet "Udvikling" med 10 numre årligt. Siden 1967 har Undervisningsministeriet udgivet tidsskriftet "Uddannelse", der behandler generelle uddannelsesspørgsmål af politisk og faglig karakter. "Uddannelse" kommer 10 gange om året og er på mellem 60 og 70 sider. Undervisningsministeriet udgiver nu også et nyhedsbrev hver 14. dag, der giver oplysning om, hvad der sker i ministeriet, og hvad ministeriet er ved at sætte i gang.

Konklusion:

De departementer, der laver informationsbrochurer (d.v.s. mindre, gratis pjecer), udgiver 1-3 brochurer om året. Betydeligt flere

brochurer produceres i direktorater og styrelser.

Statens annoncering, for så vidt angår informativ annoncering (love, bekendtgørelser m.v.), er opgjort for perioden 1978-85 og gengivet som *underbilag 3*. Udgifterne til den informative annoncering var i perioden følgende:

1978: 3,3 mio. kr.	1982: 7,0 mio. kr.
1979: 7,0 mio. kr.	1983: 10,5 mio. kr.
1980: 12,0 mio. kr.	1984: 8,0 mio. kr.
1981: 8,0 mio. kr.	1985: 7,2 mio. kr.

Der har været en prisstigning på 100% i perioden.

Konklusion:

Den informative annoncering om love m.v. toppede i 1980. Tager man prisstigningerne i betragtning, er annonceringen i 1985 ca. halvdelen af, hvad den var i 1979.

III. Information gennem OBS og forskellige andre medier

Statens produktion af OBS-programmer i tv og radio er opgjort for perioden 1978-85 og gengivet i *underbilag 4*. Udgifterne til OBS-produktion har været følgende i perioden:

1978: 2,0 mio. kr.	1982: 1,6 mio. kr.
1979: 1,4 mio. kr.	1983: 3,0 mio. kr.
1980: 1,3 mio. kr.	1984: 1,8 mio. kr.
1981: 1,9 mio. kr.	1985: 3,0 mio. kr.
	1986: 3,6 mio. kr.

Antallet af tv- og radiospot i perioden:

1978:	45 tv-spots og 37 radiospot
1979:	24 tv-spots og 24 radiospot
1980:	30 tv-spots og 23 radiospot
1981:	34 tv-spots og 27 radiospot
1982:	29 tv-spots og 19 radiospot
1983:	63 tv-spots og 22 radiospot
1984:	38 tv-spots og 11 radiospot
1985:	41 tv-spots og 14 radiospot
1986:	36 tv-spots og 10 radiospot

I skrivelsen af 19. november 1985 er ministerierne også blevet bedt om at oplyse, om man har informeret med audio-visuelle og andre medier, som f.eks. film, video, udstillinger, undervisningsmateriale m.v.

Det er oplyst, at Miljøministeriet har produceret en videofilm om gensplejsning til udlejning. Finansministeriets departementer har lavet videoer om budgetreformen og bedre service til internt brug i den offentlige forvaltning.

Konklusion:

OBS-produktionerne toppede i 1983, hvor der blev produceret 63 tv-spots og 22 radiospot. I perioden 1984-86 produceredes ca. 40 tv-spots og 10-15 radiospot pr. år. I 1987 forventes produceret ca. 50 tv-spots og 10-15 radiospot.

De forskellige andre - i statslig sammenhæng - utraditionelle medier er stort set ikke blevet brugt.

IV. Udgifter til ministeriernes information

For årene 1983-85 er ministerierne blevet bedt om at oplyse deres samlede årlige udgift til informationsforanstaltninger. I forbindelse hermed er man blevet bedt om at oplyse om det bevillingsmæssige grundlag for udgiftsafholdelsen, derunder navnlig om der har foreligget finanslovsbevilling, eller særskilt tillægsbevilling har måttet søges. Også bevillingens karakter (almindelig bevilling vedrørende information eller speciel bevilling vedrørende et bestemt emne) er ministerierne blevet bedt om at belyse.

Halvdelen af ministerierne har givet oplysninger om konkrete udgifter til information.

Arbejdsministeriet oplyser, at følgende beløb til information er brugt i forbindelse med jobskabelses- og arbejdstilbudsoordningerne: 1983: 2,9 mio. kr., 1984: 2,3 mio. kr. og 1985: 1,4 mio. kr. Bevillingerne er oplyst i lovforslagene og søgt på finansloven.

Boligministeriet oplyser, at af 25 mio. kr., der blev stillet til rådighed til byggeeksportfremme i 1983-85, er der gået 6,1 mio. kr. til forskellige informationsforanstaltninger og udstillinger m.v.

Energiministeriets departement, herunder Energi-Spareudvalget, har i årene 1983-85 anvendt 8,9 mio. kr., 8,1 mio. kr. og 7,7 mio. kr. til informationsforanstaltninger. Disse midler er søgt ved de tilsvarende årlige finanslovsbevillinger § 29.01.01.39.01. - Energi-Spareudvalg og energioplysning med 9,7 mio. kr., 10,5 mio. kr. og 7,6 mio. kr. Fordelingen af midlerne foretages af departementet.

Finansministeriets lønnings- og pensionsdepartement anfører følgende udgifter: 1983: 521.792 kr., 1984: 578.593 kr. og 1985: 1.405.266 kr. (forventet). Budgetdepartementet kan oplyse følgende trykningsudgifter til publikationer: 1983: 944.671 kr., 1984: 862.124 kr. og 1985: 922.444 kr. Administrationsdepartementet oplyser: 1983: 340.000 kr., 1984: 944.500 kr. og 1985: 665.000 kr.

Forsvarsministeriet har i perioden afholdt udgifter til forsvarsministerens årlige redegørelse, der er udgivet siden 1982. Udgifterne var i 1984 ca. 68.000 kr. inkl. moms.

Industriministeriet anslår sine informationsudgifter til ca. 200.000 kr. om året.

Ministeriet for Grønland anslår, at dets udgifter for 1983 har udgjort 900.000 kr., 1984: 800.000 kr. og 1985: 800.000 kr.

Miljøministeriet har i perioden afholdt følgende udgifter til trykning af love og publikationer: 1983: 547.000 kr., 1984: 781.000 kr. og 1985: ca. 450.000 kr.

Skattedepartementet oplyser følgende om udgifterne til trykning af love, lovforslag, pjecer m.v. og annoncering: 1983: 1.444.683 kr., 1984: 2.152.485 kr. og 1985: 1.358.738 kr.

Udenrigsministeriets afdeling for internationalt udviklingssamarbejde (Danida) fik fra finansåret 1984 udskilt sit eget informationsbudget, der i 1984 androg 2,238

mio. kr. I 1985 2,535 mio. kr. Herudover administrerer informationskontoret den såkaldte oplysningsbevilling, der i 1983 androg 7,5 mio. kr. (inkl. Danidas eget informationsbudget, der dette år indeholdtes i oplysningsbevillingen). I 1984 androg oplysningsbevillingen 6,1 mio. kr. I 1985 6,439 mio. kr. Bevillingen er opført på en særlig finanslovskonto.

Konklusion:

De fleste ministeriers udgifter til informationsforanstaltninger går over den almindelige finanslovsbevilling. Udgifterne er oftest en integreret del af den samlede drifts-udgiftsbevilling.

Kun 2 ministerier (Energiministeriet og Udenrigsministeriet, Danida) har en særlig finanslovskonto til formålet. Bortset fra disse to steder varierer de enkelte ministeriers årlige bevillinger fra ca. 70.000 kr. til ca. 3 mio. kr.

De 10 ministerier, der har givet oplysninger om informationsudgifter, har haft følgende samlede udgifter: I 1983 ca. 12 mio. kr., i 1984 ca. 13 mio. kr. og i 1985 ca. 14 mio. kr. (Energiministeriets tilskud til Energi-Spareudvalget og Danidas oplysningsbevilling er ikke medregnet her, men nedenfor under VIII).

V. Informationens effektivitet

Ministerierne er blevet bedt om at fremsætte eventuelle synspunkter på effektiviteten af de gennemførte informationsforanstaltninger.

Udenrigsministeriet gennemførte i 1984 en kvantitativ undersøgelse af oplysningsbevillingens anvendelse. Undersøgelsen, som blev foretaget af Handelshøjskolens Institut for Afsætningsøkonomi, følges i 1986 op af en effektmålingsundersøgelse.

Arbejdsministeriet gennemførte i 1982 sammen med Statens Informationstjeneste en undersøgelse, der skulle belyse private virksomheders erfaringer med arbejdstil-

budsordningen. En del af undersøgelsen vedrørte også virksomhedernes kendskab til ordningen og siger derfor noget om effekten af de forskellige informationstiltag, som ministeriet og arbejdsformidlingen havde gennemført forud. Undersøgelsen, der er dateret 18. maj 1982, blev foretaget af AIM-analyseinstituttet.

Undersøgelsen opererer med 10 forskellige informationskilder: avisomtale, radio/tv-omtale (ikke OBS), OBS i tv, annonce i fagtidsskrifter, kolleger/medarbejdere, venner/familie/bekendte, brancheforening, pjecer/brochurer, henvendelse fra Arbejdsformidlingen, andet.

Det fremgår af undersøgelsen, at den største informationseffekt findes i redaktionel avis/radio/tv-omtale. Det er altså stof, der ikke er produceret af det offentlige, men som fremtræder som nyheder eller kommentarer. Dernæst har den direkte henvendelse fra arbejdsformidlingen en betydning som informationskilde, mens den generelle information produceret af ministeriet har haft lille informationsværdi.

Arbejdsministeriet anfører på baggrund heraf, at der i forbindelse med jobskabelsesordningen har været en ret stor informationsindsats, og at der ud over brochurer og lignende er blevet uddelt nogle penge til forskellige organisationer, der har haft særlig interesse i at informere deres medlemmer. Pengene har dels finansieret nogle konsulenter, som bl.a. havde til opgave at vejlede organisationernes medlemmer i, hvordan de kunne benytte lovens tilbud, dels finansieret nogle konferencer og forskelligt oplysningsmateriale, som organisationerne har udsendt efter aftale med ministeriet. Deter ministeriets indtryk, at denne måde at informere og vejlede på er meget effektiv, da det materiale, der skal informeres om og måden, hvorpå det sker, overvejende vælges af organisationerne, der må formodes at have det bedste kendskab til, hvorledes man bedst får medlemmerne i tale.

Fiskeriministeriet skriver i sit svar, at effektiviteten ved deltagelse i tv-udsendelser er stor. Effektiviteten ved offentliggørelse af lovregler i dagspressen må anses for at være lille. Offentliggørelse i fagpressen vil nok have nogen virkning, og offentliggørelse over for de berørte faglige organisationer må anses for at være uundværlig.

I Indenrigsministeriet er det indtrykket, at offentliggørelse af artikler, debatindlæg, pressemeddelelser m.v. har en ganske stor gennemslagskraft, ligesom der i almindelighed er en udbredt efterspørgsel på udsendte brochurer m.v. Henvendelser fra tv, radio og dagspresse afspejler således også en øget interesse for områder, der har været genstand for information fra ministeriets side.

Konklusion:

Kun Udenrigsministeriet, Arbejdsministeriet og Statens Informationstjeneste har foretaget undersøgelser af informationens effektivitet. De fleste ministerier svarer, at de skønner, at informationen har en positiv effekt.

VI. Information som særligt sagsområde

Udredningen har bedt ministerierne om at oplyse, om informationsopgaver er anerkendt som et særligt sagsområde - eller alene udføres i tilslutning til det almindelige lovforberedende og administrerende arbejde og af de samme medarbejdere, som er beskæftiget med disse arbejdsopgaver.

Udredningen har endvidere bedt ministerierne om - for så vidt informationsvirksomheden er anerkendt som et særligt sagsområde - at oplyse, hvorledes virksomheden nærmere er organiseret, herunder om specielt at oplyse, om der i ministeriet er ansat en særlig informationsmedarbejder, eventuelt etableret en særlig informationsenhed. I forbindelse hermed har ud-

redningen udbedt sig nærmere oplysninger om informationsmedarbejderens (informationsenhedens) arbejdsopgaver og arbejdets nærmere organisation, herunder om, hvilke retningslinjer der er fastsat eller følges med hensyn til informationsmedarbejderens (informationsenhedens) kontakt med a) andre medarbejdere i ministeriet, b) Statens Informationstjeneste, c) presse, radio, tv m.v.

Af svarene fremgår det, at 5 ministerier (Landbrugsministeriet, Miljøministeriet, Ministeriet for skatter og afgifter, Udenrigsministeriet og Undervisningsministeriet) har ansat informationsmedarbejdere, der beskæftiger sig med eksternt information. Hertil kommer en medarbejder i Industriministeriet, der beskæftiger sig med intern information til ministeriets medarbejdere om avisartikler, der vedrører ministeriets område. I de fleste andre ministerier varetages informationsarbejdet i forbindelse med den almindelige sagsbehandling.

Informationsopgaverne i Landbrugsministeriet har siden den 1. september 1983 været et særligt sagsområde. De varetages af en informationschef, der er ansat i en kontorchef lignende stilling med direkte reference til departementschef og minister. Han indgår i ministeriets ledelse og har mandat til at arbejde "på tværs" i systemet og kan indhente oplysninger og information fra de enkelte kontorer og institutioner efter behov. Han har ikke talsmandsfunktion, men er formidler af kontakt mellem pressen og de relevante sagsmedarbejdere og er ansvarlig for al skriftlig information, der tilgår pressen fra departementet på dets initiativ. Desuden er han konsulent for eller ansvarlig/medansvarlig for de underliggende institutioners kontakt til pressen og for fremstilling af deres informationsmateriale. Ud over udformning af egentlige pressemeddelelser er informationschefen i vidt omfang involveret i udarbejdelsen af taler, kommentarer, kronikker og artikler for minister og embedsmænd, ligesom han

er ansvarlig arrangør af pressemøder og anden direkte kontakt mellem minister og pressen.

Miljøministeriet har også ansat en særlig informationsmedarbejder, ligesom der er etableret en særlig informationsenhed. Informationsenheden omfatter ud over informationsmedarbejderen også en assistent. Informationsmedarbejderen er personalemæssigt tilknyttet sekretariatskontoret, men med direkte reference til departementschefen. Sektionen har bestået siden ministeriets oprettelse i 1972. Informationsmedarbejderens arbejdsområde omfatter pressekontakt, herunder forberedelse af pressemøder, udarbejdelse og udsendelse af pressemeddelelser, artikler og lignende informationsmateriale. Herudover skal informationsmedarbejderen deltage i det omfattende informationsarbejde, som ministeriet har iværksat over for kommuner og amtskommuner, erhverv og offentlighed. Der er i denne forbindelse også tale om udarbejdelse af pjecer og lignende. Informationsmedarbejderen beskæftiger sig endvidere med internt informationsarbejde. Det er således hans opgave at koordinere det samlede informationsarbejde inden for hele Miljøministeriet.

Ministeriet for skatter og afgifter har siden 1966 haft konsulent i skatteretlig publikationsvirksomhed. Stillingen forvaltes i dag af en publikationschef i en lønramme 35-lignende stilling. Kontoret er desuden bemandet med 2 akademikere samt 5 HK-ansatte. Kontorets opgaver er udarbejdelse af pressemeddelelser, annoncer, pjecer og andre publikationer.

Udenrigsministeriets presse- og kulturafdelings virksomhed tager dels og hovedsageligt sigte på at orientere udlandet om Danmark, dels at orientere den danske offentlighed om aktiviteter og synspunkter inden for ministeriet selv og vedrørende dets sagsområder. Afdelingen er organiseret i tre kontorer: PK.I (pressekontoret), PK.II (kulturkontoret), der bl.a. varetager de

21 kulturaftaler, som Danmark har indgået med andre lande, og PK.III, som fremstiller, indkøber og distribuerer informationsmateriale til brug i udlandet. Kulturkontoret varetager visse principielle spørgsmål vedrørende presse, radio og tv og har herigen- nem, bl.a. via UNESCO-arbejdet et sagligt nært samarbejde med den danske presse. PK.III's bevillinger tager sigte på informa- tionsmateriale til brug i udlandet, men ma- terialet udbydes nu også i et vist omfang til interesserede danske kredse gennem Sta- tens Indkøb (nu Statens Informationstjene- ste).

Danida har et særligt informationskon- tor, hvis opgaver er: Journalistkontakter, presserejser, Danidas informationspublika- tioner, pressemeddelelser. Oplysningsbe- villingen og rejsestipendieordningen. Se- kretariat for Oplysningsudvalget og Koordi- neringsgruppen. Generelle spørgsmål ved- rørende private organisationers og forenin- gers oplysningsvirksomhed. Spørgsmål vedrørende oplysningsvirksomhed i skoler og undervisningsinstitutioner. Redaktør af tidsskriftet "Udvikling". Abonnementer på "Udvikling". Avisudklip.

Undervisningsministeriets ledelsessekre- tariat er pr. 1. marts 1986 blevet udvidet med 1 1/2 fuldmægtig, som skal koordinere og udbygge ministeriets information udad- til. Her tænkes især på kontakt til politi- kere, presse, organisationer, institutioner og andre. Den interne information hører under ministeriets sekretariatskontor, og området er samtidig blevet styrket. Det be- skæftiger nu en 1/2 sagsbehandler.

Industriministeriets informationsmedar- bejder varetager intern information vedrø- rende avisudklip og er organisatorisk pla- ceret i kontoret for service, edb og organi- sationsudvikling og herunder som en funk- tion under biblioteket. Ekstern information varetages af ministersekretæren og af med- arbejderne i de enkelte ressortkontorer.

I Boligministeriet er informationsarbej- det placeret i budgetkontoret, hvor arbej-

det varetages af en fuldmægtig, som pri- mært beskæftiger sig med budgetarbejdet. Desuden varetager en arkitekt den grafiske tilrettelæggelse af publikationer m.v., mens en kontorfunktionær ajourfører udsendel- seslisten. I praksis udføres hovedparten af informationsarbejdet dog i de respektive fagkontorer i Bolig- og Byggestyrelsen.

Som følge af, at ministeriet har udsendt en informationsvejledning til alle kontorer i departementet og styrelser, er det ministe- riets opfattelse, at man derigennem har skabt et instrument, som kan være med til at sikre en ensartet informationspolitik over for presse m.v.

Konklusion:

7 ministerier har i større eller mindre grad udskilt informationsarbejdet som et særligt arbejdsområde. Udenrigsministeriet har hele 4 kontorer, der beskæftiger sig med in- formationsarbejde, men meget af informa- tionsaktiviteten er ifølge sagens natur vendt mod udlandet; dette ministerium må i ud- redningens sammenhæng betragtes som atypisk.

Ser man på de 6 andre ministerier, synes kernen i Landbrugsministeriet og Miljømi- nisteriet at være pressekontakten. Skattede- partementet har ud over pressekontakten lagt betydelig vægt på annoncering, pjecer og andre publikationer. Undervisningsmi- nisteriet arbejder på en række nye tiltag på informationsområdet, bl.a. et nyhedsbrev hver 14. dag og en informationsvej ledning til alle medarbejdere. Boligministeriet har udarbejdet en sådan informationsvej led- ning, der sikrer en ensartet informationspo- litik over for presse m.v. Industriministeriet har en informationsmedarbejder til intern information vedrørende avisudklip.

I forbindelse med arbejdet med betænk- ning 787 blev det oplyst, at 4 ministerier i 1976 havde udskilt informationsarbejdet som et særligt arbejdsområde.

VII. Underliggende myndigheders information

Udredningen har bedt om tilsvarende oplysninger som anført under ovennævnte spørgsmål I-VI for de styrelser under det enkelte ministerium, som i betydeligt omfang udfærdiger generelle bestemmelser eller i øvrigt har informationsopgaver.

Af de svar, som styrelserne har fremsendt, fremgår det, at der er en betydelig informationsaktivitet i Arbejdsdirektoratet, Direktoratet for Arbejdstilsynet, Direktoratet for Arbejdsmarkedsuddannelserne, Byggestyrelsen, Energistyrelsen, Forsvarskommandoen, Hjemmeværnskommandoen, Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstjeneste, Sundhedsstyrelsen, Statens Seruminstitut, Civilforsvarsstyrelsen, Værnepligtsstyrelsen, Monopoltilsynet, Forbrugerombudsmanden, Forbrugerklagenævnet, Statens Husholdningsråd, Eksportkreditrådet, Teknologistyrelsen, Søsportens Sikkerhedsråd, Miljøstyrelsen, Fredningsstyrelsen, Levnedsmiddelstyrelsen, Skovstyrelsen, Planstyrelsen, DSB, P&T, Vejdirektoratet, Statens Luftfartsvæsen, Københavns Lufthavnsvæsen, Direktoratet for Toldvæsenet, Stats-skattedirektoratet, Sikringsstyrelsen, Socialstyrelsen og Alkohol- og Narkotikarådet.

Følgende styrelser har givet oplysninger om konkrete udgifter til information:

Direktoratet for Arbejdstilsynet har afholdt følgende udgifter til trykning i forbindelse med udsendelse af informationsmateriale: 1983: 2.535.352 kr., 1984: 2.494.667 kr. og 1985: 3.609.082 kr.

De tilsvarende tal var for Direktoratet for Arbejdsmarkedsuddannelserne:

1983: 606.090 kr., 1984: 710.790 kr. og 1985: 796.892 kr.

For Hjemmeværnskommandoen (konsulenttjenesten): 1983: 3.876.000 kr. (inkl. moms), 1984: 4.080.000 kr. (inkl. moms) og 1985: 3.800.000 kr. (ekskl. moms).

For Sundhedsstyrelsen (anslået): 1983:

400.000 kr., 1984: 600.000 kr. og 1985: 1.000.000 kr.

For Civilforsvarsstyrelsen: 1983: 680.000 kr., 1984: 350.000 kr. og 1985: 700.000 kr.

Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstjeneste brugte i 1985 960.000 kr. på information.

Teknologistyrelsens årlige udgifter til information er som følger (ca.-tal): 1983: 1,5 mio. kr., 1984: 1,5 mio. kr. og 1985: 2,5 mio. kr.

Statens Husholdningsråd oplyser, at det årlige budget til trykning og forsendelse af publikationer udgør ca. 3 mio. kr.

Søsportens Sikkerhedsråd har et årligt årsbudget på 400.000 kr., hvoraf størstedelen går til information.

Fredningsstyrelsens udgifter til direkte informationsforanstaltninger ser således ud: 1983: 2.038.000 kr., 1984: 2.744.000 kr. og 1985: ca. 1.650.000 kr. Udgifterne til information dækkes af styrelsens finanslovsbevilling, og der har ikke været søgt særskilt tillægsbevilling hertil.

Levnedsmiddelstyrelsens skønnede, samlede ressourceforbrug til information udgjorde i 1983: 1,4 mio. kr., 1984: 1,5 mio. kr. og 1985: 1,6 mio. kr.

Skovstyrelsens samlede årlige udgifter til publikationer var i 1983: 1.308.751 kr., 1984: 801.455 kr. og 1985 (pr. 25.11.): 983.456 kr. Udgifterne til publikationer konteres på hovedkonto 10, kontorhold, og har ikke selvstændig bevilling.

Udgifterne til informationsforanstaltninger i Miljøstyrelsen udgjorde i 1983: 903.357 kr. og i 1984: 805.240 kr. I 1985 forventes udgifter på ca. 900.000 kr. Udgifterne til informationsforanstaltninger anslås samlet i forbindelse med udarbejdelsen af bidrag til finanslovsforslag. Der har i alle årene måttet omdisponeres på tillægsbevillingsloven, således at der blev overført "ekstra" midler til informationsforanstaltninger. Informationsopgaverne er samlet i én bevilling.

Til trykning af publikationer har Plansty-

reisen haft en årlig udgift på ca. 1 mio. kr. i perioden 1983-85. Lønudgifter til medarbejdere, der på fuld tid beskæftiger sig med informationsopgaver i styrelsen, har i perioden været ca. 1,7 mio. kr. pr. år.

Til generel information og trafikinformation har Vejdirektoratet haft en årlig udgift på ca. 5 mio. kr.

Statens Luftfartsvæsen oplyser, at den pr. 1. april 1985 etablerede informationssektion i 1985 har haft udgifter på 143.333 kr., og at Luftfartsvæsenet har besluttet at ansætte en fuldtidsmedarbejder, hvorved udgiften til informationssektionen forventes fordoblet.

Københavns Luftfartsvæsens samlede direkte udgifter til oplysningsmateriale udgjorde følgende beløb i finansårene 1983-85 (ca.-beløb): 90.000 kr., 100.000 kr. og 150.000 kr. Udgifterne er afholdt på kontoen for kontorholdsudgifter.

Direktoratet for Toldvæsenet oplyser, at den samlede årlige udgift til skriftlige vejledninger og meddelelser samt annoncering har udgjort følgende: 1983: 1.040.772 kr., 1984: 1.082.562 kr. og 1985: 1.739.254 kr.

Statsskatted i rektoratet anfører følgende udgifter til informativt materiale: 1983: 2.554.396 kr., 1984: 2.523.514 kr. og 1985: 2.178.528 kr.

Sikringsstyrelsens samlede omkostninger til information og trykning var i 1983: 665.900 kr., 1984: 513.300 kr. og 1985: ca. 350.000 kr.

Socialstyrelsen anfører følgende regnskabstal: 1983: 665.900 kr., 1984: 513.300 kr. og 1985: 339.600 kr.

Alkohol- og Narkotikarådet har haft følgende udgifter til information i 1983: ca. 1,2 mio. kr., 1984: ca. 1,4 mio. kr. og 1985: ca. 1,2 mio. kr.

Følgende 20 direktorater og styrelser har anerkendt information som et særligt sagsområde med særlige informationsenheder/informationsmedarbejdere:

Arbejdstilsynet, Risø, Forsvarskomman-

doen, Forsvarets Oplysnings- og Velfærds-tjeneste, Hjemmeværnskommandoen, Civilforsvarsstyrelsen, Statens Husholdningsråd, Teknologistyrelsen, Miljøstyrelsen, Fredningsstyrelsen, Levnedsmiddelstyrelsen, Planstyrelsen, Vejdirektoratet, DSB, P&T, Statens Luftfartsvæsen, Statsskattedirektoratet, Sikringsstyrelsen, Socialstyrelsen og Alkohol- og Narkotikarådet.

Med de generelt noget højere bevillinger i direktorater og styrelser har der - sammenlignet med departementerne - kunnet tages en bredere vifte af informationsforanstaltninger i brug. Ud over udsendelse af informationsmateriale til presse, organisationer m.v. og brug af OBS, annoncer og brochurer, produceres i et vist omfang film, video og lysbilledserier. Nogle direktorater og styrelser deltager også på udstillinger. Der udgives i nogle tilfælde tidsskrifter og nyhedsbreve, og der produceres undervisningsmateriale til skolerne.

Til sammenligning kan det nævnes, at det i forbindelse med arbejdet med betænkning 787 blev oplyst, at 10 direktorater og styrelser i 1976 havde udskilt informationsarbejdet som et særligt informationsområde.

Konklusion:

De modtagne svar fra direktorater og styrelser giver klart indtryk af, at der arbejdes meget med at forbedre informationen i en lang række statsinstitutioner. De årlige udgifter til information varierer fra ca. 100.000 kr. til ca. 5 mio. kr.

De 22 direktorater og styrelser, der har givet oplysninger om informationsudgifter, har haft følgende samlede udgifter: I 1983 ca. 33 mio. kr., i 1984 ca. 33 mio. kr. og i 1985 ca. 36 mio. kr.

VIII. Overdragelse af informationsopgaver

Udredningen har anmodet ministerierne om - for så vidt de bevilger penge til infor-

mationsopgaver, som udføres af halvoffentlige eller private institutioner - at oplyse, hvilke institutioner ministeriet overdrager informationsopgaver til, hvilke informationsopgaver det nærmere drejer sig om, og hvor stor en bevilling der er givet i hvert af årene 1983-85, samt i hvilket omfang og på hvilken måde de pågældende institutioners informationsvirksomhed eventuelt finansieres af andre.

Følgende ministerier har bevilget penge til sådanne institutioner:

Arbejdsministeriet har bevilget en række organisationer og foreninger penge til information om jobskabelse, bl.a. Entreprenørforeningen, Kommunernes Landsforening, Håndværksrådet, Det kooperative Fællesforbund, AOF, Friluftsrådet, Dansk Ungdoms Fællesråd. I alt blev der bevilget 451.000 kr. i 1983, 422.000 kr. i 1984 og 148.000 kr. i 1985.

Energiministeriet har i perioden 1983-85 bevilget 8,2 mio. kr., 8,7 mio. kr. og 6,6 mio. kr. til Energi-Spareudvalget, der består af repræsentanter for forbrugerorganisationer, energiproducenter, energiforbrugere, forskningssagkyndige samt myndighedsrepræsentanter. Informationssekretariatet for vedvarende energi er placeret i Teknologisk Institut som led i en kontrakt med Energistyrelsen. Det årlige bevillingsniveau er på ca. 2,4 mio. kr., bortset fra året 1984/85, hvor niveauet lå noget højere (ca. 3,8 mio. kr.).

Indenrigsministeriet yder tilskud til henholdsvis Komiteen for Sundhedsoplysning og Foreningen for Familieplanlægning (oplysning om svangerskabsforebyggende metoder m.v.). Tilskuddene har udgjort 653.000 kr. i 1983, 696.000 kr. i 1984 og 718.000 kr. i 1985. Endvidere ydes der et tilskud til Komiteen for Sundhedsoplysning til oplysning om kønssygdomme og disses behandling. Disse tilskud har udgjort 363.000 kr. i 1983, 385.000 kr. i 1984 og 397.000 kr. i 1985. Ved aktstykke nr. 145 af 26. februar 1982 etableredes en ordning, hvorefter Indenrigsministeriet yder tilskud

til bl.a. indvandrems organisationer og til et dansksproget blad for og om indvandrere ("Samspil"). Den samlede tilskudsbevilling var i 1983-85: 2,2 mio. kr., 2,4 mio. kr. og 2,6 mio. kr. Indenrigsministeriet har indgået aftale med Civilforsvars-Forbundet, herunder Danske Kvinders Beredskab, der påtager sig at varetage informationsvirksomhed over for befolkningen om foranstaltninger vedrørende civilforsvaret og det civile beredskab, at søge at få befolkningen til at forstå og støtte disse foranstaltninger samt at vejlede befolkningen om de foranstaltninger, den enkelte borger bør træffe til egen beskyttelse. Civilforsvars-Forbundets virksomhed finansieres i det væsentlige over finansloven. Af det årlige tilskud fra staten er der i 1983 anvendt 560.576 kr. til information, i 1984: 472.508 kr., og i 1985 vil tallet ligge på ca. 500.000 kr.

Industriministeriet har i årene 1983-85 via finansloven givet bevilling til: Danmarks Turistråd - ca. 227 mio. kr., Dansk Varefakta Nævn - ca. 3 mio. kr., Forbrugerrådet - ca. 18 mio. kr., Husholdningsorganisationernes konsulentvirksomhed - ca. 3,5 mio. kr. og Dansk Standardiseringsråd - ca. 1,75 mio. kr.

Justitsministeriet bevilger penge til Rådet for større Færdselssikkerhed samt Det kriminalpræventive Råd. Bevillingerne udgjorde i 1983-85 følgende beløb, der dog ikke udelukkende er givet til informative foranstaltninger: Rådet for større Færdselssikkerhed modtog 6,2 mio. kr., 6,4 mio. kr. og 6,2 mio. kr. Det kriminalpræventive Råd modtog 1,9 mio. kr., 1,9 mio. kr. og 2,6 mio. kr. Såvel Det kriminalpræventive Råd som Rådet for større Færdselssikkerhed modtager tilskud fra andre institutioner (Rådet for større Færdselssikkerhed får således godt 4 mio. kr. fra Ministeriet for offentlige arbejder, Vejdirektoratet. For så vidt angår Det kriminalpræventive Råd kan nævnes, at der i 1984 og 1985 er opnået betydelige private tilskud til dette råd, bl.a. fra de større banker og sparekasser. Sådanne tilskud er søgt

navnlig under henvisning til rådets oplysningsarbejde.

Kulturministeriet nævner som eksempel, at tidsskriftet "Museumsmagasinet" finansieres af museumslovens rådighedssum med et årligt beløb på ca. 150.000 kr.

Landbrugsministeriet yder bevillinger til Landsbrugets Samråd for Forskning og Forsøgs oplysningstjeneste. Det beløber sig til 352.000 kr. i 1983, 399.850 kr. i 1984 og 450.000 kr. i 1985.

Miljøministeriet har bevilget penge til følgende: kampagnen "Plant et træ" - 300.000 kr., "Avisen i Undervisningen" - 15.000 kr., Statens Forstlige forsøgsvæsen, projektet "Skov og Folk" - 150.000 kr., Nordisk Ministerråds temahæfte om miljølære - 25.000 kr.

Socialministeriet anfører, at der ved vedtagelsen af aktstykke nr. 27 af 18. oktober 1985 blev åbnet mulighed for, at Dansk Flygtningehjælp kan anvende de af ministeriet bevilgede penge til oplysningsvirksomhed. Der er i denne forbindelse ikke afsat et bestemt beløb.

Danida under Udenrigsministeriet yder over den omtalte oplysningsbevilling på ca. 6 mio. kr. om året tilskud til en række organisationer og private personer efter ansøgning til løsning af informationsopgaver vedrørende udviklingsbistand. Herudover ydes 60-65 rejsestipendier til rejser i udviklingslandene. Hovedparten af modtagerne er journalister, undervisere, fotografer og organisationsrepræsentanter. Tilskuddene suppleres ofte med finansiering fra anden side.

Konklusion:

Halvdelen af ministerierne overdrager informationsopgaver til halvoffentlige eller private institutioner. Bevillingerne til disse institutioner er fra nogle få hundrede tusinde til 6-8 mio. kr. om året.

De 10 ministerier, der har givet oplysninger om bevillinger til halvoffentlige eller

private institutioner, har haft følgende samlede udgifter: I 1983 ca. 42 mio. kr., i 1984 ca. 47 mio. kr. og i 1985 ca. 42 mio. kr. (Industriministeriets tilskud til Danmarks Turistråd er ikke medtaget, da det i udredningens sammenhæng må betegnes som atypisk).

IX. Kontakt med Statens Informationstjeneste

På grundlag af betænkning 787 fastsatte regeringen regler for Statens Informationstjeneste og for statslige myndigheders informationsvirksomhed, jf. Finansministeriets cirkulære af 30. juni 1978. Cirkulæret indeholder i §§ 2 og 4 nærmere regler om kontakten mellem de statslige myndigheder og Statens Informationstjeneste. Ministerierne er blevet bedt om at oplyse, hvorledes disse regler nærmere praktiseres inden for ministeriets område.

Af svarene fra ministerierne fremgår det, at samarbejdet med Statens Informationstjeneste forløber fuldt tilfredsstillende. Halvdelen af ministerierne benytter jævnligt eller ofte Informationstjenestens hjælp til kreative opgaver. Resten af ministerierne samarbejder kun lejlighedsvis med Informationstjenesten, navnlig i forbindelse med OBS-produktion eller med ikke-kreative opgaver (indrykning af stillings- og andre annoncer og distributionen af publikationer).

Konklusion:

Kontakten mellem ministerierne og Statens Informationstjeneste må ifølge sagens natur være stærkt svingende afhængig af, hvilke informationsopgaver der skal løses. Kontakten er navnlig stor, når det drejer sig om lovinformation og information af mere kampagnepræget natur, altså information der retter sig til større dele af befolkningen eller hele befolkningen.

X. Lovbemærkninger om informationsbudgetter

I betænkning 787, s. 56, anbefalede udvalget, at der blev indført en pligt til i bemærkningerne til lovforslag udtrykkeligt at anføre, i hvilket omfang den pågældende lov giver anledning til særlige informationsmæssige foranstaltninger med angivelse af forventede udgifter. Denne anbefaling ligger formentlig til grund for cirkulærets § 6, der dog til dels har en noget svagere formulering:

"§ 6. Ved gennemførelsen af retsfor skrifter eller mere omfattende administrative dispositioner med retligt indhold skal de enkelte myndigheder tage stilling til, om der er behov for at udbrede kendskabet til de pågældende forskrifter eller dispositioner gennem information.

Stk. 2. Bemærkninger til lovforslag skal indeholde et skøn over de forventede udgifter til eventuel information om loven eller om administrative dispositioner i henhold til denne, jf. herved også § 2 i Statsministeriets cirkulære nr. 195 af 16. september 1966 om bemærkninger til lovforslag."

Udredningen har bedt ministerierne oplyse, hvilke af ministeriernes lovforslag i folketingsårene 1983/84 og 1984/85 der har indeholdt bemærkninger om informationsbudgetter.

Et flertal af ministerierne anfører, at deres lovforslag ikke har indeholdt bemærkninger om informationsbudgetter, eller at der ikke har været fremsat lovforslag på ministeriets område.

Undervisningsministeriet anfører, at der i forslag til lov om efteruddannelse er bemærkninger om budget til informationsvirksomhed.

Arbejdsministeriet anfører, at forslag til lov om ændring af lov om arbejdstilbud til ledige (L109 af 12. december 1984) indeholder en bemærkning om behov for informationsaktivitet.

Justitsministeriet svarer, at bemærknin-

ger om informationsudgifter i den pågældende periode var indeholdt i følgende lovforslag:

Forslag til lov om erstatningsansvar (L7 fremsat 6. februar 1984, nu lov nr. 228 af 23. maj 1984).

Forslag til lov om ændring af konkursloven, gældsloven og lov om retsafgifter (betalingsstandsning, gældssanering m.v.) (L10 fremsat 7. februar 1984, nu lov nr. 187 af 9. maj 1984).

Forslag til lov om fonde og visse foreninger (L33 fremsat 15. marts 1984, nu lov nr. 300 af 6. juni 1984).

Forslag til forvaltningslov (L13 fremsat 3. oktober 1984, nu lov nr. 571 af 19. december 1985).

Socialministeriet har medtaget bemærkninger om informationsbudget i forslag til lov om delpension (fremsat 1. gang maj 1985).

Konklusion:

I løbet af 2 folketingsår har kun 8 lovforslag indeholdt bemærkninger om informationsaktivitet og -budgetter, heraf er 5 lovforslag fra Justitsministeriet. Cirkulærets § 6, stk. 2, synes således uden væsentlig effekt.

XI. Lovbestemmelser om informationspligt

§ 7 i cirkulæret om Statens Informationstjeneste har følgende indhold: "Ved udarbejdelsen af nye eller ændrede retsfor skrifter bør man være opmærksom på, om der er behov for at medtage udtrykkelige bestemmelser om information eller ændring af hidtil gældende regler herom."

Ministerierne er blevet bedt om at oplyse, hvorledes § 7 administreres; herunder hvilke af de inden for ministeriets område i folketingsårene 1983/84 og 1984/85 gennemførte love og administrative bestemmelser der har indeholdt bestemmelser om informationspligt.

Boligministeriet svarer, at byfornyelsesloven indeholder forskellige bestemmelser om informationspligt.

Arbejdsministeriet nævner, at lov om arbejdstillbud til ledige indeholder en bemyndigelse til arbejdsministeren i § 10, stk. 7, om information og vejledning til de ledige.

Indenrigsministeriet anfører, at der den 28. november 1985 er fremsat forslag til lov om oprettelse af et etisk råd og regulering af visse biomedicinske forsøg. Forslaget pålægger i § 4 rådet løbende at orientere offentligheden og tage initiativ til en debat om de etiske problemer, som udviklingen rejser.

Miljøministeriet svarer, at forslag til lov om genanvendelse af papir og drikkevareemballage samt begrænsning af affald indeholder en bestemmelse i § 12a, stk. 2 om, at Miljøstyrelsen forestår en generel informationsvirksomhed.

Konklusion:

2 vedtagne love og 2 lovforslag har i de 2 folketingsår indeholdt bestemmelse om informationspligt. Også § 7 synes således uden væsentlig effekt.

XII. Opgavefordelingen mellem ministerierne og Statens Informationstjeneste

Udredningen om offentlig information omfatter også spørgsmålet om, hvorledes Statens Informationstjenestes betjening af ministerier, styrelser, kommuner og andre bør være tilrettelagt for mest hensigtsmæssigt at imødekomme disses behov og ønsker. Udredningen har spurgt ministerierne, om de har bemærkninger eller forslag vedrørende opgavefordelingen og samarbejdet (omfang og form) mellem ministerierne og Statens Informationstjeneste.

Et flertal af ministerierne har ikke bemærkninger til eller forslag vedrørende op-

gavefordelingen og samarbejdet mellem ministerierne og Statens Informationstjeneste. Flere ministerier anfører, at den begrænsede kontakt med Statens Informationstjeneste skyldes karakteren af ministeriets arbejde, som vurderes til ikke at have den brede offentligheds interesse.

Industriministeriet anfører i sit svar, at Informationstjenesten har haft effekt ved at forbedre sprog og skriftlige formuleringer i centraladministrationen, men at der er behov for en mere intensiveret, udadvendt og "missionerende" virksomhed. Der er ligeledes behov for information (når bortses fra betænkninger) med et mere ensartet layout, eksempelvis som Budgetdepartementets småtryk og Industriministeriets arbejdsnotater. Der er endvidere behov for en fælles afklaring af, hvilke publikationer der skal være gratis, og hvilke der skal tages betaling for.

Miljøministeriet svarer, at dets informationsenhed samt de øvrige kontorer har indhentet betydelig erfaring og ekspertise om information. Departementet finder ikke, at der altid vil være behov for at rådføre sig med Statens Informationstjeneste, når informationsmateriale skal udarbejdes. Det synes derfor mere hensigtsmæssigt, at Statens Informationstjeneste får karakter af konsulentvirksomhed.

Arbejdsministeriet svarer, at der ikke har været problemer med samarbejdet med Statens Informationstjeneste ud fra de givne præmisser, men ofte har man ønsket, at Informationstjenesten kunne gå mere aktivt ind i informationsopgaver. Informationstjenesten har hidtil overvejende virket som passiv rådgiver og formidler, men for ministerier uden egen informationsafdeling mangler der en aktiv instans, der både kan hjælpe med konkrete informationsbehov, som man selv kan erkende, men også med at pege på informationsbehov (og veje til løsning heraf) på områder, hvor man ikke selv har blik for eller overskud til at tage informationsspørgsmål op.

Boligministeriet nævner, at der kan være behov for en "brugervejledning" vedrørende anvendelse af "nye utraditionelle informationskanaler".

Energiministeriet anfører, at som følge af energiområdets størrelse og de mangeartede opgaver er der rimelig grund til at formode, at oplysning vedrørende energispørgsmål både for så vidt angår nyhedsinformation, opfølgingsinformation som situationsinformation kunne koordineres, så der skabes et bedre overblik over sektoren, så eventuelt overlappende oplysningspjecer m.v. undgås. En bedre koordination af informationsaktiviteter er endvidere i overensstemmelse med tankerne i regeringens moderniseringsprogram om forbedring af publikumsbetjeningen. Det kunne f.eks. være en opgave for Statens Informationstjeneste at koordinere informationsopgaver af den ovennævnte karakter, enten ved forudgående koordination inden udsendelse eller ved efterfølgende påpegning af overlapper eller andre uhensigtsmæssigheder.

Konklusion:

I 4 ministerier er der ønsket om, at Statens Informationstjeneste skal være en mere aktiv instans. Ønskerne går på, at Informationstjenesten skal pege på informationsbehov, være med til at koordinere informationsopgaver, vejlede om nye informationskanaler og være med til at forbedre sproget i centraladministrationen.

Udredningen om offentlig information

Adresse: Administrationsdepartementet
Holmens Kanal 20, 3. sal
1060 København K

Den 19. november 1985

Til samtlige ministerier

Finansministeren har i vedlagte brev af 28. august 1985 anmodet mig om at forestå en undersøgelse af Statens Informationstjeneste ud fra det ligeledes vedlagte kommissorium af 27. august 1985.

Det fremgår af kommissoriet, at undersøgelsen bl.a. skal belyse:

- »- hvilke dele af betænkning nr. 787/1977 der er realiseret, og på hvilke områder der skønnes at være behov for en ajourføring af Informationstjenestens arbejdsgrundlag og opgavesammensætning,
- hvorledes bør Informationstjenestens betjening af ministerier og styrelser, kommuner og andre være tilrettelagt for mest hensigtsmæssigt at imødekomme disses behov og ønsker.«

Kommissoriet indebærer med kravet om en belysning af hvilke dele af betænkning nr. 787/1977, der er realiseret, en bredere behandling af offentlig information, idet betænkningen også omhandler den statslige information, der gives af de enkelte ministerier og styrelser m.v.

- I. Til brug for denne del af undersøgelsen beder jeg under henvisning til

betænkningens side 36-37 og side 61 ministeriet oplyse, i hvilket omfang

1. Ministeriet *udsender nye love og andre retsfor skrifter* af almen interesse på grundlag af ajourførte oversigter over dagspresse, den relevante fagpresse og de interesse-rede organisationer m.v.
2. Ministeriet i forbindelse med udsendelsen vedlægger *resumé med vejledende bemærkninger (pressemeddelelse)*,
3. Ministeriet *udsender lovforslag* med bemærkninger samt lovforberedende udvalgs eller kommissioners *betænkninger* til dagblade, fagblade, organisationer m.v.
4. Ministeriets embedsmænd bidrager til information om love m.v. gennem *artikelskrivning*, herunder i de relevante fagtidsskrifter og gennem *foredragsvirksomhed*.

Endvidere bedes oplyst, hvilke *informationsbrochurer* om love og administrative regler eller som led i forebyggende eller i øvrigt holdningspåvirkende kampagner m.v. ministeriet har udsendt i hvert af årene 1983-85, og 3 eksemplarer af hver brochure bedes så vidt muligt vedlagt. Brochureres målgruppe, udgift, oplag og distributionsmetode bedes angivet. Hvis der er taget betaling for brochurerne, beder jeg om oplysning om betalingsordningens nærmere indhold.

- III. Oplysning om *OBS-spots* og *informativ annoncering* i den pågældende periode får jeg fra Statens Informationstjeneste, men hvis ministeriet i den nævnte periode har *informeret på anden måde* f.eks. gennem film, video, udstillinger, undervisningsmateriale m.v., bedes dette også oplyst.
- IV. For årene 1983-85 bedes oplyst *ministeriets samlede årlige udgift til informationsforanstaltninger*. I forbindelse hermed bedes oplyst om det bevillingsmæssige grundlag for udgiftsafholdelsen, derunder navnlig om der har foreligget finanslovbevilling eller særskilt tillægsbevilling har måttet søges. Også bevillingens karakter (alm. bevilling vedr. information eller speciel bevilling vedr. et bestemt emne) bedes oplyst.
- V. Hvis ministeriet har synspunkter på *effektiviteten* af de gennemførte informationsforanstaltninger, vil jeg sætte pris på at modtage sådanne synspunkter.
- VI. Det bedes også oplyst, om ministeriets informationsopgaver er anerkendt som et *særligt sagsområde* i ministeriet - eller alene udføres i tilslutning til det almindelige lovforberedende og administrative arbejde og af de samme medarbejdere, som er beskæftiget med disse arbejdsopgaver.
- Hvis informationsvirksomheden er anerkendt som et særligt sagsområde, bedes det oplyst, hvorledes virksomheden nærmere er organiseret. Det bedes specielt oplyst, om der i ministeriet er ansat en særlig informationsmedarbejder evt. etableret en særlig informationsenhed. I bekræftende fald beder jeg om nærmere oplysninger om informationsmedarbejderens (informationsenhedens) arbejdsopgaver og arbejdets nærmere organisation, herunder hvilke retningslinjer der er fastsat eller følges med hensyn til informationsmedarbejderens (informationsenhedens) kontakt med
1. Andre medarbejdere i ministeriet
 2. Statens Informationstjeneste
 3. Presse, radio, fjernsyn m.v.
- VII. Jeg beder om tilsvarende *oplysninger* som anført under I-VI. *for de styrelser under ministeriet*, som i betydeligt omfang udfærdiger generelle bestemmelser eller i øvrigt har informationsopgaver.
- VIII. Hvis ministeriet bevilger penge til *informationsopgaver, som udføres af halvoffentlige eller private institutioner*, bedes det oplyst, hvilke institutioner ministeriet overdrager informationsopgaver til, hvilke informationsopgaver det nærmere drejer sig om, og hvor stor en bevilling der er givet i hvert af årene 1983-85, samt i hvilket omfang og på hvilken måde de pågældende institutioners informationsvirksomhed evt. finansieres af andre.
- IX. På grundlag af betænkning nr. 787 fastsatte regeringen regler for Statens Informationstjeneste og for statslige myndigheders informationsvirksomhed, jf. Finansministeriets cirkulære af 30. juni 1978. Cirkulæret indeholder i §§ 2 og 4 nærmere regler om *kontakten mellem de statslige myndigheder og Statens Informationstjeneste*. Det bedes oplyst, hvorledes disse regler nærmere praktiseres inden for ministeriets område.
- X. I betænkningen (side 66) foreslog udvalget, at der blev indført en pligt til i bemærkningerne til lovforslag udtrykkeligt at anføre, i hvilket omfang en lov giver anledning til særlige informationsmæssige foranstaltninger med angivelse af forventede udgifter. Denne henstilling ligger for-

mentlig til grund for cirkulærets § 6, der dog har en noget svagere formulering. Det bedes oplyst, hvilke af ministeriets lovforslag i folketingsårene 1983/85 der har indeholdt *bemærkning om informationsbudgetter*.

- XI. Der bedes også oplyst, hvorledes § 7 administreres. Herunder hvilke af de inden for ministeriets område i folketingsårene 1983/84 og 1984/85 gennemførte love og administrative bestemmelser, der har indeholdt *bestemmelser om informationspligt*.
- XII. Som anført ovenfor omfatter undersøgelsen også spørgsmålet om, hvorledes Statens Informationstjenestes betjening af ministerier, styrelser, kommuner og andre bør være tilrettelagt for mest hensigtsmæssigt at imødekomme disses behov og ønsker. For så vidt ministeriet måtte have bemærkninger eller forslag vedrørende *opgavefordelingen og samarbejdet (omfang og form) mellem ministeriet og Statens Informationstjeneste*, beder jeg om at måtte modtage disse bemærkninger/forslag.

Jeg beder venligst om de nævnte oplysninger senest den 20. december 1985.

Med venlig hilsen
Lars Nordskov Nielsen

Bilag:

Finansministerens brev af 28. august 1985.

Kommissorium af 27. august 1985.

Betænkning nr. 787/1977 om udvidet statslig information om love m.v.

Cirkulære af 30. juni 1978 om Statens Informationstjeneste og om statslige myndigheders informationsvirksomhed.

VIII. Sammenfatning af udvalgsflertallets overvejelser og forslag

I overensstemmelse med udvalgets kommissorium omfatter udvalgets overvejelser og forslag kun information om *statslige retsfor skrifter*, herunder navnlig *vedtagne love og udstedte bekendtgørelser og cirku lærer*.

Udvalget har (i kap. VII) behandlet følgende spørgsmål vedrørende information om love m.v.

A. Informationsvirksomhedens målsætning

En effektiv informationsvirksomhed om love m.v. har en tilstrækkelig begrundelse i menneskers etiske krav på at være velinformeret om deres retsstilling. Udvalgsflertallet fremhæver i øvrigt,

at en god information om lovgivning m.v. er forudsætningen for, at den pågældende lovgivnings politiske målsætning kan realiseres,

at information kan være et middel til begrænsning af administration og til rationalisering af administrative procedurer,

at en vel tilrettelagt informationsvirksomhed kan bidrage til at mindske den eksisterende ulighed mellem befolkningsgrupper, der er en følge af nuværende forskelle i information.

Herudover fremhæver udvalgsflertallet, at øget information kan bidrage til en bedre forståelse i forholdet mellem mennesker og myndigheder og skabe et bedre grundlag foren rimeligt funderet – positiv eller negativ – vurdering af de offentlige myndigheders indsats.

B. Spørgsmålet om, hvad der skal informeres om

Som nævnt beskæftiger udvalget sig principielt alene med information om vedtagne love og udstedte bekendtgørelser og cirku lærer. I tilknytning hertil fremhæves dog,

at information om betænkninger fra lovforbere dende udvalg og kommissioner og information om lovforslag (med disses bemærkninger), f.eks. ved at eksemplarer tilsendes pressen og berørte organisationer, efter omstændighederne kan bidrage til at gøre den efterfølgende information om loven mere effektiv.

at der bør gives information om den administrative organisation på de forskellige områder (og i forbindelse hermed om klagemuligheder) - også selv om denne organisation ikke fremgår af lovtækst m.v.,

at der er et vist behov for information om den administrative praksis for sagsafgørelser, der udvikler sig på visse områder, men som ikke fremgår af lovtækst m.v.

C. Informationsbehov

Der eksisterer efter udvalgsflertallets opfattelse et meget betydeligt udækket informationsbehov. Denne opfattelse bygger bl.a. på følgende:

1. Den meget omfattende og stadig voksende produktion af regler (i 1975: 210 love og 442 bekendtgørelser m.v.).

2. Den hidtidige, særdeles begrænsede informationsvirksomhed (af de 190 love,

der trådte i kraft fra den 1. juli 1975-30. juni 1976, gav kun ca. 20 anledning til særlige informationsforanstaltninger; med hensyn til de langt flere administrative bestemmelser blev der stort set ikke gjort nogen særlig informationsindsats).

3. Undersøgelser og administrative erfaringer støtter den antagelse, at befolkningen kun i ret begrænset omfang er informeret om indholdet af den lovgivning, som har betydning for dem.

D. Informationsstadier

Efter de stadier, hvor der er behov for information, er det hensigtsmæssigt at sondre mellem

1. *Nyhedsinformation*: Den information, der bør gives i umiddelbar forbindelse med gennemførelse af en ny lov, bekendtgørelse eller cirkulære.

2. *Opfølgingsinformation*: Gentagen information vedrørende en bestemt lov - eller en gentagen information, hvorved der samtidig sker en klargørelse af det indbyrdes samspil mellem flere love inden for et bestemt område (f.eks. på bygge- eller skattemrådet).

3. *Situationsinformation*: Information til den enkelte borger, når han befinder sig i eller nærmer sig en situation, hvor han har et konkret informationsbehov.

E. Omfanget af informationsforanstaltninger.

Valg af informationsmidler

I. Nyhedsinformation

1. Vedrørende *ministeriers og styrelser*s forsyning af presse og organisationer m.v. med *informationsmateriale* fremhæver udvalgsf lertal let - på linie med Lovtidende-udvalgets betænkning nr. 469/1967, s. 25 ff - betydningen af:

at ministerier og styrelser foretager udsendelse af nye love og andre retsfor skrifter af almen interesse på grundlag af ajourførte

oversigter over dagspresse, den relevante fagpresse og de interesserede organisationer m.v.,

at der i forbindelse med udsendelsen - hvis lovtæksten ikke umiddelbart er letlæselig og letforståelig - vedlægges resumé med vejledende bemærkninger (pressemeddelelse),

at ministerier og styrelser er opmærksomme på den effektivisering af informationen vedrørende love m.v., der kan opnås ved en forudgående information gennem udsendelse af lovforberedende udvalgs eller kommissioners betænkninger og gennem udsendelse af lovforslag med bemærkninger. Udvalgsf lertal let peger på betydningen af, at lovforslag sendes også til de dagblade, der ikke er repræsenteret i folketingets presseloge, og af at udvalgs- og kommissionsbetænkninger mere konsekvent, end det hidtil er sket, trykkes og offentliggøres i statens trykningskontors betænkningsserie,

at det betragtes som en naturlig arbejdsopgave for embedsmænd i ministerier og styrelser at bidrage til information om nye love m.v. gennem artikelskrivning, ikke mindst i de relevante fagtidsskrifter, og gennem foredragsvirksomhed.

Herunder foreslår udvalgsf lertal let, at informationskontoret udarbejder en ugentlig pressemeddelelse, eventuelt som en udbygning af Statstidende, med oversigt over nye love m.v. af almen interesse.

2. Udvalgsf lertal let har betragtet det som sin hovedopgave at overveje spørgsmålet om gennemførelse af *særlige informationsforanstaltninger* (*annoncering, radio-tv, brochurer m.v.*) i forbindelse med vedtagelse (udfærdigelse) af nye love og administrative forskrifter.

Med hensyn til informationsindsatsens nærmere omfang redegøres s. 37-38 for en sondring mellem en stor gruppe love og administrative bestemmelser af almen interesse, der alene påkalder en summarisk informationsvirksomhed, og en væsentligt

mindre gruppe af love, der tilsiger en informationsvirksomhed med sigte på, at befolkningen straks fra lovens ikrafttrædelse har en rimelig indsigt i de nye reglers indhold. Denne sondring kan ikke drages på nogen præcis måde, men navnlig følgende to synspunkter kommer i betragtning:

For det første bør der lægges vægt på, om loven umiddelbart får betydning for en større folkningsgruppe (f.eks. en ny færdselslov), eller om loven hører til den omfattende gruppe af love, der knytter retsvirkninger til situationer eller handlinger, der ved lovens ikrafttrædelse kun er aktuelle for forholdsvis få personer, - men som i tidens løb kan få betydning for forholdsvis mange mennesker.

For det andet må det tillægges betydning, om borgere umiddelbart kan eller skal indrette sig efter loven, eller om dens anvendelse forudsætter en kontakt med en offentlig myndighed, således at den mere indgående informationsvirksomhed mest hensigtsmæssigt henskydes til dette kontaktpunkt.

Vedrørende valg af informationsmidler finder udvalgsflertallet, at følgende betragtninger bør tillægges vægt:

at informationen gives gennem medier, der i vidt omfang forbruges af befolkningen (blade, radio og tv),

at informationen kan påregnes at have en rimelig gennemslagskraft,

at informationen med rimelig sikkerhed når frem til de såkaldt informationsvage, dvs. personer, der på grund af sociale, uddannelsesmæssige, arbejdsmæssige eller fritidsmæssige forhold har vanskeligt ved at modtage eller tilegne sig information,

at der kan etableres en rimelig forbindelse imellem den offentlige information, f.eks. en annonce, og en redaktionel behandling af det pågældende emne,

at den samtidige benyttelse af flere medier til information må tillægges en væsentlig selvstændig værdi.

Ud fra disse synspunkter må udgangs-

punktet være, at der bør informeres om nye love og administrative retsfor skrifter af almen interesse gennem annoncering i pressen og oplysning i radio og tv, begge dele i forbindelse med den redaktionelle behandling af retsfor skrifter, som kan påregnes på grundlag af forsyningen af pressen med informationsmateriale. Endvidere bør der i et vist omfang anvendes pjecer o.lign. Herudover kan der navnlig blive tale om særlige foranstaltninger over for informationsvage grupper.

Annoncering

Udvalgsflertallet fremhæver bl.a., at annonceringens værdi i væsentlig grad beror på behandlingen af annoncestoffet, dvs. spørgsmålet om annoncerens placering og spørgsmålet om interessen for sammenkædning af annoncerne og redaktionel behandling. Det er flertallets opfattelse,

at der i almindelighed bør ske annoncering i tilfælde, hvor loven eller den administrative bestemmelse indeholder stof af almen interesse,

at vejledningen af 3. november 1972 om det offentliges brug af annoncering fortsat er egnet til at afgøre, hvornår der er et særligt behov for annoncering,

at der med hensyn til, hvor annoncering bør finde sted, bør tages udgangspunkt i det hovedsynspunkt, der ligger til grund for vejledningens punkt 5, nemlig at befolkningens information om nye love m.v. ikke bør være afhængig af valget af daglig avis,

Udvalgsflertallet omtaler s. 40-41, at også annoncering i et vist omfang i distriktsblade, ugeblade og fagblade kan være hensigtsmæssig.

Radio og tv

Udvalgsflertallet har med tilfredshed noteret sig, at Danmarks Radio (DR) i 1977 agter at indføre en rubrik i radio og tv til formidling af samfundsinformation. I tv skal pro-

grammet («OBS»: orientering-borger-samfund) sendes hver 14. dag, medens der i radioen indtil videre bliver tale om ikke programsatte indslag - såkaldte spots. Produktionen af indslagene sker uden for DR og bekostes af den informerende myndighed.

Udvalgsflertal let foreslår af såvel praktiske som principielle grunde, at de statslige informationsindslag formidles gennem statens informationskontor.

I henhold til den gældende lov om radio- og fjernsynsvirksomhed er programansvaret og dermed redigerings- og placeringsretten henlagt til DR. Dette rejser spørgsmålet om ansvarsdelingen mellem DR og den for informationsindslagslagets indhold politisk ansvarlige minister.

På grundlag af tilkendegivelser fra DR over for udvalget er det dog udvalgsflertallets opfattelse, at DR kun helt undtagelsesvist kan forventes at afvise eller stille krav om ændring af et tilsendt indslag. Flertallet har derfor anbefalet, at et samarbejde med DR etableres på det foreliggende grundlag, og således at der afholdes regelmæssige kontaktmøder mellem statens informationskontor og DR til drøftelse af bl.a. mere principielle spørgsmål.

Et mindretal inden for flertallet (Erik Ninn-Hansen) opfordrer til en snarlig ændring af radioloven, der sikrer statens uafhængighed af DR i forbindelse med informationsudsendelser. Efter mindretallets opfattelse må den nødvendige sendetid stilles til rådighed for statens informationskontor, der selv skal redigere og uden indblanding fra DR forestå sådanne udsendelser på de tidspunkter, informationskontoret anser for mest hensigtsmæssige.

Pjecer m.v.

Nogle love tilsiger som nævnt ovenfor, at der før deres ikrafttræden gennemføres en mere omfattende informationsindsats, der giver befolkningen mulighed for straks fra ikrafttrædelsestidspunktet at have et nogenlunde udtømmende kendskab til lovens

indhold. I sådanne tilfælde er det efter udvalgsflertallets opfattelse nødvendigt, at der som supplement til annoncering og den mere summariske information i radio og tv udarbejdes pjecer, der på mere omfattende måde redegør for den nye lovs indhold. I nogle tilfælde kan sådanne pjecer på grundlag af registre udsendes til personer, der berøres af loven; i andre tilfælde må de fremlægges på et kommunalt kontor, biblioteker m.v. til afhentning.

Særlige informationsforanstaltninger over for informationssvage

Udvalgsflertal let peger bl.a. på, at administrationen jævnlige gennem sine registre vil have mulighed for at udvælge kategorier af personer, der i en given sammenhæng må påregnes at påkalde en særlig informationsindsats (pensionister, enlige mødre, arbejdsløse m.v.). I sådanne tilfælde kan der være anledning til at gøre en særlig informationsindsats gennem udsendelse af informationsbreve, kortfattede pjecer el.lign.

Andre informationsforanstaltninger

Udvalgsflertallet finder det vigtigt, at statens informationskontor i samarbejde med vedkommende ministerier og styrelser er opmærksom på muligheden for en større informationsdækning gennem anvendelse af mere *utraditionelle informationsforanstaltninger* som plakater, udstillinger, film m.v.

//. Opfølgingsinformation

En opfølgingsinformation vil navnlig komme på tale med hensyn til de love og lovkomplekser, hvorom befolkningen som helhed eller større befolkningsgrupper til stadighed har behov for et vist omfang af viden. Opfølgingsinformationens område bliver stort set identisk med den type af love m.v., hvorom der efter de synspunkter,

der er omtalt ovenfor side 34, også bør foretages en mere omfattende nyhedsinformation. Midlerne i en sådan opfølgingsinformation må derfor navnlig blive mere omfattende annoncer, der på en ret udførlig måde fremstiller hovedpunkterne i de pågældende regler, mere omfattende radio- eller tv-udsendelser og eventuelt udsendelse af pjecer, hvorom der på forhånd annonceres i presse og radio-tv.

Herudover kan der ske en opfølgingsinformation ved, at visse lovgivningsområder m.v. inddrages i undervisning, navnlig i voksenundervisningen.

///. Situationsinformation

Udvalgsflertal let understreger betydningen af, at der stilles en god informationservice til rådighed for mennesker, der befinder sig i eller nærmer sig de situationer, hvor reglernes anvendelse bliver aktuell (ægteskabsindgåelse, ejendomskøb, sygdom, byggeri, arbejdsløshed, udstykning osv.).

Denne informationservice må helt overvejende ydes gennem mundtlig vejledning fra myndighedernes side, udlevering af skriftligt materiale (pjecer, vejledninger m.v.) eller - i mange tilfælde - mest hensigtsmæssigt ved en kombination af disse ting. Informationen må overvejende ydes lokalt, og under udvalgets møde med Kommunernes Landsforening var der enighed om at understrege den afgørende betydning af, at de enkelte kommuner er i stand til at byde på et højt niveau af informations-service. Udvalgsflertal let finder ikke at burde gå nærmere ind på, hvorledes kommunerne bør organisere denne service, men understreger bl.a. vigtigheden af, at der i hver kommunes forvaltning er et af beboerne kendt sted, hvor de kan få præcise oplysninger om, til hvilke (andre) kontorer i kommunen de skal henvende sig om bestemte spørgsmål.

Endvidere foreslår udvalgsflertal let, at statens informationskontor - ligesom Statens Informationsstjeneste i Norge - fremti-

dig udøver en central oplysningstjeneste ved besvarelse af forespørgsler om, til hvilke statslige eller kommunale centrale eller lokale myndigheder der kan rettes henvendelse om et givet spørgsmål.

Særligt om bibliotekernes rolle ved information om love m.v.

Udvalgsflertal let har på baggrund af biblioteksloven og de stedfundne drøftelser med Bibliotekstilsynet og Danmarks Biblioteksforening beskrevet bibliotekernes rolle ved information om love m.v. Flertallet finder denne rolle meget betydningsfuld.

Udvalgsflertal let foreslår, at der nedsættes en kontaktgruppe mellem biblioteksvæsenet og statens informationskontor til drøftelse af mulighederne for en udbygning af bibliotekernes medvirken i informationsvirksomheden og for en fastlæggelse af nærmere samarbejdslinier.

F. Informationens udformning

Udvalgsflertal let fremhæver bl.a.,

at informationen i størst mulig grad skal være egnet til at blive iagttaget (læst), tilegnet og erindret, hvilket bl.a. betyder, at informationen bør søges udformet med udgangspunkt i den måde, hvorpå informationsmodtageren må forventes at opleve problemerne,

at informationen - foruden at være korrekt - bør fremtræde i en objektiv og neutral form.

G. Forskning

Udvalgsflertal let understreger betydningen af, at den foreslåede øgede informationsvirksomhed følges op med en forskningsvirksomhed, der tager sigte på at bidrage til i højere grad at belyse informationsbehovet og dets placering og navnlig til at beskrive forskellige informationsmetoders og metodekombinationers effektivitet. Informationskontoret må efter flertallets opfattelse have ressourcer til selv at kunn foretage mindre undersøgelser af denne karakter,

men flertallet peger herudover på ønskeligheden af et tæt samarbejde mellem statens informationskontor og de relevante institutter ved uddannelsesinstitutionerne.

H. Bevillinger til informationsforanstaltninger

En informationsvirksomhed efter de retningslinier, udvalgsflertal let foreslår, nødvendiggør bevillinger af en anden størrelsesorden end de hidtidige, meget begrænsede udgiftsbeløb på området. Flertallet giver nogle talmæssige oplysninger og skøn til belysning af denne størrelsesorden:

I finansåret 1975-76 er kun anvendt ca. 3 mill. kr. til information om nye love. Efter statens informationskontors vurdering kunne der have været anledning til informationsforanstaltninger vedrørende i alt ca. 80 love, der ville have krævet et samlet udgiftsbeløb på ca. 13 mill. kr. Hertil kommer et skønnet beløb til information om administrative forskrifter (bekendtgørelser og cirkulærer), som næppe ville være blevet lavet, samt udgifter til radio- og tv-spots (skønnet til 3 mill. kr.) og til mere specielle informationsforanstaltninger (annoncer i distrikts- og ugeblade, udstillinger, film, plakater m.v.).

Ovenfor er alene omtalt udgifter til nyhedsinformation. Opfølgings- og -navnlig - situationsinformation vil herudover kræve betragtelige udgiftsbeløb, navnlig til pjecer og lignende skriftligt vejledningsmateriale.

Udvalgsflertal let oplyser om de norske og svenske udgiftsbeløb (Norge: bevillinger på 46 mill. kr. i 1977 alene til annoncer om love m.v.; Sverige: 52 mill. kr. i 1975-76 til information om love m.v.) og bemærker, at der ikke er grund til at antage, at Danmark er væsentligt anderledes stillet.

I. Organisation og forretningsgange

For så vidt angår den principielle arbejdsdeling mellem statens informationskontor

og de enkelte fagministerier anser udvalgets flertal informationsvirksomheden som en arbejdsopgave, der har sit udgangspunkt i det respektive fagministerium. Fagministeriet er således den primært initiativtagende og træffer den endelige afgørelse vedrørende informationens enkeltheder og omfang.

Informationskontoret bør også kunne være initiativtagende over for et ministerium, og det er rådgivende med hensyn til valg af målgruppe, valg af informationskanaler, udformning af informationer m.v.

Hertil kommer informationskontorets praktisk udførende rolle ved bl.a. formidling af annoncering, udarbejdelse og udsendelse af pjecer og formidling af de statslige informationsindslag i radio og tv.

Udvalgsflertal let anbefaler, at der i hvert ministerium blandt medarbejderne udpeges én eller flere, der specialiserer sig i informationsspørgsmål og fungerer som kontaktperson til statens informationskontor.

Med hensyn til bevillinggangen anbefaler udvalgets flertal,

at man som udgangspunkt bibeholder den hidtidige bevillingsstruktur, således at hver minister skal søge sine egne bevillinger, og at der samtidig gennem etablering af en særlig specifikationskonto for udgifter til information om lovgivning m.v. skabes det fornødne overblik over det samlede forbrug,

at der samtidig bevilges et ikke uvæsentligt rådighedsbeløb til Statens Informationskontor, bl.a. til dækning af uforudsete informationsbehov,

at bevillingerne til produktion af indslag i radio og tv centraliseres i informationskontoret.

Et mindretal inden for flertallet (Erik Ninn-Hansen) har ønsket en kraftigere centralisering af informationsvirksomheden og foreslår den samlede informationsbevilling henlagt under statens informationskontor. Endvidere mener mindretallet

ikke, at der bør ansættes specielle medarbejdere i de enkelte ministerier til at varetage informationsopgaverne.

Med henblik på at opnå den fornødne samordning af informationsvirksomheden anbefaler udvalgsflertallet endvidere,

at statens informationskontor hver sommer i forbindelse med udarbejdelsen af lovprogrammet for den kommende folketingssamling indhenter oplysninger om gennemførte og planlagte informationsforanstaltninger fra samtlige ministerier og styrelser med udgiftsangivelse,

at der indføres pligt til i bemærkningerne til lovforslag udtrykkeligt at anføre, i hvilket omfang loven giver anledning til særlige informationsmæssige foranstaltninger med angivelse af forventede udgifter,

at der indføres obligatorisk høring af informationskontoret over aktstykker vedrørende informationsbevillinger.

Udvalgsflertallet har afsluttende peget på behovet for en personaleudvidelse i statens informationskontor som en nødvendig forudsætning for gennemførelsen af flertallets forslag.

Et medlem af udvalget (Kjeld Wamberg) har generelt taget afstand fra udvalgsflertallets forslag. Særudtalelsen er aftrykt side 57-59.

Oversigt over landsdækkende annoncering 1978-1985

1978

Arbejdsministeriet	Ligebehandling af mænd og kvinder Efterløn Jobtilbud Dagpengereform
Boligministeriet	Energibesparelse. Tilskud Brandsikring Kontrol af oliefyr Mindre oliefyr Byggestyrelsen
Finansministeriet	Statens Informationstjeneste
Fiskeriministeriet	Forbud mod fiskeri
Handelsministeriet Monopoltilsynet	Pligt til skiltning med priser Prisstop!Moms!Ommærkning!
Justitsministeriet	"Registre"
Miljøministeriet Miljøstyrelsen	Miljøstøtte Afgifter på råstoffer
Min. f. off. arb.	Ændring af kontrolbestemmelse for el-materiel P & T Postgirokonto Ændring af teletakster Telefonselvvalg til udlandet Posttakster Julepost til udlandet "Vær rar" Julepost, indland

Min. f. skat. og afg.

Dir. for Toldvæsenet

Ændrede toldregler

Statskattedir.

Selvangivelsen 1977

Dir. for Toldvæsenet

Emballageafgift
Fradrag for isolering
Til aktionærer. Særligt godtgørelsesbevis

Statskattedir.

Restskat
Omvurdering

Dir. for Toldvæsenet

Renteforhøjelse
Ny momsafregning

Statskattedir.

Kildeskatten 1979
Momslov ændres
Fritagelse for indeholdelse af udbytteskat

Dir. for Toldvæsenet

Momsforhøjelse
Parfumevarer
Tobaksvarer**Socialministeriet**

Sikringsstyrelsen

Sygedagpenge
Arbejdsskader
Pensionister. Hjælp til at betale boligudgifter**Undervisningsmin.**

Optagelse, videregående udd.

I ALT KR. FOR 1978

3.300.000,-

1979

Arbejdsministeriet

Unge arbejdsløse

Boligministeriet

Ejerlejligheder

Byggestyrelsen

Vedvarende energi. Statstilskud

EnergiministerietEnergi-Sparekampagnen
"1. april slukker vi"
Lysreklame, off. bygninger

Industriministeriet

Forsikringsrådet Advarsel til alle med forsikring i **AKTIV A/S**

Monopoltilsynet Prisstop

Justitsministeriet "Registre"

Min. f. off. arb.

DKs Gasmateriel Prøvn. Ny autoriserings-ordning

DEMKO

Advarsel mod livsfarlige el-artikler
Advarsel, varmpuder

P & T

Påskehilsen til gammel pris
Julepost

Min. f. skat. og afg.

Dir. for Toldvæsenet

Indeholdelsespligt af A-skat

Fritidsbåde

Olieafgift
Ekstra Service
Afgift af gas
Godtgørelse af afgifter

Statsskattedir.

Kildeskatten 1980

Socialministeriet

Sikringsstyrelsen

Pensionister. Boligydelse
Sygedagpenge
Betalingsordning. Fysioterapeut
Karensdag

Undervisningsmin.

Optagelse, videregående udd.

I ALT KR. FOR 1979

7.000.000,-

1980

Boligministeriet

Mindre oliefyr
Ejere af fast ejendom

Byggestyrelsen

Energibesparelse. Statstilskud

Energiministeriet

Energi-Sparekampagnen

Finansministeriet	Statspræmieobligationer	
Statens Informationstjeneste	12 90 12	
Indenrigsministeriet	Polio-sukker.vaccine	
Seruminstituttet	Købeloven ændret	
Justitsministeriet		
Min. f. off. arb. Elektricitetsrådet P & T	Livsfarlig lampe Postgiro 60 år Ændring af teletakster Takstændringer Julepost, udlandet Ændring af om råden r. Meddelelse til telekunder Telefonselevvalg til udlandet Julekort til gammel pris	
Min. f. skat. og afg.	Nye lejeværdier	
Statsskattedir.	Kildeskatten 1981	
Dir. for Toldvæsenet	Spiritusbeskatning Momsforhøjelse Tobaksvarer Parfumevarer Godtgørelse af afgifter Nye toldværdier Tilbagebetaling af energiafgifter	
Socialministeriet	Socialindkomst Barseldagpenge	
Statsministeriet	Sommertid	
Undervisningsmin.	Optagelse, videregående udd.	
Dir. f. Erhvervsudd.	Tilmelding EFG m.v.	
ALT KR. FOR 1980		12.000.000,-

1981

Arbejdsministeriet	Ferieåret Jobtilbud	
Boligministeriet	Byggestyrelsen	
Energiministeriet	Energispare-kampagnen	
Finansministeriet	Lilla præmieobligationer	
Statens Regnsk.dir.	Udbetaling af statspensioner	
Statens Informationstjeneste	At bo til leje 12 90 12	
Min. f. off. arb. P & T	Telefonselvvalg til USA & Canada Færøerne Dyrere luftpost Ændringer af teletakster Pakkepost Julepost	
Min. f. skat. og afg.	Nye skatteregler Kildeskatten 1982	
Statsskattedir.	Restskat	
Socialministeriet Sikringsstyrelsen	Sygedagpenge	
Statsministeriet	Sommertid	
Undervisningsmin.	Optagelse, videregående udd.	
I ALT KR. FOR 1981		8.000.000,-

1982

Boligministeriet Byggestyrelsen	Ny frist. Energibesparende foranstaltninger Byggestyrelsen	
---	---	--

Energiministeriet	Energisparekampagnen	
Justitsministeriet	Navn	
Min. f. kult. anlig.	Tipsmidlerne	
Min. f. off. arb. P & T	Takstændringer Postens oplysning Julepost Ændring af teletakster	
Min. f. skat. og afg.	Moms, turistikørsel	
Statsskattedir.	Restskat Kildeskatten 1983	
Dir. for Toldvæsenet	Ny punktafgifter Kulafgift Momsreg. virksomheder Forenklede procedurer	
Socialministeriet Sikringsstyrelsen	Sygedagpenge Betalingsordning. Fysioterapeut	
Statsministeriet	Sommertid	
Undervisningsmin.	Lære- og praktikpladser Ansøgning EFG m.v. Optagelse, videregående udd.	
Statens Udd.støtte	Studiegæld	
ALT KR. FOR 1982		7.000.000,-

1983

Arbejdsministeriet	Jobskabelse
Boligministeriet Byggestyrelsen	Stort tilskud til isolering Sidste frist for stort tilskud

Energiministeriet	Energispare-kampagnen	
Finansministeriet		
Statens Informationstjeneste	12 90 12 Status	
Det adm. Bibliotek		
Justitsministeriet	Kreditkøb Fonde, legater m.v. registreres	
Min. f. kult. anlig.	Kgl. Teater	
Min. f. off. arb. P & T	Telefonselvvalg til Grønland Takstændringer Afbrydelse af tlf.-forbindelse til Færøerne Julepost, udlandet Nye teletakster	
Min. f. skat. og afg. Statsskattedir.	Kildeskatten	
Dir. for Toldvæsenet	Moms, kantiner Afgift, safter	
Socialministeriet		
Sikringsstyrelsen	Karensdag	
Statsministeriet	Sommertid	
Udenrigsministeriet		
SNU	FN om nedrustning	
Undervisningsmin.	Ansøgning EFG m.v. Optagelse, videregående udd. Lære- og praktikpladser	
Statens Udd.støtte	Tilskud. Studiegæld	
ALT KR. FOR 1983		10.500.000,-

1984

Arbejdsministeriet	Jobskabelse
Boligministeriet	Tilskud til isolering
Byggestyrelsen	Ny frist. Tilskud til varmesyn Sidste frist. Tilskud til isolering
Energiministeriet	Energispare-kampagnen
Finansministeriet Statens Informa.tj.	Status
Indenrigsministeriet	Lægekonflikt
Justitsministeriet	Faglige foreninger Gældssanering
Min. f. off. arb. P & T	Takstændringer Telefonselvvalg til udlandet Årets frimærke Julepost Julepost, udland Teletakster
Min. f. skat. og afg. Statsskattedir.	Selvangivelsen 1983 Restskat Penge til forældre med børn under 10 år Kildeskatten 1985 Tilbagebetaling af for meget betalt kildeskat Frivillig indbetaling af kildeskat
Dir. for Toldvæsenet	Moms, udlejning af P-plads Byggemoms
Statsministeriet	Sommertid Sommertid, ophævelse
Undervisningsmin.	Optagelse, videregående udd. "Sidste frist"
Statens Udd.støtte	Studiegæld

I ALT KR. FOR 1984

8.000.000,-

1985

Boligministeriet	Varmesyn Husk varmesynsrapport
Byggestyrelsen	Forenklede regler for småhusbyggeri Bygningsændringer Garager og carporte Pejse og brændeovne
Energiministeriet	Energisparekampagnen
Min. f. kult. anlig.	Tipsmidlerne
Min. f. off. arb. P & T	Frankrig ændrer telefonnr. Biltelefon Telefonering til Færøerne
Min. f. skat. og afg.	Kildeskat 1986 Ny momsvejledning
Statsskattedir.	Penge til forældre med børn under 10 år Selvangivelsen Restskat
Dir. for Toldvæsenet	Moms, udlejning af P-plads Værdiafgift, hårde hvidevarer Moms, forsamlingshuse Toldbetjente ansættes
Undervisningsmin.	Optagelse, videregående udd.
Statens Udd.støtte	Studiegæld
ALT KR. FOR 1985	7.200.000,-

Oversigt over OBS-produktioner i tv og radio 1978 - 1985

1978

Arbejdsministeriet	Ligestilling	1 tv+	1 ra
	Langtidsledige (tilskud)	1 tv+	1 ra
	Efterløn	1 tv+	1 ra
Arbejdstilsynet	Arbejds miljø	1 tv+	1 ra
Arbejdsdirektoratet	AF-jobcenter	1 tv+	1 ra
Boligministeriet	Isolering i udlej .ejendomme	1 tv+	1 ra
	Oliefyrcontrol	1 tv+	1 ra
Handelsministeriet	Monopoltilsynet	Prismærkning (af konsumvarer)	1 tv+ 1 ra
		Prismærkning v. afbetaling	1 tv+ 1 ra
Statens Husholdn.råd	Skolemad	2 tv	
Energi-Spareudvalget	Forbrugerorientering	1 tv+	1 ra
	Isoleringsråd (og -tilskud)	4 tv	
Indenrigsministeriet	Kommunalt Nærdemokrati	1 tv+	1 ra
	Kommunal Styrelseslov	1 tv+	1 ra
	Antitobak (passiv rygning)	3 tv+	3 ra
Industriministeriet	Søsport (div. f. fritidssejlere)	10 tv+	10 ra
Justitsministeriet	Drej 000	2 tv	
	Nytårsfyrværkeri	1 tv+	1 ra
Min. f. kult. anlig.		1 tv+	1 ra
	Teaterabonnementer		
Miljøministeriet	Miljøstyrelsen	2 tv+	2 ra
	Privat kemikalieaffald		
Min. f. off. arb.	Dem ko	1 tv+	1 ra
	Dem ko		
Socialministeriet	Sikringsstyrelsen	Arbejdsskadeforsikring	4 tv+ 4 ra
		Sygesikring (lægeskift m.v.)	1 tv+ 1 ra
		Boligydelse til pensionister	1 tv+ 1 ra

Undervisningsmin.	Skolenævnsvalg	1 tv + 1 ra
<hr/>		
TOTAL FOR 1978	PRODUKTION	45 tv + 37 ra
<hr/>		
TOTAL FOR 1978	PRODUKTIONSUDGIFT	kr. 2.000.000,-

1979

Arbejdsministeriet	Ungdomsarbejdsløshed	1 tv + 1 ra
	Langtidsledige	1 tv + 1 ra
Arbejdstilsynet	Bedriftssundhedstjeneste	1 tv + 1 ra
Energiministeriet		
Energi-Spareudvalget	Energi spareråd	8 tv + 7 ra
Industriministeriet		
Teknologirådet	Procesenergi (-tilskud)	1 tv + 1 ra
Justitsministeriet	Paragraf 40 - veje	1 tv + 1 ra
	Forbrugeraftaler	1 tv + 1 ra
	Retshjælp	1 tv + 1 ra
Miljøministeriet		
Planstyrelsen	Lokalplaner	1 tv + 1 ra
Min. f. off. arb.	Snerydning	1 tv + 1 ra
P & T	Posttakster 79	1 tv + 1 ra
	Posttakstrem i'nder	1 tv
DSB/HT	Billetfællesskab	1 tv + 1 ra
DSB	Motorregionaltog	1 tv + 1 ra
Min. f. skat. og afg.		
Statsskattedir.	Selvangivelsen 79	1 tv + 1 ra
Socialministeriet		
Socialstyrelsen	Handicappjecer	2 tv + 4 ra
<hr/>		
TOTAL FOR 1979	PRODUKTION	24 tv + 24 ra
<hr/>		
TOTAL FOR 1979	PRODUKTIONSUDGIFTER	kr. 1.400.000,-

1980

Boligministeriet	Oliefyrkontrol (små)	1 tv + 1 ra
	Altaner	1 tv + 1 ra
Energiministeriet		
Energi-Spareudvalget	Energi spareråd	8 tv + 3 ra
	Energikonsulentordning	1 tv + 1 ra

Finansministeriet			
Statens Informationstjeneste	Telefonoplysningen	2 tv + 2 ra	
Forsvarsministeriet			
Farvandsdirektoratet	Søafmærkning	1 tv + 1 ra	
Justitsministeriet			
	Købeloven	1 tv + 1 ra	
	Nytårsfyrværkeri	1 tv + 2 ra	
Det kriminalpræv. Råd	Operation Mærkning	1 tv + 1 ra	
Landbrugsministeriet			
	Elmesyge	1 tv + 1 ra	
Miljøministeriet			
Miljøstyrelsen	Husholdningskemikalier	1 tv + 1 ra	
Min. f. off. arb.			
P & T	Snerydning	1 tv	
	Posttakster 80	1 tv + 1 ra	
	Posttakstreminder rep.	1 tv	
Vejdirektoratet	Saltning & grusning	1 tv	
Socialministeriet			
Sikringsstyrelsen	Socialindkomsten	1 tv + 1 ra	
	Barselorlov	1 tv + 1 ra	
Statsministeriet			
	Sommertid start	1 tv + 1 ra	
	Sommertid slut	1 tv + 1 ra	
Undervisningsmin.			
Dir. f. Erhvervsudd.	Ansøg.frist til efg	1 tv + 1 ra	
Dir. f. Folkeskolen	Folkeskolens afgangsprøve	1 tv + 1 ra	
Dir. f. Videregå. udd.	Ansøg.frist til videregå. udd.	1 tv + 1 ra	
<hr/>			
TOTAL FOR 1980	PRODUKTION	30 tv + 23 ra	
<hr/>			
TOTAL FOR 1980	PRODUKTIONSUDGIFT	kr. 1.300.000,-	

1981

Arbejdsministeriet			
	Feriegiro	1 tv	
	Langtidsledige (tilskud)	1 tv + 1 ra	
Boligministeriet			
	At bo til leje	1 tv + 2 ra	
	Brændeovne	1 tv + 2 ra	
Byggestyrelsen	Isoleringstilskud	1 tv + 1 ra	
Energiministeriet			
Energi-Spareudvalget	Energisten	6 tv + 6 ra	
	Dansk Isoleringskontrol	1 tv + 1 ra	
Finansministeriet			
Statens Informationstjeneste	Telefonoplysning	1 tv + 1 ra	
Indenrigsministeriet			
	Indvandrerstemmeret v. k.valg	1 tv + 1 ra	
	1.gangsstemmere v. k.valg	1 tv	
Civilforsvarsstyrel.	Sirenevarsling	1 tv + 1 ra	

Industriministeriet		
Søsportens Sikker.råd	Vintersejlad	1 tv
Justitsministeriet	Offentlig retshjælp	1 tv + 1 ra
	Nytårsfyrværkeri	1 tv
Det kriminalpræv. Råd	Indbrud	1 tv + 1 ra
Landbrugsministeriet	Gæs og vadefugle (jagtsæson)	1 tv + 1 ra
Miljøministeriet		
Skovstyrelsen	Vandreture i statsskovene	1 tv + 1 ra
Fredningsstyrelsen	Padder (fredning)	1 tv
	Ynglereservater	1 tv + 1 ra
Min. f. off. arb.	Bilens benzinforbrug	1 tv
Elektricitetsrådet	Propper (udskiftning til nye)	1 tv + 1 ra
Min. f. skat. og afg.		
Statsskattedir.	Selvangivelsen 80	1 tv + 1 ra
	17. alm. vurdering	1 tv + 1 ra
Dir. for Toldvæsenet	Indførsel af toldfri varer	1 tv
Socialministeriet		
Socialstyrelsen	Handicapår	1 tv + 1 ra
Statsministeriet	Sommertid start	1 tv + 1 ra
	Sommertid slut	1 tv + 1 ra
Undervisningsmin.	Ansøg.frist efg + gym.	1 tv
	Ansøg.frist videregående udd.	1 tv + 1 ra
<hr/>		
TOTAL FOR 1981	PRODUKTION	34 tv + 27 ra
<hr/>		
TOTAL FOR 1981	PRODUKTIONSUDGIFT	kr. 1.900.000,-
<hr/>		

1982

Arbejdsministeriet	Arbejdstilbud til ledige	1 tv + 1 ra
Boligministeriet		
Byggestyrelsen	Luft ud	1 tv + 1 ra
	Isoleringstilskud	1 tv + 1 ra
	Tilskud til vedvarende energi	1 tv + 1 ra
	Isoleringstilskudsfrist	1 tv + 1 ra
Energiministeriet	Energiplan 81	1 tv + 1 ra
	Varmeplanlægning	1 tv + 1 ra
	Gas	1 tv + 1 ra
Indenrigsministeriet		
Civilforsvarsstyrelsen	Ændret sirenesignal	1 tv

Industriministeriet	Ejendomshandlere	1 tv + 1 ra
Statens Hushold.råd	Motion/kost	1 tv + 1 ra
Justitsministeriet	Navnelov	1 tv + 1 ra
	Halmafabrænding	1 tv
Miljøministeriet		
Skovstyrelsen	Stormfald	1 tv + 1 ra
	Vandreture i statsskovene	1 tv + 1 ra
Min. f. off. arb.	Snerydning	1 tv
P & T	Posttakster 82	1 tv
	Kabelgravning	1 tv
Vejdirektoratet	Rutenummerering	1 tv + 1 ra
Min. f. skat. og afg.		
Statsskattedir.	Selvangivelsen 81	1 tv + 1 ra
	Selvangivelsen 82	1 tv + 1 ra
Statsministeriet	Sommertid start	1 tv + 1 ra
Undervisningsmin.	Ansøg.frist efg, hf, gym.	1 tv + 1 ra
	Voksenundervisning i TV	1 tv
	Skolenævnsvalg	1 tv
	Voksenundervisning i TV eft. 1	1 tv
	Voksenundervisning i TV eft. 2	1 tv
	Lære & praktikpladstilskud	1 tv + 1 ra
Statens Udd.støtte	Studiegældssanering	1 tv
<hr/>		
TOTAL FOR 1982	PRODUKTION	29 tv + 19 ra
<hr/>		
TOTAL FOR 1982	PRODUKTIONSUDGIFT	kr. 1.600.000,-
<hr/>		

1983

Arbejdsministeriet	Jobskabelsesordning	1 tv
Boligministeriet		
Byggestyrelsen	Isoleringstilskud	2 tv + 2 ra
Energiministeriet	Energifilm (for udlån)	1 tv + 1 ra
	Energi-10-år	1 tv
Energistyrelsen	VE-sekretariatet	1 tv + 1 ra
Energi-Spareudvalget	Ring og spar	1 tv + 1 ra
Indenrigsministeriet		
Sundhedsstyrelsen	Meningitis	1 tv
	Lus	1 tv
Alkohol & Narko.råd.	Alkohol & Narko (ungdom)	2tv
Civilforsvarsstyrelsen	Overlevelse (atom)	1 tv + 1 ra

Industriministeriet		
Søsportens Sikker.råd	Brætsejlad	1 tv
	Vejrmelding	1 tv
	7 x Søsport rettet	7 tv
	Udeblivelse	1 tv
	Stabilitet i småbåde	1 tv
Statens Hushold.råd	Ulykker i hjemmet	1 tv
Teknologistyrelsen	TIC	1 tv
Justitsministeriet	Kreditkøb	1 tv + 1 ra
	Forbrugerkøb	1 tv
	B rand råd	4 tv
	Registrering af fonde	1 tv
	Nytårsfyrværkeri	1 tv + 1 ra
Det kriminalpræv. Råd	Krim-råd	1 tv
Landbrugsministeriet	Plant et træ	1 tv + 1 ra
Miljøministeriet		
Fredningsstyrelsen	Metaldetektorer	1 tv + 1 ra
	Ophold i naturen	3 tv
Miljøstyrelsen	Støjsisolering	1 tv + 1 ra
	Rottebekæmpelse	2 tv + 1 ra
	Sprøjtning af marker m.v.	1 tv
	E-mærkning af fødevarer	1 tv + 1 ra
Planstyrelsen	Ophold i sommerhuse	1 tv
Min. f. off. arb.	Hvor langt på literen	1 tv + 1 ra
	Gasvandvarmere	2 tv + 1 ra
P & T	Posttakster 83	1 tv + 1 ra
	Posttakster 84	1 tv + 1 ra
DSB	DSB/fly/handicappede	1 tv
Vejdirektoratet	Radiofrekvenser	1 tv
Min. f. skat. og afg.		
Statsskattedir.	Selvangivelsen 83	2 tv
Socialministeriet	Førtidspensionering	1 tv + 1 ra
	Betaling i daginstitutioner	1 tv + 1 ra
Undervisningsmin.	Samordnet tilmelding	1 tv + 1 ra
	Optagelse videregående uddann.	1 tv
	Praktikpladser	1 tv + 1 ra
	Voksenundervisning i TV efterår	1 tv
	Lærlinge	1 tv + 1 ra
	Samordnet tilmeld, efg.	1 tv
Statens Udd.støtte	Studiegæld 83	1 tv
TOTAL FOR 1983		63 tv + 22 ra
TOTAL FOR 1983		kr. 3.000.000,-

1984

Arbejdsministeriet

Arbejdsdirektoratet	Jobskabelse	1 tv	
	Arbejdsløshedsforsikring	1 tv	
Arbejdstilsynet	Støj på arbejdspladsen	1 tv +	1 ra
	Farlige stoffer	1 tv	
Dir.f. Arb.j.ma.udd.	Arbejdsmarkedsuddannelser	1 tv +	1 ra

Boligministeriet

Byggestyrelsen	Gasfyrede anlæg	1 tv	
	Obl. varmesynsrapport	1 tv +	1 ra

Energiministeriet

Varmeforsyning i mindre byer	1 tv		
------------------------------	------	--	--

Finansministeriet

Statens Informationstjeneste	Telefonoplysningen	1 tv	
------------------------------	--------------------	------	--

Forsvarsministeriet

Meteorologisk Inst.	Varslingsdistrikter	1 tv	
---------------------	---------------------	------	--

Indenrigsministeriet

EF-valgte	1 tv		
Lægekonflikt	1 tv		

Industriministeriet

Demko	Esprit-programmet		1 ra
Søsportens Sikker.råd	Varmluftblæsere	1 tv +	1 ra
	Søsport (veste+raketter)	2 tv +	1 ra
	Brætsejlads i fralandsvind	1 tv	
Forbrugerombudsmanden	Betalingskort	1 tv	

Justitsministeriet

Halmafbrænding	1 tv		
Haveaffald	1 tv		
Gældssanering	1 tv		
Registrering af faglige forening.	1 tv		

Kirkeministeriet

Menighedsrådsvalg	1 tv +	1 ra	
-------------------	--------	------	--

Landbrugsministeriet

Svinepest	1 tv +	1 ra	
-----------	--------	------	--

Miljøministeriet

Miljøstyrelsen	Drikkevand	1 tv	
Fredningsstyrelsen	Heder & Strandenge (fredning)	1 tv +	1 ra
	Varer af elfenben m.v.	1 tv	

Min. f. off. arb.

Vejdirektoratet	Jernbaneoverskæringer	1 tv	
	Vinterinformation	1 tv	
	Fejl på hovedlandeveje	1 tv	
P & T	Lydbreve	1 tv +	1 ra
	Postpakker	1 tv	

Min. f. skat. og afg.

Pensionisters skatteforhold	1 tv +	1 ra	
-----------------------------	--------	------	--

Socialministeriet	Barselorlov	1 tv + 1 ra
Statsministeriet		
Ligestillingsrådet	Job/uddannelse/piger	1 tv
Undervisningsmin.	Alternative uddannelser	2 tv
	Kombi nationsaftaler	1 tv + 1 ra
Statens Udd.støtte	Rentetilskud til studiegæld	1 tv + 1 ra
<hr/>		
TOTAL FOR 1984	PRODUKTION	38 tv + 11 ra
<hr/>		
TOTAL FOR 1984	PRODUKTIONSUDGIFT	kr. 1.800.000,-

1985

Arbejdsministeriet		
Arbejdsdirektoratet	Arbejdstilbud/uddann.	1 tv
Arbejdstilsynet	Husk at holde ferie	1 tv
	Opløsningsmidler (faren ved)	1 tv
Boligministeriet		
Byggestyrelsen	Obl. varmesynsrapport	1 tv
	Bygningsreglement 85	1 tv
	Septembervarmesyn	1 tv
	Oliefyrrkontrol rev.	1 tv
	Energispareinformation	1 tv + 1 ra
Energiministeriet		
Info.sekr. vedvar, energi	Tilskud til vedvarende energi	1 tv
Energi-Spareudvalget	Privat kørsel	1 tv
		1 tv
Finansministeriet	Div. energisparebrochurer	
Statens Informationstjeneste		1 tv + 1 ra
Indenrigsministeriet	Status (bladet)	
Forebyggelsesrådet		3 tv
Industriministeriet	Passiv rygning	
Statens Hushold.råd	Unge spiser sundt	1 tv
Teknologistyrelsen	Informationsteknologi	1 tv
Forbrugerombudsmanden	Markedsføring	1 tv + 1 ra
Søsportens Sikker.råd	Søsport (undervis.+ livliner)	2 tv
Justitsministeriet	Aflivning af katte	1 tv + 1 ra
	Frit lejde	1 tv + 1 ra
	Våbenloven	1 tv + 1 ra
Fondsregistret	Registrering af faglige forening	1 tv
Det kriminalpræv. Råd	Nøglesikkerhed	1 tv
	Operation foto	1 tv + 1 ra

Landbrugsministeriet	Jagttegn	1 tv + 1 ra
Miljøministeriet		
Miljøstyrelsen	Lampeolie	1 tv + 1 ra
Planstyrelsen	Landsbybutikker	1 tv
Min. f. off. arb.		
Elektricitetsrådet	Udskiftning af sikringer	1 tv
Vejdirektoratet	Rastepladser og information	1 tv
P & T	Brevkasser v. sommerhuse	1 tv
	Julepost	1 tv
Min. f. skat. og afg.		
Statsskattedir.	Selvangivelsen 84	1 tv
	Selvangivelsen 85	1 tv + 1 ra
Socialministeriet	Telefontolkeservice	1 ra
	Barselorlov 85	1 tv
Undervisningsmin.	Ansøg.frist efg m.v.	1 tv
Dir. f. Folkeoplys.	Ideer til folkeoplysning	1 tv
Dir. f. Folkeskolen	Skolenævnsvalg	2 tv + 1 ra
Statens Udd.støtte	Rentetilskud til studiegæld	1 ra
Udenrigsministeriet	God rejse (ambassadehjælp)	1 tv + 1 ra
<hr/>		
TOTAL FOR 1985	PRODUKTION	41 tv + 14 ra
<hr/>		
TOTAL FOR 1985	PRODUKTIONSUDGIFT	kr. 3.000.000,-
<hr/>		

Oversigt over Informationstjenestens produktioner i 1986.

Nye love og andre regler

Frit lejde for aflevering af våben
 Brochure
 OBS i tv og radio
 Annoncer lokalt (politikredse)

Licens for lystfiskere
 Kort
 Annonce
 (Loven udskudt)

Ny forvaltningslov
 Vejledning til administrativt personale
 Loven trykt med grafisk udstyr
 Pjece til borgerne
 OBS i tv

Erstatning til voldsofre
 OBS i tv
 Annonce

Lov om blyhagl
 OBS i tv og radio

Heste- og rytterkort (registr.nr.)
 Brochure
 Blanket
 Illustrationer
 OBS i tv
 (Loven udskudt)

Delpension
 Folder

Skattereformen
 Informationsplan

Kartoffelkur

Seminar oktober 1986
 Brochureudkast
 Annonceudkast
 OBS-ideer

Forældremyndighed

Pjece
 OBS i tv og radio

Lov om efteruddannelse

Vejledning (hæfte)
 Orientering (folder)
 Plakat
 OBS i tv og radio
 Annonce

Lov om byfornyelse

Fire hæfter

MFR-vaccination

(produceret i 1986, kørt i 1987)

Tre pjecer
 Plakat
 Annoncer dagblade, ugeblade,
 periodika
 Trafikreklame (hængeskilte)
 OBS i tv og radio

Erstatning til LSD-ofre

Annonce
 Pressemeddelelse

Skolenævnsvalg

OBS i tv og radio

Skolenævn

Nyt hæfte om skolenævn fra
 Undervisningsministeriet

Nye posttakster

OBS i tv

Overskydende skat

OBS i tv
Annonce
Tekst på blanket

Toldregler

OBS i tv om toldregel-folder

Forskudsregistrering

OBS i tv
Annonce
Tekst på blanket

Folkeafstemning om EF-pakken

Annonce

Eksisterende lovgivning

Småhusreglementet

Tre pjecer
Annonce
OBS i tv og radio

Varmesyn

Pjecer
Annoncer

VKO - varmekonsulentordningen

Ny pjecer

Ferieloven

OBS i tv

Rentetilskud til studiegæld

OBS i tv og radio

Planlægning af civilt beredskab

Hæfte for Civilforsvarsstyrelsen

CPR-registeret

Hæfte for Indenrigsministeriet

Eksportkredit

3 OBS'er i tv om eksportkreditpjecer

Samordnet tilmelding til

uddannelsessteder

OBS i tv og radio

Offentlige serviceydelser

(til dels regelinformation)

Bedre Service 2

Hæfte
Video
Arbejdshæfte
Brochure

Minibib

Det administrative Biblioteks database,
hæfte

Personaleadm in i strati v vejledn ing

Folder
Annonce

Udenrigsministeriets Handelsafdeling

Otte pjecer om diverse serviceydelser
for eksportvirksomheder
(OBS 1987)

Landbrugseksport

Pjecer om Landbrugsministeriets
konsulenter

Hvordan sælger man til staten?

Om Direktoratet for Statens Indkøbs
virksomhed. Hæfte til erhvervslivet

Formidlingsrådet

Hæfte om Formidlingsrådet

Statens Informationstjeneste

Hæfte om Statens Informationstjeneste

Aktiv Video

Hæfte fra Bibliotekstilsynet om
videoværkstedsforsøg på biblioteker

Telebreve

OBS i tv for P&T

Julepost

OBS i tv

Rutenummerering

OBS i tv om Vejdirektoratets pjecer

"Status"

Folder om tillæg til Statstidende

Forebyggelse, sundhed m.v.

Fødevarer og radioaktivitet

Hæfte
OBS i tv

AIDS-risiko for indsatte i fængsler m.v.

Folder

Er din bil en ta'-selv-bil?

Kriminalpræventiv folder

Blyfri benzin

OBS i tv om pjece fra
Ministeriet for offentlige arbejder

Luftud

Folder om video
OBS i tv

Fugt i boligen

OBS i tv

Forebyggelsesrå det

Hæfte om Forebyggelsesrådet

Sundhed for dig, sundhed for alle

Hæfte om sundhedsarbejde på
lokalt plan og
om Sundhed For Alle År 2000

Aflivning af katte

OBS i tv

Skolebørns kost

OBS-serie

Dykkerflag

OBS i tv for Søsportens Sikkerhedsråd

Stoffer og materialer

3 OBS'er i tv om hæfter fra
Arbejdstilsynet

Skadedyr - Få et gratis råd

Folder for Skadedyrlaboratoriet

Kuliltefare

Advarselsskilt for Byggestyrelsen

Undervisningsprogrammer m.v.

Søfartsuddannelsen

Hæfte til Direktoratet for
Søfartsuddannelsen

V77 du være fysioterapeut?

Hæfte for fysioterapeut-skolerne

Politiuddannelse

2 hverveannoncer
Ny udgave af hæfte

Anden oplysning

Hjemmeværnet

OBS i tv om, hvad Hjemmeværnet er

Brugerindflydelse i folkebiblioteket

Hæfte fra Bibliotekstilsynet om
et forsøg

Havbunden omkring Danmark

Orientering om køb af rapporter om
havbundsundersøgelser

Brugeren har brug for en vejledning

Serie af specialdesignede
brugsvejledninger for Byggestyrelsen

Civilforsvaret

2 årsberetninger

Nye sedler i Klasselotteriet

Annonce

Handicap-konkurrence

Idékonkurrence
OBS i tv

OBS 86

I forbindelse med arrangementet OBS 86 i samarbejde med Danmarks Radio. Redaktion af hæftet inklusive 25 annoncer.

OBS

OPLYSNING • BORGER • SAMFUND

Programmet, der løbende skal informere om borgernes samfundsmæssige rettigheder og pligter samt rådgive om vitale livsforhold

DANMARKS RADIO starter i foråret 1977 en ny programaktivitet i radio og tv med titlen OBS (Oplysning - Borger - Samfund).

OBS skal give seere og lyttere oplysninger om samfundsmæssige rettigheder og pligter og rådgive om vitale livsforhold.

Programmet er en videreførelse af det samarbejde, som Danmarks Radio hidtil har haft på informationsområdet med bl.a. Rådet for Større færdselssikkerhed, Søsportens Sikkerhedsråd og med Handelsministeriet i forbindelse med energi sparekampagnen.

Informationsvirksomheden på disse områder er foregået således, at de pågældende organisationer uden omkostninger for Danmarks Radio har leveret færdigproduceret materiale, som efter godkendelse af Danmarks Radio er udsendt.

Danmarks Radios sædvanlige programansvar er også gældende på dette område.

På samme betingelser kan nu også andre statslige og hel- og halvoftentlige myndigheder og organisationer gennem OBS komme til at give seere og lyttere helt konstant information og rådgivning.

Regler for samfundsinformation i Danmarks Radio »OBS«

7. Definition

Ved samfundsinformation forstås i denne sammenhæng oplysning om borgernes

samfundsmæssige rettigheder og pligter samt rådgivning vedrørende vitale livsforhold.

2. Hvem

Hel- og halvoftentlige myndigheder og organisationer har adgang til denne informationsvirksomhed, når det ud fra en vurdering af organisationens og formålets karakter skønnes at være af betydning for større samfundsgupper.

3. Indhold

3.7. Informationerne skal være relevante for større grupper, og der skal ved udformningen tilstræbes den størst mulige saglighed og upartiskhed.

3.2. Information om love, anordninger, bekendtgørelser eller lignende bør som regel først finde sted; når disse er vedtaget. Sådan information bør være entydig og vedrøre indholdet af bestemmelsen f.eks. i relation til tidligere regler.

3.3. I samfundsspørgsmål, der er til debat, kan der dog gives oplysninger om, hvor borgerne kan skaffe sig relevante oplysninger, og hvorledes det er muligt for den enkelte at tage del i debatten.

3.4. Oplysninger kan endelig have karakter af rådgivning på livsvigtige områder så som sygdomsbekæmpelse, sikkerhed på arbejdspladsen, trafikikkerhed og sikkerhed til søs m.v.

3.5. Reklame, som den er defineret i Danmarks Radios forretningsorden § 48: »Ved reklame forstås i nærværende forretningsorden den virksomhed, der med kommercielt formål tager sigte på at anbefale eller udbrede kendskab til en vare, tjenesteydelse eller anden aktivitet« - må ikke forekomme.

3.6. Agitation til fordel for et bestemt synspunkt vedrørende det forhold, der informeres om, må ikke forekomme.

3.7. Med hensyn til Danmarks Radios støtte til indsamlinger bibeholdes den hidtidige praksis med skiltning i TV og omtale i radio i henhold til de herom til enhver tid gældende regler.

4. Ansvar m.v.

4.1 Et af programdirektøren udpeget udvalg tager stilling til, om de indkomne forslag kan godkendes, og om det færdige produkt kan antages til udsendelse.

4.2. »OBS« udsendes under programdirektørens ansvar, hvorfor Danmarks Radio har redigerings- og placeringsretten. Dog bør om muligt det producerende organ kontaktes inden redigering foretages.

4.3. Myndigheds- eller organisationsnavn angives i forbindelse med informationen.

5. Betingelser i øvrigt

5.1. Film- og radiobånd skal uden omkostning for Danmarks Radio og friholdt for 3. mands krav leveres i udsendelsesklar stand. Dette gælder også omkostninger i forbindelse med evt. genudsendelse.

5.2. Såvel film- som radioindslag bør normalt have en varighed på 15 til 90 sekunder.

Lov 1903-01-23 nr. 10

om en Statstidende, som ændret ved L 1912-05-10 nr. 106, L 1928-03-31 nr. 79, i 1937-03-31 nr. 82 og L 1970-02-04 nr. 31

§ 1. Statstidende udkommer alle hverdage undtagen mandage og dagen efter 2. påskedag, 2. pinsedag og 2. juledag. I denne indrykkes de retslige og andre offentlige Kundgørelser, der ifølge Lovgivningen for Tiden skulle optages i »Berlingske Tidende« og de ved kgl. Bevilling dertil autoriserede Blade uden for Kjøbenhavn. I Statstidenden kan endvidere indrykkes, hvad Regeringen finder Anledning til at meddele Offentligheden.(1)

§ 2. Indenrigsministeren bestemmer ligeledes, hvilke Bekendtgørelser der skal optages gratis. Abonnementsprisen for Statstidende, hvilke Myndigheder der skal have bladet frit tilstillet, samt hvad der vil være at foretage for at lette Almenhedens Adgang til at faa Kendskab til Bladets Indhold.(2)

§ 3. Alle Bevillinger, der meddele andre Blade Autorisation til Optagelse af de foran nævnte Kundgørelser, bortfalde. Det samme gælder den ved Justitsministeriets Skrivelse af 17. December 1857 givne Bestemmelse om visse Bekendtgørelses Optagelse i »Bornholms Avis«. Den til Optagelse i de autoriserede Blade hidtil knyttede Retsvirkning indtræder fremtidig ved Offentliggørelse i Statstidenden.

§ 4. Denne Lov træder i Kraft 1. April 1904. For Færøemes Vedkommende har det sit Forblivende ved de hidtil gældende Regler, dog at Kundgørelse i Statstidende træder i Stedet for Kundgørelse i »Berlingske Tidende«.

Lov 1912-05-10 nr. 106

om Ændringer i L 1903-01-23 nr. 10 om en Statstidende

§ 1. Foruden de i § 1 i Lov Nr. 10 af 23. Januar 1903 nævnte Kundgørelser og Meddelelser kan der endvidere efter indenrigsministerens nærmere Afgørelse i Statstidende optages andre Bekendtgørelser fra offentlige Myndigheder, Legater og offentlige Stiftelser.

§ 2. Den takstmæssige Betaling for Optagelse af Kundgørelser i Statstidende fastsættes af Indenrigsministeren under Hensyn til den for Bekendtgørelser i Dagspressen i øvrigt sædvanlige Betaling.(1)

§ 3. _____

Lov 1928-03-31 nr. 79

om Tillæg til Lov af 23. Januar 1903 om en Statstidende, jfr. Lov Nr. 106 af 10. Maj 1912

Retlige Bekendtgørelser, der ifølge Lovgivningen skal indrykkes i Statstidende kan med fuld Retsvirkning optages i Tidenden i en af Justitsministeriet godkendt skematisk Form.

Endvidere finder foranstående Lovbestemmelse ikke Anvendelse paa Indkaldelser og Meddelelser, der udgaar fra stedlige Myndigheder eller lokale private institutioner, og som efter deres Formaal udelukkende eller hovedsagelig henvender sig til en lokalt begrænset Kreds af personer.

I øvrigt kan Undtagelser fra Bestemmelserne i Stk. 1 og 2 finde Sted, naar Statsministeren efter Samraad med vedkommende Fagminister mener, at forholdene i særlig Grad taler derfor.

§ 2. Bestyrelserne for de af Loven omfattede Institutioner og Selskaber er bemyndigede til at foretage saadanne Ændringer i vedkommende Virksomheders Statutter eller Love, som kun er en Følge af foranstaaende Lovbestemmelser, uden Hensyn til, hvad der i Statutterne eller Lovene er foreskrevet om Vedtagelse af Ændringer i disse.

§ 3. Denne Lov, der ikke gælder for Færøerne, træder i Kraft den 1. juli 1937.

Lov 1937-03-31 nr. 82

om Ændring af Lovgivningen om en Statstidende

§ 1. Alle Indkaldelser og Meddelelser, som man ifølge Lovgivningen eller i Henhold til denne er pligtig at offentliggøre, vil være at indrykke i Statstidende.

Endvidere skal i Statstidende indrykkes alle Indkaldelser og Meddelelser til Offentligheden eller Kredse af personer, som der er Pligt til at foretage i Henhold til Statutter eller Love for Institutioner eller Selskaber, hvilke der ved Lov er indrømmet særlige Begunstigelser, eller om hvis Forhold der ved Lovgivningen er fastsat almindelige Bestemmelser.

Undtagen herfra er Indkaldelser og Meddelelser fra Sygekasser, Fortsættelsessygekasser, Sparekasser, Andelskasser og de af Lov af 2. Maj 1934 om visse Spare- og Udlaansvirksomheder omfattede Virksomheder, alle Andelsorganisationer og Andels-Produktionsforeninger de i Henhold til Lov af 15. Maj 1933 oprettede Kartoffelmelsfabrikker. Privatbaner, gensidige Forsikringselskaber og de under Undervisningsministeriet henhørende Institutioner, alt for saa vidt ikke anderledes er bestemt i den øvrige Lovgivning eller i ældre administrative instruktioner.

For Aktieselskabers Vedkommende finder Loven, bortset fra udtrykkelige Paabud i Loven om Aktieselskaber, kun Anvendelse for saavidt det paagældende Selskabs Ak-

tier officielt noteres paa Børsen. Endvidere finder foranstaaende Lovbestemmelser ikke Anvendelse paa Indkaldelser og Meddelelser, der udgaar fra stedlige Myndigheder eller lokale private Institutioner, og som efter deres Formaal udelukkende eller hovedsagelig henvender sig til en lokalt begrænset Kreds af Personer.

I øvrigt kan Undtagelser fra Bestemmelserne i Stk. 1 og 2 finde Sted, naar Statsministeren efter Samraad med vedkommende Fagminister mener, at Forholdene i særlig Grad taler derfor.

§ 2. Bestyrelserne for de af Loven omfattede Institutioner og Selskaber er bemyndigede til at foretage saadanne Ændringer i vedkommende Virksomheders Statutter eller Love, som kun er en Følge af foranstaaende Lovbestemmelser, uden Hensyn til, hvad der i Statutterne eller Lovene er foreskrevet om Vedtagelse af Ændringer i disse.

§ 3. Denne Lov, der ikke gælder for Færøerne træder i Kraft den 1. Juli 1937.

Lov nr. 31 af 4. februar 1970

om ændring af lov om en Statstidende

§ 1.

I lov nr. 10 af 23. januar 1903 om en statstidende, som ændret ved lov nr. 106 af 10. maj 1912, lov nr. 79 af 31. marts 1928 og lov nr. 82 af 31. marts 1937, affattes § 7, 1 pkt., således:

»Statstidende udkommer alle hverdage undtagen mandage og dagen efter 2. påskedag, 2. pinsedag og 2. juledag.«

§ 2.

Loven træder i kraft den 1. april 1970.

Status giver overblik over lovgivningen

Informationstjenestens magasin Status er bladet, der giver overblik over Folketingets og statsadministrationens arbejde.

Der er tale om journalistiske koncentrat af stoffet, og med udsendelsen af registre er det muligt at bruge bladet som aktuelt opslagsværk.

Det udkommer 21 gange om året som tillæg til Statstidende, men man kan også bestille bladet i særskilt abonnement.

Formen er saglig og informativ - opsætningen overskuelig. Stoffet er ordnet under emner, således at læseren kan slå direkte op under de områder, der har særlig interesse.

Bladet giver altid den eksakte titel på et materiale - f.eks. en publikation eller en betænkning. Samtidig henvises til skaffested eller til myndigheder, der kan give yderligere oplysninger.

Arbejdsgangen på Status er dikteret af, at bladet er et nyhedsskrift med en deadline, hvor redaktionen gør rent bord med hensyn til materialer til hvert nummer.

Som følge heraf bliver ethvert lovforslag, enhver betænkning, enhver publikation etc., der er kommet til redaktionens kundskab inden deadline, nævnt i det aktuelle nummer.

Omfanget af omtalen af det enkelte materiale er naturligvis afhængig af, om det har været til rådighed to dage eller en time før deadline, men bladets hovedformål er under alle omstændigheder opfyldt: nemlig at give borgeren muligheden for at vide,

at materialet eksisterer, og muligheden for at skaffe det i tide f.eks. med henblik på at deltage i den aktuelle debat.

Redaktionen samarbejder i øvrigt med en bibliotekar på Det administrative Bibliotek om de rent faktuelle oplysninger om statsadministrationens publikationer.

Gennem daglig kontakt med Folketinget får Status samtlige lovforslag, beslutningsforslag, love og beslutninger, og via et stort kontaktnet i ministerier og styrelser skaffer redaktionen de materialer, institutionerne er forpligtet til at levere, jf. Finansministeriets cirkulære af 25. marts 1983, der er optaget som bilag 10.

Derudover udøver redaktionen en op-søgende virksomhed i forhold til ministerier og styrelser.

Bladet produceres på skærmterminaler med et specielt opbygget redigerings-system med koder etc. tilpasset trykkeriet Bianco Luno.

Via telefonnettet transmitteres bladet til trykkeriet, og der er en teknisk produktionstid på en uge.

Produktionen af næste blad starter umiddelbart efter den afsluttende korrekturlæsning, der foretages af redaktionen selv.

Også registret, der udkommer kumuleret fire gange om året, produceres på skærmterminal. Det udarbejdes af den bibliotekar på Det administrative Bibliotek, som Status samarbejder med i øvrigt.

Status deltager i øvrigt i Teledata, hvor brugerne kan læse uddrag af bladet. Det er

planen, at oplysninger fra Status på længere sigt skal gøres tilgængelige via en database, som Informationstjenesten overvejer at oprette.

Status udkom første gang i juni 1983. Oplaget er 20.000 eksemplarer. Prisen for abonnement i 1987 er 150 kr. for hele årgangen. Indtægterne fra Status svarer til udgifterne ved at udgive bladet.

Stof, der omtales i Status

Nedsatte kommissioner, udvalg o.l.

Status omtaler kommissioner, udvalg, arbejdsgrupper og lignende, der bliver nedsat af statsadministrationen. Status henviser til udvalgssekretærene, der kan give flere oplysninger. Interne arbejdsudvalg omtales ikke.

Betænkninger

Status omtaler betænkninger, der udgives i den nummererede serie af Statens Informationstjeneste, og som kan købes hos boghandlerne. Desuden omtales andre betænkninger, rapporter og redegørelser fra udvalg, kommissioner og arbejdsgrupper. Status henviser til, hvor de kan fås.

Lovforslag og beslutningsforslag

Status omtaler alle lovforslag og beslutningsforslag, der er fremsat i Folketinget, og giver korte sammendrag af indholdet. Status refererer til nummereringen på løsbladene, der udsendes af Folketinget. Løsbladene kan købes hos boghandlerne.

Love og folketingsbeslutninger

Status informerer om alle love og beslutninger fra Folketinget og giver et kort resumé af indholdet. Status refererer til nummereringen på løsbladene, der udsendes af Fol-

ketinget; numrene svarer til forslagernes numre. Løsbladene købes hos boghandlerne. Lovtidendes nummerering benyttes som hovedregel ikke, da kun få love når at få et Lovtidende-nr., inden Status går i trykken.

Lovbekendtgørelser

Status informerer om samtlige lovbekendtgørelser, som trykkes i Lovtidende, der kan købes hos boghandlerne eller ses på bibliotekerne.

Bekendtgørelser og anordninger

Status informerer om samtlige bekendtgørelser og anordninger og henviser til, hvor de kan fås. De fleste trykkes i Lovtidende, der kan købes hos boghandlerne eller ses på bibliotekerne.

Cirkulærer og vejledninger

Status informerer om alle cirkulærer og vejledninger, der trykkes i Ministerialtidende. Desuden informerer Status om andre cirkulærer og vejledninger, cirkulæreskrivelser og skrivelser, der har cirkulære- eller vejledningskarakter. Status henviser til, hvor materialerne kan fås.

Publikationer, redegørelser og årsberetninger

Det administrative Bibliotek registrerer oplysninger om publikationer og årsberetninger for Status. Biblioteket modtager oplysninger om udgivelser fra statsadministrationen og fra statsinstitutioner, der er helt statsfinansierede. Status oplyser om, hvor publikationerne kan købes eller fås. Materiale fra forsknings- og uddannelsesinstitutioner medtages dog ikke. Redegørelser til Folketinget er omtalt med henvisning til spaltenr. i Folketingets forhandlinger.

Visse EF-materialer

Status omtaler en del af de forordninger, direktiver, beslutninger, afgørelser, resolutioner,

ner og evt. henstillinger fra Ministerrådet og EF-kommissionen, der er vigtige for Danmark. Omtalen udarbejdes i samarbejde med EF-Kommissionens Presse- og Informationskontor. EF-Tidende, som Status henviser til, indeholder samtlige nævnte materialearter i deres fulde ordlyd. EF-Tidende kan købes hos boghandlerne eller ses på bibliotekerne.

Priser

Status oplyser om priser på publikationer og årsberetningen. Det er for tiden ikke muligt at oplyse om eventuelle priser på de øvrige materialer, der informeres om i Status.

Cirkulære om aflevering af cirkulærer, vejledninger og publikationer samt oplysninger om statslige myndigheders kommissioner og udvalg m.v.

1. Statstidende vil fra foråret 1983 udkomme med et nyhedsskrift indlagt. Nyhedsskriftet vil kunne købes i særskilt abonnement. Det skal i første omgang udkomme hveranden uge. Det er tanken, at det senere skal udkomme hver uge.

Nyhedsskriftet vil give en oversigt over centraladministrationens lovforberedende arbejde, Folketingets lovgivning og administrationens gennemførelse af ny lovgivning m.v. og vil indeholde oversigt over og information om følgende:

lovforslag
beslutningsforslag
love
beslutninger
lovbekendtgørelser
bekendtgørelser og anordninger
cirkulærer
vejledninger
nedsatte kommissioner og udvalg m.v.
publikationer, herunder betænkninger og årsberetninger fra statsadministrationen
visse EF-materialer.

2. Oversigten udarbejdes af Statens Informationstjeneste og Det administrative Bibliotek.

3. Med henblik på at sikre det nødvendige materiale skal cirkulærer, vejledninger og oplysning om nedsættelse af kommissioner og udvalg m.v. samt kommissorier sendes til Statens Informationstjeneste, Suomisvej 2, 1927 København V. Publikationer sendes hidtil til Det administrative Bibliotek, Slotsholmsgade 12, 1216 København K.

Statens Informationstjeneste og Det administrative Bibliotek træffer nærmere aftale med myndighederne om tilsendelse. For at sikre så aktuel information som mulig, bør materialerne være informationstjenesten og biblioteket i hænde senest samtidig med offentliggørelsen.

4. Aflevering af materialer i henhold til punkt 3 er obligatorisk.

5. Cirkulæret træder i kraft den 15. april 1983.

Finansministeriets cirkulære af 28. april 1982 om registrering af de statslige myndigheders publikationer ophæves samtidigt.

Finansministeriet, administrationsdepartementet den 25. marts 1983

P.M.V.

E. Bonnerup Nielsen

/ Birthe Høpfner

"Det er statens oplysning - goddag!"

Statens Informationstjenestes telefonoplysning på tlf. 01 12 90 12 besvarede i 1986 36.615 henvendelser. Det giver et gennemsnit på 145 om dagen. Oplysningen har 5 ansatte (fire bibliotekarer og en samfundsfagsstuderende).

Siden starten i juni 1980 har oplysningen besvaret knap 190.000 henvendelser.

Antallet af henvendelser har i de senere år ligget mellem 28.000 og 37.000 pr. år.

Det største udsving i antallet af henvendelser kommer, når der har været indslag i OBS-udsendelserne i tv om telefonoplysningen. På en enkelt dag i september 1984 var der i den forbindelse 444 henvendelser og dagen efter 290.

Andre faktorer, som har betydning for antallet af henvendelser, er betydningsfulde politiske begivenheder, f.eks. regeringskifte og væsentlige ændringer i eksisterende lovgivning.

Oplysningen skal ikke sagsbehandle spørgsmål, men alene henviser til den eller de statslige myndigheder der kan besvare dem. At definere spørgerens problem kræver imidlertid ofte en længere samtale.

Hvem spørger, og hvad spørger de om?

Henvendelserne til telefonoplysningen er mangeartede, de spænder fra spørgsmål om eksportstøtte til problemer med bekæmpelse af rotter.

En gruppe spørger har konkrete personlige sager, der kræver medvirken af en of-

fentlig myndighed, men spørgerne er ikke klar over hvilken. Ofte har spørgeren selv forsøgt sig, men uden held. Den form for spørgsmål kan kun besvares, når det er helt klart, hvilket problem der er tale om. Det kræver, at vi stiller en række uddybende spørgsmål. Vi har af erfaringen lært, at et problem fremstillet i et spørgsmål i virkeligheden består af flere, og derfor skal borge- ren måske henvende sig til forskellige myndigheder for at få problemet løst.

Fra denne gruppe af spørger vil henvendelserne ofte falde inden for følgende områder: Sociale sager (f.eks. tolkning af bistandslovens bestemmelser og uddybning af pensionslovgivningen), boligret, nabo- ret, arveret, familieret (f.eks. separation og skilsmisse, adoption, underholds- og børnebidrag), navnelovgivning, skattelovgivning, samt henvendelser vedrørende energitilskud.

En anden gruppe borgere henvender sig til telefonoplysningen med spørgsmål vedrørende deres arbejde. I de fleste tilfælde kommer disse spørgsmål fra det private erhvervsliv. Henvendelserne er ret konkrete, men derfor bliver arbejdet ikke mindre. Før henvendelsen til telefonoplysningen har spørgeren selv forsøgt at finde et svar. Problemet kan dog være så vanskeligt, at vi heller ikke i første omgang kan hjælpe, men må undersøge sagen og ringe tilbage. Undersøgelsen kan tage op til et par dage, da de løbende henvendelser jo også skal besvares.

Erhvervslivets henvendelser drejer sig for det meste om følgende emner: Eksportrådgivning og eksportstøtte. Beskyttelse af varemærker, navne og mønstre. Afprøvning og godkendelse af produkter. Start af virksomhed. Egnsudviklingsstøtte.

Telefonoplysningen modtager også en del henvendelser fra den offentlige forvaltning.

I de fleste tilfælde henvises dertil et kontor eller en styrelse i centraladministrationen. Desuden henvises der til de lokale myndigheder i kommunerne og amtskommunerne.

Før telefonerne åbnes

Telefonoplysningens telefoner er åbne mandag til fredag kl. 10-16.

I tiden mellem 8 og 10 sker alt det forberedende arbejde. Arbejdet med besvarelser kræver en bred orientering på de fleste områder inden for det danske samfund, selvfølgelig specielt inden for det statslige område.

Den daglige avislæsning er et vigtigt led i orienteringen. Ofte opstår der tvivlsspørgsmål ved læsningen, og de skal klares inden kl. 10. Opgaver fra dagen før skal måske også løses - det sker, at telefonoplysningen ikke kan besvare en borgers spørgsmål her og nu og derfor må ringe til forskellige statslige myndigheder for at få yderligere oplysninger. Man prøver eventuelt at finde en person hos den pågældende myndighed, som kan besvare borgerens spørgsmål.

Den daglige læsning omfatter også fagtidsskrifter, betænkninger, lovforslag, statistikker o.lign., som skal læses, katalogiseres og klassificeres, så materialet kan bruges i det daglige arbejde.

"Lige et øjeblik-!"

Efter kl. 10 er oplysningen bundet til telefonerne.

Oplysningen har en del hjælpemidler til rådighed, som letter arbejdet og sikrer en hurtig besvarelse.

Det vigtigste er et alfabetisk ordnet kartotek, som er blevet bygget op på grundlag af spørgsmål fra borgerne i de 6 1/2 år, oplysningen har eksisteret.

Her står svaret på indviklede spørgsmål, oplysningen skønner vil blive stillet igen. Spørgsmålene havner i kartoteket under et passende emneord.

Foruden kartotekskassen har oplysningen en række opslagsværker til rådighed: Hof- og Statskalenderen, Ministeriernes Telefonbog, Kommunal Årbog og Kraks Vejviser.

Ud over de nævnte hjælpemidler findes der et utal af andre redskaber, bl.a. telefonbøger, Udenrigsministeriets kalender og Kamovs Lovsamling, som alle er nyttige i det daglige arbejde.

Informationstjenesten overvejer i øjeblikket, hvorledes den interne informationsøgning kan forbedres ved brug af edb. Informationstjenesten har planer om at oprette sin egen database med oplysninger fra "Status" og salgsafdelingen (publikationer og blanketter) samt informationsafdelingen (OBS-indslag, annoncer, brochurer m.v.). En sådan database kan give oplysningen hurtigere og nemmere adgang til dette materiale. Oplysningen bør også kunne bruge data fra Justitsministeriets database om Retsinformation og Det administrative Biblioteks database MINIBIB.

Notat til Statens Informationstjeneste om information til svage læsere til brug for Nordskovs udredning om offentlig information

Efter aftale i møde den 28. januar 1987 om information til svage læsere skal følgende oplyses af Det centrale Handicapråd og Bibliotekstilsynet.

I. Det centrale Handicapråd har om statslig information fremført følgende synspunkter:

1. Statens Informationstjeneste og alle andre myndigheder bør forpligtes til at formidle/give information på en for alle tilgængelig form.
2. Informationer må gives med anvendelse af relevant teknik, således at alle, uanset handicappets art, kan modtage informationerne.
3. Ved udarbejdelse af informationerne og formidlingen heraf må det pålægges Statens Informationstjeneste at uddybe samarbejdet med »berørte myndigheder« og relevante brugerorganisationer.

Det centrale Handicapråd finder det af meget stor betydning, at informationerne fra staten og andre offentlige myndigheder finder sted på en sådan måde, at der sikres brugerne en fuldstændig forståelse af de budskaber, som udgår fra Statens Informationstjeneste.

Det skal endvidere foreslås, at alle offentlige myndigheder - stat, amter, kommuner og kons. selskaber mv. - orienteres om de muligheder, der er til rådighed for at fremme en total information af befolkningen og

dermed fremme statens målsætning om bedre publikumsbetjening og at skabe et forøget serviceniveau for borgerne.

Det kan bl.a. ske ved, at de offentlige myndigheder i forbindelse med planlægning omkring udgivelse af pjecer, brochurer eller anden information til borgerne pålægges at tage økonomisk højde for de grupper af læsehandicappede og andre handicapgrupper, der ellers vil blive udelukket fra information. Her tænkes ikke blot på indtaling af lydbånd, tekstning af OBS-udsendelser, særlige oplæg til døvefilm, anvendelse af specielle - letfattede - videoproduktioner og information til lokale lydavisere.

OBS-udsendelser bør endvidere formidles via radionettet.

Det er Det centrale Handicapråds opfattelse, at manglende information til de berørte handicapgrupper ofte skyldes manglende opmærksomhed på de specielle problemer, som personer med handicap må leve under samt dernæst ukendskab til, hvor problemerne kan løses.

II. Målgruppens omfang

Den målgruppe, som Det centrale Handicapråd beskæftiger sig med, er alene personer med fysisk og psykisk invaliditet af varig art.

Bibliotekstilsynets målgruppe omfatter en bredere kreds:

1. Synshandicappede (blinde, døvblinde, svært eller lettere synshæmmede).
2. Døvfødte og tidligt døvblevne.
3. En del psykisk udviklingshæmmede (mange kan slet ikke læse).
4. En del svage plejehjemsbeboere.
5. En del patienter på psykiatriske afdelinger (koncentrationsbesvær, bl.a. på grund af medicinindtagelse).
6. En del afatikere.
7. Læse-/sprogetarderede (ordblinde).
8. Børn, som endnu ikke læser flydende.
9. Læseuvante.
10. Fremmedsprogede.
11. Motorisk handicappede, som måske læser udmærket, men som ikke kan holde eller blade i en bog.

Bibliotekstilsynet oplyser herom:

Det skønnes, at de svage læsere, som altså er fællesbetegnelsen for alle grupperne, tilsammen udgør omkring en fjerdedel af befolkningen, måske noget mere.

Mellem de forskellige kategorier er der »flydende grænser«, og i mange tilfælde er der tale om flere forskellige handicap eller andre årsager til læsevanskelighederne.

Det trykte information bør udformes let læseligt, dvs. i et enkelt og lettilgængeligt sprog. Ordforrådet skal være enkelt, uden at det går ud over indholdet. Ord og vendinger skal overvejes og den letlæseligste løsning vælges. Materialernes tekniske udformning fx i henseende til tryktyper, linjelængde og -afstand, illustrationer osv. bør også i videst muligt omfang imødekomme behovet hos svage læsere.

En del svage læsere har imidlertid et så alvorligt læsehandicap, at de ikke vil kunne tilegne sig indholdet af trykt information selv i den enkleste sproglige og lay-out-mæssige form. Disse læsere bør have adgang til information indlæst på lydband og for et mindre antal blinde og ikke mindst døvblinde, i punktskriftform, samt bl.a. for døve (tekst) og for personer med vidtgående psykisk handicap på video.

///. Produktionsansvaret

Det er væsentligt at understrege det offentlige systems ansvar for forpligtelse til at give en information til alle borgere på en sådan måde og med de tekniske muligheder, der er til rådighed, at informationen opfattes, kan modtages og forstås af alle grupper af handicappede.

Informationen skal gives på en sagligt, fagligt og teknisk fuldt ud acceptabel standard, gerne ud fra et kvalitetskonkurrenceprincip.

Det forudsættes, at lokale/kommunale lydavisere kan leve op til de tekniske krav, som informationen må stille.

IV. Principbetragtning

Det må bestemt afvises, at informationsproblematikken i forhold til personer med handicap kan henvises til at blive løst i den sociale sektor som en social foranstaltning.

Informationsproblemet skal løses i den sektor, hvorfra den udgår og hører til.

Ny total rådgivning om fremstilling af tryksager og blanketter

Fra den 1. marts 1986 bliver det enklere for statslige institutioner at få vejledning om produktion af publikationer, blanketter og andre tryksager. Fra denne dato samles nemlig alle opgaver i forbindelse med vejledningen hos Statens Informationstjeneste, idet en række opgaver overføres fra Direktoratet for Statens Indkøb. Den nye totalrådgivning omfatter udformning af tryksager (tekst, lay-out, format), trykning (valg af trykkeri og kontakt med dette) samt distribution (gratis udlevering eller salg).

Baggrunden for den ændrede opgavefordeling er, at tryksager m.v. udgør et vigtigt element i det offentliges kontakt med borgere og virksomheder. Det er derfor naturligt, at rådgivning herom varetages af Statens Informationstjeneste. Samtidig indebærer det en væsentlig serviceforbedring for de enkelte statsinstitutioner, at al rådgivning og distribution er samlet ét sted. Og endelig er det lettere for borgere og virksomheder, at statslige publikationer kan købes eller fås hos den institution, der generelt formidler statslig information.

Statens Tryksagsvejledning vil snarest blive revideret, således at den afspejler den ændrede opgavefordeling.

Fra den 1. marts 1986 bortfalder den hidtidige obligatoriske indsendelse af tilbud og fakturaer vedrørende køb af papir og tryksager, jf. nedenfor.

Endelig ophæves kravet om anmeldelse af større statslige indkøb, jf. nedenfor.

Fra den 1. marts 1986 vil der gælde følgende adresser og tlf. numre:

Statens *Informationstjeneste*
Bredgade 20,
1260 København K.
tlf. 01 92 92 00

Informationstjenestens telefonoplysning vil fortsat have tlf. 01 12 90 12.

Direktoratet for Statens Indkøb
Suomisvej 2
1927 Frederiksberg C
tlf. 01 35 95 00.

Den nye opgavefordeling omtales kort nedenfor. I øvrigt henvises til vedlagte cirkulære om Direktoratet for Statens Indkøb. Et nyt cirkulære om Statens Informationstjeneste vil blive udsendt, når den igangværende udredning om den offentlige information er afsluttet.

Opgaver der varetages af Statens Informationstjeneste

Statens Informationstjeneste rådgiver institutionerne vedrørende alle former for information. Dette omfatter også pjecer, brochurer, betænkninger, rapporter og blanketter, der retter sig til borgere og virksomheder. Alle henvendelser om fremstilling og distribution af sådanne tryksager rettes til Statens Informationstjeneste.

ISBN-numre og anden nummerering af publikationer foretages af Statens Informationstjeneste.

*Opgaver der varetages af
Direktoratet for Statens Indkøb.*

Direktoratet for Statens Indkøb varetager fortsat opgaver af fælles statslig interesse på det grafiske område, herunder alle opgaver vedrørende rammeaftaler.

Direktoratet står for alle opgaver i forbindelse med indkøb af sikkerhedstryksager og værdipapirer (pas, kørekort, banderoler m.v.). Endvidere varetager Direktoratet spørgsmål vedrørende standardisering på det grafiske område, anvendelse af genbrugspapir, arkivpapir, selvkopierende papir samt autorisation af skriftstoffer (f.eks. kuglepenne, blæk og farvebånd). Endelig yder Direktoratet vejledning vedrørende drift og etablering af hustrykkerier i de statslige institutioner.

*Cirkulære om ophævelse af visse
forskrifter på papir- og
tryksagsområdet*

Den hidtidige obligatoriske indsendelse af tilbud og fakturaer vedrørende køb af tryksager bortfalder. Fakturaer vil i fremtiden kunne anvises til betaling efter sædvanlig kontrol hos den indkøbende myndighed. Statsinstitutioner er velkomne til at henvende sig til Statens Informationstjeneste, hvis man ønsker vejledning i forbindelse med tilbud og fakturaer. Til opgaver, hvor Informationstjenestens bistand ikke skønnes påkrævet, henvises institutionerne til at indhente sammenlignelige konkurrerende tilbud fra flere leverandører.

*Cirkulære om ophævelse af
anmeldelsesordningen for større
statslige indkøb*

Med ophævelse af anmeldelsesordningen vedrørende større statslige indkøb skal statslige myndigheder ved gennemførelsen af indkøbsdispositionerne fortsat overhol-

de reglerne i Statens Indkøbsvejledning. Institutionerne bør bl.a. holde sig orienteret om, hvorvidt der findes konkurrencedygtige danske producenter og give disse mulighed for at afgive tilbud.

Palle Simonsen
/ Stig Sørensen

Spørgeskema vedrørende informationsaktiviteter i kommunerne.

Kommunens navn:

Antal indbyggere: _

Antal ansatte i den kommunale forvaltning
(d.v.s. excl. institutionspersonale): _____

Generelt

1. Har kommunen etableret en lokal oplysningstjeneste i form af:
 - Selvstændig informationsbutik etableret i _____ (årstal)
 - Central informations-/serviceskranke i forvaltningen
 - Informationsenheder i de enkelte forvaltninger, i alt _____ stk.
 - Informationsenhed på bibliotek
 - Andet: _____
2. Hvis der er etableret sådanne enheder eller særlige informationsfunktioner derudover, hvor mange ansatte er der beskæftigede:
 - Ansatte i alt: _____, heraf _____ fuldtidsbeskæftigede
deltidsbeskæftigede
 - Hvilke stillinger (titel) og uddannelsesbaggrund:

Informationsaktiviteter

3. Hvilke informationskanaler benytter kommunen:
 - Regelmæssige samleannoncer i:

Antal annoncer
årligt

- Lokale dagblade - antal blade: _____
- Distriktsblade - antal blade: _____
Samlet årligt udgift (evt. skøn): _____ kr.
- Specialannoncer om særlige forhold, f.eks. om: _____

Hvilke typer?

- Produktion af egne brochurer og pjecer (titler kan evt. nævnes):
Hvor mange forskellige arter findes på lager p.t. _____
Hvordan distribueres disse i givet fald:
 - Ved udlevering til ansøgere eller andre parter i forbindelse med konkret sagsbehandling
 - Ved fremlæggelse på offentligt tilgængelige steder
 - Ved udsendelse til særlige målgrupper
 - Ved udsendelse til samtlige borgere
- Distribution af statsligt informationsmateriale
Hvordan: _____
- Presse møder, antal årligt: _____
- Borger møder, antal årligt: _____
- Programmer i lokalradio, art og årligt antal

Programmer i lokal-TV, art og årligt antal

Andet: _____

4. Sender kommunen *automatisk* information ud til borgere (direct mail) ved visse af livets »overgangssituationer«, herunder:

D Ved fødsel

- Ved skolestart
- Når man bliver pensionist
- Ved tilflytning
- Ved andre »overgangssituationer«: _____

5. Informerer kommunen på eget initiativ om:

	<i>Brochurer</i>	<i>Annoncer</i>	<i>Andet, art</i>
Borgernes rettigheder og pligter	•	•	
Generel information om kommunen, herunder kommunalbestyrelsens løbende arbejde	•	•	
Forestående kommunalpolitiske beslutninger, hvor der ikke er informationspligt (f.eks. frikommune-forsøg og genbrugsordninger)	•	•	

6. Er der oprettet udvalg el. lign. af direkte eller indirekte betydning for kommunens **informationsarbejde**,

- Kommunalt udvalg vedr. **informationsspørgsmål**
- Andre kommunale udvalg
- Lokalråd
- Erhvervsudvalg
- Andet: _____

Informationsudgifter

7. Hvor mange penge (evt. skøn) anvender kommunen årligt til:

- annoncer i alt _____ kr.
heraf **til** stillingsannoncer _____ kr.
- løn til informationsmedarbejdere _____ kr.
- produktion af brochurer og pjecer _____ kr.
- Andet? _____

8. Anvender kommunen konsulentbistand udefra i forbindelse med information:

- **Ja**
- **Nej**

I givet fald til hvad og hvor meget (ca. kr. pr. år): _____

9. Kunne kommunen ønske bistand fra Statens Informationstjeneste med henblik på løsning af lokale informationsopgaver eller udbygning af kommunens informationsvirksomhed?

- **Ja**
- **Nej**

Hvis ja, på hvilke områder:

D Rådgivning

- Levering af grundmateriale (»halvfabrikata«) om statslige forskrifter, initiativer m.v. med henblik på tilpasning/udformning af informationsmateriale ud fra kommunens særlige behov/ønsker.
- Andet: _____

Spørgeskema vedrørende informationsaktiviteter i amtskommunerne.

Amtskommunens navn:

Antal indbyggere: _____

Antal ansatte i den amtskommunale forvaltning
(d.v.s. excl. institutionspersonale): _____

Generelt

1. Har amtskommunen etableret en lokal oplysningstjeneste i form af:
 - Selvstændig informationsbutik etableret i _____ (årstal)
 - Central informations-/serviceskranke i forvaltningen
 - Informationsenheder i de enkelte forvaltninger, i alt _____ stk.
 - Informationsenhed på bibliotek
 - Andet: _____
2. Hvis der er etableret sådanne enheder eller særlige informationsfunktioner derudover, hvor mange ansatte er de:
 - Ansatte i alt: _____, heraf _____ fuldtidsbeskæftigede
deltidsbeskæftigede
 - Hvilke stillinger (titel) og uddannelsesbaggrund:

Informationsaktiviteter

3. Hvilke informationskanaler benytter amtskommunen:
 - Regelmæssige samleannoncer i:

Antal annoncer
årligt

- Lokale dagblade - antal blade: _____
- D Distriktsblade - antal blade: _____
- Samlet årligt udgift (evt. skøn): _____ kr.
- Specialannoncer om særlige forhold, **f.eks. om:** _____

Hvilke typer?

- Produktion af egne brochurer og pjecer (titler kan evt. nævnes):
Hvor mange forskellige arter findes på lager p.t. _____
Hvordan distribueres disse i givet fald:
 - Ved udlevering til ansøgere eller andre parter i forbindelse med konkret sagsbehandling
 - Ved fremlæggelse på offentligt tilgængelige steder
 - Ved udsendelse til særlige målgrupper
 - Ved udsendelse til samtlige borgere
- Distribution af statsligt informationsmateriale
Hvordan: _____
- Pressemøder, antal årligt: _____
- Borgermøder, antal årligt: _____
- Programmer i lokalradio, art og årligt antal

Programmer i lokal-TV, art og årligt antal

Andet: _____

4. Sender amtskommunen *automatisk* information ud til borgere (direct mail) ved visse af livets »overgangssituationer«, herunder:

- Ved fødsel

D Ved skolestart

- Når man bliver pensionist

D Ved tilflytning

- Ved andre »overgangssituationer«: _____

5. Informerer amtskommunen på eget initiativ om:

	<i>Brochurer</i>	<i>Annoncer</i>	<i>Andet, art</i>
Borgernes rettigheder og pligter	•	•	
Generel information om amtskommunen, herunder amtsrådets løbende arbejde	•	•	
Forestående amtskommunalpolitiske beslutninger, hvor der ikke er informationspligt (f.eks. sygdomsfravær)	•	•	

6. Er der oprettet udvalg el. lign. af direkte eller indirekte betydning for amtskommunens informationsarbejde,

- Amtskommunalt udvalg vedr. informationsspørgsmål
- Andre amtskommunale udvalg

D Lokalråd

- Erhvervsudvalg

- Andet: _____

Informationsudgifter

7. Hvor mange penge (evt. skøn) anvender amtskommunen årligt til:

- annoncer i alt _____ kr.
heraf til stillingsannoncer _____ kr.
- løn til informationsmedarbejdere _____ kr.
- produktion af brochurer og pjecer _____ kr.
- Andet? _____

8. Anvender amtskommunen konsulentbistand udefra i forbindelse med information:

- **Ja**
- **Nej**

I givet fald til hvad og hvor meget (ca. kr. pr. år): _____

9. Kunne amtskommunen ønske bistand fra Statens Informationstjeneste med henblik på løsning af lokale informationsopgaver eller udbygning af amtskommunens informationsvirksomhed?

- **Ja**
- **Nej**

Hvis ja, på hvilke områder:

- Rådgivning
- Levering af grundmateriale («halvfabrikata») om statslige forskrifter, initiativer m.v. med henblik på tilpasning/udformning af informationsmateriale ud fra amtskommunens særlige behov/ønsker.
- Andet: _____

Spørgeskemaundersøgelse i Kommuner og Amtskommuner

A. Kommuner

Antal besvarelser	spurgt 275	svaret 262	svarprocent 95%
-------------------	---------------	---------------	--------------------

Bemærkninger til oversigten:

- I en række spørgsmål har ikke alle kommuner besvaret underspørgsmål.
- Der er korrigeret for iøjnefaldende »misforståelser« i svar f.eks. når der på spm. 6, »Andet« svares »kommunalbestyrelsen«.

De ikke-korrigerede tal er angivet i ().

	<i>Antal kommuner</i>	<i>%af svar</i>
Spm. 1: Har kommunen etableret en lokal oplysningstjeneste i form af:		
- Selvstændig informationsbutik	14	
- Central informations-/serviceskranke i forvaltningen	101	
- Informationsenheder i de enkelte forvaltninger	62	
- Informationsenhed på bibliotek	80	
- Andet	34 (50)	
I alt kommuner med én eller flere typer lokal oplysningstjeneste:	154 (160)	59% (61%)
		<i>Antal ansatte</i>

Spm. 2: Hvis der er etableret sådanne enheder eller særlige informationsfunktioner derudover, hvor mange ansatte er der beskæftiget:

- Fuldtidsbeskæftigede	172
- Deltidsbeskæftigede	94
- Omregnet til fuldtidsbeskæftigede (ca.)	219

	<i>Antal kommuner</i>	<i>% af svar</i>
Spm. 3: Hvilke informationskanaler benytter kommunen:		
* Regelmæssige samleannoncer i:		
- Lokale dagblade	125	
Heraf i mere end 1	51	
- Distriktsblade	162	
Heraf i mere end 1	37	
- Både/og	86	
Antal kommuner, der indrykker regelmæssige samleannoncer, i alt	198	76%
Antal samleannoncer årligt:		
- 1-51 i lokale dagblade	49	
- 1-51 i distriktsblade	59	
- 52 eller flere i lokale dagblade	45	
- 52 eller flere i distriktsblade	69	
- I alt 52 eller flere samleannoncer årligt	92	35%
* Specialannoncer om særlige forhold	194	74%
* Produktion af egne brochurer og pjecer	214	82%
- Distributionsmåder:		
- Udlevering i forbindelse med sagsbehandling mv.	143	
- Fremlæggelse på offentligt tilgængelige steder	165	
- Udsendelse til særlige målgrupper	143	
- Udsendelse til samtlige borgere	128	
* Distribution af statsligt informationsmateriale	190	73%
* Pressemøder:	141	54%
- 1-12 årligt	78	
- Over 12 årligt	43	
* Borgermøder:	203	77%
- 1-5 årligt	131	
- Over 5 årligt	33	
* Programmer i lokalradio	34	13%
- Over 25 gange årligt	7	
* Programmer i lokal-TV	9	3%
* Andet	47	18%

	<i>Antal kommuner</i>	<i>%af svar</i>
Spm. 4: Sender kommunen <i>automatisk</i> information direkte ud til borgere (direct mail) ved visse af livets »overgangssituationer«, herunder:		
- Ved fødsel	78	
- Ved skolestart	140	
- Når man bliver pensionist	181	
- Ved tilflytning	181	
- Ved andre »overgangssituationer«	73	
I alt kommuner	235	90%
Spm. 5: Informerer kommunen på eget initiativ om:		
- Borgernes rettigheder og pligter (brochurer/annoncer/andet)	143	(58/115/37)
- Generel information om kommunen (brochurer/annoncer/andet)	170	(34/104/88)
- Forestående kommunalpolitiske beslutninger, hvor der ikke er informationspligt (brochurer/annoncer/andet)	105	(27/72/46)
I alt kommuner	215	82%
Spm. 6: Er der oprettet udvalg el.lign. af direkte eller indirekte betydning for kommunens informationsarbejde:		
- Kommunalt udvalg vedr. informationsspørgsmål	15	
- Andre kommunale udvalg	2	
- Lokalråd	15	
- Erhvervsudvalg .	76	
- Andet	40 (58)	
I alt kommuner	(135)	(52%)
		<i>mi o. kr.</i>
Spm. 7: Hvor mange penge anvender kommunen årligt til:		
- Annoncer i alt		80
- heraf stillingsannoncer		38
- Løn til informationsmedarbejdere		21
- Produktion af brochurer og pjecer		24
- Andet		8
- Konsulentbistand (spm. 8)		5
I alt		138

	<i>Antal kommuner</i>	<i>% af svar</i>
* Udgifter i kr. pr. indbygger:		
- Annoncer excl stillingsannoncer:		
- under 5 kr.	77	
- 5-10 kr.	93	
- 10 kr. eller mere	77	29%
- Produktion af brochurer og pjecer:		
- under 5 kr.	101	
- 5 kr. eller mere	20	8%
- Samtlige udgifter excl. stillingsannoncer:		
- under 5 kr.	44	
- 5-10 kr.	87	
- 10 kr. eller mere	119	45%
Spm. 8: Anvender kommunen konsulentbistand udefra i forbindelse med information:	81	31%
Spm. 9: Kunne kommunen ønske bistand fra Statens Informationstjeneste med henblik på løsning af lokale informationsopgaver eller udbygning af kommunens informationsvirksomhed:		
- Ja, herunder	125	48%
- rådgivning	60	
- levering af grundmateriale (halvfabrikata)	101	
- andet	30	
- Nej	104	
- Ikke svaret	32	

B. Amtskommuner

Antal besvarelser inkl. hovedstadsområdet)	spurgt 15	svaret 15	svarprocent 100%
---	--------------	--------------	---------------------

Bemærkninger til oversigten:

- I en række spørgsmål har ikke alle amtskommuner besvaret underspørgsmål.
- Der er korrigeret for iøjnefaldende »misforståelser« i svar.
De ikke-korrigerede tal er angivet i ().

	<i>Antal amtskommuner</i>	<i>% af svar</i>
Spm. 1: Har amtskommunen etableret en lokal oplysningstjeneste i form af:		
- Selvstændig informationsbutik	1	
- Central informationsVserviceskranke i forvaltningen	5	
- Informationsenheder i de enkelte forvaltninger	4	
- Informationsenhed på bibliotek	1	
- Andet	3	
I alt amtskommuner med én eller flere typer lokal oplysningstjeneste:	12(13)	80% (87%)

	<i>Antal ansatte</i>
--	--------------------------

Spm. 2: Hvis der er etableret sådanne enheder eller særlige informationsfunktioner derudover, hvor mange ansatte er der beskæftiget:		
- Fuldtidsbeskæftigede		8
- Deltidsbeskæftigede		5
- Omregnet til fuldtidsbeskæftigede (ca.)		10

	<i>Antal amtskommuner</i>	<i>% af svar</i>
--	-------------------------------	----------------------

Spm. 3: Hvilke informationskanaler benytter amtskommunen:		
* Regelmæssige samleannoncer i:		
- Lokale dagblade Heraf i mere end 1		
- Distriktsblade Heraf i mere end 1		

	<i>Antal amtskommuner</i>	<i>%af svar</i>
- Både/og	6	
Antal amtskommuner, der indrykker regelmæssige samleanoncer, i alt	10	67%
Antal samleannoncer årligt:		
- 1-51 i lokale dagblade	3	
- 1-51 i distriktsblade	1	
- 52 eller flere i lokale dagblade	1	
- 52 eller flere i distriktsblade	1	
- I alt 52 eller flere samleannoncer årligt	1	
* Specialannoncer om særlige forhold	12	80%
* Produktion af egne brochurer og pjecer	14	93%
- Distributionsmåder:		
- Udlevering i forbindelse med sagsbehandling mv.	12	
- Fremlægning på offentligt tilgængelige steder	13	
- Udsendelse til særlige målgrupper	13	
- Udsendelse til samtlige borgere	7	
* Distribution af statsligt informationsmateriale	6	40%
* Pressemøder:	11	73%
- 1-12 årligt	3	
- Over 12 årligt	3	
* Borgermøder:	11	73%
- 1-5 årligt	0	
- Over 5 årligt	6	
* Programmer i lokalradio	1	7%
* Programmer i lokal-TV	2	7%
* Andet	8	53%
Spm. 4: Sender amtskommunen <i>automatisk</i> information direkte ud til borgere (direct mail) ved visse af livets »overgangssituationer«, herunder:		
- Ved fødsel	2	
- Ved skolestart	1	
- Når man bliver pensionist	0	
- Ved tilflytning	0	
- Ved andre »overgangssituationer«	2	
I alt amtskommuner	4	27%

	<i>Antal amtskommuner</i>	<i>% af svar</i>
Spm. 5: Informerer amtskommunen på eget initiativ om:		
- Borgemes rettigheder og pligter (brochurer/annoncer/andet)	7	(7/7/2)
- Generel information om amtskommunen (brochurer/annoncer/andet)	13	(10/6/6)
- Forestående amtskommunalpolitiske beslutninger, hvor der ikke er informationspligt (brochurer/annoncer/andet)	9	(6/4/4)
1 alt amtskommuner	14	93%
Spm. 6: Er der oprettet udvalg el.lign. af direkte eller indirekte betydning for amtskommunens informationsarbejde:		
- Amtskommunalt udvalg vedr. informationsspørgsmål	2	
- Andre amtskommunale udvalg	1	
- Lokalråd	1	
- Erhvervsudvalg	1	
- Andet	4	40%
1 alt amtskommuner	6	40%

mio. kr.

Spm. 7: Hvor mange penge anvender amtskommunen årligt til:		
- Annoncer i alt		24
- heraf stillingsannoncer		16
- Løn til informationsmedarbejdere		2
- Produktion af brochurer og pjecer		6
- Andet		3
- Konsulentbistand (spm. 8)		4
1 alt		39
	<i>Antal amtskommuner</i>	<i>% af svar</i>

* Udgifter i kr. pr. indbygger:

- Annoncer excl stillingsannoncer:	
- under 5 kr.	12
- 5-10 kr.	0
- 10 kr. eller mere	0

	<i>Antal amtskommuner</i>	<i>% af svar</i>
- Produktion af brochurer og pjecer:		
- under 5 kr.	8	
- 5 kr. eller mere	1	
- Samtlige udgifter excl. stillingsannoncer:		
- under 5 kr.	6	
- 5-10 kr.	6	
- 10 kr. eller mere	1	
Spm. 8: Anvender amtskommunen konsulentbistand udefra i forbindelse med information:	13	87%
Spm. 9: Kunne amtskommunen ønske bistand fra Statens Informationstjeneste med henblik på løsning af lokale informationsopgaver eller udbygning af amtskommunens informationsvirksomhed:		
- Ja, herunder	10	67%
- rådgivning	5	
- levering af grundmateriale (halvfabrikata)	6	
- andet	3	
- Nej	3	
- Ikke svaret	2	

C. Geografiske forskelle (Kommuner) ¹⁾

	Alle	Kbh., Frb. og kommuner i Kbh. amt	Hoved- stads- området	Øvrige
Kommuner i alt	275	20	50	225
Svarprocent	95%	100%	100%	94%
Spm. 1				
Har etableret lokal oplysningstjeneste	59%	85%	76%	52%
Spm. 3				
Regelmæssige samle- annoncer	76%	90%	86%	73%
Indrykker special- annoncer	74%	70%	80%	73%
Producerer selv brochurer/pjecer	82%	95%	92%	80%
Distribuerer stats- lig information	73%	80%	64%	75%
Pressemøder	54%	80%	64%	51%
Borgermøder	77%	80%	76%	78%
Spm. 4				
Sender automatisk information	90%	95%	92%	89%
Spm. 5				
Informerer på eget initiativ	82%	90%	82%	82%
Spm. 6				
»Informationsudvalg« mv. oprettet	(52%)	(55%)	(44%)	(53%)
Spm. 7				
Udgifter i kr. pr. indbygger:				
- Annoncer excl. stillingsannoncer:				
- under 5 kr.	29%	25%	26%	30%
- 5-10 kr.	35%	60%	40%	34%
- 10 kr. eller mere	29%	15%	32%	29%

	Alle	Kbh., Frb. og kommuner i Kbh. amt	Hoved- stads- området	Øvrige
- Samtlige udgifter excl. stillings- annoncer:				
- under 5 kr.	17%	5%	8%	19%
- 5-10 kr.	33%	25%	26%	35%
- 10 kr. eller mere	45%	70%	64%	41%
Spm. 8 Anvender konsulenter:	31%	50%	42%	27%
Spm. 9 Kunne kommunen ønske bistand fra SI:				
- Ja	48%	50%	57%	46%
- Nej	40%	30%	29%	43%

1) Alle tal, undtagen svarprocent, er angivet som % af besvarelser.

Litteraturliste

"Administrasjonsnytt" nr. 2, april 1987, Statens Rasjonaliseringsdirektorat, Oslo

"Administration as service. The public as client", OECD, Paris, 1987

Administrasjonsdepartementet: Skrivelse af 17. august 1984 om kampanje for bedre publikumsbetjening i den offentlige sektor (Til alle ministerier, styrelser og institusjoner samt amtsråd og kommunalbestyrelser)

"Aktivt folkestyre i kommuner och lands-ting" Regeringens proposition 1986/87:91

Berrefjord, Ole: "Offentlig informasjon - fag og innflytelse", Statens Informasjonstjeneste og FOI, 1985

Beretning vedrørende regellforenklingsarbeidet 84/85, Bilag B til regeringens moderniseringsredegørelse til folketinget maj 1985.

Biblioteksbetænkning 1979: Betænkning nr. 878, 1979.

Brosjyreoversikten: Brosjyrer utgitt av offentlige instanser og en del organisasjoner, Statens Informasjonstjeneste, Oslo, 5. udg. 1985

Buhl, Claus: Kvalitativ bedømmelse - det nye redskab i kommunikationsplanlægningen, Civiløkonomen 3/1987.

Dagspressen og samfundet: Betænkning nr. 536, 1969.

Danske Kommuner nr. 16, 1987.

"Den nye staten - program for fornyelse av statsforvaltningen", Forbruker- og administrasjonsdepartementet, Oslo, 1987.

Det administrative Bibliotek: "Orientering om biblioteket", 1986.

Det offentliges annonsering i dagspressen: Betænkning nr. 641, 1972

"Fra nutid til nytid - modernisering af den offentlige sektor" Palle Simonsen m.fl., Dafolo 1987

IKO-konsulent A/S: Intern information i danske kommuner, 1987

HVEM svarer på hva i staten: Statens Informasjonstjeneste, Oslo, 9. utgave, 1983

Informatörer i Sverige: Rapport nr. 7, Avdelingen för Masskommunikation, Göteborgs Universitet, 1986.

KIF-bulletinen 2/1985: 10 års jubilæumsnummer

Kommunalt Nærdemokrati: Betænkning nr. 798, 1977

Kommunalt Nærdemokrati: Kommuneinformation 11, 1976

Lokale Informationscentre: Rapport fra arbejdsgruppe vedr. lokale informationscentre, Statens Informationstjeneste, 1985

Mediekommissionens 3. betænkning om de trykte mediers økonomi og beskæftigelse: Betænkning nr. 972, 1983.

Mediekommisionens 6. bet nknng om dansk mediepolitik: Bet nknng nr. 1029, 1985.

Offentlig informasjon, NOU 1978:37

Offentlig information via bibliotekerne: Redeg relse fra arbejdsudvalget vedr. offentlig information via bibliotekerne, 1982

Om offentlig informasjon: Forbr ker- og administrasjonsdep. St. meld. nr. 72 (1981-82)

Orientering 2/85: Danske Reklamebureauers Brancheforening, 1985.

Rapport om forskning och offentlig information: Nordisk konferens 13 och 14 januari 1981 G teborg, Stockholm 1981.

Rapport om kommunal informasjon, Udgivet af Norske Kommuners Sentralforbund, 1985.

Redeg relser til folketinget om regeringens program for modernisering af den offentlige sektor, Finansministeriet, december 1983, maj 1985, februar 1986 og februar 1987.

Regeringens skrivelse om den offentliga sektorns f rnyelse: Skr. 1984/85:202

Retsinformationsr dets bet nknng om en lovdatabase: Bet nknng nr. 1001, 1984

SAMFUNNS BOKA: Hvilke regler gjelder? Hvor henvender man seg? Statens Informasjonstjeneste, Universitetsforlaget, 1982

Samordnad samh llsinformation, St tlandsting-kommuner: Bet nkande fr n informationsdelegationen, SOU 1984:68

Samh llsinformation: Ett temanummer fr n NORDICOM-Sverige, NORDICOM-NYTT 2-3/1984

Statens informationsvirksomhed: Bet nknng nr. 469, 1967.

Udvidet statslig information om love m.v.: Bet nknng nr. 787, 1977

"Vidgad samh llsinformation", SOU 1969:48